

JAINSITE E-BOOKS LITERATURE

**JAIN HISTORY • JAIN GRANTH • JAIN SUTRA
JAIN VIDHI • JAIN STORY • JAIN ASTROLOGY**

And Many More Books in Gujarati, Hindi & English

જૈનસાઇટ ઇ-બુક્સ લિટરેચર ના સંપૂર્ણ લાભાર્થી
શ્રી શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ)

પાર્શ્વદર્શન બિલ્ડીંગ, ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણ રોડ,
(જુના નાગરદાસ રોડ), અંધેરી (પૂર્વ), મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૬૯.

www.jainsite.com

Blessings : P. P. PANYAS SHREE NIPUNCHANDRA VIJAYJI M. S.

Inspired by : MUNI BHAGYACHANDRA VIJAYJI M. S.

Created by :

E-mail: info@jainsite.com • Tel.: 09867711171

॥ ॐ श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथाय नमः ॥

જેન ઈ-બુક્સ ના સંપૂર્ણ લાભાર્થી

શ્રી શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ)

॥ ॐ श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथाय नमः ॥

ट्रस्टनी नोंधणी नं. F-4210 (BOM)
सोसायटीनी नोंधणी नं. Bombay 381/1976 G.B.B.S.D.

श्री श्वैताम्बर मूर्तिपूजक जैन संघ, अंधेरी (पूर्व)

पार्श्वदर्शन भिर्डींग, डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्ण रोड, (जुना नागरदास रोड),
अंधेरी (पूर्व), मुंबई - ४०० ०६६.

प्रस्तावना

अनेक परमोपकारक आचार्य देव ज्ञानी, तपस्वी मुनिराज, सेवाभावी साध्वीजु भगवंताना अद्वितीय-अद्भूत-अवर्णनीय आशिर्वादी तथा महापवित्र मंत्रोच्चार अने विधि विधान द्वारा स्थापित आकर्षक अलौकिक अने मनमोहक रज्जु भगवान श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथजु मनोरम्य, नेत्र द्विपक लावण्यमय प्रतिभाजुने मूणनायक तरीके भिराजमान करेल देवविमान तुल्य तीर्थसभ जिनालय अटले मारुं-तमारुं अने आपणा सहजु श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथजुं शिपरभंधी जिनालय तथा धीर-वीर-गंभीर-सरण-भक्ति-धार्मिक पापभीरु दानवीर अने उत्तमोत्तम श्रावक-श्राविकाओथी जनेलो रपमा तीर्थकर तरीके ओणपातो श्री श्वे. मू. जैन संघ, अंधेरी (पूर्व) अटले अमारो श्री अने सरस्वतीथी सभर जनेलो विनयी-विवेकी अने गुणभगवंतानो कृपापात्र जनेल चारे तरफु अे दशे दिशाओमां जैनम् जयति शासनम् नी यशोगाथा नो विजयघोष १४ राजलोकमां गुंजतो करनार अटले अमारो श्री श्वे. मू. जैन संघ अंधेरी (पूर्व) अनेक नाना मोटा धार्मिक अनुष्ठानो करनार श्री संघोने मद्दरूप जनेनार, अनेक पांजरापोणोने सहायभूत थनारो अनेक साधु-साध्वीजु भगवंताना वैयावस्यमां सहाय अयेसर, गृह जिनालयमांथी शरु थयेल आजे उत्तुंग गगनचुंभी आकर्षक शिपरभद्ध जिनालय जेमां देव-देवीओनी देवकुलिकाओ शोभी रही छे. श्री संघमां कायमी आयंजिल जातु-जे जे पाठशाणाओ, ज्ञानभंडार अटले श्री संघ शक्तिनुं नमूनेदार नजरालुं कहेवाय.

युगद्विवाकर प. पू. उपकारी गच्छना नायक आ. भ. श्री विजय धर्मसूरीश्वरजु म. सा. नी शुभ प्रेरणा मार्गदर्शक तथा तेमनी शुभ निश्रामां निर्मित अने स्थापित श्री जिनालय तथा प. पू. शतावधानी आ. भ. श्री जयानंदसूरीजुनी प्रेरणाथी ता. ४-४-१९७६ मां श्री संघनी स्थापनाना सुंदर विचारोनुं भीज आजे घेघुरो घटादार वृक्ष समान जनेलो छे. यमत्कारी अने अलौकिक मूणनायक श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथ भगवानना दर्शन करीने जैन-जैनतरोनी घच्छाओ इलीभूत थरु छे.

निसहाय-अजोल जनेला टोरोनी अने पांजरापोणोने अमारो श्री संघे उदार हाथे मद्द करी छे तथा हालमां केणवणी क्षेत्रे, मेडीकल क्षेत्रे, साधर्मिक क्षेत्रे, अनुकंपा क्षेत्रे परा श्री संघनी ज अेक शाखा श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथ इण्डिशन द्वारा आर्थिक सहाय चालु छे.

श्री श्वे. मू. जैन संघ वती

प्रमुज

૧૧

॥ વર્તમાન શાસનપતિ શ્રી મહાવીરસ્વામિને નમઃ ॥
॥ મધ્યધર ભાગવંત શ્રી ગૌતમસ્વામિને નમઃ ॥
॥ પૂ. લલિત-ભુવનતિલક-ભદ્રકંડસૂરીશ્વરેભ્યો નમઃ ॥

૧૧

■ શ્રુતકેવલિ શ્રી ભદ્રબાહુસ્વામિ વિરચિત ■

જૈન સાઈટ
શ્રી જ્ઞાનસૂત્ર
જૈનમ્ જ્ઞાનિ શ્રીજનમ્

■ ગુજરાતી અનુવાદ સહ સચિત્ર પ્રભુચરિત્ર ■

શુભાશિષ : ઝંકારતીર્થ માર્ગદર્શક પ.પૂ. આચાર્ય શ્રીમદ્ધ્વિજયપુણ્યાનંદસૂરીશ્વરજી મ.સા.
: સંપાદક : : ગ્રંથ પ્રેરિકા :
પૂ. મુનિવર્ય શ્રી વિક્રમસેનવિજયજી મ.સા. પૂ. સાદવીવર્યા ઉદયપ્રભાશ્રીજી મ.સા.

પ્રકાશક : શ્રી જૈન શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક સંઘ-શાહુપુરી, કોલ્હાપુર

પ.પૂ. આ. શ્રી વિજયાનંદસૂરિજી મ. ◀

વરુને શ્રી ગુરવે નમઃ

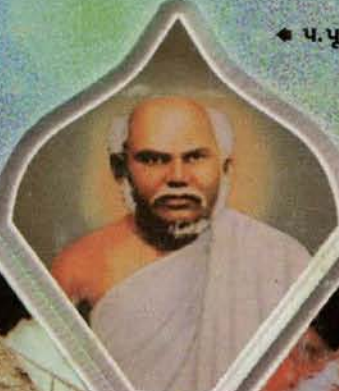
▶ પ.પૂ. આ. શ્રી કેસરસૂરિજી મ.

પ.પૂ. આ.
▶ શ્રી કમલસૂરિજી મ.

પ.પૂ. આ.
▶ શ્રી લલિતસૂરિજી મ. ◀

પ.પૂ. આ.
▶ શ્રી ચંદ્રસૂરિજી મ.

પ.પૂ. આ.
▶ શ્રી પ્રભવચંદ્રસૂરિજી મ. ◀

જૈન સાઈટ
INSITE
www.jainsite.com

પ.પૂ. આ.
▶ શ્રી ભુવનલલક
સૂરિજી મ.

▶ પ.પૂ. આ.
▶ શ્રી ભુવનરત્ન
સૂરિજી મ.

▶ પ.પૂ. આ.
▶ શ્રી ભદ્રકરસૂરિજી

▶ પ.પૂ. આ.
▶ શ્રી હેમપ્રભ
સૂરિજી મ.

ॐ

॥ वर्तमान शासनपति श्री महावीरस्वामिने नमः ॥
॥ गणधर त्रिगुणवंत श्री गौतमस्वामिने नमः ॥
॥ पू. लब्धि-गुणनतिलक-गण्डकसूरीश्वरतयो नमः ॥

P.12714

30/10/07

ॐ

■ श्रुतकेवलि श्री ભદ્રબાહુસ્વામિ વિરચિત ■

શ્રી જ્ઞાનસાસુત્ર

■ ગુજરાતી અનુવાદ સહ સચિત્ર પ્રભુચરિત્ર ■

શુભાશિષ : પ.પૂ. ઝંકારતીર્થ માર્ગદર્શક આચાર્ય શ્રીમદ્વિજયપુરયાનંદસૂરીશ્વરજી મ.સા.

: સંપાદક :

પૂ. મુનિવર્ય શ્રી વિક્રમસેનવિજયજી મ.સા.

: અંધ પ્રેરિકા :

પૂ. સાધવીવર્યા ઉદયપ્રભાશ્રીજી મ.સા.

પ્રકાશક : શ્રી જેન શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક સંઘ-શાહુપુરી, કોલ્હાપુર

श्री शांतिनाथ जिनालय - शाडुपुरी-कोल्हापुर

श्री कोल्हापुर-शाडुपुरी मंडल - श्री शांतिनाथ प्रभु

કિંચિત્...

આ મહાન ગ્રંથ એટલે આનું વર્ણન મુખમાં ૧ જીભ હોય અને જે વર્ણન થાય તે તો સામાન્ય કહેવાય પણ મુખમાં એક હજાર જીભ થઈ જાય અને વર્ણન કરીયે તો પણ ઓછું પડે તેવા મહાન ગ્રંથનું સંપાદન કરવાની પ્રેરણા તપસ્વી સાધ્વીવર્યા વિનયપ્રભાશ્રીના શિષ્યા સાધ્વી ઉદયપ્રભાશ્રીજીએ કરી તો આ કાર્ય કરવાનો ઉત્સાહ જાગ્યો સાથે સાથે પૂ. ગુરુદેવ કર્ણાટકકેસરી આચાર્યભગવંત શ્રી ભદ્રંકરસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના દિવ્યાશિષ અને પૂ. ઝંકારતીર્થમાર્ગદર્શક આચાર્યદેવ શ્રીમદ્વિજય પુણ્યાનંદસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના શુભાશિષ દ્વારા આ કાર્ય સફળતાએ પહોંચ્યું.

આ ગ્રંથ વર્ષો પહેલા પૂ.સ્વ. આગમપ્રભાકર પુણ્યવિજયજી મહારાજે ગુજરાતી ભાષાંતર સંપાદિત કરેલ તે જ અક્ષરેઅક્ષર લીધેલ છે. ત્યાર બાદ શ્રી સારાભાઈ મણિલાલ નવાબ દ્વારા પ્રાચિન હસ્તલિખિત કલ્પસૂત્રો પરથી ફોટોઓ દ્વારા સંપાદિત થઈ પ્રગટ થયેલ તે આજે ઉપલબ્ધ નથી, માટે જ આ ગ્રંથમાં પ્રભુ મહાવીરસ્વામી આદિના વિવિધ ફોટોગ્રાફી કરી નવીનીકરણ કરેલ છે. પ.પૂ.આ. યશોદેવસૂરિ મ.સા. દ્વારા સંપાદિત ચિત્રસંપૂટ, પ.પૂ.આ. પુણ્યાનંદસૂરિ મ.સા. દ્વારા

સંપાદિત કલ્પસૂત્ર, તથા પ.પૂ.આ. જગવલ્લભસૂ. મ.ના કલ્પસૂત્ર ફોટોદર્શનમાંથી ફોટોગ્રાફી કરેલ છે. તે ઘણા જ ઉપયોગી થયેલ તે બદલ તેઓશ્રીના ચરણે વંદના, ચિત્રકાર વિજય શ્રીમાળી-અમદાવાદના પણ ચિત્રો લીધેલ છે. સાથે વાંચનમાં સરળતા રહે માટે મોટા બ્લેક ટાઈપ લીધેલ છે. સંવત્સરિ દિને સભાસમક્ષ વાંચનમાં સુગમતા રહે તે હેતુથી શ્રી શાહુપુરી જૈન સંઘ તથા શ્રાવિકા સંઘે જ્ઞાનદ્રવ્યનું દાન કરી ગ્રંથ પ્રકાશન કરાવી પુણ્યના સહભાગી બનેલ છે તે ખરેખર પ્રશંસનીય છે. જિનાજ્ઞાવિરુદ્ધ મતિદોષથી કંઈ ક્ષતિ રહી હોય તો મિચ્છામિ દુક્કડમ્...

જૈન સાઈટ

જૈન જ્ઞાન સંસ્થા

ગ્રંથને કલાયુક્ત-ડીઝાઈનથી સુશોભિત કરવા સહ ફોટોગ્રાફી ફોરકલરમાં પ્રીન્ટીંગ કરવામાં નેહજ એન્ટરપ્રાઈઝ - જયેશભાઈ શાહ તથા સ્ટાફે જલ્દીથી કાર્ય કરી આપેલ બદલ ધન્યવાદ...

-મુનિ વિક્રમસેન વિ.

કોલ્હાપુર

પ્રથમાવૃત્તિમાંથી પ્રકાશકનું નિવેદન...

શ્રી જૈન કલા સાહિત્ય સંશોધન સીરીઝના ૧૬ મા પુષ્પ તરીકે (જીરા) પંજાબના (જૈસલમેર) રાજસ્થાનના અને ગુજરાતના મુખ્ય મુખ્ય શહેરોમાં આવેલા જૈનગ્રંથભંડારોમાં સચવાઈ રહેલી કલ્પસૂત્રોની તાડપત્રની તથા કાગળની સુવર્ણાક્ષરી હસ્તપ્રતોમાંનાં અમૂલ્ય ચિત્રોની ચૂંટણી કરીને આ પવિત્ર ગ્રંથરત્ન જાહેર જનતા સમક્ષ મૂકવા જો હું ભાગ્યશાળી થયો હોઉં તો તેનો મુખ્ય યશ તે તે ભંડારો આજસુધી જાળવી રાખીને તેનો ધૂટથી ઉપયોગ કરવા માટે મને અનુમતિ આપનાર તે તે મુનિ મહારાજોને તથા વહીવટદારોને ઘટે છે. એકંદરે આ એક જ ચિત્રો પોથીમાં તેરમા સૈકાથી શરુ કરીને ઓગણીસમા સૈકા સુધીની ગુજરાતની જૈનાશ્રિત ચિત્રકલાના સુંદર નમૂનાઓ જૂદી જૂદી ૨૭ હસ્તપ્રતોમાંથી રજૂ કરવામાં આવેલા છે. આ ગ્રંથ છપાતો હતો તે દરમ્યાન સ્વર્ગસ્થ વયોવૃદ્ધ અને જ્ઞાનવૃદ્ધ પૂજ્ય શ્રીનંદનસૂરીશ્વરજીના આશીર્વાદ પ્રાપ્ત થયા હતા, અને આવા અમૂલ્ય પ્રકાશનની જરૂરિયાત પણ હોવાનું તેઓએ કહ્યું હતું. અને મારા આ ઉત્તમ કાર્યમાં આગળ વધવા સુભાશિષ પણ આપી હતી. તેની હું નોંધ લેવાનું યોગ્ય માનું છું.

આ પ્રકાશનને મૂર્ત સ્વરૂપ આપવાનું સૂચન આજથી બાર વરસ ઊપર સ્વર્ગસ્થ આગમપ્રભાકર શ્રીપુણ્યવિજયજીએ મને અમદાવાદના લુણસાવાડાની પોળના ઉપાશ્રયે કર્યું હતું. પ્રસ્તુત પ્રકાશનના શરૂઆતના ૧૬ પાનાં છપાઈ ગયા પછી, નમસ્કાર મહામંત્રના પરમ ઉપાસક અને મારા પરમ ઉપકારી ગુરૂદેવ પંન્યાસજી શ્રી અભયસાગરજીએ પ્રતના પાને પાને પ્રસિદ્ધ કરેલ સંગીત અને નાટ્યશાસ્ત્રનાં રૂપોને બીજા રંગમાં છાપવાથી ગ્રંથની મહત્તા વધશે; એવું સૂચન મને અમદાવાદના ખાનપુરમાં આવેલા શેઠ માણેકલાલ મનસુખભાઈના જૈન ઉપાશ્રયમાં કરવાથી જ, આ પ્રકાશન

આવી સુંદર રીતે હું રજૂ કરી શક્યો છું, તે માટે સ્વર્ગસ્થ આગમપ્રભાકરશ્રી કે જેઓએ આ ગ્રંથ તૈયાર કરવાની પ્રેરણા આપી હતી, અને મોટા ભાગની હસ્તપ્રતો તેઓશ્રીના સહકાર વિના મેળવવી મારા માટે અશક્ય જ હતી, તેથી તેઓશ્રીનો જેટલો ઉપકાર માનું તેટલો ઓછો છે. વળી, મારા આ પ્રકાશનમાં ક્રીમતી સૂચનાઓ આપવા માટે અને હાલમાં છપાઈ રહેલ ષડાવશ્યક સૂત્ર ૧૪૭ ચિત્રો સહિત ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કરવા માટે વારંવાર પ્રેરણા આપનાર મારા પરમોપકારી ગુરુદેવ શ્રી અભયસાગરજીનો પણ હું અત્યંત ઋણી છું.

આ આખો ગ્રંથ અથથી ઈતિ સુધી આવી સુંદર રીતે છાપીને તૈયાર કરવાનું સમસ્ત કામ દીપક પ્રિન્ટરીમાં કરવામાં આવેલું છે, તે માટે તેના માલિક જયંતીલાલ રાવત અને ભાઈ કીરીટ રાવતની સતત દેખરેખને લીધે જ આ સુંદર પ્રકાશન તૈયાર થયેલ છે.

પ્રાંતે આ પ્રકાશનમાં આપેલું ગુજરાતી ભાષાંતર, સ્વર્ગસ્થ આગમપ્રભાકરશ્રી સંપાદિત અને મારા તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ પવિત્ર કલ્પસૂત્ર ગ્રંથ પરથી લેવામાં આવેલ છે, તે તરફ વાંચકોનું લક્ષ દોરું છું.

શ્રાવણ સુદી ૮ ને મંગળવાર ૨૦૩૨, તા. ૩-૮-૧૯૭૬

સારાભાઈ મહિલાલ નવાલ

પદ્માવતી એસ્ટેટ, દરિયામહેલ, મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન સામે, સૂરત-૧. (૩૯૫૦૦૧)

પ્રકાશકીય...

પૂજ્યો દ્વારા પર્વાધિરાજ પર્યુષણ મહાપર્વમાં સંવત્સરીના પવિત્ર દિને વાંચવામાં આવનાર પવિત્ર ગ્રંથ પ્રકાશિત કરવાનો લાભ અમારા શાહુપુરી સંઘને પ્રાપ્ત થયો જેથી અમારો સંઘ ઘણીજ ધન્યતા અનુભવે છે. આ ગ્રંથનું સંપાદક મુનિવર વિક્રમસેન વિ.મ. કરી આપેલ છે તે અભિનંદનીય છે.

અમારા સંઘના પરમ પુણ્યોદયે ચાલુ સાલે સં. ૨૦૫૩ ના પૂ. લબ્ધિ-ભુવન-ભદ્રંકરસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના શિષ્યરત્ન શાંતમૂર્તિ-સૂરિમંત્ર સમારાધક આચાર્યદેવ શ્રીમદ્વિજય પુણ્યાનંદસૂરીશ્વરજી મ.સા. પ્રવચનકાર પંન્યાસ શ્રી મહાસેનવિજયજી મ.સા., અમારા સંઘના જ્ઞાનદાતા (સંસારી-અધ્યાપક શ્રી સુરેન્દ્રભાઈ) પૂ. મુનિરાજ શ્રી સંયમસેનવિજયજી મ.સા. આદિ ઠાણા-૭ તથા અમારા શાહુપુરી સંઘના રત્ન સમાન પૂ.સા. વિનયપ્રભાશ્રીજી મ.સા.ના શિષ્યા પૂ. સાધ્વીવર્યા શ્રી ઉદયપ્રભાશ્રીજી આદિ ઠાણા-૫ ના ચાર્તુમાસનો અમોને લાભ પ્રાપ્ત થયો ચાર્તુમાસ ઘણુંજ આરાધનામય અને પ્રેરણામય બન્યું.

આ પૂર્વે પણ ઘણાજ મહાત્માઓની અમારા શ્રી સંઘ પર કૃપા વરસેલ છે. તેઓશ્રીના ચાર્તુમાસનો લાભ પણ અમારા સંઘને પ્રાપ્ત થયેલ છે. અને સંઘમાં ધર્મભાવનાઓ દૃઢ થવા પામેલ છે અમારા પર કૃપા વરસાવી ચાર્તુમાસ કરનાર મહાત્માઓ-

- પ.પૂ. ધર્મદિવાકર આચાર્યદેવ શ્રી ભુવનતિલકસૂરીશ્વરજી મ.સા.
- પ.પૂ. પંન્યાસપ્રવર ચરણવિજયજી ગણિવર
- પ.પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી વિબુધપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા.

- પ.પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી ધર્મજિત્સૂરીશ્વરજી મ.સા.
- પ.પૂ. આચાર્યદેવ જયશોખરસૂરીશ્વરજી મ.સા.
- પ.પૂ. વર્ધમાનતપોનિધિ આચાર્યદેવ શ્રી ભુવનભાનુસૂરીશ્વરજી મ.સા.
- પ.પૂ. આગમદિવાકર આચાર્યદેવ શ્રી જયઘોષસૂરીશ્વરજી મ.સા.
- પ.પૂ. આચાર્યદેવ જગત્ચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.
- પ.પૂ. યુવાવર્ગપ્રતિબોધક પંચાસ પ્રવર શ્રી ચંદ્રશોખરવિજયજી મ.સા.
- મ.પૂ. આચાર્યદેવ પુણ્યાનંદસૂરીશ્વરજી મ.સા.

જૈન સાઈટ

આદિ મહાત્માઓના પાવન ચરણે વંદન કરી અમો કૃતાર્થના અનુભવીએ છીએ. આ શિવાય પણ શેષકાળમાં ઘણાજ મહાત્માઓએ શાહુપુરીની ધરાને પાવન કરી કૃપા વરસાવેલ છે. તેમના દરેકના અમો અત્યંત ઋણી છીએ.

અમારા સંઘના આંગણે પ.પૂ.આ.દેવ શ્રી વિબુધપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા. તથા પ.પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી મિત્રાનંદસૂરીશ્વરજી મ.સા.ની પાવન નિશ્રામાં બે વખત ઉપધાન તપ થયેલ, અનુમોદનીય મહોત્સવો થયેલ.

સં. ૨૦૪૩ માં પ.પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી ભુવનભાનુસૂરીશ્વરજી મ.સા.ની પાવન નિશ્રામાં પૂ.પં. શ્રી ધર્મજિતવિજયજી મ.સા., પૂ.પં. શ્રી રાજેન્દ્રવિજયજી મ.સા. તથા પૂ.પં. શ્રી ભદ્રગુપ્તવિજયજી મ.સા. એમ ત્રણ મહાત્માઓની આચાર્યપદવી થયેલ અને શાહુપુરી સંઘમાં આ પ્રસંગ સુવર્ણાક્ષરે કોતરેલ તે શિવાય પણ ઘણી સંસ્મરણીય આરાધનાઓ થયેલ.

ગત સાલ અત્રે શેષકાળમાં બિરાજમાન પૂ. સાધ્વીજી શ્રી ઉદયપ્રભાશ્રીજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી સામુદાયિક રીતે ૩૭ આરાધકોએ વરસીતપ ઉચ્ચરી આરાધનાનો પ્રારંભ કરેલ અને સંઘમાં પણ ભક્તીપૂર્વક આરાધનાઓ કરાવતા આરાધના સુંદર રીતે ચાલી રહેલ છે. ત્યારેજ અમોને પ.પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી પુણ્યાનંદસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના ચાર્તુમાસનો લાભ પ્રાપ્ત થયો. તેમના વાણી પ્રભાવથી સકલસંઘમાં જાગૃતિનો સંચાર થયો. અને આ ગ્રંથના પ્રકાશન માટે તેઓશ્રીની અમોને પ્રેરણા પ્રાપ્ત થઈ.

ઘણાજ વર્ષો પૂર્વે પૂ.સ્વ. આગમ પ્રભાકર પુણ્યવિજયજી મ.સા. સંપાદિત એવો આ ગ્રંથ સારાભાઈ નવાબ દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ આ ગ્રંથ બાળજીવોને સહજ રીતે સમજાય તેવી સરળ ભાષામાં ગુજરાતી અનુવાદ સાથે પ્રકાશિત કરવાની પૂજ્યશ્રી પાસેથી પ્રેરણા મળતા અમારા શ્રી સંઘે સહર્ષ તેનો સ્વીકાર કરી શ્રી સંઘના જ્ઞાનદ્રવ્યનો સુંદર ઉપયોગ કરી આ ગ્રંથ પ્રકાશિત કરવાની તક ઝડપી લીધેલ છે.

અમારા સંઘમાં પૂજ્યશ્રીના પ્રવેશ દિનથીજ ઉલ્લાસમય વાતાવરણ સાથે તપશ્ચર્યાઓના તોરણો બંધાયેલ ચાર્તુમાસ દરમ્યાન વિશિષ્ટ અને વિવિધ તપશ્ચર્યાઓ થવા પામેલ, યુવાશિબિરો તથા બાલશિબિરોના આયોજનો થયેલ સંઘમાં ધર્મબીજ તથા સંસ્કાર બીજના આરોપણો થયેલ સંઘપ્રમુખે પર્યૂષણ પૂર્વેજ અઢાઈની આરાધના કરી આરાધનામાં અનેરો રંગ પૂરેલ ચાર્તુમાસ દરમ્યાન જિનેન્દ્રભક્તિ મહોત્સવો, વિવિધ પૂજનો, સાંકળી અટ્ટમો, ૧૦૮ પાર્શ્વપ્રભુ આરાધનાતપ, વર્ધમાનતપના પાયા, અક્ષયનિધી તપ, ચોસઠ પ્રહરી પૌષ્ઠો, સામૂહિક વરસિતપના આરાધકો તથા અન્ય આરાધકોની એકાસણા-બિયાસણાની ભક્તિ આદિ ઉમંગ પૂર્વક કરવામાં આવેલ.

સોનામાં સુગંધ એટલે બહેનોને આરાધના માટે ઉપાશ્રયની આવશ્યકતા જણાતા તે માટે પ્રેરણા કરવામાં આવેલ અને બહેનોએ ઉપાશ્રયના નિર્માણ માટે સારો પ્રતિસાદ આપી સુવર્ણદાનની જાહેરાત કરી સોનાનો વરસાદ વરસાવેલ.

વિશેષમાં અમારા સંઘમાં સતત ૩૫ વરસ સુધી યોગદાન આપી પાઠશાળાનું સુંદર સંચાલન કરી, સુસંસ્કારોનું સિંચન કરી, અનેક આત્માઓને ચારિત્રના પંથે વાળનારા અમારા સંઘના પરમ ઉપકારી અધ્યાપક શ્રી સુરેન્દ્રભાઈએ પણ બે વર્ષ અગાઉ ચારિત્ર ગ્રહણ કરી, અમારા સંઘના ઉદ્ધાર માટે પૂ. ગુરુભગવંતો સાથે અત્રે પધારી શાસન પ્રભાવના કરેલ છે. અમારા સંઘમાંથી અનેક મુમુક્ષુઓએ દીક્ષા ગ્રહણ કરેલ છે અત્રેના ત્રણ મુમુક્ષોના દીક્ષા મૂહૂર્તો જાહેર થયેલ અને તેઓના બહુમાન કરવામાં આવેલ.

ચાર્તુમાસ બાદ અનંતલબ્ધિનિધાન પૂ. ગુરુગણધર ગૌતમસ્વામીજીની પ્રતિમાની ઉત્સાહપૂર્વક ગોખલામાં સ્થાપના કરવામાં આવેલ.

પૂજ્યશ્રીનું ચાર્તુમાસ ઘણુંજ પ્રભાવનામય થયું જે આ ચાર્તુમાસ અમારા સંઘ માટે ચિરઃસ્મરણીય બની રહેશે. પૂજ્યશ્રીની પ્રેરણાથીજ અમારા સંઘને આ મહાનગ્રંથ પ્રકાશિત કરવાનો લાભ પ્રાપ્ત થયો. આ ગ્રંથના વાંચન સમયે શાહુપુરી સંઘને સદાય લાભ મળતો રહેશે.

પૂજ્યશ્રીની કૃપા સદાય અમારા સંઘ પર વરસતી રહે, એજ અભ્યર્થના.

લી. શ્રી જૈન શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક સંઘ

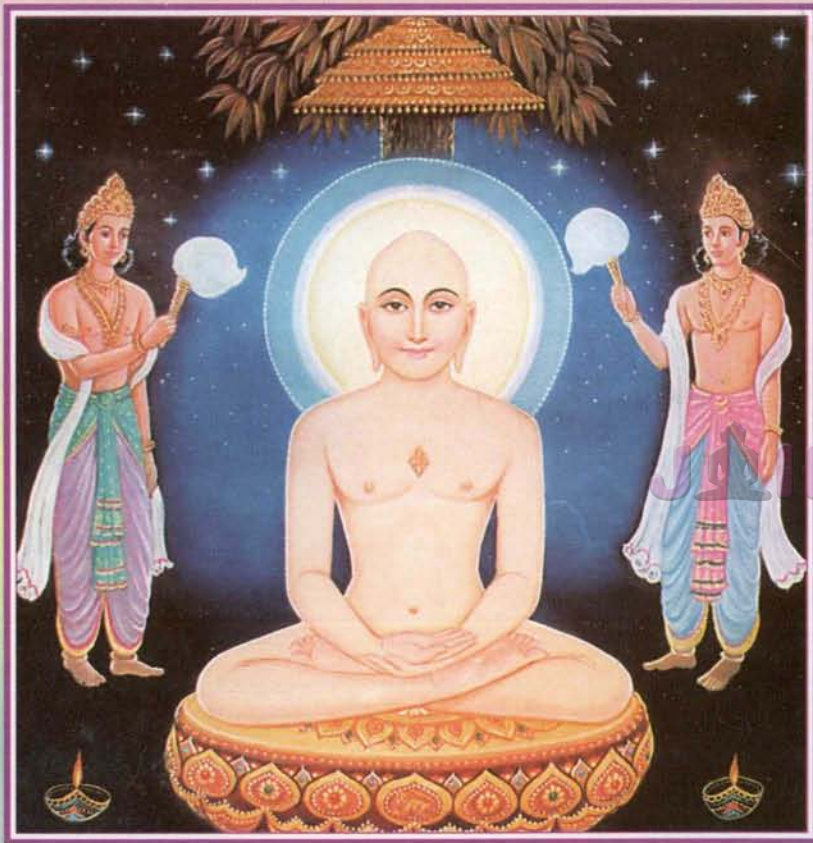
શાહુપુરી-કોલ્હાપુર

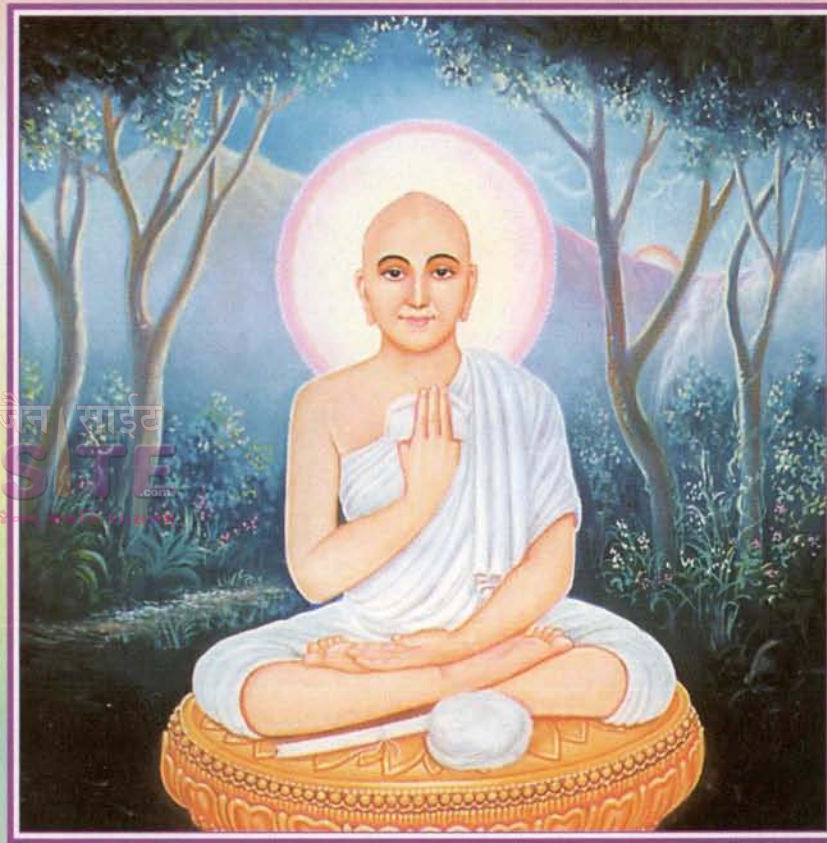
■ શ્રી કોલ્હાપુર-શાહુપુરી જૈન શ્વે. મૂ. સંઘમાંથી સંયમી બનેલ-ભવ્યાત્માઓ ■

ક્ર.	સંસારી નામ	સંયમી નામ	સમુદાય
૧	મોતીભાઈ નાથાલાલ	પૂ.ઉપા. મહાયશવિ. ગણિવર	પ.પૂ.આ. રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.
૨	ધીરૂકુમાર મોતીભાઈ	પૂ.મુનિપ્રવર ધુરંધરવિ. મ.સા.	પ.પૂ.આ. રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.
૩	જેશીંગભાઈ ચીમનલાલ	પૂ.આ. શ્રી જિનપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા.	પ.પૂ.આ. રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.
૪	શ્રી વિમલાબેન મોતીભાઈ	સાધ્વી વિમલપ્રભાશ્રીજી	પ.પૂ. ભુવનભાનુસૂરિ મ.સા.
૫	કુ. કુસુમબેન નાથાલાલ શાહ	પૂ.સા. કિર્તીપૂર્ણાશ્રીજી	પૂ.આ. ભુવનભાનુસૂરિ મ.સા.
૬	કુ. વિમળાબેન ગોપાળજી સાકરિયા	પૂ.સા. વિશ્વપ્રજ્ઞાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ નેમિસૂરિ મ.સા.
૭	શ્રી અજીત સુરેન્દ્રભાઈ શાહ	પૂ. મુનિ વિક્રમસેન વિજયજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ લબ્ધિસૂરિ મ.સા.
૮	કુ. કંચનબેન યુનિલાલ શાહ	પૂ.સા. ઉદયપ્રભાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ કેસરસૂરિ મ.સા.
૯	કુ. શોભાબેન યુનિલાલ શાહ	પૂ.સા. શિલપ્રભાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ કેસરસૂરિ મ.સા.
૧૦	કુ. પુર્ણિમાબેન ભોગીલાલ શાહ	પૂ.સા. પૂનિતપ્રજ્ઞાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ કેસરસૂરિ મ.સા.
૧૧	શ્રી અરૂણાબેન યુનિલાલ શાહ	પૂ.સા. અનંતપ્રભાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ કેસરસૂરિ મ.સા.
૧૨	શ્રી દિલીપકુમાર રતનચંદ શાહ	પૂ. મુનિ દેવેન્દ્રસાગરજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ બુદ્ધિસાગરસૂરિ મ.સા.

ક્ર.	સંસારી નામ	સંયમી નામ	સમુદાય
૧૩	કુ. રેણુકાબેન સુરેન્દ્રભાઈ શાહ	પૂ.સા. રત્નજયોતિશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ સિધ્ધીસૂરિ. મ.સા.
૧૪	શ્રીમતી કલ્પનાબેન શશીકાંત શાહ	પૂ.સા. દક્ષનંદિતાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ કલાપૂર્ણસૂરિ મ.સા.
૧૫	શ્રી શૈલેશ રમણીકલાલ શાહ	પૂ. મુનિ યુગપ્રભવિજયજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ રામચંદ્રસૂરિ મ.સા.
૧૬	શ્રી રમેશકુમાર તારાચંદ વારીયા	પૂ. મુનિ તિર્થરત્નવિજયજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ રામચંદ્રસૂરિ મ.સા.
૧૭	કુ. પુર્ણિમાબેન જ્ઞેશીંગલાલ શાહ	પૂ.સા. પૂણ્યપ્રભાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ કેસરસૂરિ મ.સા.
૧૮	કુ. રીટાબેન જયંતિલાલ શાહ	પૂ.સા. રત્નજ્ઞાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ સિધ્ધીસૂરિ મ.સા.
૧૯	કુ. પ્રજ્ઞાબેન કાંતીલાલ શાહ	પૂ.સા. પ્રેમપૂર્ણાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ શ્રી ભુવનભાનુસૂરિ મ.સા.
૨૦	શ્રી અતુલકુમાર રતિલાલ શાહ	પૂ. મુનિ અર્ધમૂપ્રભવિજયજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ રામચંદ્રસૂરિ મ.સા.
૨૧	શ્રી વિપુલકુમાર રમણીકલાલ શાહ	પૂ. મુનિ સંયમપ્રભવિજયજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ શ્રી રામચંદ્રસૂરિ મ.સા.
૨૨	કુ. સ્વાતી વસંતલાલ શાહ	પૂ.સા. સ્મિતપૂર્ણાશ્રીજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ શ્રી ભુવનભાનુસૂરિ મ.સા.
૨૩	અધ્યાપક શ્રી સુરેન્દ્રભાઈ યુનીલાલ શાહ	પૂ. મુનિ સંયમસેનવિજયજી મ.સા.	પૂ.આ. દેવ શ્રી લબ્ધિસૂરિ મ.સા.
૨૪	શા. રસિકલાલ લહેરચંદ		પૂ.આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરિ મ.સા.
૨૫	શ્રી ગુણવંતીબેન રસીકલાલ શાહ		પૂ.આ. દેવ શ્રી ભુવનભાનુસૂરિ મ.સા.
૨૬	પુનિતકુમાર નરેશચંદ્ર શાહ		પૂ.આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરિ મ.સા.

શ્રી ચરમતીર્થપતિ મહાવીરસ્વામીજી

અનંતલલ્લિનિધાન ગણધર શ્રી ગૌતમસ્વામીજી

॥ श्री महावीरस्वामिने नमः ॥

॥ श्री सर्वज्ञोने नमस्कार ॥

॥ श्री गौतमस्वामीने नमः ॥

अरिहंतोने नमस्कार, सिद्धोने नमस्कार, आचार्योने नमस्कार, उपाध्यायोने नमस्कार, लोकमांना सर्व साधुओने नमस्कार आ पांय नमस्कार सर्व पापोनो नाश करनारा छे अने सर्व मंगलोमां प्रथम मंगलरूप छे. [१]

[१] ते काले ते समये श्रमण भगवान महावीरना पोताना जवनना बनारसमां पांयवार उस्तोत्तरा नक्षत्र आवेल उतुं (उस्तोत्तरा अटले उत्तराश्रावणी नक्षत्र). ते जेमके १ उस्तोत्तरा नक्षत्रमां भगवान यव्या उता. अने यवीने गर्भमां आव्या उता. २ उस्तोत्तरा नक्षत्रमां आवीने अेक गर्भस्थानमांथी उपाडीने बीजा गर्भस्थानमां डेरववामां आव्या उता. ३ उस्तोत्तरा नक्षत्रमां भगवान जन्म्या उता. ४ उस्तोत्तरा नक्षत्रमां भगवाने मुंड थर्छने घरथी नीकणी अनगारपणुं-मुनिपणुं-स्वीकारी प्रव्रज्या लीधी. ५ उस्तोत्तरा नक्षत्रमां भगवाने अनंत, उत्तमोत्तम, व्याघात-प्रतिबंध वगरनुं, आवरण रहित, समग्र अने प्रतिपूर्णा अेवुं केवलवरज्ञान अने केवलवरदर्शन पेढा थयुं. ६ स्वातिनक्षत्रमां भगवान परिनिर्वाण पाय्या.

[૨] તે કાલે તે સમયે જ્યારે ઉનાળા-ગ્રીષ્મનો ચોથો મહિનો અને આઠમો પક્ષ (આઠમું પખવાડિયું) એટલે અષાઠ મહિનાનો શુકલપક્ષ (અજવાળીયું) ચાલતો હતો, તે અષાઠ શુકલ છટ્ટને દિવસે સ્વર્ગમાં રહેલા મહાવિજય પુષ્પોત્તર પ્રવર પુંડરીક નામના મહાવિમાનમાંથી ચવીને શ્રમણ ભગવાન મહાવીર માહણકુંડગામ નગરમાં રહેતા કોડાલગોત્રના રિષભદત્ત માહણ-બ્રાહ્મણની પત્ની જાલંધરગોત્રની દેવાનંદા-બ્રાહ્મણીની કૂખમાં ગર્ભરૂપે ઉપજ્યા. જે મહાવિમાનમાંથી ભગવાન ચવ્યા તે વિમાનમાં વીશ સાગરોપમ જેટલી આયુષ્યની સ્થિતિ હતી-ચવતી વેળાએ ભગવાનનું તે આયુષ્ય ક્ષીણ થયેલ હતું, ભગવાનનો દેવભવ તદ્દન ક્ષીણ થએલ હતો, ભગવાનની દેવવિમાનમાં રહેવાની સ્થિતિ ક્ષીણ થએલ હતી. આ બધું ક્ષીણ થતાં જ તરત ભગવાન તે દેવવિમાનમાંથી ચવીને અહીં દેવાનંદા માહણીની કૂખમાં ગર્ભરૂપે આવ્યા. જ્યારે ભગવાન દેવાનંદાની કૂખમાં ગર્ભરૂપે આવ્યા ત્યારે અહીં જંબુદ્વીપ નામના દ્વીપમાં, ભારતવર્ષમાં, દક્ષિણાર્ધ ભરતમાં આ અવસર્પિણીના સુષમસુષમા, સુષમા અને સુષમદુઃષમા નામનો આ આરાઓનો સમય તદ્દન પૂરો થઈ ગયો હતો. દુઃષમસુષમા નામનો આરો વીતી ચૂક્યો હતો, હવે માત્ર તે દુઃષમસુષમા આરાનાં બેંતાલીશ હજાર અને પંચોતેર વરસ તથા સાડા આઠ માસ જ બાકી રહ્યા હતા; તે વખતે ભગવાન ગર્ભરૂપે આવ્યા હતા. વળી, ભગવાન ગર્ભરૂપે આવ્યા

પહેલા ઈક્ષ્વાકુકુલમાં જનમ પામેલા અને કાશ્યપગોત્રવાળા એકવીશ તીર્થકરો ક્રમે ક્રમે થઈ ચૂક્યા હતા હરિવંશકુલમાં જનમ પામેલા ગૌતમગોત્રવાળા બીજા બે તીર્થકરો થઈ ચૂક્યા હતા, અર્થાત્ એ રીતે કૂલ તેવીશ તીર્થકરો થઈ ચૂક્યા હતા. તે વખતે ભગવાન ગર્ભરૂપે આવ્યા હતા. વળી, આગળના તીર્થકરોએ 'હવે પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર છેલ્લા તીર્થકર થશે' એ પ્રમાણે ભગવાન મહાવીર વિશે નિર્દેશ કરેલો હતો.

આ રીતે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર આગલી રાતની છેવટમાં અને પાછલી રાતની શરૂઆતમાં એટલે બરાબર મધરાતને સમયે હસ્તોત્તરા-ઉત્તરાશ્લગુની-નક્ષત્રનો યોગ થતાં જ દેવાનંદાની કૂખમાં ગર્ભરૂપે ઉત્પન્ન થયા.

વળી ભગવાન જ્યારે કૂખમાં ગર્ભરૂપે આવ્યા ત્યારે તેમનો આગલા દેવભવને યોગ્ય આહાર, દેવભવની હયાતી અને દેવભવનું શરીર છૂટી ગયાં હતાં અને વર્તમાન માનવભવને યોગ્ય આહાર, માનવભવની હયાતી અને માનવભવનું શરીર મળી ગયા હતા.

[૩] શ્રમણ ભગવાન મહાવીર ત્રણ જ્ઞાનથી યુક્ત પણ હતા-‘હવે દેવભવમાંથી હું ચવીશ’ એમ તેઓ જાણે છે.

‘વર્તમાનમાં દેવભવમાંથી હું ચવમાન છું’ એમ તેઓ જાણતા નથી. ‘હવે દેવભવથી હું ચ્યુત થએલો છું’ એમ તેઓ જાણે છે.

[૪] જે રાત્રે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર જાલંધરગોત્રની દેવાનંદા માહણીની કૂખમાં ગર્ભરૂપે આવ્યા તે રાત્રે સૂતી જાગતી તે દેવાનંદા માહણી સેજ-પથારી-માં સૂતાં સૂતાં આ પ્રકારનાં ઉદાર, કલ્યાણરૂપ, શિવરૂપ, ધન્ય અને મંગલરૂપ તથા શોભાસહિત એવાં ચૌદ મહાસ્વપ્નોને જોઈને જાગી ગઈ.

[૫] તે ચૌદ સ્વપ્નોનાં નામ આ પ્રમાણે છે:— ૧ ગજ-હાથી, ૨ વૃષભ-બળદ, ૩ સિંહ, ૪ અભિષેક-લક્ષ્મીદેવીનો અભિષેક, ૫ માળા-ફૂલની માળા, ૬ ચંદ્ર, ૭ સૂર્ય-સૂરજ, ૮ ધ્વજ, ૯ કુંભ-પૂર્ણકલશ, ૧૦ પદ્મસરોવર-કમલોથી ભરેલું સરોવર, ૧૧ સાગર-સમુદ્ર, ૧૨ દેવવિમાન કે દેવભવન, ૧૩ રત્નરાશિ-રત્નોનો ઢગલો અને ૧૪ અગ્નિ-ધૂમાડા વગરનો અગ્નિ.

[૬] તે વખતે તે દેવાનંદા માહણી આ પ્રકારનાં ઉદાર, કલ્યાણરૂપ, શિવરૂપ, ધન્ય અને મંગલરૂપ તથા શોભાસહિત એવાં ચૌદ મહાસ્વપ્નોને જોઈને જાગી જતાં હરખી, સંતોષ પામી, ચિત્તમાં આનંદ પામી અને તેના મનમાં પ્રીતિ નીપજી,

તેણીને પરમ આનંદ થયો, હરખને લીધે તેણીનું હૃદય ઘડકવા લાગ્યું-પ્રફુલ્લિત થયું, મેઘની ધારાઓ પડતાં જેમ કદંબનું ફૂલ ખીલી જાય-તેના કાંટા ખડા થઈ જાય-તેમ તેણીનાં રોમ-રોમ ખડાં થઈ ગયાં. પછી તેણીએ પોતાને આવેલાં સ્વપ્નોને યાદ કર્યાં, સ્વપ્નોને યાદ કરી તે પોતાની પથારીમાંથી ઉભી થઈને તેણી ધીમેધીમે અચલપણે વેગરહિતપણે રાજહંસની સરખી ગતિથી જ્યાં રિષભદત્ત માહણ છે ત્યાં તેની પાસે જાય છે, જઈને રિષભદત્ત માહણને ‘જય થાઓ વિજય થાઓ’ એમ કહીને વધાવે છે, વધાવીને ભદ્રાસનમાં બરાબર બેસીને આશ્વાસ પામેલી, વિશ્વાસ પામેલી તે દશનખસહિત બન્ને હથેળીઓની માથાને અડે એ રીતે આવર્ત કરીને ફેરવી અંજલિ કરીને આ પ્રમાણે બોલી—એ પ્રમાણે ખરેખરું છે કે હે દેવાનુપ્રિય ! હું આજે જ્યારે સૂતી કાંઈક જાગતી કાંઈક ઉંઘતી પથારીમાં પડી રહી હતી ત્યારે હું આ આ પ્રકારનાં ઉદાર યાવત્ શોભાસહિત એવાં ચૌદ મહાસ્વપ્નોને જોઈને જાગી ગઈ. તે સ્વપ્નોનાં નામ આ પ્રમાણે છે. હાથી થી અગ્નિ સુધી. હે દેવાનુપ્રિય ! એ ઉદાર ચૌદ મહાસ્વપ્નોનું કલ્યાણમય એવું કોઈ વિશેષપ્રકારનું ફલ થશે, એમ હું માનું છું.

[૭] ત્યાર પછી તે રિષભદત્ત માહણ દેવાનંદા માહણી પાસેથી સ્વપ્નોને લગતી હકીકત સાંભળીને, બરાબર

સમજીને રાજી થયો, સંતોષ પામ્યો યાવત્ હરખને લીધે તેનું હૃદય પ્રફુલ્લ બન્યું અને મેઘની ધારાથી છંટકારાયેલું કદંબનું ફૂલ જેમ ખીલી ઊઠે તેમ તેનાં રોમરોમ ઉભા થઈ ગયાં. પછી તેણે એ સ્વપ્નોની યાદ કરી, કરીને તે, તેના ફલ વિશે વિચારવા લાગ્યો, વિચાર કરીને તેણે પોતાના સ્વાભાવિક-સહજ-મતિયુક્ત બુદ્ધિના વિજ્ઞાનદ્વારા તે સ્વપ્નોના અર્થોનો ઉકેલ કર્યો, પોતાના મનમાં એ સ્વપ્નોના અર્થોનો ઉકેલ કરી તે માહણ ત્યાં પોતાની સામે બેઠેલી દેવાનંદા માહણીને આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યો.

જૈન સાઈટ

[૮] હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે ઉદાર સ્વપ્નો જોયાં છે. કલ્યાણરૂપ, શિવરૂપ, ધન્ય, મંગલમય અને શોભાયુક્ત સ્વપ્નો તમે જોયાં છે, તમે આરોગ્ય કરનારાં, સંતોષ પમાડે એવાં, દીર્ઘ આયુષ્ય કરે એવાં, કલ્યાણ કરનારા અને મંગલ કરનારાં સ્વપ્નો જોયાં છે. તે સ્વપ્નોનું વિશેષ પ્રકારનું ફલ આ પ્રમાણે છે. હે દેવાનુપ્રિયે ! અર્થનો-લક્ષ્મીનો લાભ થશે, હે દેવાનુપ્રિયે ! ભોગોનો, પુત્રનો અને સુખનો લાભ થશે અને એ પ્રમાણે ખરેખર બનશે કે હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે બરાબર પૂરા નવ માસ અને સાડા સાત રાત દિવસ વીતાવી દીધા પછી પુત્રને જન્મ આપશો.

એ પુત્ર હાથેપગે સુકુમાળ થશે, પાંચ ઈન્દ્રિયોએ અને શરીરે હીણો નહીં પણ બરાબર સંપૂર્ણ-પૂરો થશે, સારા લક્ષણવાળો થશે, સારાં વ્યંજનવાળો થશે, સારાં ગુણોવાળો થશે, માનમાં, વજનમાં તથા પ્રમાણે કરીને એટલે ઉંચાઈમાં બરાબર પૂરો હશે, ઘાટીલાં અંગોવાળો તથા સર્વાંગ સુંદર-સર્વઅંગોએ સુંદર-હશે, ચંદ્ર જેવો સૌમ્ય હશે તથા મનોહર-નમણો, દેખાવે વહાલો લાગે તેવો, સુંદર રૂપવાળો અને દેવકુમારની સાથે સરખાવી શકાય તેવો હશે.

[૯] વળી, તે પુત્ર, જ્યારે બાલવય વટાવી સમજણો થતાં મેળવેલી સમજણને પચાવનારો થઈ જુવાન વયમાં પહોંચશે ત્યારે તે ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ અને અથર્વવેદને-એ ચારે વેદોને અને તે ઉપરાંત પાંચમાં ઈતિહાસને-મહાભારતને-છટ્ટા નિઘંટુ નામના શબ્દકોશને જાણનારો થશે.

તે, એ બધાં પૂર્વોક્ત શાસ્ત્રોને સાંગોપાંગ જાણનારો થશે, રહસ્યસહિત સમજનારો થશે, ચારે પ્રકારના વેદોનો પારગામી થશે, જેઓ વેદ વગેરેને ભૂલી ગયા હશે તેમને એ તમારો પુત્ર યાદ કરાવનાર થશે, વેદનાં છએ અંગોનો વેતા-જાણકાર થશે, ષષ્ટિતંત્ર નામના શાસ્ત્રનો વિશારદ થશે, તથા સાંખ્ય શાસ્ત્રમાં છંદશાસ્ત્રમાં, વ્યુત્પત્તિશાસ્ત્રમાં, જ્યોતિષશાસ્ત્રમાં

અને એવાં બીજાં પણ બ્રાહ્મણશાસ્ત્રોમાં અને પરિવ્રાજકશાસ્ત્રોમાં એ તમારો પુત્ર ઘણો જ પંડિત થશે.

[૧૦] તો હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે ઉદાર સ્વપ્નો જોયાં છે યાવત્ આરોગ્ય કરનારાં, સંતોષ પમાડનારાં, દીર્ઘઆયુષ્ય કરનારાં, મંગલ અને કલ્યાણ કરનારાં સ્વપ્નો તમે જોયાં છે.

[૧૧] પછી તે દેવાનંદા માહણી રિષભદત્ત માહણ પાસેથી સ્વપ્નોના ફલને લગતી આ વાત સાંભળીને, સમજીને હરખાઈ, ત્રુઠી યાવત્ દશ નખ ભેગા થાય એ રીતે આવર્ત કરીને, અંજલિ કરીને રિષભદત્ત માહણને આ પ્રમાણે કહેવા લાગી:

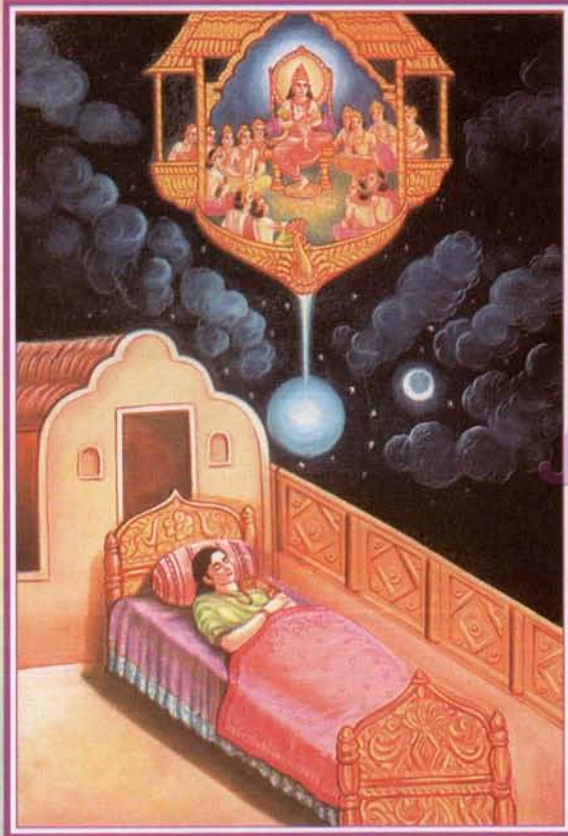

[૧૨] હે દેવાનુપ્રિય ! જે તમે ભવિષ્ય કહો છો એ એ પ્રમાણે છે, હે દેવાનુપ્રિય ! તમારું કહેલું એ ભવિષ્ય તે પ્રમાણે છે, હે દેવાનુપ્રિય ! તમારું ભાષેલું એ ભવિષ્ય સાચું છે, હે દેવાનુપ્રિય ! એ સંદેહ વગરનું છે, હે દેવાનુપ્રિય ! મેં એવું ઈચ્છેલું છે.

હે દેવાનુપ્રિય ! મેં તમારા એ વચનને સાંભળતાં જ સ્વીકારેલું છે-પ્રમાણભૂત માનેલ છે, હે દેવાનુપ્રિય ! એ તમારું

દેવાનંદાની કુક્ષિમાં ગર્ભ અવતરણ

ઋષભદત્ત-દેવાનંદા સ્વપ્નવિચાર, ઈંદ્રની હરિણગમેષીદેવને આજ્ઞા

ઈંદ્રસભા

શકસ્તવ દ્વારા પ્રભુસ્તુતિ

વચન મેં ઈચ્છેલ છે અને મને માન્ય પણ છે, હે દેવાનુપ્રિય ! જે એ હકીકત તમે કહો છો તે એ સાચી જ હકીકત છે, તે સ્વપ્નોનાં ફલોને બરાબર સ્વીકારીને એટલે એ સ્વપ્નોનાં ફલોને બરાબર જાણી સમજી રિષભદત્ત માહણની સાથે ઉદાર-વિશાલ એવાં મનોવાંછિત અને ભોગવવા યોગ્ય ભોગોને ભોગવતી તે દેવાનંદા માહણી રહે છે.

[૧૩] હવે તે કાલે તે સમયે શક, દેવોનો રાજા, વજ્રપાણિ-હાથમાં વજ્રને રાખનારો, અસુરોના પુરોનો-નગરોનો-નાશ-કરનાર-પુરંદર, સો વખત શ્રાવકની પ્રતિમા-કરનાર-શતકતુ, હજાર આંખવાળો સહસ્ત્રાક્ષ, મોટા મોટા મેઘોને તાબે રાખનાર-મઘવા, પાક નામના અસુરને સજા કરનાર-પાકશાસન, દક્ષિણ બાજુના અડધા લોકનો માલિક દક્ષિણાર્ધલોકાધિપતિ બત્રીશ લાખ વિમાનોનો સ્વામી, અને એરાવણ હાથીના વાહન ઉપર બેસનાર એવો સુરેન્દ્ર પેતાના સ્થાનમાં બેઠેલો હતો.

એ સુરેન્દ્રે રજ વગરનાં અંબર-ગગન-જેવાં ચોકખાં વસ્ત્રો પહેરેલાં, યથોચિત રીતે માળા અને મુકુટ પહેરેલાં સોનાનાં નવાં, સુંદર, અચંબો પમાડે એવાં અથવા ચિત્રામણવાળી કારીગરીવાળાં, અને વારેવારે હાલતાં બે કુંડલોને લીધે એના બન્ને ગાલ ઝગારા મારતા હતા, એનું શરીર ચમકતું હતું, પગ સુધી લટકતી એવી લાંબી વનમાં ફૂલોથી ગુંથેલી માળા

એણે પહેરેલી; એવો એ ઈંદ્ર સૌધર્મ નામના કલ્પ-સ્વર્ગમાં-આવેલા સૌધર્માવતંસક નામના વિમાનમાં બેઠેલી સૌધર્મ નામની સભામાં શક નામના સિંહાસનમાં બેઠેલો હતો.

[૧૪] ત્યાં તે બત્રીશ લાખ વિમાનવાસો, ચોરાશી હજાર સામાનિક દેવો, તેત્રીશ-ત્રાયસ્ત્રિંશ દેવો, ચાર લોકપાલો, પોતપોતાના પરિવાર સાથેની આઠ મોટી પટ્ટરાણીઓ, ત્રણ સભાઓ, સાત સૈન્યો, સાત સેનાધિપતિઓ, ચાર ચોરાશી હજાર એટલે ત્રણ લાખ છત્રીશ હજાર અંગરક્ષક દેવો અને સૌધર્મસભામાં વસનારા બીજા પણ ઘણાં વૈમાનિક દેવો અને દેવીઓ એ બધાં ઉપર અધિપતિપણું ભોગવતો રહે છે, એટલે એ બધી પોતાની પ્રજાનું પાલન કરવાનું સામર્થ્ય તે ધરાવે છે તથા એ બધાંનો તે અગ્રેસર પુરપતિ-છે. સ્વામીનાયક-છે. ભર્તા-પોષક-છે, અને એ બધાંનો તે મહત્તર-મહામાન્ય-ગુરુસમાન-છે, તથા એ બધાં ઉપર પોતાના નિમેલા માણસો દ્વારા ફરમાવીને પોતાનું ઐશ્વર્ય અને આજ્ઞાદાયિત્વ બતાવતો રહે છે-એ બધાં ઉપર ઈશ્વર તરીકે પ્રધાનપણે તેની પોતાની જ આજ્ઞા ચાલે છે, એ રીતે રહેતો અને પોતાની પ્રજાને પાળતો તથા નિરંતર ચાલતાં નાટકો, સંગીત, વાગતાં વીણા હાથતાળીઓ, બીજાં વાજાંઓ અને મેહની જેવો ગંભીર

અવાજવાળો મૃદંગ તથા સરસ અવાજ કરતો ઢોલ એ બધાનાં મોટાં અવાજ દ્વારા ભોગવવા યોગ્ય દિવ્ય ભોગોને ભોગવતો તે ઈંદ્ર ત્યાં રહે છે.

[૧૫] તથા તે ઈંદ્ર પોતાના વિપુલ અવધિજ્ઞાન દ્વારા સંપૂર્ણ જંબુદ્વીપ તરફ જોતો જોતો બેઠેલ છે ત્યાં તે, જંબુદ્વીપ નામના દ્વીપમાં ભારતવર્ષમાં આવેલા માહણકુંડગ્રામ નગરમાં કોડાલગોત્રના રિષભદત્ત માહણની ભાર્યા-પત્ની જાલંધરગોત્રની દેવાનંદા માહણીની કૂખમાં ગર્ભપણે શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને ઉપજેલા જૂએ છે. ભગવાનને જોઈને તે હરખ્યો-રાજી થયો, ત્રુઠયો-તુષ્ટમાન થયો, ચિત્તમાં આનંદ પામ્યો, બહુ રાજી થયો, પરમ આનંદ પામ્યો, મનમાં પ્રિતિવાળો થયો, પરમ સૌમનસ્યને તેણે મેળવ્યું અને હરખને લીધે તેનું હૃદય ઘડકતું બની ગયું તથા મેઘની ધારાઓથી છંટાએલ કદંબના સુગંધી ફૂલની પેઠે તેના રૂંવે રૂંવા ખડાં થઈ ગયાં, તેનાં ઉત્તમ કમલ જેવા નેત્રો અને મુખ વિકસિત થયાં-ખિલી ગયાં, તેણે પહેરેલાં ઉત્તમ કપડાં, બહેરખાં, બાજુબંધ, મુગટ, કુંડલ અને હારથી સુશોભિત છાતી, એ બધું તેને થયેલ હરખને લીધે હલુંહલું થઈ રહ્યું, લાંબું લટકતું અને વારેવારે હલતું ઝૂમણું તથા બીજા પણ એવાં જ આભૂષણ તેણે પહેરેલાં હતાં એવો તે શક ઈન્દ્ર ભગવંતને જોતાં જ આદર વિનય સાથે એકદમ ઝપાટાબંધ પોતાના સિંહાસન ઉપરથી ઉભો થાય છે, તે

સિંહાસન ઉપરથી ઉભો થઈ પોતાના પાદપીઠ ઉપરથી નીચે ઉતરે છે, પાદપીઠ ઉપરથી નીચે ઉતરી તે, મરકત અને ઉત્તમ રિષ્ટ તથા અંજન નામના રત્નોએ જડેલી અને ચળકતાં મણિરત્નોથી સુશોભિત એવી પોતાની મોજડીઓ ત્યાં જ પાદપીઠ પાસે ઉતારી નાખે છે, મોજડીઓને ઉતારી નાખી તે પોતાના ખભા ઉપર ખેસને જનોઈની પેઠે ગોઠવીને એટલે એકવડું ઉત્તરાસંગ કરે છે, એ રીતે એકવડું ઉત્તરાસંગ કરીને તેણે અંજલિ કરવા સાથે પોતાના બે હાથ જોડયા અને એ રીતે તે તીર્થંકર ભગવંતની બાજુ લક્ષ્ય રાખી સાત આઠ પગલાં તેમની સામે જાય છે, સામે જઈને તે ડાબો ઢીંચણ ઊંચો કરે છે, ડાબો ઢીંચણ ઊંચો કરીને તે જમણા ઢીંચણને ભોંતળ ઉપર વાળી દે છે, પછી માથાને ત્રણવાર ભોંયતળ ઉપર લગાડી પછી તે થોડો ટટ્ટાર બેસે છે. એ રીતે ટટ્ટાર બેસીને કડાં અને બહોરખાંને લીધે ચપોચપ થઈ ગયેલી પોતાની બન્ને ભુજાઓને ભેગી કરે છે. એ રીતે પોતાની બન્ને ભુજાઓને ભેગી કરીને તથા દશ નખ એકબીજાને અડે એ રીતે બન્ને હથેળીઓને જોડી માથું નમાવી મસ્તકે અંજલિ કરીને તે આ પ્રમાણે બોલ્યો:

[૧૬] અરહંત ભગવંતને નમસ્કાર થાઓ, ૧ તીર્થનો પ્રારંભ કરનારા એવા તીર્થંકરોને, પોતાની જ મેળે બોધ પામનારા સ્વયંસંબુદ્ધોને, ૨ પુરુષોમાં ઉત્તમ અને પુરુષોમાં સિંહસમાન, પુરુષોમાં ઉત્તમ કમળસમાન અને પુરુષોમાં

ઉત્તમ ગંધહસ્તી જેવા, ૩ સર્વલોકમાં ઉત્તમ, સર્વલોકમાં નાથ, સર્વલોકનું હિત કરનારા, સર્વલોકમાં દીવા સમાન
 સર્વલોકમાં પ્રકાશ પહોંચાડનારા, ૪ અજ્ઞાનથી અંધ બનેલા લોકોને આંખ સમાન શાસ્ત્રની રચના કરનારા, એવા જ
 લોકોને માર્ગ બતાવનારા, શરણ આપનારા અને જીવનને આપનારા એટલે કદી મરવું ન પડે એવા જીવનને-મુક્તિને
 દેનારા તથા બોધિબીજને-સમક્તિને આપનારા.૫ ધર્મને દેનારા, ધર્મનો ઉપદેશ કરનારા, ધર્મના નાયક, ધર્મરૂપ રથને
 ચલાવનારા સારથી સમાન, અને ચાર છેડાવાળા ધર્મરૂપ જગતના ઉત્તમ ચક્રવર્તી, ૬ ક્યાંય પણ સ્ખલના ન પામે એવાં
 ઉત્તમ જ્ઞાન અને દર્શનને ધરનારા, ઘાતીકર્મ તદ્દન ખસી ગએલ છે તેવા, ૭ જિન-રાગદ્વેષ વગેરે આંતરશત્રુઓને
 જિતનારા અને જિતાડનારા, ભવસાગરથી તરેલા તથા તારનારા, પોતે જાતે બોધને પામેલા બીજાઓને બોધ આપનારા,
 મુક્તિને પામેલા અને બીજાઓને મુક્તિ સુધી પહોંચાડનારા, ૮.

સર્વજ્ઞ-બધું જાણનારા, બધું જોનારા, જે પદ શિવરૂપ છે, અચલ છે, રોગ વગરનું છે, અંત વગરનું છે, ક્ષય વિનાનું
 છે, કોઈ પણ પ્રકારની પીડા વગરનું છે અને જ્યાં પહોંચ્યા પછી કદી પાછું ફરવું પડતું નથી એવા સિદ્ધિગતિ નામના
 પદને પહોંચેલા તથા ભયને જીતી ગયેલા એવા જિનોને નમસ્કાર થાઓ.

તીર્થની શરૂઆત કરનારા, છેલ્લા તીર્થકર, આગલા તીર્થકરોએ જેમના થવાની સૂચના આપેલી હતી એવા અને પૂર્વ વર્ણવેલા તમામ ગુણોવાળા યાવત્ જ્યાં પહોંચ્યા પછી કદી પાછું ફરવું પડતું નથી એવા સિદ્ધિગતિ નામના પદને પામવાની અભિલાષાવાળા એવા શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને નમસ્કાર થાઓ.

અહીં સ્વર્ગમાં રહેલો હું ત્યાં એટલે દેવાનંદાની કુક્ષિમાં રહેલા ભગવંતને વંદન કરું છું, ત્યાં રહેલા ભગવંત અહીં રહેલા મને જુઓ એમ કરીને તે દેવરાજ ઈંદ્ર શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને વંદન કરે છે, નમન કરે છે અને પોતાના ઉત્તમ સિંહાસણમાં પૂર્વદિશા તરફ મુખ રાખીને બેસે છે.

[૧૭] ત્યારપછી તે દેવેન્દ્ર શકને આ એ પ્રકારનો એના અંતરમાં ચિંતનરૂપ, અભિલાષારૂપ મનોગત સંકલ્પ પેદા થયો કે-‘એ થયું નથી, એ થવા જોગ નથી અને એવું થનારું ય નથી કે અરહંત-ભગવંતો કે ચક્રવર્તી રાજાઓ કે બલદેવ રાજાઓ કે વાસુદેવ રાજાઓ ઉગ્રવંશના કુલોમાં કે ભોગવંશનાં કુલોમાં કે રાજન્યવંશના કુલોમાં ઈક્વાકુવંશના કુલોમાં કે ક્ષત્રિયવંશના કુલોમાં કે હરિવંશનાં કુલોમાં કોઈ બીજાં તેવા પ્રકારના વિશુદ્ધ જાતિ, કુલ અને વંશવાળાં કુલોમાં આજ પહેલાં આવેલાં છે, વર્તમાનમાં આવે છે અને ભવિષ્યમાં પણ તેઓ બધા એવા ઉત્તમ કુલોમાં આવનારા છે.

૯

૯

૯

૯

[૧૮] વળી, એવો પણ લોકમાં અચરજ બનાવ, અનંત અવસર્પિણીઓ અને ઉત્સર્પિણીઓ વીતી ગયા પછી બની જાય છે કે જ્યારે તે અરહંત ભગવંતો વગેરેએ નામગોત્ર કર્મનો ક્ષય નથી કરેલો હોતો, એ કર્મનું વેદન નથી કરેલું હોતું અને એમનું એ કર્મ એમના આત્મા ઉપરથી ખરી પડેલું નથી હોતું એટલે કે એમને એ કર્મને ઉદય હોય છે ત્યારે તે અરહંત ભગવંતો કે ચક્રવર્તી રાજાઓ કે બલદેવ રાજાઓ કે વાસુદેવ રાજાઓ અંત્ય કુલોમાં કે અધમ કુલોમાં કે તુચ્છ કુલોમાં કે દળદરિયાં કુલોમાં કે ભિખારીનાં કુલોમાં કે કંજુસના કુલોમાં પણ આવેલા છે કે, આવે છે કે, આવશે એટલે એવાં હલકાં કુલોવાળી માતાઓની કૂખમાં ગર્ભપણે ઉપજેલા છે કે, ઉપજે છે કે, ઉપજશે છતાં તે કુલોમાં તેઓ કદી જન્મ્યા નથી કે હવે પછી જનમવાના પણ નથી.

[૧૯] અને આ શ્રમણ ભગવંત મહાવીર જંબુદ્વીપ નામના દ્વીપમાં ભારતવર્ષમાં માહણકુંડગ્રામ નામના નગરમાં કોડાલગોત્રવાળા રિષભદત્ત માહણની ભાર્યા-પત્ની જાલંધરગોત્રની દેવાનંદા માહણી-બ્રાહ્મણીની કૂખમાં ગર્ભપણે ઉપજેલા છે.

૯

૯

૯

૯

[૨૦] તો થઈ ગયેલા, વર્તમાન સમયના અને હવે પછી થનારા તમામ દેવેન્દ્ર-દેવરાજ શકોનો એ આચાર છે કે અરહંત ભગવંતોને તેવા પ્રકારનાં અંતકુલોમાંથી કે અધમકુલોમાંથી કે તુચ્છકુલોમાંથી કે દળદરિયાંકુલોમાંથી કે ભિખારીનાં કુલોમાંથી કે કંજૂસનાં કુલોમાંથી ખસેડીને ઉગ્રવંશનાં કુલોમાં કે ભોગવંશના કુલોમાં રાજન્યવંશના કુલોમાં કે જ્ઞાતવંશના કુલોમાં ક્ષત્રિયવંશના કુલોમાં હરિવંશના કુલોમાં વિશુદ્ધ જાતિ કુલ અને વંશનાં તેવા પ્રકારનાં કોઈ બીજાં ઉત્તમ કુલોમાં ફેરવી નાખવા ઘટે.

તો મારા માટે ખરેખર શ્રેયસ્કર પ્રવૃત્તિ છે કે, આગળના તીર્થંકરોએ જેમના થવાની સૂચના આપેલી છે એવા છેલ્લા તીર્થંકર શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને માહણકુંડગ્રામ નામના નગરમાંથી કોડાલગોત્રના માહણ રિષભદત્તની ભાર્યા-પત્ની જાલંધરગોત્રની માહણી દેવાનંદાની કૂખમાંથી ખસેડીને ક્ષત્રિયકુંડગ્રામ નામના નગરમાં રહેતા જ્ઞાત કુલના ક્ષત્રિયોના વંશમાં થયેલા કાશ્યપગોત્રવાળા સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયની ભાર્યા વાસિષ્ઠગોત્રની ક્ષત્રિયાણી ત્રિશલાની કૂખમાં ગર્ભપણે સ્થાપિત કરવા ઘટે, અને વળી જે તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીનો ગર્ભ છે તેને પણ જાલંધરગોત્રની દેવાનંદા માહણીની કૂખમાં ગર્ભપણે

સ્થાપિત કરવો ઘટે એમ વિચારે છે, એમ વિચારીને પાયદળસેનાના સેનાપતિ હરિણોગમેસિ નામના દેવને સાદ દે છે, હરિણોગમેસિ નામના દેવને સાદ દઈ તેને એ ઈન્દ્રે આ પ્રમાણે કહ્યું.

[૨૧] હે દેવાનુપ્રિય ! એમ ખરેખર છે કે આજ લગી એ થયું નથી, એ થવાં યોગ્ય નથી અને હવે પછી એ થવાનું નથી કે અરહંત, ભગવંતો ચક્રવર્તી રાજાઓ, બલદેવ રાજાઓ, વાસુદેવ રાજાઓ અંત્યકુલોમાં, અધમકુલોમાં કંજુસનાં કુલોમાં, દળદરિયાં કુલોમાં, તુચ્છ કુલોમાં કે ભિખારીનાં કુલોમાં આજલગી કોઈવાર આવેલા નથી, વર્તમાનમાં આવતા નથી અને હવે પછી કોઈવાર આવનારા નથી. ખરેખર એમ છે કે, અરહંત ભગવંતો, ચક્રવર્તી રાજાઓ, બલદેવ રાજાઓ કે વાસુદેવ રાજાઓ, ઉગ્રવંશનાં કુલોમાં ભોગવંશનાં કુલોમાં, રાજન્યવંશનાં કુલોમાં, શાતવંશનાં કુલોમાં, ક્ષત્રિયવંશનાં કુલોમાં, ઈક્વાકુવંશનાં કે હરિવંશનાં કુલોમાં કે બીજા કોઈ તેવા પ્રકારનાં વિશુદ્ધ જાતિ વિશુદ્ધ કુલ અને વિશુદ્ધવંશમાં આજલગી આવેલા છે, વર્તમાનમાં આવે છે અને હવે પછી પણ તેઓ ઉત્તમકુલમાં આવવાના છે.

[૨૨] વળી, એવો પણ લોકોને અચરજમાં નાખી દે એવો બનાવ, અનંત અવસર્પિણીઓ અને ઉત્સર્પિણીઓ વીતી

ગયા પછી બની આવે છે કે જ્યારે નામગોત્ર કર્મનો ક્ષય નહીં થયો હોય, એ કર્મ પૂરેપૂરું ભોગવાઈ ગએલું ન હોય અને ભોગવાયું ન હોવાથી જ એ કર્મ આત્મા ઉપરથી ખરી પડેલું ન હોય એટલે કે અરહંત ભગવંતો વગેરેને એ કર્મનો ઉદય આવેલો હોય ત્યારે અરહંત ભગવંતો કે ચક્રવર્તી રાજાઓ કે બલદેવ રાજાઓ કે વાસુદેવ રાજાઓ અંત્યકુલોમાં કે હલકાં કુલોમાં કે તુચ્છકુલોમાં કે કંજુસના કુલોમાં કે દળદરિયાં કુલોમાં કે ભિખારીનાં કુલોમાં આવેલા છે કે આવે છે કે આવવાના છે છતાં તે કુલોમાં તેઓ કદી જન્મેલા નથી, જનમતા નથી કે હવે પછી જનમવાના પણ નથી.

[૨૩] અને આ શ્રમણ ભગવંત મહાવીર જંબુદ્વીપ નામના દ્વીપમાં, ભારતવર્ષમાં માહણકુંડગ્રામ નામના નગરમાં કોડાલગોત્રના રિષભદત્ત માહણની ભાર્યા જાલંધરગોત્રની દેવાનંદા માહણીની કૂખમાં ગર્ભપણે ઉપજેલા છે.

[૨૪] તો થઈ ગએલા, વર્તમાન સમયના અને હવે પછી થનારા તમામ દેવેન્દ્ર-દેવરાજ શકોનો એ આચાર છે કે અરહંત ભગવંતોને તેવા પ્રકારનાં અંતકુલોમાંથી કે અધમકુલોમાંથી કે તુચ્છકુલોમાંથી કે કંજુસનાં કુલોમાંથી કે દળદરિયાં કુલોમાંથી કે ભીખમંગાના કુલોમાંથી યાવત્ માહણનાં કુલોમાંથી ખસેડીને તેવાં પ્રકારનાં ઉગ્રવંશનાં કુલોમાં કે ભોગવંશનાં

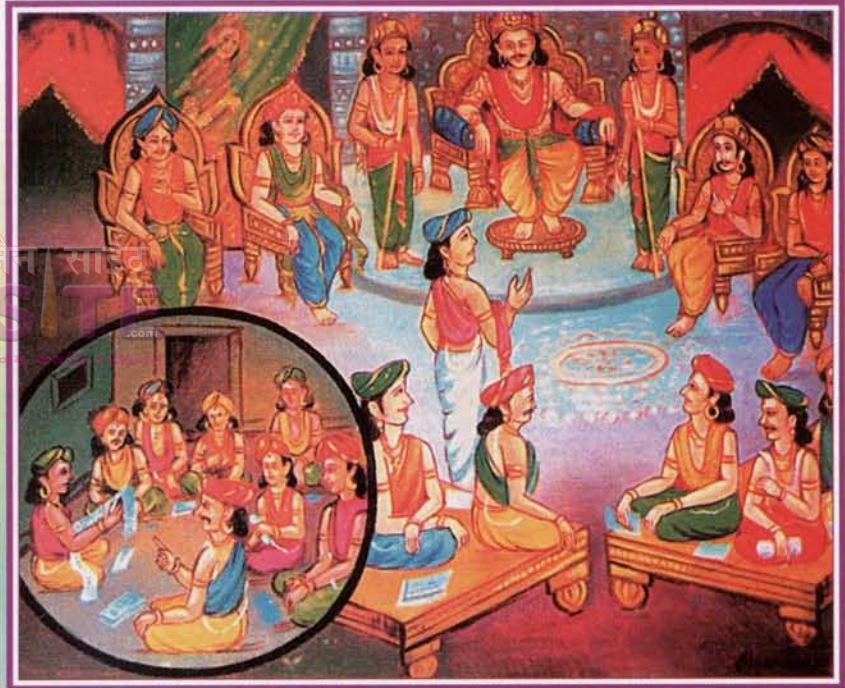
ગર્ભાપહરણ, ત્રિશલારાણીના કુક્ષિમાં ગર્ભસ્થાપન

ત્રિશલારાણીને ૧૪ સ્વપ્નદર્શન

સિદ્ધાર્થરાજાનું સ્નાન, મલ્લયુદ્ધ તથા રાજસભા

સિદ્ધાર્થરાજાની રાજસભામાં સ્વપ્નલક્ષણપાઠકનું આગમન

કુલોમાં કે રાજન્યવંશના કુલોમાં કે જ્ઞાતવંશનાં કુલોમાં કે ક્ષત્રિયવંશના કુલોમાં કે હરિવંશના કુલોમાં કે કોઈ બીજાં તેવાં પ્રકારના વિશુદ્ધજાતિનાં, વિશુદ્ધવંશનાં અને વિશુદ્ધ કુલવાળાં કુલોમાં ફેરવી નાખવા ઘટે. P.127/4

[૨૫] તો હે દેવાનુપ્રિય ! તું જા, શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને માહણકુંડગ્રામ નામના નગરમાંથી કોડાલગોત્રના રિષભદત્ત માહણની ભાર્યા જાલંધરગોત્રની દેવાનંદા માહણીની કૂખમાંથી ખસેડીને ક્ષત્રિયકુંડગ્રામ નામના નગરમાં જ્ઞાતવંશનાં ક્ષત્રિયોનો વંશજ અને કાશ્યપગોત્રનો સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય છે તેની ભાર્યા વાસિષ્ઠગોત્રની ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી છે તેની કૂખમાં ગર્ભપણે સ્થાપિત કર અને ગર્ભપણે સ્થાપિત કરીને મને આ મારી આજ્ઞા તરત જ પાછી આપી દે.

[૨૬] ત્યારપછી પાયદળસેનાનો સેનાપતિ તે હરિણોગમેસી દેવ, દેવેન્દ્ર-શકની ઉપર મુજબની આજ્ઞા સાંભળીને રાજી થયો અને યાવત્ તેનું હૃદય રાજી થવાને લીધે ઘડકવા લાગ્યું. તેણે યાવત્ બન્ને હથેળીઓ ભેગી કરીને અંજલિ જોડીને 'એમ દેવની જેવી આજ્ઞા' એ પ્રમાણે એ આજ્ઞાના વચનને તે, વિનયપૂર્વક સ્વીકારે છે, આજ્ઞાના વચનને વિનયપૂર્વક સ્વીકારીને તે હરિણોગમેસી દેવ, દેવેન્દ્ર-દેવરાજ શકની પાસેથી નીકળે છે, નીકળીને ઉત્તરપૂર્વની દિશાના

ભાગમાં એટલે ઈશાનખૂણા તરફ જાય છે, ત્યાં જઈને વૈક્રિયસુમુદ્ધાત વડે પોતાના શરીરને બદલવાનો પ્રયત્ન કરે છે, એમ કરીને તે પોતાના શરીરમાં રહેલા આત્માના પ્રદેશોના સમૂહને અને કર્મપુદ્ગલના સમૂહને સંખ્યેય યોજનના લાંબા દંડના આકારે શરીરમાંથી બહાર કાઢે છે. તેમ કરતાં તે દેવ, ભગવંતને એક ગર્ભમાંથી ખસેડીને બીજા ગર્ભમાં સ્થાપિત કરવા સારુ પોતાના શરીરને નિર્મળ-ઘણું સારું-બનાવવા માટે એ શરીરમાં રહેલા સ્થૂલ પુદ્ગલ પરમાણુઓને ખંખેરી કાઢે છે અર્થાત્ એ પુદ્ગલ પરમાણુઓ જેમકે રતનનાં, વજ્રનાં, વૈદૂર્યનાં, લોહિતાક્ષનાં, મસારગલ્લનાં, હંસગર્ભનાં, પુલકનાં, સૌગંધિકનાં, જ્યોતિરસનાં, અંજનનાં, અંજનપુલકનાં, રજતનાં, જાતરૂપનાં, સુભગનાં, અંકનાં, સ્ફટિકનાં અને રિષ્ટનાં એ તમામ જાતનાં રત્નોની જેવાં સ્થૂલ છે તો એવાં પોતાનાં શરીરમાં જે સ્થૂલ પુદ્ગલ પરમાણુઓ છે તેને ખેરવી નાખે છે અને તેની જગ્યાએ સૂક્ષ્મ પુદ્ગલોને એટલે સારરૂપ એવાં સારાં પુદ્ગલોને ગ્રહણ કરે છે.

[૨૭] એ રીતે ભગવંતની પાસે જવા માટે પોતાના શરીરને સરસ બનાવવા સારુ સારાં સારાં સૂક્ષ્મ પુદ્ગલોને ગ્રહણ કરીને ફરીવાર પણ વૈક્રિયસમુદ્ધાત કરે છે, એમ કરીને પોતાના મૂળ શરીર કરતા જુદું એવું બીજું ઉત્તમ પ્રકારની,

ત્વરાવાળી, ચપળ, વેગને લીધે પ્રચંડ, બીજી બધી ગતિઓ કરતાં વિશેષ વેગવાળી, ધમધમાટ કરતી, શીઘ્ર દિવ્ય દેવગતિ વડે ચાલતો ચાલતો એટલે નીચે આવતો તે, તીરછે અસંખ્ય દ્વીપો અને સમુદ્રોની વચ્ચેવચ્ચ જે બાજુએ જંબુદ્વીપ આવેલો છે, તેમાં જ્યાં ભારતવર્ષ આવેલું છે. અને તેમાં જ્યાં માહણકુંડગ્રામ નગર આવેલું છે, તેમાં જ્યાં રિષભદત્ત બ્રાહ્મણનું ઘર આવેલું છે અને એ ઘરમાં જ્યાં દેવાનંદા બ્રાહ્મણી છે તે બાજુએ આવે છે, તે બાજુએ આવતાં ભગવંતને જોતાં જ શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને પ્રણામ કરે છે, તેમને પ્રણામ કરીને તે દેવ, પરિવારસહિત દેવાનંદા માહણીને અવસ્થાપિની નિદ્રામાં મૂકે છે એટલે પરિવાર સહિત દેવાનંદા માહણી ઉપર ઘેનનું ધારણ મૂકે છે, એ બધાંને ગાઢનિદ્રામાં મૂકીને ત્યાં રહેલાં અસ્વચ્છ પરમાણુ-પુદ્ગલોને દૂર કરે છે, દૂર કરીને ત્યાં સ્વચ્છ પરમાણુ-પુદ્ગલોને ફેંકે છે-વેરે છે-ફેલાવે છે, એમ કર્યા પછી 'ભગવાન્ ! મને અનુજ્ઞા આપો' એમ કહી પોતાની હથેળીના સંપુટ દ્વારા શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને કોઈ જાતની લેશ પણ પીડા ન થાય એ રીતે ગ્રહણ કરે છે, એ રીતે એ દેવ, શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને ગ્રહણ કરીને જે બાજુ ક્ષત્રિયકુંડગ્રામ નગર છે, તે નગરમાં જે બાજુ સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયનું ઘર છે, તે ઘરમાં જ્યાં ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી રહે છે તે બાજુએ આવે છે, તે બાજુએ આવીને પરિવારસહિત ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીને ગાઢ ઉંઘના ધારણમાં મૂકે છે, તેમ કરીને ત્યાં

રહેલાં અસ્વચ્છ પરમાણુ પુદ્ગલોને દૂર કરીને સ્વચ્છ પરમાણુ પુદ્ગલોને ફેંકે છે-વેરે છે, તેમ કરીને તે શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને લેશ પણ પીડા ન થાય એ રીતે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીની કૂખમાં ગર્ભપણે ગોઠવે છે અને વળી જે તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીનો ગર્ભ છે તેને પણ જાલંધર ગોત્રવાળી દેવાનંદા બ્રાહ્મણીની કૂખમાં ગર્ભપણે ગોઠવે છે, આ રીતે બધું બરાબર ગોઠવીને તે દેવ, જે દિશામાંથી આવ્યો હતો તે જ દિશા તરફ પાછો ચાલ્યો ગયો.

[૨૮] હવે જે ગતિથી આવ્યો હતો, તે ઉત્તમ પ્રકારની, ત્વરાવાળી, ચપળ, વેગને લીધે પ્રચંડ, બીજી ગતિઓ કરતાં વિશેષ વેગવાળી, ધમધમાટ કરતી, શીઘ્ર દિવ્ય દેવગતિ વડે પાછો તીરછે અસંખ્ય દ્વીપો અને સમુદ્રોની વચ્ચેવચ્ચ થતો અને હજાર-હજાર જોજનની મોટી ફાળો ભરતો-એ રીતે ઊંચે ઊપડતો તે દેવ જે તરફ સૌધર્મ નામના કલ્પમાં સૌધર્માવંતંસક નામના વિમાનમાં શક નામના સિંહાસણમાં દેવેન્દ્ર દેવરાજ શક બેઠેલો છે તે જ બાજુ તેની પાસે આવે છે, પાસે આવીને દેવેન્દ્ર દેવરાજ શકની એ આજ્ઞાને તરત જ પાછી સોંપી દે છે અર્થાત્ આપે જે આજ્ઞા કરેલી તેનો મેં અમલ કરી દીધો છે એમ જણાવે છે.

[૨૯] તે કાલે તે સમયે શ્રમણ ભગવંત મહાવીર ત્રણ જ્ઞાનથી યુક્ત પણ હતા. ૧ મને ફેરવીને બીજે લઈ જવામાં

આવશે એમ તેઓ જાણે છે. ૨ પોતે પોતાને ફેરવાતા જાણતા નથી. ૩ પોતે ફેરવાઈ ચૂકાયા છે એ પ્રમાણે જાણે છે.

[૩૦] તે કાલે તે સમયે જ્યારે વર્ષાઋતુ ચાલતી હતી અને વર્ષાઋતુનો જે તે પ્રસિદ્ધ એવો ત્રીજો મહિનો અને પાંચમો પખવાડો ચાલતો હતો એટલે મહિનાનો વદિ પક્ષ ચાલતો હતો તથા તે સમયે તે વદિ પક્ષની તેરમી તિથિ એટલે તેરશની તિથિ આવેલી હતી. ભગવાનને સ્વર્ગમાંથી ચ્યવ્યાને અને દેવાનંદા માહણીના ગર્ભમાં આવ્યાને એકંદરે કૂલ બ્યાશી રાત દિવસો વીતી ગયાં હતાં અને તેરશને દિવસે ત્ર્યાશીમો રાતદિવસ ચાલતો હતો, તે ત્ર્યાશીમા દિવસની બરાબર મધરાતે એટલે આગલી રાતનો છેડો અને પાછલી રાતની શરૂઆત થતી હતી એવે સમયે ઉત્તરાફાલ્ગુની નક્ષત્રનો યોગ આવતાં હિતાનુક્રમ્પક એવા હરિણેગમેસી દેવે શકની આજ્ઞાથી માહણકુંડગ્રામ નગરમાંથી કોડાલ ગોત્રના રિષભદત્ત બ્રાહ્મણની ભાર્યા જાલંધરગોત્રની દેવાનંદા બ્રાહ્મણીની કૂખમાંથી ભગવંતને ખસેડીને ક્ષત્રિયકુંડગ્રામ નગરમાં જ્ઞાતવંશના ક્ષત્રિયોમાંના કાશ્યપગોત્રના સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયની ભાર્યા વાસિષ્ઠ ગોત્રની ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીની કૂખમાં લેશ પણ પીડા ન થાય એ રીતે બરાબર ગોઠવી દીધા.

[૩૧] શ્રમણ ભગવંત મહાવીર ત્રણ જ્ઞાનથી યુક્ત પણ હતા. ૧ ‘હું લઈ જવાઈશ’ એમ તેઓ જાણે છે, ૨ ‘હું લઈ જવાઉં છું’ એમ તેઓ જાણતા નથી એ ૩ ‘હું લઈ જવાઈ ચૂક્યો’ એમ તેઓ જાણે છે.

[૩૨] જે રાત્રે શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને જાલંધર ગોત્રવાળી દેવાનંદા મહાણીની કૂખમાંથી ઉપાડીને વાસિષ્ઠ ગોત્રવાળી ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીની કૂખમાં ગર્ભપણે ગોઠવી દીધા તે રાત્રે એ દેવાનંદા માહણી પોતાની પથારીમાં સૂતીજાગતી હતી અને તે દશામાં એણીએ પોતાને આવેલાં આ એ પ્રકારનાં ઉદાર કલ્યાણરૂપ શિવરૂપ ધન્ય મંગલ કરનારાં શોભાવાળાં એવા ચૌદ મહા સ્વપ્નો ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી હરી ગઈ એવું જોયું અને એમ જોઈને તેણી જાગી ગઈ. તે ચૌદ સ્વપ્નો હાથી, વૃષભ વગેરે ઉપર પ્રમાણેની ગાથામાં કહેલાં છે.

[૩૩] હવે જે રાત્રે શ્રમણ ભગવંત મહાવીરને જાલંધર ગોત્રવાળી દેવાનંદા માહણીની કૂખમાંથી ઉપાડીને વાસિષ્ઠ ગોત્રવાળી ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીની કૂખમાં ગર્ભપણે ગોઠવવામાં આવ્યા તે રાત્રે તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી પોતાના તે તેવા પ્રકારના વાસધરમાં રહેલી હતી; જે વાસધર-સૂવાનો ઓરડો-અંદરથી ચિત્રામણવાળું હતું, બહારથી ઘોળેલું, ઘસીને

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

૧૬

ચક્રચક્રિત કરેલું અને સૂંવાળું બનાવેલું હતું તથા એમાં ઊંચે ઉપરના ભાગની છતમાં ભાતભાતનાં ચિત્રો દોરેલાં હતાં, ત્યાં મણિ અને રતનના દીવાને લીધે અંધારું નાસી ગએલું હતું, એ વાસધરની નીચેની ફરસબંધી તદ્દન સરખી હતી અને તે ઉપર વિવિધ પ્રકારના સાથિયા વગેરે કોરીને તેને વધુ સુંદર બનાવવામાં આવેલી હતી, ત્યાં પાંચે રંગનાં સુંદર સુગંધી ફૂલો જ્યાં ત્યાં વેરીને તે ઓરડાને સુગંધિત બનાવેલો હતો, કાળો અગર, ઉત્તમ કુંદરૂ, તુરકીધૂપ વગેરે વિવિધ પ્રકારના ધૂપો ત્યાં સળગતા રહેતા હોવાથી એ ઓરડો મધમધી રહ્યો હતો અને તે ધૂપોમાંથી પ્રગટ થતી સુગંધીને લીધે તે ઓરડો સુંદર બનેલો હતો, બીજા પણ સુગંધી પદાર્થો ત્યાં રાખેલા હોવાથી તે, સુગંધ થઈ રહ્યો હતો અને જાણે કે કોઈ ગંધની વાટની પેઠે અતિશય મહેકી રહ્યો હતો.

તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી તેવા ઉત્તમ સુશોભિત ઓરડામાં તે તેવા પ્રકારની પથારીમાં પડી હતી. જે પથારી, ઉપર સૂનારના આખા શરીરના માપની હતી. બન્ને બાજુએ-માથા તરફ અને પગ તરફ-પણ ઓશીકાં ગોઠવેલાં હતાં, એ પથારી બન્ને બાજુથી ઊંચી હતી અને વચ્ચે નમેલી તથા ઊંડી હતી; વળી, ગંગા નદીના કાંઠાની રેતી પગ મૂકતા જેમ સૂવાળી

લાગે એવી એ પથારી સૂવાળી હતી, એ પથારી ઉપર ઘોએલો એવો અળસીના કપડાનો ઓછાડ બીછાવેલો હતો. એમાં રજ ન પડે માટે આખી પથારી ઉપર એક મોટું કપડું ઢાંકેલું હતું, મચ્છરો ન આવે માટે તેની ઉપર રાતા કપડાની મચ્છરદાની બાંધેલી હતી, એવી એ સુંદર, કમાવેલું ચામડું, રૂનાં પુંભડાં, બૂરની વનસ્પતિ, માખણ અને આકડાનું રૂ એ તમામ સૂવાંળી વસ્તુઓની જેવી સૂવાળી તથા સેજ-પથારી સજવાની કળાના નિયમ પ્રમાણે પથારીની આસપાસ અને ઉપર પણ સુગંધી ફૂલો, સુગંધી ચૂર્ણો વેરેલાં હોવાથી સુગંધિત બનેલી તે પથારીમાં પડેલી સૂતીજાગતી અને કાંઈક ઉંઘતી ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી આગલી રાતનો અંત આવતાં અને પાછલી રાતની શરૂઆત થતાં બરાબર મઘરાતે, આ એ પ્રકારનાં ઉદાર ચૌદ મહાસ્વપ્નોને જોઈને જાગી ગઈ. તે ચૌદ મહાસ્વપ્નો આ પ્રમાણે છે. ૧ હાથી, ૨ વૃષભ, ૩ સિંહ, ૪ અભિષેક, ૫ માળા, ૬ ચંદ્ર, ૭ સૂર્ય, ૮ ધ્વજ, ૯ કુંભ, ૧૦ પદ્મોથી ભરેલું સરોવર, ૧૧ સમુદ્ર, ૧૨ વિમાન કે ભવન, ૧૩ રતનનો ઢગલો અને ૧૪ અગ્નિ.

[૩૪] હવે તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીએ સૌથી પહેલાં સ્વપ્નોમાં હાથીને જોયો, એ હાથી ભારે ઓજવાળો, ચાર

૩

૩

૩

૩

દાંતવાળો, ઊંચો, ગળી ગયેલા ભારે મેઘની સમાન ધોળો તથા ભેગો કરેલો મોતીનો હાર, દૂધનો દરિયો, ચંદ્રનાં કિરણો, પાણીનાં બિંદુઓ રૂપાનો મોટો પહાડ એ બધા પદાર્થો જેવો ધોળો હતો. એ હાથીના ગંડસ્થળમાંથી સુગંધી મદ ઝર્યા કરે છે અને સુગંધથી ખેંચાયેલા ભમરાઓ ત્યાં ટોળે મળ્યા છે એવું એના કપોળનું મૂળ છે, વળી, એ હાથી દેવોના રાજાના હાથી જેવો છે-ઐરાવણ હાથી જેવો છે, તથા પાણીથી પરિપૂર્ણ રીતે ભરેલા વિપુલ મેઘની ગર્જના જેવો ગંભીર અને મનોહર એવો એ હાથીનો ગુલગુલાટ છે તથા એ હાથી શુભ છે, તમામ જાતનાં શુભ લક્ષણોથી અંકિત છે તથા એ હાથીના સાથળ ઉત્તમ છે એવા હાથીને ત્રિશલાદેવી પહેલા સ્વપ્નામાં જુએ છે. [૧]

[૩૫] ત્યાર પછી વળી, ધોળાં કમળની પાંખડીઓના ઢગલાથી પણ વધારે રૂપની પ્રભાવાળા, કાંતિના અંબારના ફેલાવાને લીધે સર્વ બાજુઓને દીપાવતા, જેની કાંધ જાણે અતિશય શોભાને લીધે હલહલ ન થતી હોય એવી કાંતિવાળી શોભતી અને મનોહર કાંધવાળા તથા જેની રુંવાટી ઘણી પાતળી ચોક્ખી અને સૂંવાળી છે અને એવી રુંવાટીને લીધે જેની કાંતિ ચક્રચકિત થાય છે એવા, જેનું અંગ સ્થિર છે, બરાબર બંધાયેલ છે, માંસથી ભરેલ છે, તગડું છે અને બરાબર

વિભાગવાર ઘડાયેલ છે એવા સુંદર અંગવાળા, જેનાં શિંગડાં બરાબર પૂરાં ગોળ, લટ્ટ, બીજા કરતાં વિશેષતાવાળાં, ઉત્કૃષ્ટ, અણીદાર અને ધીએ ચોપડેલાં છે એવા ઉત્તમ શિંગડાવાળા તથા દેખાવમાં ગભરુ અને ઉપદ્રવ નહીં કરનાર એવા તથા જેના દાંત બધા બરાબર એક સરખા, શોભતા અને ઘોળા છે એવા સુંદર દાંતવાળા, વળી, ન ગણી શકાય એટલા ગુણવાળા મંગલમય મુખવાળા એવા વૃષભને-બળદને ત્રિશલાદેવી બીજા સ્વપ્નામાં જુએ છે. [૨]

[૩૬] પછી વળી, મોતીના હારનો ઢગલો, દૂધનો દરિયો, ચંદ્રનાં કિરણો, પાણીના બિંદુઓ અને રૂપાનો મોટો પહાડ એ બધાની સમાન ગોરા, રમણીય, દેખાવડા જેના પોંચા એટલે પંજા સ્થિર અને લટ્ટ-મજબૂત છે, જેની દાઢો ગોળ, ખુબ પુષ્ટ, વચ્ચે પોલાણ વગરની, બીજા કરતાં ચડીઆતી અને અણીવાળી છે, એવી દાઢો વડે જેનું મુખ સોહામણું દેખાય છે એવા, તથા જેના બન્ને હોઠ ચોક્ક્યાઈવાળા, ઉત્તમ કમળ જેવા કોમળ, બરાબર માપસર, શોભાયમાન અને લટ્ટ છે એવા, રાતા કમળની પાંખડી જેવા કોમળ સૂવાળા તાળવાવાળા અને જેની ઉત્તમ જીભ બહાર લપલપાયમાન-લટકતી- છે, એવા જેની બન્ને આંખો સોનીની મૂસમાં પડેલા તપાવેલા ઉત્તમ સોનાની પેઠે હલહલ કરે છે, બરાબર ગોળ છે તથા

ચોક્ષી વીજળીની પેઠે ઝગારા માર્યા કરે છે એવી ઉત્તમ આંખવાળા, વિશાળ અને ખુબ પુષ્ટ ઉત્તમ સાથળવાળા, બરાબર પૂર્ણપણે ભરાવદાર એવા જેનાં ચોક્ષાં કાંઘ છે એવા, તથા જેના વાળ-કેસરાવળી-કોમળ, ઘોળી, પાતળી, સુંદર લક્ષણવાળી, અને ફેલાયેલી છે એવા વાળના આડંબરથી જે શોભિત છે એવા, જેનું પૂંછડું ઊંચું પછાડીને ઊંચું કરેલ હોવાથી ગોળાકારે વળેલું અને સુંદર છે એવા, સૌમ્ય દેખાવદાર, ગેલ કરતા. આકાશમાંથી ઊતરતા અને પોતાના મોં માં પેસતા તથા નહોર જેનાં ભારે અણીવાળા છે એવા તથા જાણે કે મુખની શોભાએ પોતાનો પાલવ ન ફેલાવેલો હોય એવી સુંદર લટકતી જીભવાળા સિંહને તે ત્રિશલા ત્રીજે સ્વપ્ને જુએ છે. [૩]

૩૫

૩૫

[૩૭] ત્યાર પછી વળી, તે પૂર્ણચંદ્રમુખી ત્રિશલા દેવી ચોથે સ્વપ્ને લક્ષ્મીદેવીને જુએ છે. એ લક્ષ્મીદેવી ઊંચા પહાડ ઉપર ઉગેલા ઉત્તમ કમળના આસન પર બરાબર બેઠેલી છે, સુંદર રૂપવાળી છે, એના બન્ને પગના ફણા બરાબર ગોઠવાયેલા સોનાના કાયબા જેવા ઉંચા છે. અતિ ઉંચાં અને પુષ્ટ એવાં અંગૂઠા તથા આંગળીઓમાં એના નખ જાણે રંજેલા ન હોય એવા લાલ, માંસથી ભરેલા, ઉંચા પાતળા, તાંબા સમાન રાતા અને કાંતિથી ચમકદાર છે. કમળની

પાંદડીઓ જેવી સૂંવાળી એના હાથ અને પગની કોમળ અને ઉત્તમ આંગળીઓ છે. એની બન્ને જાંઘો ચડઊતર પ્રમાણે મોથના વળાંકની પેઠે ગોળ વળાંકવાળી છે, શરીર પુષ્ટ હોવાથી એના બન્ને ઘુંટણ બહાર દેખાતા નથી, એના સાથળ ઉત્તમ હાથીની સૂંઢ જેવા પુષ્ટ છે તથા એણે કેડ ઉપર સોનાનો કંદોરો પહેરેલો છે એવી, એણીની કેડ કાંતિવાળા અને વિશાળ ઘેરાવાવાળી છે. જેણીનાં શરીર ઉપરનાં રુંવાટાં ઉત્તમ આંજણ, ભમરાનું ટોળું, મેઘનું જૂથ, એ બધા જેવાં શ્યામ તથા સીધાં, બરાબર સરખાં, આંતરા વિના લગોલગ ઉગેલાં, અતિશય પાતળાં, સુંદર મનોહર સૂંવાળામાં સૂંવાળા નરમ અને રમણીય છે, નાભિમંડળને લીધે જેણીનાં જઘન સુંદર વિશાળ અને સરસ લક્ષણવાળાં છે એવી, હથેળીમાં માઈ જાય તેવો પાતળો સુંદર ત્રિવલીવાળો જેણીનાં શરીરનો મધ્યભાગ છે એવી, અંગે-અંગે વિવિધ મણિનાં, રતનનાં, પીળા સોનાનાં જેણીએ આભરણો અને ભૂષણો સજેલાં છે એવી, જેણીનાં સ્તનયુગલ ઝળહળતા છે, નિર્મળ કળશની સમાન ગોળ અને કઠણ છે, મોતીના હારથી તથા કુંદ-મોગરા વગેરેનાં ફૂલોની માળાથી સજેલાં છે એવા વચ્ચે-વચ્ચે જ્યાં શોભે ત્યાં પત્રાનાં નંગો જડેલાં હોઈને શોભાયમાન બનેલા તથા આંખોને ગમે તેવી રીતે મોતીનાં ઝુમખાં લટકતાં હોઈને વિશેષ

૩

૩

૩

૩

ચમકતા એવા મોતીના હારથી સુશોભિત એવી, છાતી ઉપર પહેરેલી ગીનીની માળાથી વિરાજિત એવી, તથા ગળામાં પહેરેલાં મણિસૂત્રથી સોહામણી એવી, તે લક્ષ્મીદેવીએ ખભા ચસુધી લટકતાં ચમકતા બે કુંડલને પહેરેલાં છે તેથી વધારે સોહામણા તથા સરસ કાંતિવાળા બનેલા અને જાણે કે મુખનો કુટુંબી-સગો-જ ન હોય એવી રીતે મુખ સાથે એકાકાર થયેલા એવા શોભાગુણના સમુદાય વડે તે શોભતી લાગે છે, તેનાં લોચન કમળ જેવાં નિર્મળ વિશાળ અને રમણીય છે એવી, કાંતિને લીધે ઝગારા મારતા બન્ને હાથમાં કમળો રાખેલાં છે અને કમળોમાંથી મકરંદનાં પાણીનાં ટીપાં ટપકયાં કરે છે એવી, ગરમી લાગે છે માટે નહીં પણ માત્ર મોજને ખાતર વીજાતા પંખાવડે શોભતી એવી, એકદમ છૂટા ગૂંચ વિનાના, કાળા, ઘટ્ટ, ઝીણા-સૂવાળા અને લાંબાવાળ વાળો એનો કેશકલાપ છે એવી, પદ્મદ્રહના કમળ ઉપર નિવાસ કરતી અને હિમવંત પર્વતના શિખર ઉપર દિગ્ગજોની વિશાળ અને પુષ્ટ સૂંઢમાંથી નીકળતા પાણીવડે જેણીનો અભિષેક થયા કરે છે એવી ભગવતી લક્ષ્મીદેવીને ત્રિશલા રાણી યોથે સ્વપ્ને જુએ છે. [૪]

[૩૮] પછી વળી, પાંચમે સ્વપ્ને આકાશમાંથી નીચે પડતી માળાને જુએ છે. મંદારનાં તાજાં ફૂલો ગુંથેલાં હોઈને એ

માળા સુંદર લાગે છે, એમાં ચંપો, આસોપાલવ, પુંનાગ, નાગકેસર, પ્રિયંગુ, સરસડો, મોગરો, મલ્લિકા, જાઈ, જૂઈ, અંકોલ, કૂજો, કોરંટકપત્ર, મરવો-ડમરો, નવમાલિકા બકુલ, તિલક વાસંતીવેલ, સૂર્યવિકાસી કમળો, ચંદ્રવિકાસી કમળો, પાટલ, કુંદ, અતિમુક્તક, સહકાર-આંબો એ બધાં કેટલાંક વૃક્ષો અને કેટલીક વેલડી-લતાઓ તથા કેટલાક ગુચ્છાઓનાં ફૂલો ગુંથીને એ માળા બનેલી હોવાથી ઘણી જ સુંગધવાળી છે તથા એ માળાની અનોપમ મનોહર સુગંધને લીધે દશ દિશાઓ મહેક-મહેક થઈ રહી છે, વળી, એ માળામાં તમામ ઋતુમાં ખિલતાં સુગંધી ફૂલો ગુંથેલાં છે, અર્થાત્ એમાં છએ ઋતુમાં ખિલતાં ફૂલોની માળાઓ મળેલી છે, માળાનો મુખ્યવર્ણ ધોળો છે છતાં તેમાં બીજાં-બીજાં રંગબેરંગી ફૂલો મળેલાં હોવાથી તે વિવિધ રંગી શોભાયમાન અને મનોહર દીસે છે તથા એમાં વિવિધ ભાતો પડે એ રીતે ફૂલો ગોઠવેલાં છે એથી એ અચરજ પમાડે એવી લાગે છે, વળી, એ માળામાં ઊપર નીચે આગળ પાછળ એમ બધી બાજુઓમાં ગણગણાટ કરતાં ષટ્પદ, ગુંજતા જણાય છે એવી એ માળા આકાશમાંથી નીચે આવતી દેખાય છે. [૫]

[૩૯] હવે છટ્ટે સ્વપ્ને માતા ચંદ્રને જુએ છે. એ ચંદ્ર ગાયનું દૂધ, પાણીનાં ફીણ, પાણીનાં બિંદુઓ અને રૂપાનો ઘડો

એ બધાની જેવો વર્ણ-રંગે ધોળો છે, શુભ છે, હૃદય અને નયન એ બન્નેને ગમે એવો છે, બરાબર સંપૂર્ણ-પૂરેપૂરો છે, ગાઢ અને ઘેરાં અંધારાંવાળાં સ્થળોને અંધારાં વગરનાં બનાવનાર એવો એ ચંદ્ર છે તથા પક્ષ પૂરો થતાં એટલે શુક્લપક્ષ પૂરો થતાં છેલ્લે દિવસે જેની આનંદ આપનારી તમામ કળાઓ પૂરેપૂરી રીતે ખિલી નીકળે છે એવો, કુમુદનાં વનોને ખિલવનાર, રાત્રિને શોભાવનાર, ચોક્ખા કરેલા દર્પણના કાય જેવો ચમકતો, હંસ સમાન ધોળા વર્ણવાળો, તારા અને નક્ષત્રોમાં પ્રધાન, તથા સમાન, દરિયાનાં પાણીને ઊછાળનારો, દૂમણી અને પતિ વગરની વિરહી સ્ત્રીઓને ચંદ્ર પોતાનાં કિરણોવડે સૂકવી નાખે છે એવો, વળી, એ ચંદ્ર સોમ્ય સુંદર રુપવાળો છે, વળી વિશાળ ગગનમંડળમાં સૌમ્ય રીતે ફરતો તે, જાણે ગગનમંડળનું હાલતું ચાલતું તિલક ન હોય એવો, રોહિણીના મનને સુખકર એવો એ રોહિણીનો ભરથાર છે એવા, સારી રીતે ઉલ્લસતા એ પૂર્ણચંદ્રને તે ત્રિશલાદેવી છટ્ટા સ્વપ્નમાં જુએ છે. [૬]

[૪૦] ત્યાર પછી વળી, અંધારાં પડળોને ફોડી નાખનાર, તેજથી ઝળહળતો, રાતો આસોપાલવ, ખિલેલાં કેસુડાં, પોપટની ચાંચ, ચણોઠીનો અડધો લાલ ભાગ એ બધાનાં રંગ જેવો લાલચોળ, કમળનાં વનોને ખિલવનાર, વળી,

જ્યોતિષચક્ર ઉપર ફરનારો હોવાથી તેના લક્ષણને જણાવનાર, આકાશતળમાં દીવા જેવો, હિમનાં પડળોને ગળે પકડનાર, એટલે ગાળી નાખનાર, ગ્રહમંડળનો મુખ્ય નાયક, રાત્રિનો નાશ કરનાર, ઉગતાં અને આથમતાં ઘડીભર બરાબર સારી રીતે જોઈ શકાય એવો, બીજે વખતે જેની સામે જોઈ જ ન શકાય એવા રુપવાળો, તથા રાત્રિમાં ઝપાટાબંધ દોડતા ચોર જાર વગેરેને અટકાવનાર, ઠંડીના વેગને હઠાવી નાખનાર, મેરૂપર્વતની આસપાસ નિરંતર ફેરા ફરનાર, વિશાળ અને ચમકતા ચંદ્ર તારા વગેરેની શોભાને પોતાનાં હજાર કિરણોવડે દાબી દેનાર એવા સૂર્યને માતા સાતમા સ્વપ્નમાં જુએ છે. [૭]

[૪૧] ત્યાર પછી વળી, ઉત્તમ સોનાના દંડની ટોચ ઉપર બરાબર બેસાડેલો, ભેગાં મળેલાં નીલાં-રાતાં-પીળાં અને ઘોળાં તથા, પવનને લીધે લહેરખીઓ લેતાં જેને માથે મોરપીંછાં વાળની પેઠે શોભી રહ્યાં છે એવા ધ્વજને માતા આઠમે સ્વપ્ને જુએ છે, એ ધ્વજ અધિક શોભાવાળો છે. જે ધ્વજને મથાળે-ઉપરના ભાગમાં-સ્ફટિક અથવા તોડેલો શંખ, અંકરત્ન, મોગરો, પાણીનાં બિંદુઓ અને રુપાનો કળશ એ બધાની જેવા ઘોળા રંગનો શોભતો સિંહ શોભી રહેલ છે જાણે

કે એ સિંહ ગગનતળને ફાડી નાખવાને ફાળ ભરતો ન હોય એવો દેખાય છે એવો એ ધ્વજ છે તથા એ ધ્વજ, સુખકારી મંદમંદ પવનને લીધે ફરફરી રહેલ છે, ઘણો મોટો છે અને માણસોને એ ભારે દેખાવડો લાગે છે. [૮]

[૪૨] ત્યાર પછી વળી, ઉત્તમ કંચનના જેવા ઊજળા રુપવાળો, ચોક્ખા પાણીથી ભરેલો, ઉત્તમ, ઝગારા મારતી કાંતિવાળો, કમળોના જત્યાથી ચારે બાજુ શોભતો એવો રુપાનો કળશ માતાને નવમે સ્વપ્ને દેખાય છે તમામ પ્રકારના મંગલના ભેદો એ કળશમાં ભેગા થયેલા છે એવો એ સર્વ મંગલમય છે, ઉત્તમ રત્નોને જડીને બનાવેલા કમળ ઉપર એ કળશ શોભી રહેલ છે, જેને જોતાં જ આંખ ખુશખુશ થઈ જાય છે એવો એ રૂપાળો છે, વળી, એ પોતાની પ્રભાને ચારે કોર ફેલાવી રહ્યો છે, તમામ દિશોઓને બધી બાજુએ ઊજળી કરી રહ્યો છે, પ્રશસ્ત એવી લક્ષ્મીનું એ ઘર છે, તમામ પ્રકારનાં દૂષણો વિનાનો છે, શુભ છે, ચમકિલો છે, શોભાવડે ઉત્તમ છે, તથા તમામ ઋતુનાં સુગંધી ફૂલોની માળાઓ એ કળશના કાંઠા ઉપર મૂકેલી છે એવા રુપાના પૂર્ણકલશને તે માતા જુએ છે. [૯]

[૪૩] ત્યાર પછી વળી, પદ્મસરોવર નામના સરોવરને માતા દસમાં સ્વપ્નમાં જુએ છે, એ સરોવર, ઉગતા સૂર્યનાં

કિરણોથી ખિલેલાં હજાર પાંખડીવાળાં-સહસ્ત્રદલ-મોટાં કમળોને લીધે સુગંધિત બનેલ છે, એમાં કમળોનાં રજકણો પડેલાં હોવાથી એનું પાણી પિંજરા રંગનું એટલે પીળું તથા રાતું દેખાય છે, એ સરોવરમાં ચારે કોર જળચર જીવો ફરી રહ્યા છે, માછલાં એ સરોવરનું અઢળક પાણી પીધા કરે છે, વળી, ઘણું, લાંબું, પહોળું અને ઊંડું એ સરોવર સૂર્યવિકાસી કમળો, ચંદ્રવિકાસી કુવલયો, રાતાં કમળો, મોટાં કમળો, ઊજળાં કમળો, એવાં અનેક પ્રકારનાં કમળોની વિસ્તારવાળી, ફેલાતી વિવિધરંગી શોભાઓને લીધે જાણે કે ઝગારા મારતું હોય એવું દેખાય છે, સરોવરની શોભા અને રુપ ભારે મનોહર છે, ચિત્તમાં પ્રમોદ પામેલા ભમરાઓ, માતેલી-મત્ત-મધમાખીઓ એ બધાનાં ટોળાં કમળો ઉપર બેસી તેમનો રસ ચૂસી રહ્યાં છે એવા એ સરોવરમાં મીઠો અવાજ કરનારા કલહંસો, બગલાંઓ, ચક્રવાકો રાજહંસો, સારસો ગર્વથી મસ્ત બનીને તેના પાણીનો ઉપયોગ કરે છે તથા વિવિધ પ્રકારનાં પક્ષીઓનાં નરમાદાનાં જોડકાં એ સરોવરનાં પાણીનો હોંશે હોંશે ઉપયોગ કરે છે એવું એ સરોવર કમલિનીનાં પાંદડાં ઉપર બાઝેલા મોતી જેવાં દેખાતાં પાણીનાં ટીપાંઓ વડે ચિત્રોવાળું દેખાય છે, વળી એ સરોવર, જોનારનાં હૃદયોને અને લોચનોને શાંતિ પમાડે છે એવું છે એવા અનેક કમળોથી રમણીય દેખાતા એ સરોવરને માતા દસમે સ્વપ્ને દેખે છે. [૧૦]

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

[૪૪] ત્યાર પછી વળી, માતા અગિયારમે સ્વપ્ને ક્ષીરોદધિ સાગરને-દૂધના દરિયાને જુએ છે. એ ક્ષીરોદધિસાગરનો મધ્યભાગ, જેવી ચંદ્રનાં કિરણોના સમૂહની શોભા હોય તેવી શોભાવાળો છે એટલે અતિઉજળો છે, વળી, એ ક્ષીરોદધિસાગરમાં ચારે બાજુ પાણીનો ભરાવો વધતો-વધતો હોવાથી એ બધી બાજુએ ઘણો ઊંડો છે, એનાં મોજાં ભારે ચપળમાં ચપળ અને ઘણાં ઊંચાં ઊછળતાં હોવાથી એનું પાણી ડોલ્યા જ કરે છે, તથા જ્યારે ભારે પવનનું જોર હોય છે ત્યારે પવન એનાં મોજાંની સાથે જોરથી અથડાય છે તેથી મોજાં જાણે જોરજોરથી દોડવા લાગે છે, ચપળ બને છે, એથી એ સ્પષ્ટ દીસતા તરંગો આમતેમ નાયતા હોય એવો દેખાવ થાય છે તથા એ તરંગો ભયભીત થયા હોય એમ અતિક્ષોભ પામેલા જેવા દેખાય છે એવા એ સોહામણા નિર્મળ ઉદ્ધત કલ્લોલોના મેળાપને લીધે જોનારને એમ જણાય છે કે જાણે ઘડીકમાં એ દરિયો કાંઠા તરફ દોડતો આવે છે અને ઘડીકમાં વળી એ પોતા તરફ પાછો હટી જાય છે એવો એ ક્ષીરોદધિસાગર ચમકતો અને રમણીય દેખાય છે, એ દરિયામાં રહેતા મોટા-મોટા મગરો, મોટા-મોટા મચ્છો, તિમિંગલ, નિરુદ્ધ અને તિલતિલિય નામના જળચરો પોતાનાં પૂછડાંને પાણી સાથે અફળાવ્યા કરે છે એથી એનાં ચારે બાજુ કપૂરની જેવાં ઊજળાં ફીણ વળે છે અને એ દરિયામાં મોટી-

મોટી ગંગા જેવી મહાનદીઓના પ્રવાહો ભારે ઘસારા બંધ પડે છે, એ વેગથી પડતા પ્રવાહોને લીધે એમાં ગંગાવર્ત નામની ભમરીઓ પેદા થાય છે, એ ભમરીઓને લીધે ભારે વ્યાકુળ થતાં દરિયાનાં પાણી ઊછળે છે, ઊછળીને પાછાં ત્યાં જ પડે છે, ભમ્યા કરે છે-ઘુમરી લે છે, એવાં ઘુમરીમાં ચક્કર-ચક્કર ફરતાં એ પાણી ભારે ચંચળ જણાય છે એવા એ ક્ષીરસમુદ્રને શરદઋતુના ચંદ્રસમાન સૌમ્યમુખવાળી તે ત્રિશલા માતા અગિયારમા સ્વપ્ને જુએ છે. [૧૧]

[૪૫] ત્યાર પછી વળી, માતા બારમે સ્વપ્ને ઉત્તમ દેવવિમાનને જુએ છે, એ દેવવિમાન ઊગતા સૂર્યમંડલની જેવી ચમકતી કાંતિવાળું છે, ઝળહળતી શોભાવાળું છે, એ વિમાનમાં ઉત્તમ સોનાના અને મહામણિઓના સમૂહમાંથી ઘડેલા ઉત્તમ એક હજાર અને આઠ ટેકા-થાંભલા-મૂકેલા છે તેથી એ ચમકતું દેખાતું વિમાન આકાશને વિશેષ ચમકતું બનાવે છે, એવું એ વિમાન સોનાના પતરામાં ચળકતી દિવ્યમાળાઓ લટકાવેલી છે, વળી એમાં વૃક, વૃષભ, ઘોડો, પુરુષ, મગર, પક્ષી, સાપ, કિન્નરો, રુરુમૃગો, શરભ, ચમરી ગાય, વિશેષ પ્રકારનાં જંગલી જનાવરો, હાથી, વનની વેલડી, કમળવેલ વગેરેનાં વિવિધ ભાતવાળાં ચિત્રો દોરેલાં છે તથા એમાં ગંધર્વો ગાઈ રહ્યાં છે, અને વાજાં વગાડી રહ્યાં છે તેથી એમના

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

અવાજોથી એ પૂરેપૂરું ગાજતું દેખાય છે, વળી, પાણીથી ભરેલા વિપુલ મેઘની ગર્જનાના જેવા અવાજવાળા નિત્ય ગાજતા દેવદુંદુભિના મોટા અવાજ વડે જાણે આખાય જીવલોકને એ વિમાન ન ભરી દેતું હોય એવું એ ગાજે છે, કાળો અગર, ઉત્તમ કંદરૂ-કિન્નરૂ, તુરકી ધૂપ વગેરે બળતા ધૂપોને લીધે મધમધી રહેલું એ વિમાન ગંધના ફેલાવાને લીધે મનોહર લાગે છે અને એ નિત્ય પ્રકાશવાળું, ઘોળું, ઉજળી પ્રભાવાળું, દેવોથી શોભાયમાન, સુખોપભોગરૂપ એવું ઉત્તમોત્તમ વિમાન તે ત્રિશલાદેવી બારમા સ્વપ્નામાં જુએ છે. [૧૨]

[૪૬] ત્યાર પછી, માતા ત્રિશલા તેરમે સ્વપ્ને તમામ પ્રકારના રત્નોના ઢગલાને જુએ છે. એ ઢગલો ભોંતળ ઊપર રહેલો છે છતાં ગગનમંડળના છેડાને પોતાના તેજથી ચક્રચકિત કરે છે, એમાં પુલક, વજ્ર, ઈંદ્રનીલ, સાસગ, કર્કેતન, લોહીતાક્ષ, મરકત, મસારગલ્લ, પ્રવાલ, સ્ફટિક, સૌગંધિક, હંસગર્ભ, અંજન, ચંદનપ્રભ વગેરે ઉત્તમ રત્નોનો રાશિ સરસ રીતે ગોઠવાયેલો છે, રત્નોનો એ ઢગલો ઊંચો મેરુપર્વત જેવો લાગે છે, એવાં રત્નોના રાશિ-ઢગલાને તે ત્રિશલાદેવી તેરમે સ્વપ્ને જુએ છે. [૧૩]

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

પછી વળી, ચૌદમે સ્વપ્ને માતા ત્રિશલા અગ્નિને જુએ છે. એ અગ્નિની જ્વાલાઓ ખુબખુબ ફેલાયેલ છે તથા એમાં ઘોળું ઘી અને પીળાશ પડતું મધ વારંવાર છંટાતું હોવાથી એમાંથી મુદ્દલ ધૂમાડો નીકળતો નથી એવો એ અગ્નિ ઘખઘખી રહ્યો છે, એની ઘખઘખતી જલતી જ્વાલાઓને લીધે તે સુંદર લાગે છે, વળી, એની નાની મોટી ઝાળો-જ્વાલાઓનો સમૂહ એક બીજીમાં મળી ગયા જેવો જણાય છે તથા જાણે કે ઊંચે-ઊંચે સળગતી ઝાળોવડે એ અગ્નિ કોઈ પણ ભાગમાં આકાશને પકવતો ન હોય એવો દેખાતો એ અતિશય વેગને લીધે ચંચળ દેખાય છે. તે ત્રિશલા માતા ચૌદમે સ્વપ્ને એવા અગ્નિને જુએ છે. [૧૪]

[૪૮] એ પ્રમાણે ઉપર વર્ણવ્યાં એવાં એ શુભ, સૌમ્ય, જોતાં પ્રેમ ઊપજે એવાં, સુંદર રૂપવાળાં-રૂપાળાં સ્વપ્નોને જોઈને, કમળની પાંખડી જેવાં નેત્રવાળાં અને હરખને લીધે અંગ ઉપરનું જેમનું રૂંવેરૂંવું ખડું થયેલ છે તેવાં દેવી ત્રિશલા માતા પથારીમાં જાગી ગયાં.

જે રાત્રે મોટા જશવાળા અરિહંત-તીર્થંકર, માતાની કૂખમાં ગર્ભરૂપે આવે છે. તે રાત્રે તીર્થંકરની બધી માતાઓ એ ચૌદમે સ્વપ્નોને જુએ છે.

[૪૯] ત્યાર પછી, આ એ પ્રકારના ઉદાર ચૌદ એવા મહાસ્વપ્નો જોઈને જાગેલી છતી તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી ભારે હરખ પામી, યાવત્ તેનું હૃદય આનંદને લીધે ઘડકવા લાગ્યું તથા મેઘની ધારાઓથી છંટાયેલ કદંબનું ફૂલ જેમ ખિલી ઊઠે તેમ તેણીનાં રૂંવેરૂંવાં આખા શરીરમાં ખિલી ઉઠયાં એવી એ ત્રિશલા રાણી પોતાને આવેલાં એ સ્વપ્નોને સાધારણ રીતે યાદ કરે છે, એ રીતે બરાબર યાદ કરીને પોતાની પથારીમાંથી ઊભાં થાય છે, ઊભાં થઈને પગ મૂકવાના પાદપીઠ-ઉપરથી ઊતરે છે, ત્યાંથી ઊતરીને ધીમેધીમે અચપલપણે વેગ વગરની અને વિલંબ ન થાય એવી રાજહંસ સમાન ગતિએ ચાલતાં જ્યાં ક્ષત્રિય સિદ્ધાર્થનું શયન છે અને જ્યાં ક્ષત્રિયસિદ્ધાર્થ છે ત્યાં આવી પહોંચ્યાં, આવીને તે પ્રકારની કાનને મીઠી લાગે તેવી, પ્રીતી પેદા કરે તેવી, મનને ગમે તેવી, મનને પસંદ પડે તેવી, ઉદાર કલ્યાણરૂપ, શિવ-શાંતિ-કરનારી, ધન્યરૂપ, મંગલ કરનારી એવી સોહામણી રૂડી-રૂડી તથા હૃદયંગમ, હૃદયને આલ્હાદ કરે તેવી, પ્રમાણસર મધુર અને મંજુલ ભાષાવડે વાતચિતો કરતાં-કરતાં તેઓ ક્ષત્રિય સિદ્ધાર્થને જગાડે છે.

[૫૦] ત્યાર પછી, ક્ષત્રિય સિદ્ધાર્થની અનુમતિ પામેલાં તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી વિવિધ પ્રકારનાં મણિ અતે રત્નોને

જડીને ભાતીગળ બનાવેલા-ચિત્રવાળા ભદ્રાસનમાં બેસે છે. બેસીને વિસામો લઈ ક્ષોભરહિત બની સુખાસનમાં સારી રીતે બેઠેલાં તે ક્ષત્રિયાણી સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય પ્રત્યે તે તે પ્રકારની ઈષ્ટ યાવત્ મધુર ભાષાવડે વાત કરતાં-કરતાં આ પ્રમાણે બોલ્યાં.

[પ૧] ખરેખર એમ છે કે હે સ્વામી ! આજે હું તેવા પ્રકારના ઉત્તમ બિંદાનામાં સૂતીજાગતી પડી હતી, તેવામાં ચૌદ સ્વપ્નોને જોઈને જાગી ગઈ તે ચૌદ સ્વપ્નો હાથી વૃષભ વગેરે હતાં. તો હે સ્વામી ! એ ઉદાર એવા ચૌદ મહાસ્વપ્નોનું હું માનું છું તેમ કલ્યાણરુપ વિશેષ પ્રકારનું ફળ હશે?

[પ૨] ત્યાર પછી, તે સિદ્ધાર્થ રાજા ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી પાસેથી એ વાત સાંભળીને સમજીને હર્ષવાળો અને સંતુષ્ટ ચિત્તવાળો થયો, આનંદ પામ્યો, તેના મનમાં પ્રીતિ થઈ, મન ઘણું પ્રસન્ન થઈ ગયું, હર્ષને લીધે તેનું હૃદય ઘડકવા લાગ્યું અને મેઘની ધારાથી છંટાયેલ કદંબના સુગંધી ફૂલોની પેઠે તેનાં રોમ-રોમ ઊભાં થઈ ગયાં. આ રીતે ખુબ રાજી થયેલો સિદ્ધાર્થ તે સ્વપ્નો વિશે એક સામટો સામાન્ય વિચાર કરે છે, તે પછી સ્વપ્નોનો નોખો-નોખો વીગતથી વિચાર કરે છે, વીગતથી વિચાર કરીને પછી તે પોતાની સ્વાભાવિક મતિ સહિતના બુદ્ધિ વિજ્ઞાન વડે તે સ્વપ્નોના વિશેષ ફળનો નોખો-

નોખો નિશ્ચય કરે છે, તેમના વિશેષ ફળનો નોખો-નોખો નિશ્ચય કરીને તેણે પોતાની ઈષ્ટ યાવત્ મંગળરુપ, પરિમિત, મધુર અને સોહામણી ભાષાવડે વાત કરતાં કરતાં ત્રિશલાં ક્ષત્રિયાણીને આ પ્રમાણે કહ્યું.

[૫૩] હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે ઉદાર સ્વપ્નો દીઠાં છે, હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે કલ્યાણરુપ સ્વપ્નો દીઠાં છે, એ જ પ્રમાણે તમે જોયેલાં સ્વપ્નો શિવરુપ છે, ધન્યરુપ છે, મંગળરુપ છે, ભારે સોહામણાં છે, એ તમે જોયેલાં સ્વપ્નો આરોગ્ય કરનારાં, તુષ્ટિ કરનારાં, દીર્ઘાયુષ્યનાં સૂચક અને કલ્યાણકારક છે. હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે મંગલ કરનારાં સ્વપ્નો દીઠાં છે. તે જેમકે; તમે જોયેલાં સ્વપ્નોથી આપણને હે દેવાનુપ્રિયે ! અર્થનો લાભ થવો જોઈએ. હે દેવાનુપ્રિયે ! ભોગનો લાભ થવો જોઈએ, પુત્રનો લાભ થવો જોઈએ, એ જ રીતે સુખનો લાભ અને રાજ્યનો લાભ થવો જોઈએ. ખરેખર એમ છે કે હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે નવ મહિના બરાબર પૂરા થયા પછી અને તે ઉપર સાડાસાત રાતદિવસ વીત્યા પછી અમારા કુલમાં ધ્વજ સમાન, દીવા સમાન, પર્વત સમાન અચળ, મુગટ સમાન, તિલક સમાન, કીર્તિ કરનાર, કુલનો બરાબર નિર્વાહ કરનાર, કુલમાં સૂરજ સમાન, કુલના આધારરુપ, કુલની વૃદ્ધિ કરનાર, કુલનો જશ વધારનાર, કુલને છાંયો આપનાર

વૃક્ષસમાન અને કુલની વિશેષ વૃદ્ધિ કરનાર, એવા પુત્રને જન્મ આપશો. વળી, તે જનમનાર પુત્ર હાથેપગે સુકુમાળ, શરીર અને પાંચે ઈન્દ્રિયોથી પૂરો તથા જરાપણ ખોડ વગરનો હશે તથા એ, શરીરનાં તમામ ઉત્તમ લક્ષણોથી એટલે હાથપગની રેખાઓ વગેરેથી અને વ્યંજનોથી એટલે તલ, મસ વગેરેથી યુક્ત હશે. એના શરીરનું માન, વજન અને ઉંચાઈ એ પણ બધું બરાબર હશે તથા એ પુત્ર સર્વાંગે સુજાત, સુંદર, ચંદ્રસમાન સૌમ્યકાંતિવાળો, કાંત, પ્રિય લાગે એવો અને દર્શન કરવું ગમે એવો હશે અર્થાત્ હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે ઉપર વર્ણવ્યા તેવા ઉત્તમ પુત્રને જનમ આપશો.

[પ૪] વળી, તે પુત્ર જ્યારે પોતાનું બાળપણ પૂરું કરી ભણીગણી બરાબર ઘડાઈ તૈયાર થઈ યૌવન અવસ્થાએ પહોંચશે ત્યારે શૂર થશે, વીર થશે, પરાક્રમી થશે, એની પાસે વિશાળ સેના તથા વાહનો વિપુલ થશે, અને તમારો એ પુત્ર રાજ્યનો ઘણી એવો રાજા થશે. માટે હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે જે મહાસ્વપ્નો દીઠાં છે તે બધાં ભારે ઉત્તમ છે એમ કહીને યાવત્ બે વાર, ત્રણ વાર પણ એમ કહીને તે સિદ્ધાર્થ રાજા, ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીની ભારે પ્રશંસા કરે છે.

[પ૫] ત્યાર પછી, તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી સિદ્ધાર્થ રાજા પાસેથી એ વાત સાંભળી, સમજી ભારે હરખાણી, સંતોષ

પામી યાવત્ તેનું હૃદય પ્રફુલ્લ થઈ ગયું અને તે હાથની બન્ને હથેળીની દશો નખ ભેગા થાય એ રીતે મસ્તકમાં શિરસાવર્ત કરવા સાથે અંજલિ કરીને આ પ્રમાણે બોલી.

[૫૬] હે સામી ! એ એ પ્રમાણે છે, હે સામી ! એ તમે કહ્યું તે પ્રમાણે છે, હે સામી ! તમારું કહેણ સાચું છે, હે સામી ! તમારું વચન સંદેહ વિનાનું છે, હે સામી ! હું એ તમારા કથનને વાંછું છું, હે સામી ! મેં તમારા એ કથનને તમારા મુખથી નીકળતાં જ સ્વીકારી લીધું છે, હે સામી ! તમારું મને ગમતું એ કથન મેં ફરી ફરીને વાંછેલ છે, જેમ તમે સ્વપ્નોના એ અર્થને બતાવો છો તેમ એ સાચા છે, એમ ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી સ્વપ્નોના અર્થને સારી રીતે સ્વીકારે છે, એ પ્રમાણે સ્વપ્નોના અર્થને સારી રીતે સ્વીકારીને સિદ્ધાર્થ રાજાની રજા લઈ તે વિવિધ પ્રકારનાં જડેલાં મણિ અને રત્નોની ભાતવાળા અદ્ભુત ભદ્રાસન ઉપરથી ઊભી થાય છે, ઊભી થઈને ધીમે-ધીમે અચલપણે, ઉતાવળ વગરની, વિલંબ કર્યા વગરની રાજહંસની જેવી ચાલથી ચાલતી એવી તે એમ કહેવા લાગી.

[૫૭] મને આવેલાં તે ઉત્તમ પ્રધાન મંગલરુપ મહાસ્વપ્નો, બીજાં પાપસ્વપ્નો આવી જવાને લીધે નિષ્ફળ ન બને

માટે મારે જાગતું રહેવું જોઈએ એમ કરીને તે દેવ અને ગુરુજનને લગતી પ્રશંસાપાત્ર મંગલરુપ ધાર્મિક અને સરસ વાતો વડે પોતાનાં એ મહાસ્વપ્નોની સાચવણ માટે જાગતી રહેલી છે.

[૫૮] ત્યાર બાદ સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય પ્રભાતના સમયમાં પોતાના કૌટુંબિક પુરુષોને સાદ દે છે, પોતાના કૌટુંબિક પુરુષોને સાદ દઈ તે આ પ્રમાણે બોલ્યો: હે દેવાનુપ્રિયો ! આજે બહારની આપણી બેઠકને સવિશેષ રીતે જલદી સજાવવાની છે એટલે કે તેમાં સુગંધી પાણી છાંટવાનું છે, બરાબર સાફ કરીને તેને લિંપવાની છે, ત્યાં ઉત્તમ સુગંધવાળા પાંચ પ્રકારનાં પુષ્પો વેરવાનાં છે, કાળો અગર, ઉત્તમ કંદરુ અને તુર્કી ધૂપ સળગાવી તે આખી બેઠક મધમધતી કરવાની છે તથા ઊંચે જતા સુગંધને લીધે તેને સુંદર બનાવવાની છે. જ્યાં ત્યાં સુગંધવાળાં ઉત્તમ ચૂર્ણો છાંટી તેને સુગંધ કરી મૂકવાની છે જાણે કે એ, કોઈ સુગંધી વસ્તુની ગોટી-ગોળી જ હોય એવી તેને સજવાની છે; આ બધું ઝટપટ કરો, કરાવો અને કરીને તથા કરાવીને ત્યાં એક મોટું સિંહાસણ મંડાવો, સિંહાસણ મંડાવી તમે મેં જે જે કહ્યું છે તે બધું કરી નાખ્યું છે' એ રીતે મારી આ આજ્ઞા મને તરત જ પાછી વાળો.

[૫૯] ત્યાર પછી, સિદ્ધાર્થ રાજાએ એ પ્રમાણે હુકમ કરેલા તે કૌટુંબિક પુરુષો રાજી રાજી થતા યાવત્ હૃદયમાં ઉદ્ધાસ

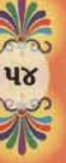
પામતા હાથ જોડીને યાવત્ અંજલિ કરીને 'સામી ! જેવી આપની આજ્ઞા' એમ કરીને રાજાની આજ્ઞાને વિનયપૂર્વકના વચનથી સ્વીકારે છે, એ પ્રમાણે રાજાની આજ્ઞાને વિનયપૂર્વકના વચનથી સ્વીકારીને તેઓ સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયની પાસેથી બહાર નીકળે છે, બહાર નીકળી જ્યાં બહારની બેઠક છે ત્યાં આવે છે, ત્યાં આવીને તરત જ એ બેઠકને સવિશેષપણે સજાવવા મંડી પડે છે એટલે કે તે બેઠકમાં સુગંધી પાણીને છાંટવાથી માંડીને મોટું સિંહાસણ મંડાવવા સુધીની તમામ સજાવટ કરી નાખે છે અને એ બધી સજાવટ પૂરી કરીને તે કોટુંબિક પુરુષો જ્યાં સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય છે ત્યાં આવે છે, ત્યાં આવીને દશે નખ ભેગા થાય એ રીતે બન્ને હથેળીઓને ભેળી કરી માથા ઉપર શિરસાવર્ત સાથેની અંજલિ કરી સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયની તે આજ્ઞા પાછી આપે છે એટલે હે સામી ! આપે જેમ ફરમાવેલું તેમ બધું કરી આવ્યા છીએ, એમ કહે છે.

[૬૦] પછી, વળતે દિવસે સવારના પહોરમાં જ્યારે પોયણાં કોમળપણે પાંદડીએ પાંદડીએ ખીલવા માંડયાં છે, હરણની આંખો કોમળપણે ધીરે ધીરે ઉઘડવા લાગી છે, ઊજળું પ્રભાત થવા આવ્યું છે, વળી, રાતા અશોકની પ્રભાના પુંજ સમાન, કેસુડાંનાં રંગ જેવો, પોપટની ચાંચ જેવો અને ચણોઠીના અડધા લાલરંગ જેવો લાલચોળ તથા મોટાં મોટાં

જળાશયોમાં ઉગેલા કમળોને ખિલવનાર હજાર કિરણોવાળો તેજથી ઝળહળતો દિનકર સૂર્ય ઉગી ગયો છે ત્યારે સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય બિઘાનામાંથી ઊભા થાય છે.

[૬૧] બિઘાનામાંથી ઊભા થઈને પાદપીઠ ઉપર ઊતરે છે, પાદપીઠ ઉપરથી ઊતરીને જ્યાં વ્યાયામશાળા છે ત્યાં આવે છે, ત્યાં આવીને વ્યાયામશાળામાં પ્રવેશ કરે છે, વ્યાયામશાળામાં પ્રવેશ કરીને અનેક પ્રકારનાં વ્યાયામો કરવા માટે શ્રમ કરે છે, શરીરને ચોળે છે, પરસ્પર એક બીજામાં હાથ પગ વગેરે અંગોને મરડે છે, મદ્દયુદ્ધ કરે છે અને વિવિધ પ્રકારનાં આસનો કરે છે, એ રીતે શ્રમ કરીને આખે શરીરે અને શરીરના અવયવે-અવયવે પ્રીતિ ઉપજાવનારાં, સુંઘવા જેવાં સુગંધથી મધમધતાં, જઠરને તેજ કરાનારાં, બળ વધારનારાં અને તમામ ઈંદ્રિયોને તથા તમામ ગાત્રોને સુખમાં તરબોળ કરે તેવાં, સોવાર અને હજારવાર પકવેલાં એવાં શતપાક સહસ્ત્રપાક વગેરે અનેક જાતનાં ઉત્તમ સુગંધવાળાં તેલો ચોપડવામાં આવ્યાં, પછી તળાઈ ઉપર ચામડું પાથરીને તે ઉપર બેઠેલા સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયને આખે શરીરે અને અવયવે-અવયવે માલિશ કરવામાં નિપુણ, હાથે પગે સંપૂર્ણપણે કોમળ તળિયાંવાળા સુંવાળા, તેલ ચોપડવામાં, તેલની માલિશ કરવામાં, માલિશ કરેલું તેલ પરસેવા વાટે બહાર કાઢી નાખવામાં જે કાંઈ શરીરને ફાયદા છે તે તમામ ફાયદાના બરાબર

જાણનારા, સમયના જાણકાર, કોઈપણ કાર્યને વિના વિલંબે કરનારા, શરીરે પટ્ટા, કુશલ, બુદ્ધિવાળા અને થાકને જિતી ગયેલા એવા પુરુષોએ હાડકાનાં સુખ માટે, ચામડીનાં સુખ માટે તથા રોમેરોમમાં સુખ થાય એ માટે ચારે પ્રકારની સુખકર અંગસેવા થાય તે નિમિત્તે તેલ વગેરેની માલિશ કરી અને સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયનો તમામ થાક દૂર કરી નાખ્યો છે એવા તે વ્યાયામશાળામાંથી બહાર નીકળે છે.

[૬૨] વ્યાયામશાળામાંથી બહાર નીકળીને તે જ્યાં સ્નાનઘર છે ત્યાં આવે છે, ત્યાં આવીને સ્નાનઘરમાં પેસે છે, સ્નાનઘરમાં પેસીને મોતીથી ભરેલા અનેક જાળિયાંને લીધે મનોહર અને ભોંતળમાં વિવિધ મણિ અને રત્નો જડેલાં છે એવા રમણીય મંડપ નીચે ગોઠવવામાં આવેલા વિવિધ મણિ અને રત્નોના જડતરને લીધે ભાતવાળા બનેલા અદ્ભુત સ્નાનપીઠ ઉપર સુખે બેઠેલા સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયને ફૂલોના રસથી ભરેલાં એટલે અત્તર નાખેલાં પાણી વડે, ચંદન વગેરે નાખીને, સુગંધવાળાં બનાવેલાં પાણી વડે, ઊનાં પાણી વડે, પવિત્ર તીર્થોમાંથી આણેલાં પાણી વડે અને ચોક્ખાં પાણી વડે કલ્યાણકારી ઉત્તમ રીતે સ્નાનવિધિ પ્રમાણે સ્નાન કરાવવામાં કુશળ પુરુષોએ નવરાવ્યો તથા ત્યાં ન્હાતી વખતે બહુપ્રકારનાં રક્ષા વગેરેનાં સેંકડો કૌતુક તેના શરીર ઉપર કરવામાં આવ્યાં, એ રીતે કલ્યાણકારી ઉત્તમ પ્રકારનો

સ્નાનવિધિ પૂરો થતાં રૂવાટાવાળા, સુંવાળા સુગંધિત રાતા અંગલુંછણા વડે તેના શરીરને લુસવામાં આવ્યું. ક્યાંય પણ ફાટયા તુટયા વિનાનું ઘણું કિંમતી ઉત્તમ વસ્ત્ર એટલે ધોતિયું પહેર્યું, શરીર ઉપર સરસ સુગંધિત ગોશીર્ષ ચંદનનો લેપ કર્યો, પવિત્ર માળા પહેરી તથા શરીર ઉપર કેસર મિશ્રિત સુગંધિત ચૂર્ણ છાંટ્યું, મણિથી જડેલાં સોનાનાં આભૂષણો પહેર્યા એટલે અઢાર સેરવાળો હાર, નવસેરો અર્ધહાર, ત્રણ સેરવાળું ડોકિયું. લટકતું ઝૂમણું અને કેડમાં કંદોરો વગેરે પહેરીને એ સુશોભિત બન્યો, વળી તેણે ડોકમાં આવનારાં તમામ ઘરેણાં પહેર્યાં, આંગળીમાં સુંદર વીંટીઓ પહેરી, ફૂલો ભરાવીને વાળને સુશોભિત બનાવ્યા, ઉત્તમ કડાં અને બાજુબંધ પહેરવાથી તેની બન્ને ભુજાઓ સજ્જડ થઈ ગઈ, એ રીતે તે, અધિક રુપને લીધે શોભાવાળો બન્યો, કુંડળો પહેરાવાથી મુખ ચમકવા લાગ્યું, મુગટ માથે મૂકવાથી મસ્તક દીપતું થયું, હૃદય હારથી ઢંકાયેલું હોઈ તે સવિશેષ દેખાવડું થયું, વીંટીઓ પહેરવાથી પીળી લાગતી આંગળીઓ ચમકવા લાગી, આ બધું પહેર્યા પછી તેણે લાંબા લટકતા કપડાનો ખેસ પોતાના અંગ ઉપર સરસ રીતે નાખ્યો અને છેક છેલ્લે તે સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયે નિપુણ કારીગરે બનાવેલા વિવિધ મણિ સુવર્ણ અને રત્નોથી જડેલાં વિમળ, બહુમૂલાં, ચકચકતાં બનાવેલાં, મજબૂત સાંધાવાળાં ઉત્તમ પ્રકારનાં ઘણાં સુંદર વીરવલયો પહેર્યાં, વધારે વર્ણન શું કરવું ? જાણે કે તે રાજા-સિદ્ધાર્થ

ક્ષત્રિય-સાક્ષાત્ કલ્પવૃક્ષ જ હોય એમ અલંકૃત અને વિભૂષિત બન્યો, આવા સિદ્ધાર્થ રાજાના માથા ઉપર છત્રધરોએ કોરંટના ફૂલોની માળાઓ લટકાવેલ છત્ર ધર્યું, અને સાથે જ તે ધોળા ઉત્તમ ચામરોથી વીંજાવા લાગ્યો, તેને જોતાં જ લોકો 'જય જય' એવો મંગળનાદ કરવા લાગ્યા, એ રીતે સજ્જ થયેલો, અનેક ગણનાયકો, દંડનાયકો, રાજાઓ, યુવરાજો, રાજાએ પ્રસન્ન થઈને જેમને પટ્ટો બંધાવેલા છે તે તલવરો-રાજસ્થાનીય પુરુષો, મડંબના માલિકો, કૌટુંબિકો, મંત્રીઓ, મહામંત્રીઓ, ગણનાયકો, દ્વારપાળો, અમાત્યો, ચેટો, પીઠમર્દકો, મિત્ર જેવા સેવકો, કર ભરનાર નગરના લોકો, ળેવારીયા લોકો, વાણિયાઓ, શ્રીદેવીના છાપવાળો સોનાનો પટ્ટો માથા ઉપર પહેરનારા શેઠ લોકો, મોટા મોટા સાર્થવાહ લોકો, દૂતો અને સંધિપાળોથી વીંટળાયેલો જાણે કે ધોળા મહામેઘમાંથી ચંદ્ર નીકળ્યો હોય તેમ તથા ગ્રહો, દીપતાં નક્ષત્રો અને તારાઓ વચ્ચે જેમ ચંદ્ર દીપતો લાગે તેમ તે તમામ લોકોની વચ્ચે દીપતો, ચંદ્રની પેઠે ગમી જાય એવો દેખાવડો તે રાજા સ્નાનઘરમાંથી બહાર નીકળ્યો.

[૬૩] સ્નાનઘરમાંથી બહાર નીકળીને જ્યાં બહારની બેઠક છે ત્યાં તે આવ્યો, ત્યાં આવીને સિંહાસણ ઉપર પૂર્વદિશામાં મુખ રહે તેમ બેઠો, બેસીને પોતાથી ઉત્તરપૂર્વના દિશાભાગમાં એટલે ઈશાન ખૂણામાં તેણે ધોળાં કપડાંથી

હંકાયેલાં તથા જેમની ઉપર સરસવ વેરીને માંગલિક ઉપચાર કરવામાં આવેલ છે એવાં આઠ ભદ્રાસનો મંડાવ્યાં, એમ આઠ ભદ્રાસનો મંડાવીને પછી વળી પોતાની બહુ દૂર તેમ બહુ નજીક નહીં એમ વિવિધ મણિ અને રત્નોથી ભરેલો, ભારે દેખાવડો મહામૂલો, ઉત્તમનગરમાં બનેલો અથવા ઉત્તમ વીંટણામાંથી બહાર નીકળેલો, પારદર્શક-આરપાર દેખાય એવા આછા કપડામાંથી નીપજાવેલો, સેંકડો ભાતવાળો, વિવિધ ચિત્રોવાળો એટલે વૃક, બળદ, ઘોડો, પુરુષ, મગર, પક્ષી, સાપ, કિંનર, વિશેષ પ્રકારનો મૃગ અષ્ટાપદ ચમરી ગાય હાથી વનલતા અને કમળવેલ વગેરેની ભાતવાળાં ચિત્રોવાળો એવો બેઠકની અંદર એક પડદો તણાવે છે, એવો પડદો તણાવીને પડદાની અંદર વિવિધ મણિ અને રત્નોથી જડેલું ભાતવાળું અદ્ભુત, તકિયો અને સુંવાળી કોમળ ગાદીવાળું ઘોળા કપડાંથી ઢાંકેલું, ઘણું કોમળ, શરીરને સુખાકારી સ્પર્શવાળું ઉત્તમ પ્રકારનું એક ભદ્રાસન ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીને બેસવા માટે મંડાવે છે.

[૬૪] એવું ભદ્રાસન મંડાવીને તે સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય કૌટુંબિક પુરુષોને બોલાવે છે, કૌટુંબિક પુરુષોને બોલાવીને તે આ પ્રમાણે બોલ્યો: હે દેવાનુપ્રિયો ! તમે તરત જ જાઓ અને જેઓ અષ્ટાંગમહાનિમિત્તાં શાસ્ત્રોના અર્થના

પારગામી છે, વિવિધ શાસ્ત્રોમાં કુશળ છે તેવા સ્વપ્નલક્ષણપાઠકોને એટલે સ્વપ્નોનું ફળ કહી શકે તેવા પંડિતોને બોલાવી લાવો.

[૬૫] ત્યારપછી સિદ્ધાર્થ રાજાએ જેમને ઉપર કહ્યા એ પ્રમાણેનો હુકમ ફરમાવેલ છે એવા તે કૌટુંબિક પુરુષો રાજી થયા અને તેમનું હૃદય પ્રફુલ્લિત થયું તથા તેઓ બે હાથ જોડીને રાજાની આજ્ઞાને વિનયનું વચન બોલીને સ્વીકારે છે, એ પ્રમાણે રાજાની આજ્ઞાને સ્વીકારીને તેઓ સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયની પાસેથી નીકળ્યા, નીકળીને તેઓ કુંડગ્રામ નગરની વચ્ચોવચ્ચ થતા જ્યાં સ્વપ્નલક્ષણપાઠકોનાં ઘરો છે ત્યાં આવે છે, ત્યાં આવીને તેઓ સ્વપ્નલક્ષણપાઠકોને બોલાવે છે.

[૬૬] ત્યારપછી સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયના કૌટુંબિક પુરુષોએ બોલાવેલા તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકો હર્ષવાળા થયા, તોષવાળા થયા અને યાવત્ રાજી-રાજી થવાથી તેમનું હૃદય વેગવાળું બન્યું. તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકો ન્હાયા, બલિકર્મ કર્યું, તેમણે અનેક કૌતુકો એટલે ટીલાંટપકાં અને મંગલ કર્મો-પ્રાયશ્ચિત્તો કર્યાં.

પછી તેમણે ચોકખાં અને બહાર જવાનાં એટલે રાજસભા વગેરેમાં જવા સારુ પહેરવા જેવાં મંગલરુપ ઉત્તમ વસ્ત્રો

પહેર્યા, વજનમાં ભારે નહીં પણ કિંમતમાં ભારેમોંઘાં ઘરેણાં પહેરીને તેઓએ શરીરને શણગાર્યું અને માથા ઉપર ઘોળા સરસવ તથા ઘરોને શુકન માટે મૂકીને તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકો પોતપોતાના ઘરોમાંથી બહાર નીકળે છે.

[૬૭] બહાર નીકળીને તેઓ ક્ષત્રિયકુંડગ્રામ નામના નગરની વચ્ચેવચ્ચ થતા જ્યાં સિદ્ધાર્થ રાજાના ઉત્તમ ભવનનું પ્રવેશદ્વાર છે ત્યાં આવે છે, ત્યાં આવીને તેઓ બધા ભેગા થાય છે, તેઓ બધા ભેગા થઈ ગયા પછી જ્યાં બહારની બેઠક છે અને જ્યાં સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય છે ત્યાં તેઓ આવે છે, તેઓ ત્યાં આવીને પોતપોતાના બન્ને હાથ જોડી અંજલિ કરીને સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયને ‘જય થાઓ વિજય થાઓ’ એમ બોલીને વધાવે છે.

[૬૮] ત્યારપછી સિદ્ધાર્થ રાજાએ તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકોને વંદન કર્યું, તેમનાં પૂજન સત્કાર અને સન્માન કર્યા પછી તેઓ તેમને માટે અગાઉથી ગોઠવી રાખેલાં એક એક ભદ્રાસનમાં બેસી જાય છે.

[૬૯] પછી સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીને પડદામાં બેસાડે છે, બેસાડીને હાથમાં ફૂલફળ લઈને વિશેષ વિનય સાથે તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકોને સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયે આ પ્રમાણે કહ્યું.

હે દેવાનુપ્રિયો ! ખરેખર એમ છે કે આજે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી તેવા ઉત્તમ બિંધાનામાં સૂતી જાગતી કાંઈક ઉંઘતી રહેલી હતી તે વખતે આ પ્રકારનાં ઉદાર મોટાં ચૌદ મહાસ્વપ્નોને જોઈને તે જાગી ગઈ. તે જેમકે; હાથી, વૃષભ વગેરેનાં સ્વપ્નો હતાં. તો હે દેવાનુપ્રિયો ! એ ઉદાર ચૌદ મહાસ્વપ્નોનું હું માનું છું કે કોઈ વિશેષ પ્રકારનું ફળ થવું જોઈએ.

[૭૦] ત્યારપછી તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકો સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય પાસેથી એ હકીકત સાંભળીને સમજીને રાજી રાજી થયા અને તેમનું હૃદય પણ પ્રફુલ્લ બન્યું. તેઓએ એ સ્વપ્નોને પ્રથમ તો સાધારણપણે સમજી લીધાં, પછી તેઓ તેમના વિશે વિશેષ વિચાર કરવા લાગ્યા, એમ કરીને તેઓ પરસ્પર એક બીજા એ વિશે વાતચીત કરવા લાગ્યા એક બીજાનો મત પૂછવા જાણવા લાગ્યા, એમ કર્યા પછી તેઓ તે સ્વપ્નોનો અર્થ પામી ગયા, તે સ્વપ્નોનો અર્થ તેઓ એક બીજા જાણી ગયા, એ વિશે એક બીજાએ પરસ્પર પૂછી લીધું, નિશ્ચય ઉપર આવી ગયા અને તે બધા એ સ્વપ્નો વિશે એક મત થઈ પાકા નિશ્ચય ઉપર આવી ગયા. પછી તેઓ સિદ્ધાર્થ રાજાની સામે સ્વપ્ન શાસ્ત્રોનાં પ્રમાણભૂત વચનો બોલતા બોલતા સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયને આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા.

[૭૧] હે દેવાનુપ્રિય ! ખરેખર એમ છે કે અમારાં સ્વપ્નશાસ્ત્રમાં બેંતાળીશ સ્વપ્નો કહેલાં છે, તથા ત્રીશ મોટાં સ્વપ્નો કહેલાં છે, એમ બધાં મળીને બહોંતેર સ્વપ્નો જણાવેલાં છે. તેમાંથી હે દેવાનુપ્રિય ! અરહંતની માતાઓ અને ચક્રવર્તીની માતાઓ જ્યારે અરહંત ગર્ભમાં આવેલા હોય છે અને ચક્રવર્તી ગર્ભમાં આવેલા હોય છે ત્યારે એ ત્રીશ મોટાં સ્વપ્નોમાંથી આ ચૌદ મોટાં સ્વપ્નોને જોઈને જાગી જાય છે. તે જેમ કે, પહેલો હાથી અને બીજો વૃષભ વગેરે.

[૭૨] વાસુદેવની માતાઓ વળી જ્યારે વાસુદેવ ગર્ભમાં આવેલ હોય છે ત્યારે એ ચૌદ મોટાં સ્વપ્નોમાંથી ગમે તે સાત મોટાં સ્વપ્નોને જોઈને જાગી જાય છે.

[૭૩] વળી, બળદેવની માતાઓ જ્યારે બળદેવ ગર્ભમાં આવેલ હોય છે ત્યારે એ ચૌદ મોટાં સ્વપ્નોમાંથી ગમે તે ચાર મોટાં સ્વપ્નો જોઈને જાગી જાય છે.

[૭૪] માંડલિક રાજાની માતાઓ વળી, જ્યારે માંડલિક રાજા ગર્ભમાં આવેલ હોય છે ત્યારે એ ચૌદ મોટાં સ્વપ્નોમાંથી ગમે તે એક મહાસ્વપ્નને જોઈને જાગી જાય છે.

[૭૫] હે દેવાનુપ્રિય ! ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીએ આ એ ચૌદ મહાસ્વપ્નો જોયેલાં છે, ઉદાર સ્વપ્નો જોયાં છે, મંગલકારક સ્વપ્નો જોયાં છે. તો જેમકે; હે દેવાનુપ્રિય ! અર્થનો લાભ થવાનો, ભોગનો લાભ થવાનો, સુખનો લાભ થવાનો, પુત્રનો લાભ થવાનો, રાજ્યનો લાભ થવાનો, એમ ખરેખર છે કે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી નવ માસ બરાબર પૂરા થયા પછી અને તે ઉપર સાડાસાત દિવસ વીતી ગયા પછી તમારા કુલમાં ધ્વજ સમાન, કુલમાં દીવા સમાન, કુલમાં પર્વત સમાન, કુલમાં મુગટ સમાન કુલમાં તિલક સમાન તથા કુલની કીર્તિ વધારનાર, કુલમાં સમૃદ્ધિ લાવનાર, કુલનો જશ ફેલાવનાર, કુલના આધાર સમાન, કુલમાં વૃક્ષ સમાન અને કુલની વિશેષ વૃદ્ધિ કરનાર એવા તથા હાથે પગે સુકુમાળ, પૂરેપૂરી પાંચ ઈંદ્રિયોવાળા શરીરથી યુક્ત-જરા પણ ખોડખાંપણ વિનાના, લક્ષણ વ્યંજન અને ગુણોથી યુક્ત, માન વજન અને ઊંચાઈમાં પૂરેપૂરો, સર્વાંગસુંદર, ચંદ્ર સમાન સૌમ્ય-આકારવાળા, મનોહર, જોતાં જ ગમી જાય તેવા સુંદર રુપવાળા પુત્રને જન્મ આપશે.

[૭૬] વળી, તે પુત્ર પણ બાળપણ વીતાવ્યા પછી જ્યારે ભણીગણીને પરિપક્વ જ્ઞાનવાળો થશે અને યૌવનને પામેલો હશે ત્યારે એ શૂરો વીર અને ભારે પરાક્રમી થશે, એની પાસે વિશાળ વિસ્તારવાળાં સેના અને વાહનો હશે અને

તે, ચારે સમુદ્રના છેડાથી સુશોભિત એવા આ ભૂમંડળનો ચક્રવર્તી રાજ્યપતિ રાજા થશે અથવા ત્રણલોકનો નેતા, ધર્મનો ચક્રવર્તી-ધર્મચક્ર પ્રવર્તાવનાર એવો જિન થશે. તો હે દેવાનુપ્રિય ! ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીએ ઉદાર સ્વપ્નો જોયેલાં છે યાવત્ હે દેવાનુપ્રિય ! એ સ્વપ્નો આરોગ્ય કરનારાં, તુષ્ટિ કરાવે એવાં, દીર્ઘ આયુષ્યનાં સૂચક, કલ્યાણ અને મંગળ કરનારાં એવાં ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીએ જોયેલાં છે.

[૭૭] ત્યાર પછી તે સિદ્ધાર્થ રાજા તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકો પાસેથી સ્વપ્નોને લગતી એ વાતને સાંભળીને સમજીને રાજી રાજી થઈ ગયો, ખુબ તુષ્ટિ પામ્યો અને હર્ષને લીધે એનું હૃદય ઘડકવા લાગ્યું. તેણે પોતાના બન્ને હાથ જોડીને તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકોને આ પ્રમાણે કહ્યું.

[૭૮] હે દેવાનુપ્રિયો ! જે તમે કહેલ છે એ એમ જ છે, તે પ્રકારે જ છે એમાં કશી શંકા નથી જ. હે દેવાનુપ્રિયો ! તમારું એ કથન અમે ઈચ્છેલું જ હતું, સ્વીકારેલું જ હતું, તમારું એ કથન અમને ગમે એવું જ થયું છે અને અમે એને બરાબર એ રીતે કબુલ કરેલ છે, હે દેવાનુપ્રિયો ! એ વાત સાચી છે, જે તમોએ કહેલી છે. એમ કરીને તે, એ સ્વપ્નોને

લગતી કહેલી બધી હકીકતને વિનય સાથે સારી રીતે સ્વીકારે છે, એમ સ્વીકારીને તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકોનો તેણે ઘણો આદર સત્કાર કર્યો એટલે તેમને વિપુલ ભોજન આપ્યું.

પુષ્પો, સુગંધી ચૂર્ણો, વસ્ત્રો, માળાઓ, ઘરેણાં વગેરે આપીને તેમનો ભારે સત્કાર કર્યો, સન્માન કર્યું, એમ સત્કાર સન્માન કરીને તેણે આખી જીંદગી સુધી પહોંચે એવું ભારે પ્રીતિદાન આપ્યું, એવું ભારે પ્રીતિદાન આપીને તેણે તે સ્વપ્નલક્ષણપાઠકોને માનભરી વિદાય આપી.

[૭૯] પછી તે સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય પોતાના સિંહાસણ ઉપરથી ઉભો થાય છે, સિંહાસણ ઉપરથી ઉભો થઈને જ્યાં ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી પડદામાં બેઠેલા છે ત્યાં આવે છે. ત્યાં આવીને તેણે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીને આ પ્રમાણે કહ્યું.

[૮૦] ‘હે દેવાનુપ્રિયે !’ સ્વપ્નશાસ્ત્રમાં બેંતાળીશ સ્વપ્નો કહેલાં છે ત્યાંથી માંડીને ‘માંડલિક રાજા ગર્ભમાં આવેલો હોય ત્યારે તેની માતા એ ત્રીશ મહાસ્વપ્નોમાંનું ગમે તે એક મહાસ્વપ્ન જોઈને જાગી જાય છે’ ત્યાં સુધીની જે બધી હકીકત એ સ્વપ્નલક્ષણપાઠકોએ કહેલી હતી તે બધી ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીને કહી સંભળાવે છે.

[૮૧] વળી, હે દેવાનુપ્રિયે ! તમે તો આ ચૌદ મહાસ્વપ્નો જોયેલાં છે, તો ‘એ બધાં સ્વપ્નો ભારે મોટાં છે’ ત્યાંથી માંડીને ‘તમે ત્રણ લોકના નાયક, ધર્મચક્રને પ્રવર્તાવનાર એવા જિન થનાર પુત્રને જનમ આપશો’ ત્યાં સુધીની તમામ હકીકત ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીને કહી બતાવે છે.

[૮૨] ત્યાર પછી તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી સિદ્ધાર્થ રાજા પાસેથી એ વાતને સાંભળીને સમજીને ખુશખુશાલ થઈ ગઈ, ભારે સંતોષ પામી અને રાજીરાજી થવાથી તેનું હૃદય ઘડકવા લાગ્યું. પછી તે, પોતાના બન્ને હાથ જોડીને યાવત્ તે સ્વપ્નોના અર્થને સારી રીતે સ્વીકારે છે.

[૮૩] સ્વપ્નોના અર્થને સારી રીતે સ્વીકારીને પછી સિદ્ધાર્થ રાજાની રજા મેળવી તેણી વિઘ મણિ રત્નના જડતરને લીધે ભ્રાતિગણ બનેલા અદ્ભુત ભદ્રાસન ઉપરથી ઉભી થાય છે, ઉભી થઈને ઉતાવળ વિના, ચપળતા રહિતપણે, વેગ વગર, વિલંબ ન થાય એ રીતે રાજહંસ જેવી ગતિએ તેણી જ્યાં પોતાનું ભવન છે ત્યાં આવે છે, ત્યાં આવીને તેણીએ પોતાના ભવનમાં પ્રવેશ કર્યો.

[૮૪] જ્યારથી માંડીને શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને તે જ્ઞાતકુળમાં લાવવામાં આવ્યા છે, ત્યારથી વૈશ્રમણને-કુબેરને-તાબે રહેનારા તિર્યગ્લોકમાં વસનારા ઘણા જાંભક દેવો ઈંદ્રની આજ્ઞાને લીધે જે આ જુના પુરાણાં મહાનિધાનો મળી આવે છે તે તમામને લાવી લાવીને સિદ્ધાર્થ રાજાના ભવનમાં ઠાલવવા લાગ્યા. મળી આવતાં જુનાં પુરાણાં મહાનિધાનોની-મોટા મોટા ધનભંડારોની-હકીકત આ પ્રમાણે છે. એ ધનભંડારોનો હાલ કોઈ ઘણીધોરી રહ્યો નથી, હવે કોઈ વધારો કરનાર રહ્યું નથી, ભંડારો જેમનાં છે તેમના ગોત્રોનો પણ કોઈ હવે હયાત રહ્યો જણાતો નથી, તેમ તેમનાં ઘરો પણ પડી ખંડેર પાદર થઈ ગયા જેવાં છે, એ ધનભંડારોના સ્વામીઓનો ઉચ્છેદ જ થઈ ગયેલ છે, એ ધનભંડારોમાં હવે કોઈ વધારો કરનારાનો પણ ઉચ્છેદ જ થઈ ગયેલ છે અને એ ધનભંડારોના માલિકોનાં ગોત્રોનો પણ ઉચ્છેદ થઈ ગયો છે તથા તેમના ઘરોનું પણ નામનિશાન સુદ્ધાં રહ્યું જણાતું નથી એવા ધનભંડારો ક્યાંય ગામડાઓમાં, ક્યાંય અગરોમાં-ખાણોમાં, ક્યાંય નગરોમાં, ક્યાંય ખેડાઓમાં-ઘૂળિયા ગઢવાળાં ગામોમાં, ક્યાંય નગરની હારમાં ન શોભે એવાં ગામોમાં, ક્યાંય જેમની આસપાસ ચારે બાજુ બબ્બે ગાઉમાં જ કોઈ ગામ હોય છે એવા ગામડાઓમાં-મડંબોમાં, ક્યાંય જ્યાં જળમાર્ગ છે અને સ્થળમાર્ગ પણ છે એવા

બંદરોમાં-દ્રોણમુખોમાં, ક્યાંય એકલો જળમાર્ગ કે સ્થળમાર્ગ છે એવાં પાટણોમાં, ક્યાંય આશ્રમોમાં એટલે તીર્થસ્થનોમાં કે તાપસના મઠોમાં, ક્યાંય ખળાઓમાં અને ક્યાંય સંનિવેશોમાં-મોટા મોટા પડાવોનાં સ્થાનોમાં દટાયેલાં હોય છે. વળી, એ ધનભંડારો ક્યાંય સિંગોડાના ઘાટના રસ્તાઓમાં દટાયેલાં જડે છે, ક્યાંય ત્રિભેટાઓમાં, ક્યાંય ચાર રસ્તા ભેગા થાય એવા ચોકોમાં, ક્યાંય ચારે બાજુ ખુલ્લી હોય એવાં ચતુર્મુખ સ્થળોમાં એટલે દેવળોનાં કે છત્રીઓનાં સ્થાનોમાં, મોટા મોટા ધોરી રસ્તાઓમાં, ઉજ્જડ ગામડાઓની જગ્યાઓમાં, ઉજ્જડ નગરોની જગ્યાઓમાં, ગામની અને નગરની ખાળોવાળી જગ્યામાં, હાટો દુકાનો-જ્યાં હોય તે જગ્યાએ, દેવળો, ચોરાઓ, પાણી પીવાની પરબો અને બાગબગીચાઓની જગ્યાઓમાં, તથા ઉજાણી કરવાની જગ્યાઓમાં, વનોમાં, વનખંડોમાં, મસાણોમાં, સૂનાં ઘરોમાં, પર્વતની ગુફાઓમાં, શાંતિઘરોમાં એટલે કે જ્યાં બેસીને શાંતિકર્મ કરવામાં આવે છે તેવાં સ્થળોમાં, પર્વતમાં કોરી કાઢેલી ગુફાઓમાં, સભા ભરવાની જગ્યાઓમાં અને જ્યાં ખેડુતો રહે છે એવાં ઘરોવાળી જગ્યાએ દટાયેલાં હોય છે, તે તમામ ધનભંડારોને જૃંભક દેવો તે તે જગ્યાએથી શોધી કાઢી લાવીને સિદ્ધાર્થ રાજાના ભવનમાં ઠાલવે છે-મૂકે છે.

[૮૫] વળી, જે રાત્રે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર જ્ઞાતકુળમાં લાવવામાં આવ્યા તે રાતથી આખું જ્ઞાતકુળ રુપાથી વધવા માંડ્યું, સોનાથી વધવા માંડ્યું, ધનથી, ધાન્યથી રાજ્યથી, રાષ્ટ્રથી, સેનાથી, વાહનથી, ભંડારોથી, કોઠારોથી, નગરથી, અંત:પુરથી, જનપદથી અને જશકીર્તિથી વધવા લાગ્યું તેમ જ વિપુલ-બહોળાં ધન-ગોકુળ વગેરે, કનક, રતન, મણિ, મોતી, દક્ષિણાવર્તશંખ, રાજપટ્ટો-શિલા, પરવાળાં, રાતાં રતન-માણેક એવાં ખરેખરાં સાચુકલાં ધન વગેરે એ જ્ઞાતકુળમાં વધવા લાગ્યાં અને જ્ઞાતકુળમાં પરસ્પર પ્રીતિ ઔદર સત્કાર પણ ઘણો ઘણો વધવા માંડ્યો.

[૮૬] ત્યાર પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના માતાપિતાના મનમાં આ આ પ્રકારે વિચાર ચિંતવન અભિલાષારુપ મનોગત સંકલ્પ આવ્યો કે, જ્યારથી અમારો આ દીકરો કૂખમાં ગર્ભપણે આવેલ છે ત્યારથી અમે હિરણ્ય-ચાંદીથી વધિયે છીયે, સોનાથી વધિયે છીયે, એ જ રીતે ધનથી, ધાન્યથી, રાજ્યથી, રાષ્ટ્રથી, સેનાથી, વાહનોથી, ધનભંડારોથી, કોઠારથી, પુરથી, અંત:પુરથી, જનપદથી તથા જશકીર્તિથી વધિયે છીયે તથા બહોળાં ધન, કનક, રતન, મણિ, મોતી, શંખો, શિલા, પરવાળાં અને માણેક વગેરે ખરેખરું સાચું ધન અમારે ત્યાં વધવા માંડ્યું છે તથા અમારા આખા જ્ઞાતકુળમાં પરસ્પર એક

બીજામાં પ્રીતિ ખુબ ખુબ વધી ગઈ છે અને એક બીજા તરફનો આદર સત્કાર પણ ભારે વધવા લાગ્યો છે તેથી જ્યારે અમારો આ દીકરો જનમ લેશે ત્યારે અમે આ દીકરાનું એ બધી વૃદ્ધિને મળતું આવે એવું, એના ગુણોને અનુસરતું, એના ગુણોથી ઉપજાવેલું એવું નામ વર્ધમાન (વર્ધમાન એટલે વધતો વધતો) રાખીશું.

[૮૭] ત્યાર પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર માતા તરફ પોતાની ભક્તિ બતાવવા માટે એટલે ગર્ભમાં પોતે હલેયલે તો માતાને દુઃખ થાય એમ સમજી માતાને પોતાના હલનચલનથી દુઃખ ન થાય તે માટે નિશ્ચલ થઈ ગયા, જરા પણ હલતા બંધ થઈ ગયા. અકંપ બની ગયા, એમણે પોતાના અંગો અને ઉપાંગો સંકોચી લીધાં અને એ રીતે એ, માતાની ક્રૂપમાં પણ અત્યંત ગુપ્ત થઈને રહેવા લાગ્યા.

[૮૮] ત્યાર પછી તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણીના મનમાં આ આ પ્રકારનો વિચાર આવ્યો કે મારો તે ગર્ભ હરાઈ ગયો છે, મારો તે ગર્ભ મરી ગયો છે. મારો તે ગર્ભ ચુઈ ગયો છે, અને મારો તે ગર્ભ ગળી ગયો છે. કારણ કે મારો એ ગર્ભ પહેલાં હલતો હતો, હવે હલતો નથી. એમ વિચારીને તે કલુષિત વિચારવાળી ચિંતાને શોકના દરિયામાં ડૂબી ગઈ. હથેળી

ઉપર મોઢું રાખીને આર્તધ્યાનને પામેલી તે ભૂમિ ઉપર નીચી નજર કરીને ચિંતા કરવા લાગી છે. અને તે સિદ્ધાર્થ રાજાનું આખું ઘર પણ શોક છાએલું થઈ ગયું છે. એટલે કે જ્યાં પહેલાં મૃદંગો, વીણાઓ વગેરે વાદ્યો વાગતાં હતાં, લોકો રાસ લેતા હતા, નાટકીયાઓ નાટક કરતા હતા, બધે વાહ વાહ થઈ રહી હતી, ત્યાં હવે બધું સૂમસામ થઈ ગયું છે, અને એ આખું ઘર ઉદાસ થઈ ગયેલું રહે છે.

[૮૯] ત્યાર પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર માતાના મનમાં થયેલો આ આ પ્રકારનો વિચાર-ચિંતવન-અભિલાષારૂપ-મનોગત-સંકલ્પ જાણીને પોતે પોતાના શરીરના એક ભાગથી કંપે છે.

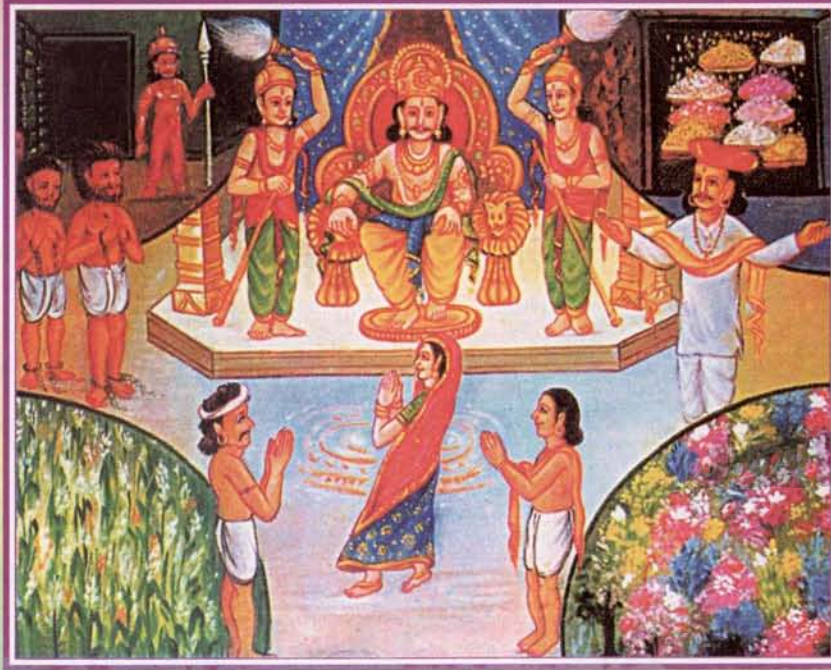
[૯૦] ત્યાર પછી તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી રાજી રાજી થઈ ગઈ, તુષ્ટ થઈ ગઈ અને રાજી થવાને લીધે એનું હૃદય ઘડકવા લાગ્યું, એવી રાજી થયેલી તે આ પ્રમાણે બોલી ખરેખર મારો ગર્ભ હરાયો નથી, યાવત્ મારો ગર્ભ ગળ્યો પણ નથી, મારો ગર્ભ પહેલાં હલતો નહોતો તે હવે હલવા લાગ્યો છે. એમ કરીને તે ખુશ થયેલી અને સંતોષ પામેલી ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી એમ રહેવા લાગે છે.

[૯૧] ત્યાર પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર ગર્ભમાં રહેતાં રહેતાં જ આ જાતનો અભિગ્રહ-નિયમ સ્વીકારે છે, કે જ્યાં સુધી માતા-પિતા જીવતાં હોય ત્યાં સુધી મારે મુંડ થઈને ઘરવાસ તજીને અનગારીપણાની દીક્ષા લેવાનું ખપે નહિ.

[૯૨] પછી તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી ન્હાઈ, બલિ કર્મ કર્યું, કૌતુક અને મંગલ પ્રાયશ્ચિતો કર્યાં. તમામ અલંકારોથી ભૂષિત થઈને તે ગર્ભને સાયવવા લાગી એટલે કે તેણીએ અતિશય ઠંડા, ઉના, તીખાં, કડવાં, તુરાં, ખાટાં, ગળ્યાં, ચીકણાં, લૂખાં, ભીનાં, અતિશય સૂકાં, ભોજન, વસ્ત્ર, ગંધ અને માળાઓ તજી દીધાં અને ઋતુને યોગ્ય સુખ આપે એવાં ભોજન ધારણ કરતી તે રોગ, શોક, મોહ, ભય, અને ત્રાસ વગરની બનીને રહેવા લાગી તથા તે ગર્ભ માટે જે કાંઈ હિતકર હોય તેનો પણ પરિમિત રીતે પથ્યપૂર્વક ગર્ભનું પોષણ થાય એ રીતે ઉપયોગ કરવા લાગી તથા ઉચિત સ્થળે બેસીને અને ઉચિત સમય જાણીને ગર્ભને પોષે એવો આહાર લેતી તે દોષ વગરના કોમળ એવાં બિછાનાં ને આસનો વડે એકાંતમાં સુખરૂપે મનને અનુકૂળ આવે એવી વિહારભૂમિમાં રહેવા લાગી. એને પ્રશસ્ત દોહદો થયા. તે દોહદો સંપૂર્ણ રીતે પૂરવામાં આવ્યા. એ દોહદોનું પૂરું સન્માન જાળવવામાં આવ્યું, એ દોહદોનું જરાપણ અપમાન થવા દેવામાં ન આવ્યું. એ રીતે તેનું પૂર્ણ વાંછિત

સિદ્ધાર્થરાજાને પ્રિયંવદાદાસી દ્વારા જન્મવધાઈ

૫૬ દિક્કુમારિકા દ્વારા જન્મમહોત્સવ

શિકેન્દ્ર દ્વારા પંચરૂપ કરી મેરૂપર્વત પર ગમન

જૈન સાઈટ
NSITE.com
જેનમ્ જલતિ શાસનમ્

૬૪ ઈંદ્રો દ્વારા જન્માભિષેક

સિદ્ધ થવાથી દોહદો શમી ગયા છે. અને હવે દોહદ થતા અટકી ગયા છે એવી તે સુખે સુખેટકો લઈને બેસે છે, સૂવે છે, ઉભી રહે છે, આસન ઉપર બેસે છે, પથારીમાં આળોટે છે, એ રીતે તે, ગર્ભને સુખે સુખે ધારણ કરે છે.

[૮૩] તે કાલે તે સમયે ગ્રીષ્મઋતુ ચાલતી હતી તેનો જે તે પ્રથમ માસ એટલે ચૈત્ર માસ અને તે ચૈત્ર માસનો બીજો પક્ષ એટલે ચૈત્ર માસનો શુદ્ધ પક્ષ પ્રવર્તતો હતો, તે ચૈત્ર માસના શુદ્ધ પક્ષનો તેરમો દિવસ એટલે ચૈત્ર શુદ્ધિ તેરશને દિવસે બરાબર નવ મહિના તદ્દન પૂરા થયા હતા અને તે ઉપર સાડાસાત દિવસ વીતી ગયા હતા, ગ્રહો બધા ઉચ્ચ સ્થાનમાં આવેલા હતા, ચંદ્રનો પ્રથમ યોગ ચાલતો હતો, દિશાઓ બધી સૌમ્ય, અંધકાર વિનાની અને વિશુદ્ધ હતી, શુકનો બધાં જયવિજયનાં સૂચક હતાં, પવન જમણી તરફનો અનુકૂળ અને પૃથ્વી અડીને ધીરે ધીરે વાતો હતો, મેદિની બરાબર ધાન પાકી જવા ઉપર આવવાને લીધે નીપજેલી હતી, દેશના તમામ લોકો પ્રમોદવાળા બની રમતગમતમાં ગુલતાન હતા તેવે સમયે લગભગ મધરાતના વખતે હસ્તોત્તરા નક્ષત્રનો એટલે ઉત્તરાફાલ્ગુની નક્ષત્રનો યોગ આવતાં ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણિએ આરોગ્યપૂર્વક પુત્રને જન્મ આપ્યો.

[૯૪] જે રાતે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર જનમ્યા તે રાત, ઘણા દેવો અને દેવીઓ નીચે આવતા તથા ઉપર જતા હોવાથી ભારે ઘોંઘાટવાળી અને કોલાહલવાળી પણ હતી.

[૯૫] જે રાતે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર જનમ્યા તે રાતે કુબેરની આજ્ઞામાં રહેતા તિરછા લોકમાં વસતા ઘણા જાંભક દેવોએ સિદ્ધાર્થરાજાના ભવનમાં હિરણ્યનો, સુવર્ણનો, રતનોનો, અને વસ્ત્રોનો, ઘરેણાંનો વરસાદ, પાંદડાંનો, ફૂલોનો, ફળોનો, બીજોનો, માળાઓનો, અને સુગંધોનો વરસાદ, વિવિધ રંગોનો વરસાદ અને સુગંધિત ચૂર્ણોનો વરસાદ વરસાવ્યો, વસુધારા વરસાવી એટલે ધનનો રેલમછેલ વરસાદ વરસાવ્યો.

[૯૬] ત્યાર પછી તે સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય, ભવનપતિ-વાનવ્યંતર-જ્યોતિષિક અને વૈમાનિક દેવોએ તીર્થંકરનો જન્માભિષેક મહિમા કર્યા પછી, સવારના પહોરમાં નગરના રખેવાળોને બોલાવે છે, નગરના રખેવાળોને બોલાવીને તે આ પ્રમાણે બોલ્યો.

[૯૭] તરત જ હે દેવાનુપ્રિયો ! કુંડપુર નગરની જેલને સાફ કરી નાખો એટલે તમામ બંદીવાનોને છોડી મૂકી જેલને ખાલીખમ ચોક્કમી કરી નાખો, જેલને સાફ કર્યા પછી તોલમાપને-માપાં અને તોલાંને-વધારી ઘો, તોલમાપને વધાર્યા પછી

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

કુંડપુર નગરમાં અંદર અને બહાર પાણી છંટાવો, સાફ કરાવો અને લિંપાવો-ગુંપાવો, કુંડપુર નગરના સિંગોડાના ઘાટના રસ્તાઓમાં, ત્રિભેટાઓમાં, ચારરસ્તાઓમાં ચારે બાજું ખુલ્લા દેવળોમાં, ઘોરી માર્ગોમાં અને બીજા અવરજવરના રસ્તાઓમાં તમામ ઠેકાણે પાણી છંટાવો, ચોકખું કરાવો અને જ્યાં ત્યાં તમામ શેરીઆમાં તથા તમામ બજારોમાં પાણી છંટાવો, સાફસૂફ કરાવો, તે તમામ ઠેકાણે જોવા આવનારા લોકોને બેસવા માટે ઉપરાઉપર માંચડા બંધાવો. વિવિધ રંગથી સુશોભિત ધજા અને પતાકાઓ બંધાવો, આખા નગરને લિંપાવો, ઘોળાવો અને સુશોભિત બનાવો, નગરમાં ઘરોની ભીંતો ઉપર ગોશીર્ષ ચંદનના, સરસ રાતા ચંદનના તથા દર્દર ચંદનના પાંચ આંગળી ઉઠેલી દેખાય એવા થાપા લગાડાવો, ઘરની અંદર ચોકમાં ચંદનના કલશ મુકાવો, બારણે બારણે ચંદનના ઘડા લટકાવેલાં સરસ તોરણો બંધાવો, જ્યાં ત્યાં શોભે એ રીતે જમીનને અડે એવી લાંબી લાંબી ગોળ માળાઓ લટકાવો, પાંચે રંગનાં સુંદર સુગંધી ફૂલોના ઢગલા કરાવો-ફૂલો વેરાવો, ફૂલોના ગુચ્છા મુકાવો, ઠેકઠેકાણે બળતા કાળો અગર ઉત્તમ કુંદરુ અને તુર્કી ધૂપની સુગંધિત વાસથી આખા નગરને મધમધતું કરી મેલો-ઉંચે ચડતી ધૂપની વાસથી નગર મહેકી રહે એવું કરો-સુગંધને લીધે ઉત્તમ ગંધવાળું કેમ જાણે ગંધની ગુટિકા હોય એવું મધમધતું બનાવો

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

તથા ઠેકઠેકાણે નગરમાં નટો રમતા હોય, નાયનારા નાય કરતા હોય, દોરડા ઉપર ખેલ કરનારા દોરડાના ખેલો બતાવતા હોય, મલ્લો કુસ્તી કરતા હોય, મુષ્ટિથી કુસ્તી કરનારા હોય, વિદૂષકો લોકોને હસાવતા હોય, કુદનારા પોતાની કુદના ખેલો બતાવતા હોય, કથાપુરાણીઓ કથા કરીને જનમનરંજન કરતા હોય, પાઠક લોકો સુભાષિત બોલતા હોય, રાસ લેનારાઓ રાસ લેતા હોય, ભવિષ્ય જોનારા ભવિષ્ય કહેતા હોય, મોટા વાંસડા ઉપર ખેલનારા વાંસના ખેલો કરતા હોય, મંખ લોકો હાથમાં ચિત્રના પાટિયાં રાખીને ચિત્ર બતાવતા હોય, તૂણી લોકો તૂણ નામનું વાજું વગાડતા હોય, વીણા વગાડનારાઓ વીણા વગાડતા હોય, તાલ લઈને નાટક કરનારાઓ નાટક દેખાડતા હોય, એ રીતે જનમનના રંજન માટે નગરમાં ઠેકઠેકાણે ગોઠવણ કરો અને કરાવો. ઉપર કહેલી એવી તમામ ગોઠવણ કરીને એટલે કે નગરને સુશોભિત કરવાથી માંડીને લોકરંજન કરવા સુધીની તમામ ગોઠવણ કરો અને કરાવો, એવી ગોઠવણ કરીને ને કરાવીને હજારો યૂપો અને હજારો સાંબેલાઓને ઉંચા મૂકાવો એટલે કે યૂપોથી ને સાંબેલાથી થતી હિંસાને અટકાવો અને એ હિંસાને અટકાવીને મારી આ આજ્ઞાને પાછી આપો એટલે કે મેં જે ઉપર કહ્યું છે તે બધું તમે કરી આવ્યા છો એમ તમે મારી પાસે આવીને જણાવો.

[૯૮] ત્યાર પછી સિદ્ધાર્થ રાજાએ જેમને ઉપરનો હુકમ ફરમાવ્યો છે એવા નગરગુપ્તિકો એટલે નગરની સંભાળ લેનારાઓ રાજીરાજી થયા, સંતોષ પામ્યા અને યાવત્ ખુશ થવાને લીધે તેમના હૃદય પ્રફુલ્લ થયાં. તેઓ પોતાના બન્ને હાથ જોડીને સિદ્ધાર્થ રાજાના હુકમને વિનયપૂર્વક સ્વીકારીને તરત જ કુંડપુર નગરમાં સૌથી પહેલું જેલને ખાલી કરવાનું કામ કરે છે. અને એ કામથી માંડીને છેક છેલ્લાં સાંબેલા ઉંચા મૂકવાનાં કામ સુધીનાં સિદ્ધાર્થ રાજાએ ફરમાવેલાં બધાં કામો કરીને જ્યાં સિદ્ધાર્થ રાજા છે ત્યાં તે નગરગુપ્તિકો જાય છે. જઈને પોતાના બન્ને હાથ જોડીને અને માથામાં અંજલિ કરીને સિદ્ધાર્થ રાજાને એનો એ હુકમ પાછો આપે છે. એટલે કે આપે કહેલું બધું અમે કરી આવ્યા છીએ એમ જણાવે છે.

[૯૯] ત્યાર પછી તે સિદ્ધાર્થ રાજા જ્યાં અખાડો છે એટલે કે જાહેર ઉત્સવ કરવાની જગ્યા છે ત્યાં આવે છે. આવીને યાવત્ પોતાના તમામ અંત:પુર સાથે તમામ પ્રકારનાં પુષ્પો, ગંધો, વસ્ત્રો અને અલંકારોથી વિભૂષિત થઈને તમામ પ્રકારનાં વાજાઓ વગાડાવીને મોટા વૈભવ સાથે, મોટી ધુતિ સાથે, મોટાં લશ્કર સાથે, ઘણાં વાહનો સાથે, મોટા સમુદાય સાથે અને એક સાથે વાગતાં અનેક વાજાંઓના અવાજ સાથે એટલે કે શંખ, માટીનો ઢોલ, ભેરી, ઝાલર,

ખરમુખી, હુડૂક, ઢોલકું, મૃદંગ અને દુદુંભિ વગેરે વાજાંઓના અવાજ સાથે દસ દિવસ સુધી પોતાની કુળમર્યાદા પ્રમાણે ઉત્સવ કરે છે. એ ઉત્સવ દરમ્યાન નગરમાં દાણ લેવાનું બંધ કરવામાં આવ્યું છે, કર લેવાનો છોડી દેવામાં આવ્યો છે, જેને જે જોઈએ તે કિંમત વગર ગમે તે દુકાનેથી મેળવી શકે તેવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે. ખરીદવા વેચવાનું બંધ કરવામાં આવ્યું છે. રાજા તમામ લોકોનું દેવું ચૂકવી આપે છે તેથી કોઈને દેવું કરવાની જરૂર ન રહે તેવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે. એ ઉત્સવમાં અપરિમિત પદાર્થો ભેગા કરવામાં આવ્યા છે. એવો એ ઉત્કૃષ્ટ ઉત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો છે. તથા એ ઉત્સવ દરમ્યાન કોઈનો થોડો કે વધુ દંડ કરવામાં આવતો નથી. અને જ્યાં ત્યાં ઉત્તમ ગણિકાઓ અને નાટકીયાઓનો નાચ ચાલુ કરવામાં આવ્યો છે તથા જ્યાં ત્યાં અનેક તમાસા ગોઠવવામાં આવ્યા છે અને મૃદંગોને નિરંતર વગાડવામાં આવે છે. એ ઉત્સવ દરમ્યાન માળાઓને તાજી-કરમાયા વિનાની રાખવામાં આવી છે. અને નગરના તેમજ દેશના તમામ માણસોને પ્રમુદિત કરવામાં આવ્યા છે. અને તેઓ દશે દિવસ રમતગમતમાં ગુલતાન રહે એવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે.

[૧૦૦] ત્યાર પછી તે સિદ્ધાર્થ રાજા દશ દિવસનો એ ઉત્સવ ચાલતો હતો તે દરમિયાન સેંકડો, હજારો અને લાખો યાગોને-દેવપૂજાઓને, દાયોને-દાનોને અને ભોગોને દેતો અને દેવરાવતો તથા સેંકડો, હજારો અને લાખો લોકોના વધામણાંને સ્વીકારતો એ પ્રમાણે રહે છે.

[૧૦૧] ત્યાર પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીરનાં માતાપિતા પહેલે દિવસે કુલપરંપરા પ્રમાણે પુત્રજન્મ નિમિત્તે કરવામાં આવતું અનુષ્ઠાન કરે છે, ત્રીજે દિવસે ચંદ્ર અને સૂર્યના દર્શનનો ખાસ ઉત્સવ કરે છે, છઠ્ઠે દિવસે જાગરણનો ઉત્સવ એટલે રાત્રિજગો કરે છે, અગ્યારમો દિવસ વીતી ગયા પછી અને સુવાવડનાં તમામ કાર્યો પૂરાં થયાં પછી જ્યારે બારમો દિવસ આવી પહોંચે છે ત્યારે ઘણા બહોળા પ્રમાણમાં ભોજન, પીણાં, વિવિધ ખાવાની અને વિવિધ સ્વાદ કરવાની ચીજો તૈયાર કરાવે છે, ભોજન વગેરેને તૈયાર કરાવીને પોતાનાં મિત્રો, જ્ઞાતિજનો, પોતાનાં સ્વજનો અને પોતાની સાથે સંબંધ ધરાવનારા પરિવારોને તથા જ્ઞાતવંશના ક્ષત્રિયોને આમંત્રણો આપે છે-પુત્રજન્મસમારંભમાં આવવાનાં નોંતરા મોકલે છે. એમ આમંત્રણો આપીને એ બધા ગયા પછી એ સૌ ન્હાયા, એ બધાંએ બલિકર્મ કર્યાં, ટીલાંટપકાં અને દોષને

નિવારનારાં મંગળરુપ પ્રાયશ્ચિત્તો કર્યા, ચોકખાં અને ઉત્સવમાં જવા યોગ્ય મંગળમય વસ્ત્રોને ઉત્તમ રીતે પહેર્યાં અને ભોજનનો સમય થતાં ભોજનમંડપમાં તેઓ બધા આવી પહોંચ્યા. ભોજનમંડપમાં આવ્યા પછી તેઓ બધાં ઉત્તમ સુખાસનમાં બેઠા અને પછી તે પોતાના મિત્રો જ્ઞાતિજનો પોતાનાં સ્વજનો અને પોતાની સાથે સંબંધ ધરાવનારા પરિવારો સાથે તથા જ્ઞાતવંશના ક્ષત્રિયો સાથે તે બહોળા ભોજન, પીણાં, વિવિધ ખાવાની અને વિવિધ સ્વાદ કરવાની વાનગીઓનો આસ્વાદ લેતાં, વધારે સ્વાદ લેતાં, જમતાં અને એકબીજાને આપતાં રહે છે અર્થાત્ ભગવાનનાં માતાપિતા પોતાનાં પુત્રજન્મનો ઉત્સવ કરતાં આ પ્રકારનો ભોજનસમારંભ કરતા રહે છે.

[૧૦૨] જમી ભોજન કરી પરવાર્યા પછી ભગવાનનાં માતાપિતા તેઓ બધા સાથે બેઠકની જગ્યામાં આવે છે, ત્યાં આવીને તેઓ ચોકખા પાણી વડે કોગળા કરીને દાંત અને મુખને ચોકખા કરે છે, એ પ્રમાણે પરમશુચિ થયેલા માતાપિતા ત્યાં આવેલા પોતાનાં મિત્રો જ્ઞાતિજનો પોતાના સ્વજનો તથા પોતાની સાથે સંબંધ ધરાવનારા પરિવારોને અને જ્ઞાતવંશના ક્ષત્રિયોને બહોળાં ફૂલો, વસ્ત્રો, ગંધો-સુગંધી અત્તરો, માળાઓ અને આભૂષણો આપીને તે બધાંનો

સત્કાર કરે છે, તે બધાનું સન્માન કરે છે. તે બધાનાં સત્કાર અને સન્માન કરીને તે જ મિત્રો જ્ઞાતિજનો પોતાનાં સ્વજનો અને પોતાની સાથે સંબંધ ધરાવનારા પરિવારોની તથા જ્ઞાતવંશના ક્ષત્રિયોની આગળ ભગવાનનાં માતાપિતા આ પ્રમાણે બોલ્યા.

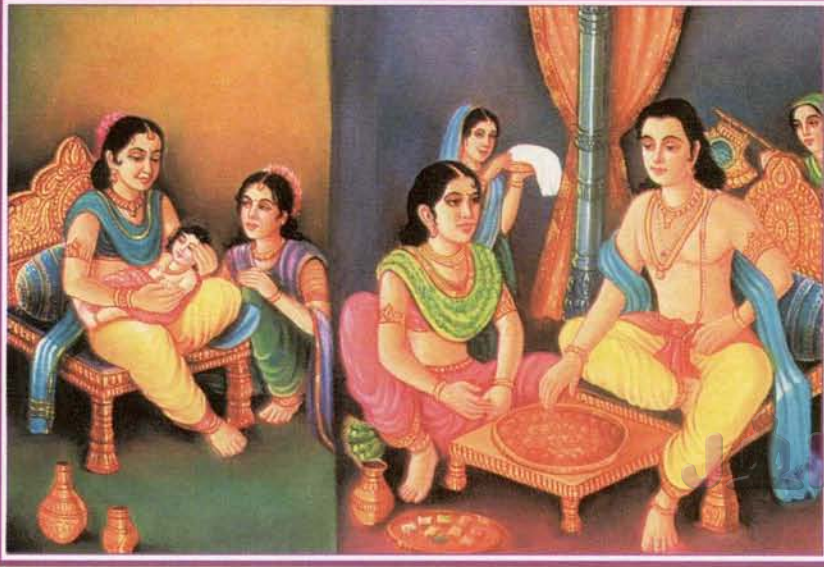
[૧૦૩] પહેલાં પણ હે દેવાનુપ્રિયો ! અમારો આ દિકરો જ્યારે ગર્ભમાં આવ્યો ત્યારે અમને આ આ પ્રકારનો વિચાર ચિંતન યાવત્ મનોગતભાવ પેદા થયો હતો કે જ્યારથી માંડીને અમારો આ દિકરો કૂખમાં ગર્ભપણે આવેલ છે ત્યારથી માંડીને અમે હિરણ્યવડે વધીએ છીએ, સુવર્ણવડે ધનવડે યાવત્ સર્વવડે તથા પ્રીતિ અને સત્કાર વડે ઘણાઘણા વધવા માંડયા છીએ અને સામંતરાજાઓ અમારે વશ થયેલા છે. તેથી કરીને જ્યારે અમારો આ દિકરો જન્મ લેશે ત્યારે અમે એ દીકરાનું એને અનુસરતું એના ગુણને શોભે એવું ગુણનિષ્પન્ન યથાર્થ નામ 'વર્ધમાન' એવું પાડશું. તો હવે આ કુમાર વર્ધમાન' નામે થાઓ એટલે આ કુમારનું નામ અમે 'વર્ધમાન' એવું પ્રસિદ્ધ કરીએ છીએ.

[૧૦૪] શ્રમણ ભગવાન મહાવીર કાશ્યપ ગોત્રના હતા. તેમનાં ત્રણ નામો આ પ્રમાણે કહેવામાં આવે છે. તે જેમકે-

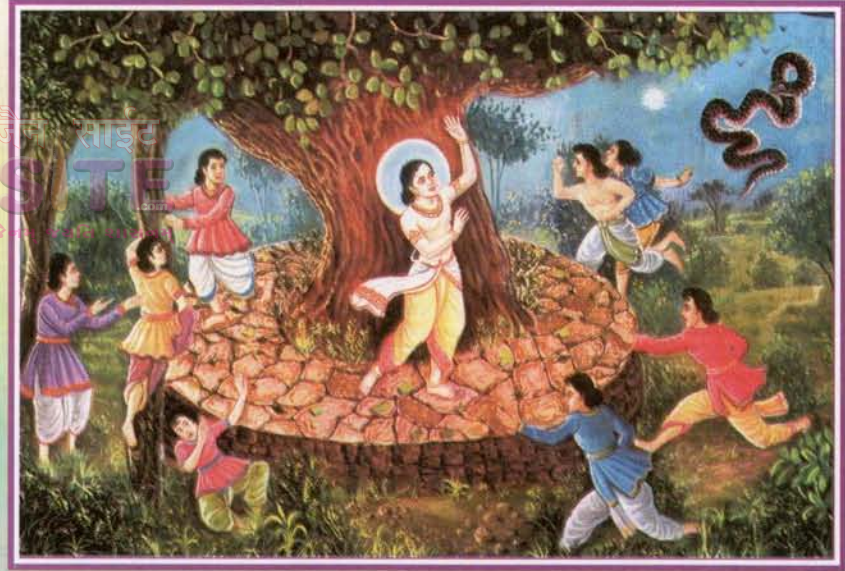

તેમનું માતાપિતાએ પાડેલું પહેલું નામ વર્ધમાન, સ્વાભાવિક સ્મરણ શક્તિને લીધે તેમનું બીજું નામ શ્રમણ એટલે સહજ સ્ફુરણ શક્તિને લીધે તેઓએ તપ વગેરે કરીને સાધનાનો પરિશ્રમ કરેલ છે એથી તેમનું બીજું નામ શ્રમણ અને કોઈ આકસ્મિક ભય ઉભો થતાં કે ભયાનક કૂર સિંહ વગેરે જંગલી જનાવરોનો ભય આવતાં એઓ તદ્દન અચલ રહેનારા છે- જરાપણ પોતાના સંકલ્પથી ડગતા નથી એવા અકંપ છે, ગમે તેવા પરિષહો એટલે ભૂખ તરસ વગેરેના સંકટો આવતાં તથા ઉપસર્ગો એટલે બીજાઓ તરફથી ગમે તેવા શારિરીક સંકટો આવતાં લેશ પણ ચલિત થતા નથી, એ પરિષહોને અને ઉપસર્ગોને ક્ષમાવડે શાંતચિત્તે બરાબર સહન કરવામાં સમર્થ છે, ભિક્ષુઓની પ્રતિમાઓના પાળનારા છે, ધીમાન છે, શોક અને હર્ષ આવતાં તે બન્નેને સમભાવે સહન કરનારા છે તે સદ્ગુણોના ભાજન છે અને ભારે શક્તિ ધરાવનારા છે માટે દેવોએ તેમનું ત્રીજું નામ શ્રમણ ભગવાન મહાવીર કર્યું છે.

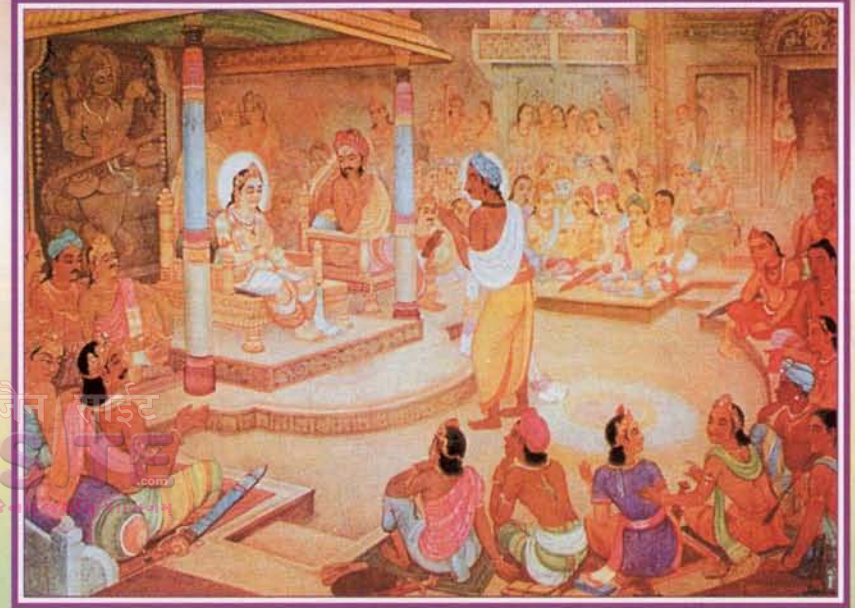
[૧૦૫] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના પિતા કાશ્યપ ગોત્રનાં હતાં, તેમનાં ત્રણ નામો જેમકે; સિદ્ધાર્થ, સેજજંસ- શ્રેયાંસ અને જસંસ-યશસ્વી.

પ્રભુનું નામ સ્થાપન-પ્રીતી ભોજન

બાલ વર્ધમાનકુમાર દ્વારા આમલકી કીડા

બાલક વર્ધમાનનું પાઠશાલા ગમન

બાલક વર્ધમાનને દેવ ખાભા પર બેસાડી ૭ તાડ જેટલું ઉંચુ શરીર કરી ડરાવે છે

[૧૦૬] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરની માતા વાસિષ્ઠ ગોત્રનાં હતાં, તેમનાં ત્રણ નામો જેમકે; ત્રિશલા, વિદેહદિન્ના, પ્રિયકારિણી.

[૧૦૭] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના પિતૃવ્ય એટલે કાકા સુપાસ નામે હતા, મોટા ભાઈનું નામ નંદિવર્ધન હતું, બહેનનું નામ સુદંસણા હતું અને તેમનાં પત્નીનું નામ યશોદા હતું અને એમનું ગોત્ર કૌડિન્ય હતું.

[૧૦૮] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરનાં દીકરી કાશ્યપ ગોત્રનાં હતાં, તેમનાં બે નામ જેમકે; અણોજજા તથા પ્રિયદર્શના.

[૧૦૯] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરનાં દૌહિત્રી-દીકરીનાં દીકરી કાશ્યપગોત્રનાં હતાં. તેમનાં બે નામ જેમકે: શેષવતી તથા જસસ્વતી-યશસ્વતી.

[૧૧૦] શ્રમણ ભગવાન મહાવીર દક્ષ હતા. એમની પ્રતિજ્ઞા દક્ષ-હહાપણ ભરેલી હતી. એ પોતે ભારે રુપાળા હતા, સર્વગુણસંપન્ન હતા, અને ભદ્ર તથા વિનયવાળા હતા, પ્રખ્યાત હતા, જ્ઞાતવંશના પુત્ર હતા, જ્ઞાતવંશના રાજા

સિદ્ધાર્થના પુત્ર હતા, જ્ઞાતવંશના કુળમાં ચંદ્રસમાન હતા, વિદેહ હતા એટલે એમનો દેહ બીજાઓના દેહ કરતાં બાંધામાં વિશેષ પ્રકારના જુદા બાંધાવાળો હતો, વિદેહદિન્ન એટલે વિદેહદિન્ના-ત્રિશલા માતાના તનય હતા, વિદેહજન્ય એટલે ત્રિશલા માતાના શરીરથી જન્મેલા હતા, વિદેહસૂમાલ હતા એટલે ગૃહસ્થાવાસમાં ભારે સુકોમળ હતા અને ત્રીશ વરસ સુધી ગૃહસ્થવાસ કરીને પોતાના માતાપિતા દેવગત થયાં ત્યાર પછી પોતાના વડિલ મોટા પુરુષોની અનુજ્ઞા મેળવીને પોતાની પ્રતિજ્ઞા પૂરી થતાં છતાં ફરી પણ લોકાંતિક-જીતકલ્પી દેવોએ તે પ્રકારની ઈષ્ટ, મનોહર, સાંભળવી પ્રિય લાગે એવી, મનને ગમતી, મનને ખુશ કરનારી, ઉદાર, કલ્યાણરુપ, શિવરુપ, ધન્યરુપ, મંગળરુપ, પરિમિત, મધુર અને શોભાવાળી તથા હૃદયંગમ, હૃદયને આલ્હાદ ઉપજાવનારી, ગંભીર અને પુનરુક્તિ વગરની વાણીવડે ભગવાનને નિરંતર અભિનંદન આપ્યાં અને તેમની-ભગવાનની-ખુબ સ્તુતિ કરી, એ રીતે અભિનંદન આપતા તથા તેમની ખુબ સ્તુતિ કરતા તે દેવો આ પ્રમાણે બોલ્યા: હે નંદ ! તમારો જય થાઓ જય થાઓ, હે ભદ્ર ! તમારો જય થાઓ, તારું ભદ્ર થાઓ, હે ઉત્તમોત્તમ ક્ષત્રિય-હે ક્ષત્રિયનરપુંગવ ! તમારો જય થાઓ જય થાઓ, હે ભગવંત લોકનાથ ! તમો બોધ પામો, આખા

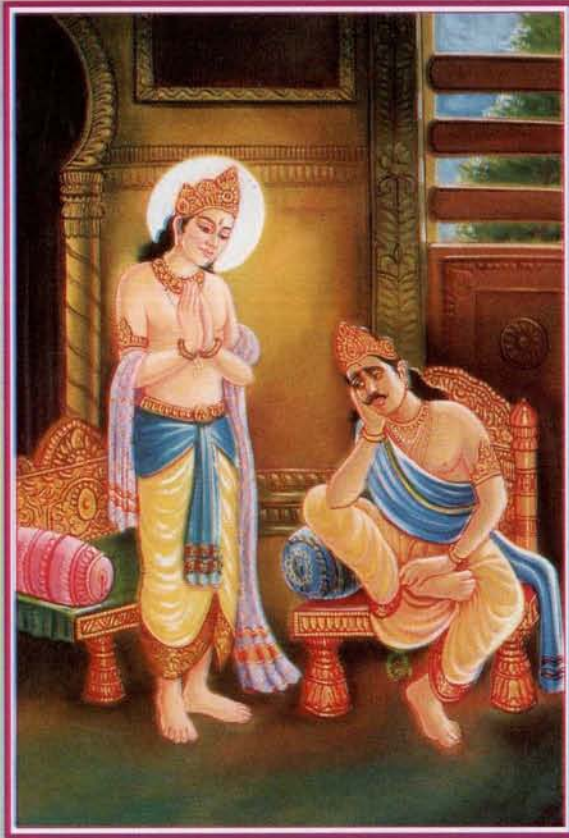

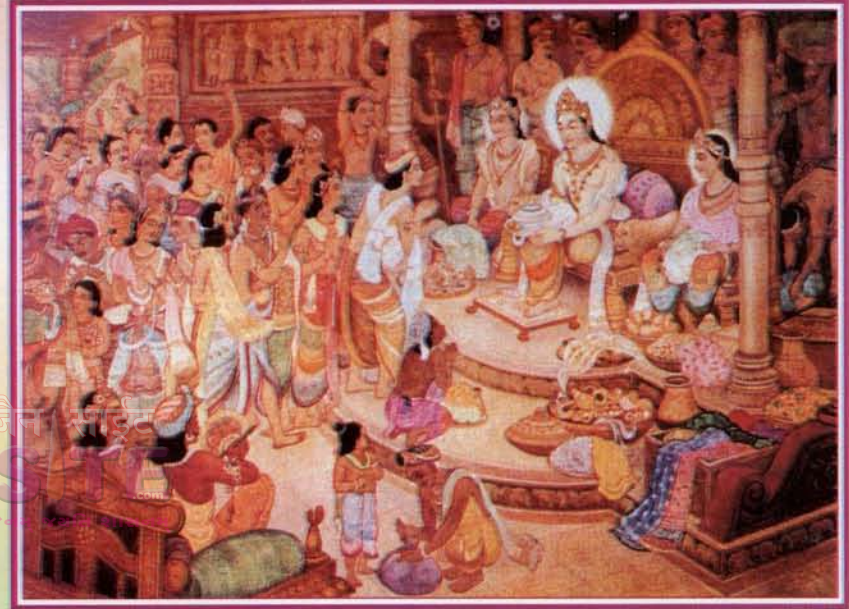
પ્રભુ મહાવીરનો પરિવાર, માતા-પિતા-ભાઈ-બહેન

દીક્ષા માટે નવલોકાંતિકદેવની પ્રભુને વિનંતિ, તીર્થસ્થાપના કરો

વડીલબંધુ નંદીવર્ધન પાસે ટીક્ષા લેવાની અનુમતિ માંગે છે

પ્રભુ વર્ધમાન દ્વારા વાર્ષિકદાન

જગતમાં તમામ જીવોને હિત સુખ અને નિઃશ્રેયસ કરનારું તમો ધર્મતીર્થ-ધર્મચક્ર પ્રવર્તાવો, એ ધર્મચક્ર આખા જગતમાં તમામ જીવોને હિત સુખ અને નિઃશ્રેયસ કરનારું થશે એમ કહીને તે દેવો 'જય જય' એવો નાદ કરે છે.

[૧૧૧] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને પહેલાં પણ એટલે માનવી ગૃહસ્થધર્મમાં આવતાં-વિવાહિત જીવનથી-પહેલાં પણ ઉત્તમ, આભોગિક, નાશ ન પામે એવું જ્ઞાનદર્શન હતું, તેથી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર તે પોતાનાં ઉત્તમ આભોગિક જ્ઞાનદર્શન દ્વારા પોતાનો નિષ્કમણકાળ એટલે પ્રવ્રજ્યા સમય આવી પહોંચ્યો છે એમ જુએ છે, એ રીતે જોયા જાણ્યા પછી હિરણ્યને તજી દઈને, સુવર્ણને, ધનને, રાજ્યને, રાષ્ટ્રને, એ જ પ્રમાણે સેનાને, વાહનોને, ધનભંડારને, કોઠારને તજી દઈને, પુરને, અન્ત:પુરને, જનપદને, બહોળાં ધન કનક રતન મણિ મોતી શંખ રાજપટ્ટ કે રાજાવર્ત પરવાળા માણેક વગેરે સત્ત્વવાળું સારવાળું એ તમામ દ્રવ્ય વિશેષ પ્રકારે તજી દઈને, પોતે નિમેલા દેનારાઓ દ્વારા એ તમામ ધનને ખુલ્લું કરીને તે તમામને દાનરૂપે દેવાનો વિચાર કરીને અને પોતાના ગોત્રના લોકોમાં એ તમામ ધન ધાન્ય હિરણ્ય રતન વગેરેને વહેંચી આપીને હેમંત ઋતુનો જે તે પહેલો માસ અને પહેલો પક્ષ એટલે માગશરનો વદિ પક્ષ આવતાં તથા તે માગશર મહિનાની વદિ દશમનો દિવસ આવતાં જ્યારે છાયા પૂર્વ દિશા તરફ ઢળતી હતી અને બરાબર પ્રમાણ પ્રમાણે ન ઓછી કે ન વધુ એવી પૌરુષી થવા આવી હતી તેવે સમયે

સુવ્રતનામને દિવસે વિજય નામના મુહૂર્તે ભગવાન ચંદ્રપ્રભા નામની પાલખીમાં બેઠા અને તેમની પાછળ પાછળ દેવો માનવો અને અસુરોનાં મોટાં ટોળાં મારગમાં ચાલતાં હતાં તથા આગળ કેટલાક શંખ વગાડનારા હતા, કેટલાક ચક્રધારી હતા, કેટલાક હળધારી હતા એટલે ગળામાં સોનાનું હળ લટકતું રાખનારા ખાસ પ્રકારના ભાટલોકો હતા, કેટલાક મુખમંગળિયા-મુખે મીઠું બોલનારા-હતા, વર્ધમાનકો એટલે પોતાના ખભા ઉપર બીજાઓને બેસાડેલા છે એવા પણ કેટલાક હતા, કેટલાક ચારણો હતા, અને કેટલાક ઘંટ વગાડનારા ઘાંટિકો હતા. એ બધા લોકોથી વીંટળાયેલા ભગવાનને પાલખીમાં બેઠેલા જોઈને ભગવાનના કુલમહત્તરો તે તે ઈષ્ટ પ્રકારની મનોહર સાંભળવી ગમે તેવી મનગમતી મનને પ્રસાદ પમાડે તેવી ઉદાર કલ્યાણરુપ શિવરુપ ધન્ય મંગળમય પરિમિત મધુર અને સોહામણી વાણી દ્વારા ભગવાનનું અભિનંદન કરતા, ભગવાનની સ્તુતિ કરતા આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા.

[૧૧૨] હે નંદ ! તારો જય જય થાઓ, હે ભદ્ર ! તારો જય જય થાઓ; તારું ભદ્ર થાઓ, નિર્દોષ એવાં જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર દ્વારા તું નહીં જિતાયેલી ઈંદ્રિયોને જિતી લેજે, જિતાયેલા શ્રમણધર્મને પાળજે, વિદ્વનોને જિતી લઈને હે દેવ ! તું તારા સાધ્યની સિદ્ધિમાં સદા રહેજે, તપદ્વારા તું રાગ અને દ્વેષ નામના મલ્લોને હણી નાખજે, ધૈર્યનો મજબુત કચ્છ

બાંધીને ઉત્તમ શુક્લધ્યાન વડે આઠ કર્મશત્રુઓને મસળી નાખજે, અપ્રમત બનીને હે વીર ! તું ત્રણલોકના રંગમંડપમાં વિજયપતાકાને વરજે-મેળવજે, તિમિર વગરનું ઉત્તમ કેવલવરજ્ઞાન પામજે, જિનવરે ઉપદેશેલા સરળ માર્ગને અનુસરીને તું પરમપદરૂપ મોક્ષને મેળવજે. પરીષદોની સેનાને હણીને હે ઉત્તમ ક્ષત્રિય ! ક્ષત્રિયનર પુંગવ ! તું જય જય-જે જેકાર મેળવ. બહુ દિવસો સુધી અને બહુ પક્ષો સુધી, બહુ મહિનાઓ સુધી, બહુ ઋતુઓ સુધી, બહુ અયનો સુધી અને બહુ વર્ષો સુધી પરીષદો અને ઉપસર્ગોથી નિર્ભય બનીને ભયંકર અને ભારે બીહામણા પ્રસંગોમાં ક્ષમાપ્રધાન થઈને તું વિચર અને તારા ધર્મમાં એટલે તારી સાધનામાં વિઘ્ન ન થાઓ; એમ કહીને તે લોકો ભગવાન મહાવીરનો જય જય નાદ ગજવે છે.

[૧૧૩] ત્યાર પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર હજારો નેત્રો વડે જોવાતા જોવાતા, હજારો મુખોવડે પ્રશંસાતા પ્રશંસાતા, હજારો હૃદયોવડે અભિનંદનો પામતા પામતા, ભગવાનને જોઈને લોકો એવા મનોરથો કરવા લાગ્યા કે અમે આમના સેવક થઈને રહીએ તો સારું એ રીતે હજાર જાતના મનોરથો વડે વિશેષ ઈચ્છાતા ઈચ્છાતા, ભગવાનનાં કાંતિ અને રૂપગણને જોઈને સ્ત્રીઓ 'આવો અમારો ભરથાર હોય તો કેવું સારું' એ રીતે તેમની સામે વારંવાર જોઈને મનમાં

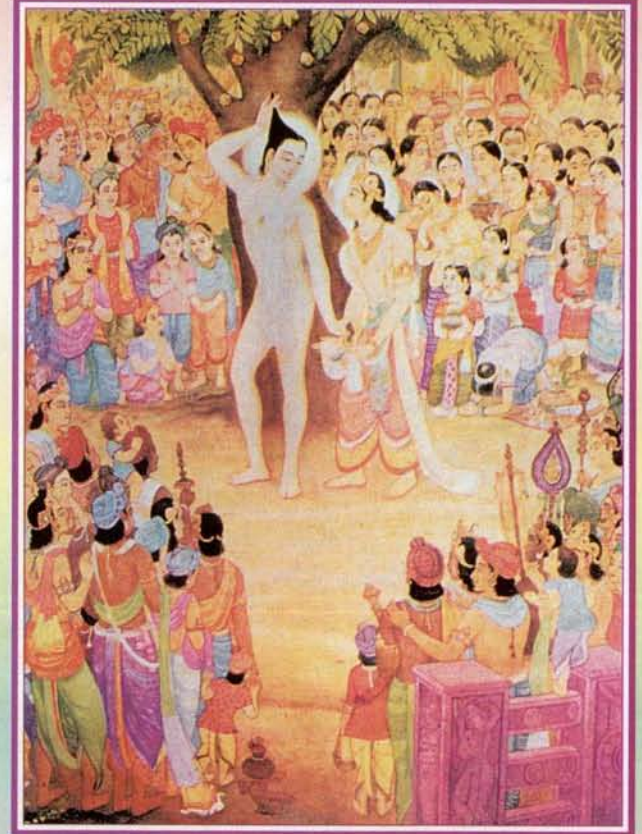

પ્રાર્થના કરવા લાગી અર્થાત્ કાંતિ અને રુપગુણને લીધે ભગવાન એ રીતે પ્રાર્થાતા પ્રાર્થાતા અને હજારો આંગળીઓ વડે ભગવાન દેખાડાતા દેખાડાતા તથા પોતાના જમણા હાથ વડે ઘણાં હજાર નરનારીઓના હજારો પ્રણામોને ઝીલતા ઝીલતા ભગવાન એ રીતે હજારો ઘરોની હારની હાર વટાવતા વટાવતા વીણા, હાથના રાસડા, વાજાંઓ, અને ગીતોના ગાવા બજાવાના મધુર સુંદર જય જય નાદ સાથેના અવાજ સાથે એ રીતે મંજુ મંજુ જય જય નાદનો ઘોષ સાંભળીને ભગવાન બરાબર સાવધાન બનતા બનતા પોતાનાં છત્ર ચામર વગેરેના તમામ વૈભવ સાથે, તમામ અંગેઅંગે પહેરેલાં ઘરેણાંઓની કાંતિ સાથે, તમામ સેના સાથે, હાથી ઘોડા ઊંટ ખચ્ચર પાલખી મ્યાના વગેરે તમામ વાહનો સાથે, તમામ જનસમુદાય સાથે, તમામ આદર સાથે-તમામ ઔચિત્ય સાથે, પોતાની તમામ સંપત્તિ સાથે, તમામ શોભા સાથે, તમામ પ્રકારની ઉત્કંઠા સાથે, તમામ પ્રજા એટલે વાણિયા શૂદ્રલોકો ગરાસીયા બ્રાહ્મણ વગેરે અઢારે વર્ણો સાથે, તમામ નાટકો સાથે, તમામ તાલ કરનારા સાથે, બધા અંત:પુર સાથે, ફૂલ વસ્ત્ર ગંધ માળા અને અલંકારની તમામ પ્રકારની શોભા સાથે તમામ વાજાંઓના અવાજના પડઘા સાથે એ રીતે મોટી ઋદ્ધિ, મોટી ધૃતિ, મોટી સેનાં, મોટાં વાહનો, મોટો સમુદાય અને

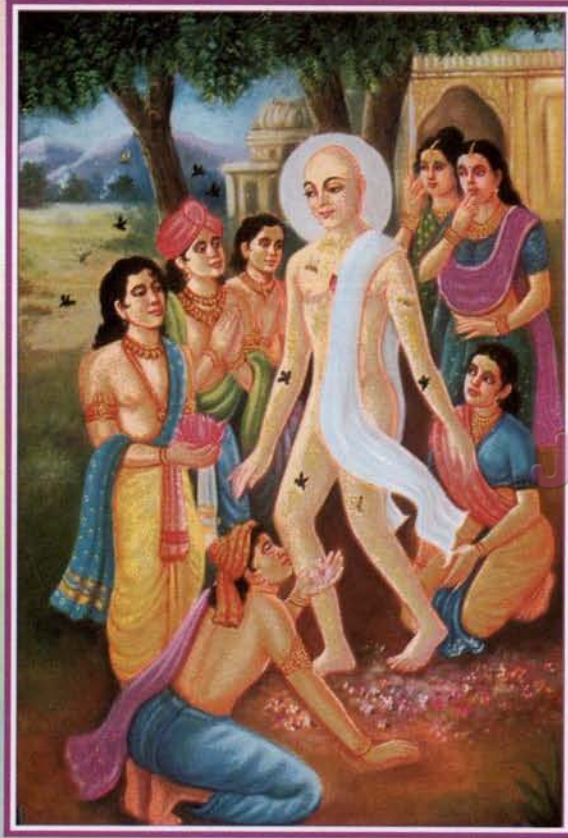

પ્રભુ મહાવીરસ્વામીનો દીક્ષાનો વરઘોડો

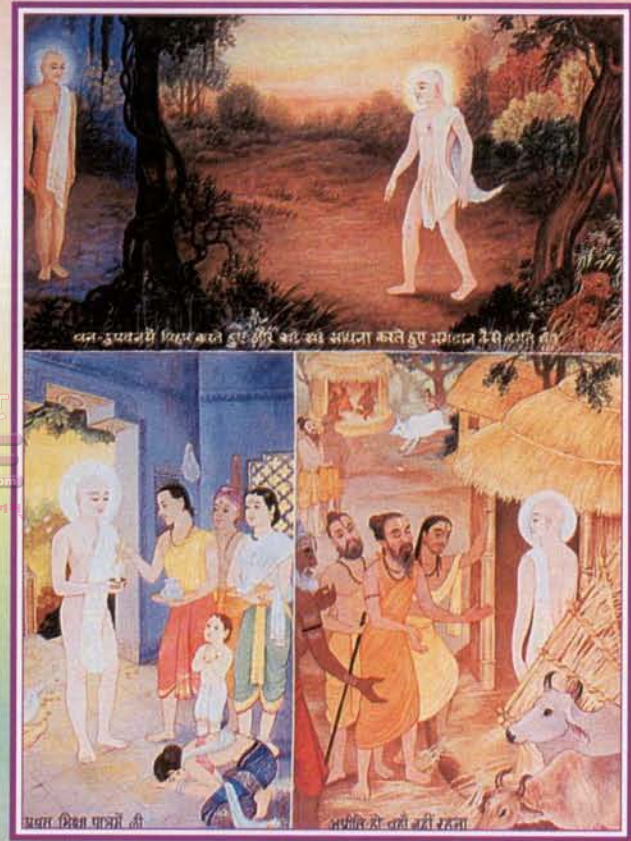
પ્રભુ મહાવીરસ્વામીની દીક્ષા

જૈન સાઈટ
NSITE.com
જનમ્ જવતિ શાસનમ્

પ્રભુના શરીરમાંથી સુગંધ આવે, ભમરા દ્વારા ડંખ, લોકો ગંધપુટીની માગણી કરે છે

જૈન સાઈટ
INSITE
જૈનમ્ જયતિ શાસન

પ્રભુ દ્વારા એકાકી વિહાર, પ્રથમ ચાતુર્માસ, પ્રથમ પારણું પાત્રમાં

એક સાથે વાગતાં વાજાઓનાં નાદ સાથે એટલે શંખ, માટીનો ઢોલ, લાકડાનો ઢોલ, ભેરિ ઝાલર, ખરમુખી, હુડુક્ક, દુંદુભિ વગેરે વાજાંઓના નાદ સાથે ભગવાન કુંડપુર નગરની વચ્ચોવચ્ચ થઈને નીકળે છે, નીકળીને જ્યાં જ્ઞાતખંડ વન નામનું ઉદ્યાન છે, તેમાં જ્યાં આસોપાલવનું ઉત્તમ વૃક્ષ છે ત્યાં આવે છે.

[૧૧૪] ત્યાં આવીને આસોપાલવના ઉત્તમ ઝાડની નીચે પોતાની પાલખીને ઉભી રાખે છે, એ ઝાડ નીચે પાલખીને ઉભી રાખીને પાલખી ઉપરથી પોતે નીચે ઊતરે છે, પાલખી ઉપરથી નીચે ઉતરીને પોતાની મેળે જ હાર વગેરે આભરણો ફૂલની માળાઓ અને અલંકારોને ઉતારી નાખીને પોતાને હાથે જ પંચ મુષ્ટિલોચ કરે છે એટલે ચાર મૂઠિવડે માથાના અને એક મૂઠિવડે દાઢીના વાળને ખેંચી કાઢે છે. એ રીતે વાળનો લોચ કરીને પાણી વિનાના છટ્ટ ભક્ત-બે-ઉપવાસ-સાથે ખાનપાન તજી દઈને અર્થાત્ એ રીતે બે ઉપવાસ કરેલા ભગવાન હસ્તોત્તરા નક્ષત્રનો અર્થાત્ ઉત્તરાફાલ્ગુની નક્ષત્રનો યોગ આવતાં એક દેવદૂષ્ય લઈને પોતે એકલા જ કોઈ બીજું સાથે નહીં એ રીતે મુંડ થઈને અગારવાસ તજી દઈને અનગારિક પ્રવ્રજ્યાને સ્વીકારે છે.

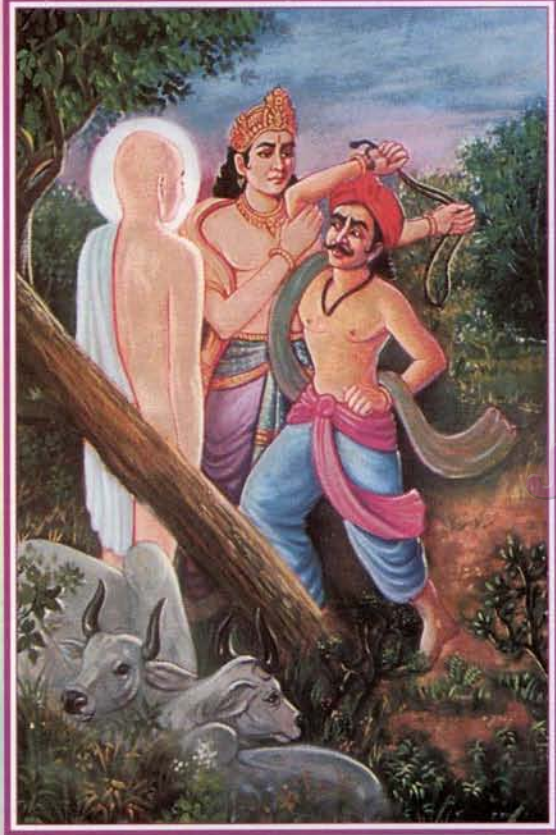

[૧૧૫] શ્રમણ ભગવાન મહાવીર એક વરસ ઉપરાંત એક મહિના સુધી, ચીવરધારી એટલે કપડું ધારણ કરનારા હતા અને ત્યાર પછી અચેલ એટલે કપડા વગરના થયા તથા કરપાત્રી થયા.

[૧૧૬] શ્રમણ ભગવાન મહાવીર દીક્ષા સ્વીકાર્યા પછી બાર વરસ કરતાં વધારે સમય સુધીના સાધનાના ગાળામાં શરીર તરફ તદ્દન ઉદાસીન રહ્યા એટલે એ ગાળામાં તેમણે શરીરની માવજત તરફ લેશ પણ લક્ષ્ય ન કર્યું. અને શરીરને તજી દીધું હોય એ રીતે શરીર તરફ વર્ત્યા-સાધનાના ગાળામાં જે જે ઉપસર્ગો આવતા રહે છે જેવાકે; દિવ્ય ઉપસર્ગો માનવીકૃત અને તિર્યચયોનિ તરફથી એટલે કૂર ભયાનક પશુપક્ષીઓ તરફથી આવતા ઉપસર્ગો; અનુકૂળ ઉપસર્ગો વા પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગો જે એવા કોઈ ઉપસર્ગો ઉત્પન્ન થયા તે બધાને સારી રીતે નિર્ભયપણે સહન કરે છે, લેશ પણ રોષ આણ્યા વિના તેજસ્વિપણે સહન કરે છે અને અડગપણે મનને નિશ્ચલ રાખીને સહન કરે છે.

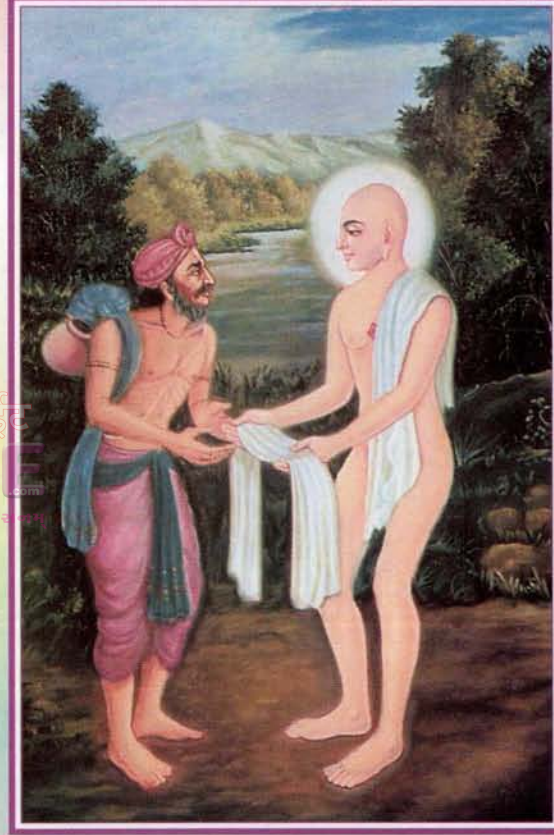
[૧૧૭] ત્યાર પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર અનગાર થયા, ઈર્યાસમિતિ-ભાષાસમિતિ-એષણાસમિતિ આદાનભંડમત્તનિક્ષેપણાસમિતિ અને પારિષ્ઠાપનિકાસમિતિ એટલે પોતાના મલ મૂત્ર થૂંક બડખા લીંટ અને બીજો દેહમલ એ

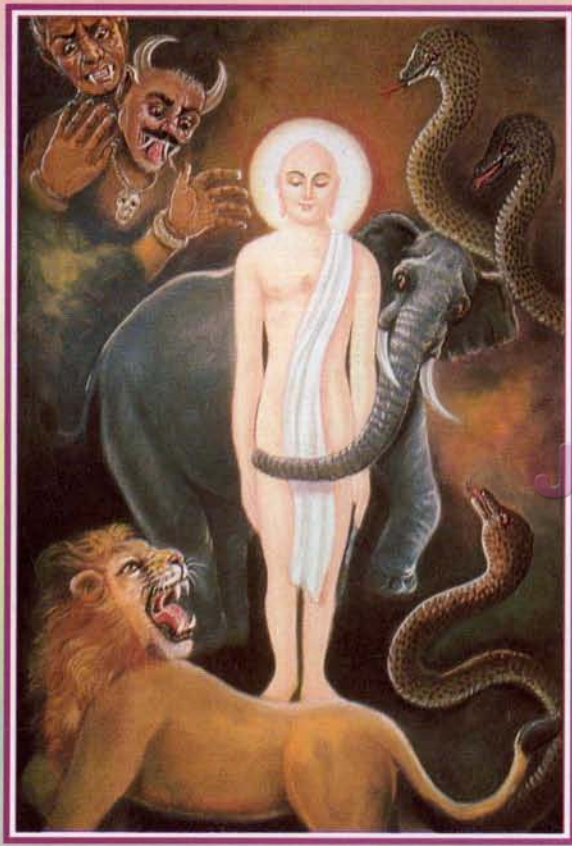
પ્રભુને ગોવાળિયા દ્વારા પ્રથમ ઉપસર્ગ, શકેન્દ્રનું આવી નિવારણ

જૈન સાઈટ
JAINSITE.com
જેનમ્ જયતિ શાસ્ત્રમ્

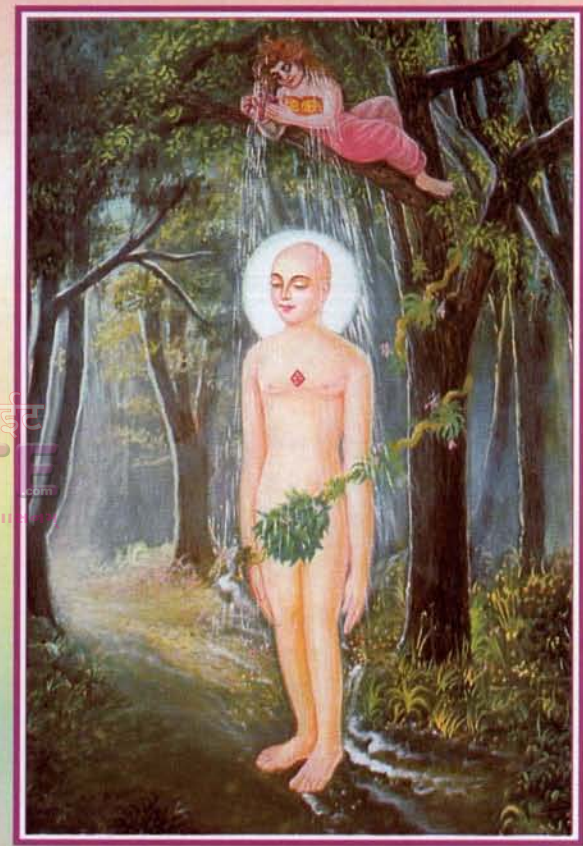
પ્રભુનું બ્રાહ્મણને અર્ધવસ્ત્રદાન

શૂલપાણિયક દ્વારા ઉપસર્ગ પ્રભુને

જૈન સાઈટ
INSITE
જેનમ્ જલતિ શાસ્ત્રમ્

વ્યંતરી દ્વારા પ્રભુને ઉપસર્ગ

૧૦૧

૧૦૧

૧૦૧

૧૦૧

બધાંને નિર્જીવ શુદ્ધ સ્થળે પરઠવવા માટે રાખવામાં આવતી કાળજી. એ રીતે પાંચ સમિતિને ધારણ કરતા ભગવાન મનને બરાબર સારી રીતે પ્રવર્તાવનારા, વચનને બરાબર સારી રીતે પ્રવર્તાવનારા અને શરીરને બરાબર સારી રીતે પ્રવર્તાવનારા થયા. મનગુપ્તિ વચનગુપ્તિ તથા કાયગુપ્તિને સાચવનારા થયા. એ રીતે ગુપ્તિવાળા અને જિતેન્દ્રિય ભગવાન સર્વથા નિર્દોષપણે બ્રહ્મચર્યવિહારે વિચરનારા થયા. ક્રોધ વિનાના, અભિમાન વિનાના, છળકપટ વગરના અને લોભરહિત ભગવાન શાંત બન્યા, ઉપશાંત થયા, તેમના સર્વ સંતાપો દૂર થયા, તેઓ આસ્રવ વગરના, મમતા રહિત, પાસે કશો પણ પરિગ્રહ નહીં રાખનારા અકિંચન થયા, હવે તો એમની પાસે ગાંઠવાળીને સાચવવા જેવી એક પણ ચીજ રહી નથી એવા એ અંદરથી અને બહારથી છિન્નગ્રંથ થયા, જેમ કાંસાના વાસણમાં પાણી ચોંટતું નથી તેમ તેમનામાં કોઈ મળ ચોંટતો નથી એવા એ નિરુપલેપ થયા, જેમ શંખની ઉપર કોઈ રંગ ચડતો નથી એમ એમની ઉપર રાગદ્વેષની કશી અસર પડતી નથી એવા એ ભગવાન અપ્રતિહત-કોઈ પ્રકારનો પ્રતિબંધ રાખ્યા વિના અસ્ખલિતપણે વિહરવા લાગ્યા, જેમ આકાશ બીજા કોઈ આધારની ઓશિયાળ રાખતું નથી તેમ ભગવાન બીજા કોઈની સહાયતાની ગરજ રાખતા નથી એવા નિરાલંબન થયા, વાયુની પેઠે પ્રતિબંધ વગરના

૧૦૧

૧૦૧

૧૦૧

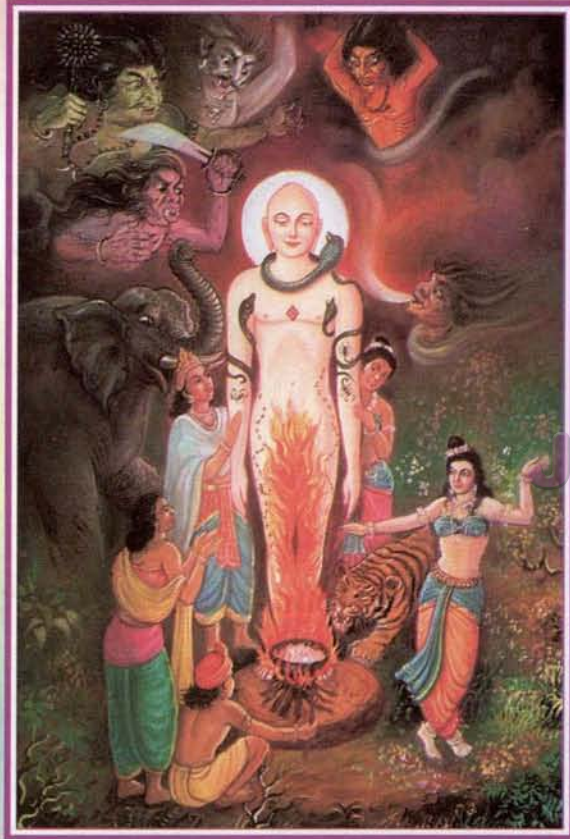
૧૦૧

બન્યા એટલે જેમ વાયુ એક જ સ્થળે રહેતો નથી પણ બધે રોકટોક વિના ફર્યા કરે છે તેમ ભગવાન એક જ સ્થળે બંધાઈને ન રહેતાં બધે નિરીહભાવે ફરનારા થયા, શરદઋતુના પાણીની પેઠે એમનું હૃદય નિર્મળ થયું, કમળપત્રની પેઠે નિરુપલેપ થયા એટલે પાણીમાંથી ઉગેલા કમળના પત્રને જેમ પાણીનો છાંટો ભીંજવી શક્તો નથી તેમ ભગવાનને સંસારભાવ ભીંજવી શક્તો નથી, કાચબાની પેઠે ભગવાન ગુપ્તેન્દ્રિય થયા, મહાવરાહના મુખ ઉપર જેમ એક જ શિંગડું હોય છે તેમ ભગવાન એકાકી થયા, પક્ષીની પેઠે ભગવાન તદ્દન મોકળા થયા, ભારંડપક્ષીની પેઠે ભગવાન અપ્રેમતબન્યા, હાથીની પેઠે ભારે શૂર થયા, બળદની પેઠે પ્રબળ પરાક્રમી થયા, સિંહની પેઠે કોઈથી પણ ગાંજ્યા ન જાય એવા બન્યા, મેરુની પેઠે અડગ બન્યા, તથા ભગવાન સાગર જેવા ગંભીર, ચંદ્ર જેવી સૌમ્યતાવાળા, સૂરજ જેવા ઝળહળતા તેજવાળા, ઉત્તમ સોનાની પેઠે ચમકતી દેહકાંતિવાળા અને પૃથ્વીની પેઠે તમામ પરિષહોને સહનારા અને ધી હોમેલા અગ્નિની પેઠે તેજથી જાજ્વલ્યમાન થયા.

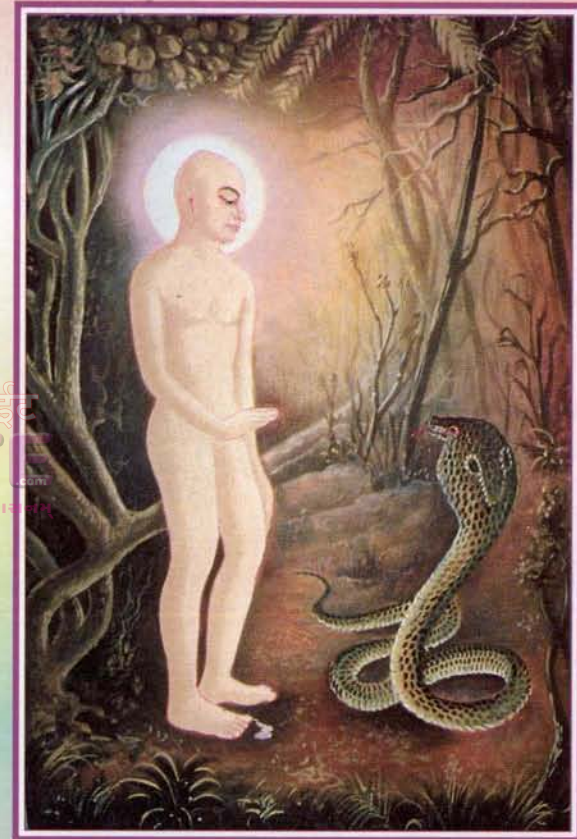
[૧૧૮] નીચેની બે ગાથાઓમાં ભગવાનને જેની જેની ઉપમા આપવામાં આવેલ છે તે તે અર્થવાળા શબ્દોમાં નામ આ પ્રમાણે ગણાવવામાં આવેલ છે.

સંગમદેવ દ્વારા ઉપસર્ગ

જૈન સાઈટ
INSITE
જેનમ્ જયતિ શાસ્ત્રી

ચંડકોશિક દ્વારા પ્રભુને ડંખ, પ્રભુ દ્વારા પ્રતિબોધ

કઠપૂતના વ્યંતરી દ્વારા શીત ઉપસર્ગ

સુદૃષ્ટદેવ દ્વારા નાવમાં ઉપસર્ગ, કંબલસંબલદેવ દ્વારા નિવારણ

કાંસાનું વાસણ, શંખ, જીવ, ગગન-આકાશ, વાયુ શરદઋતુનું પાણી, કમળનું પત્ર, કાયબો, પક્ષી મહાવરાહ અને ભારંડપક્ષી. [૧]

હાથી, બળદ, સિંહ, નગરાજ મેરુ, સાગર, ચંદ્ર, સૂરજ, સોનું, પૃથ્વી અને અગ્નિ. [૨]

તે ભગવંતને ક્યાંય પ્રતિબંધ નથી એટલે ભગવાનના મનને હવે કોઈ રીતે બંધાવાપણું રહ્યું નથી. એવો તે પ્રતિબંધ ચાર પ્રકારે હોય છે; ૧ દ્રવ્યથી, ૨ ક્ષેત્રથી, ૩ કાળથી, અને ૪ ભાવથી.

૧ દ્રવ્યથી એટલે સજીવ, નિર્જીવ તથા મિશ્ર એટલે નિર્જીવસજીવ એવા કોઈ પ્રકારના પદાર્થોમાં હવે ભગવાનને બંધાવાપણું રહ્યું નથી.

૨ ક્ષેત્રથી એટલે ગામમાં, નગરમાં, અરણ્યમાં, ખેતરમાં ખળામાં, ઘરમાં, આંગણમાં કે આકાશમાં એવા કોઈ પણ સ્થાનમાં ભગવાનને બંધાવાપણું રહ્યું નથી.

૩ કાળથી એટલે સમય, આવલિકા, આનપ્રાણ, સ્તોક, ક્ષણ, લવ, મુહૂર્ત, અહોરાત્ર, પખવાડિયું, મહિનો, ઋતુ, અયન, વરસ કે બીજો કોઈ દીર્ઘકાળનો સંયોગ, એવા કોઈ પ્રકારના સૂક્ષ્મ કે સ્થૂલ વા નાના મોટા કાળનું બંધન રહ્યું નથી.

૪ ભાવથી એટલે ક્રોધ, અભિમાન, ઇળકપટ, લોભ, ભય, હાસ્ય-ઠઠામશ્કરી, રાગ, દ્વેષ, કજીયોટંટો, આળ ચડાવવું, બીજાના દોષોને પ્રગટ કરવા-ચાડી ખાવી, બીજાની નિંદા કરવી, રાગ-ઉદ્વેગ-કપટવૃત્તિ સહિત જુદું બોલવું અને મિથ્યાત્વના ભાવોમાં એટલે ઉપર્યુક્ત એવી કોઈ પણ વૃત્તિઓમાં ભગવાનને બંધાવાપણું છે નહીં અર્થાત્ ઉપર જણાવેલા ચારે પ્રકારના પ્રતિબંધમાંનો કોઈ એક પણ પ્રતિબંધ ભગવાનને બાંધી શકે એમ નથી.

[૧૧૯] તે ભગવાન ચોમાસાનો સમય છોડી દઈને બાકીના ઉનાળાના અને શિયાળાના આઠ માસ સુધી વિહરતા રહે છે. ગામડામાં એક જ રાત રહે છે અને નગરમાં પાંચ રાતથી વધુ રોકાતા નથી, વાંસલાના અને ચંદનના સ્પર્શમાં સમાન સંકલ્પવાળા ભગવાન ખડ કે મણિ તથા ઢેકું કે સોનું એ બધામાં સમાનવૃત્તિવાળા તથા દુઃખ સુખને એક ભાવે સહન કરનારા, આ લોક કે પરલોકમાં પ્રતિબંધ વગરના, જીવન કે મરણની આકાંક્ષા વિનાના સંસારનો પાર પામનારા અને કર્મનાં સંગનો નાશ કરવા સારુ તત્પર થયેલા અ રીતે વિહાર કરે છે.

[૧૨૦] એમ વિહરતાં વિહરતાં ભગવાનના અનોપમ ઉત્તમ જ્ઞાન, દર્શન, સંજમ, અનોપમ એટલે નિર્દોષ વસતિ,

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

૧૦૭

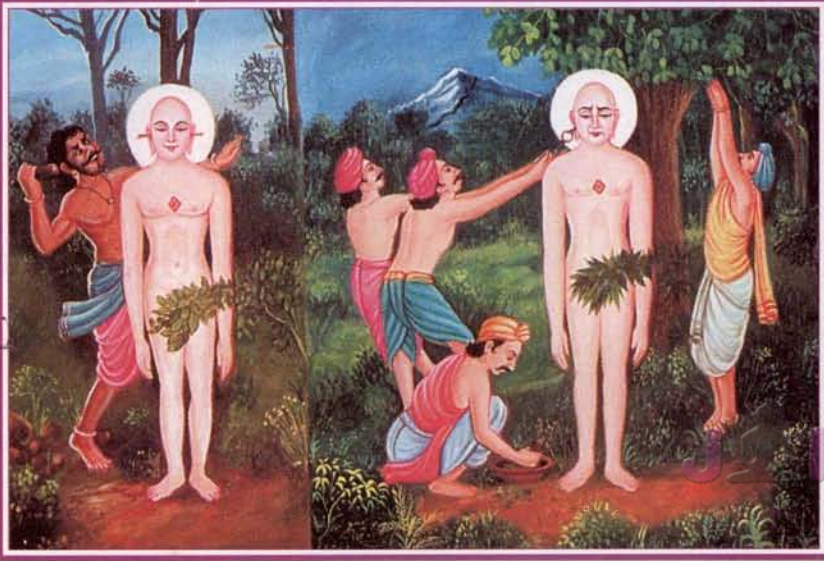
૧૦૭

વિહાર, વીર્ય, સરળતા, નમ્રતા, અપરિગ્રહભાવ, ક્ષમા, અલોભ, ગુપ્તિ, પ્રસન્નતા વગેરે ગુણોવડે અને સત્ય સંજમ તપ વગેરે જે જે ગુણોના ઠીક ઠીક આચરણને લીધે નિર્વાણનો માર્ગ એટલે સમ્યગ્ દર્શન, સમ્યગ્ જ્ઞાન અને સમ્યક્ ચારિત્ર એ રત્નત્રય વિશેષ પુષ્ટ બને છે અને અર્થાત્ મુક્તિફળનો લાભ તદ્દન પાસે આવતો જાય છે, તે તે તમામ ગુણો દ્વારા આત્માને ભાવિત કરતા ભગવાન રહે છે અને એ રીતે વિહરતાં તેમનાં બાર વરસ વીતી જાય છે. અને તેરમા વરસનો વચગાળાનો ભાગ એટલે ભર ઉનાળાનો બીજો મહિનો અને ચોથો પક્ષ ચાલે છે, તે ચોથો પક્ષ એટલે વૈશાખ માસનો શુક્લ પક્ષ, તે વૈશાખ માસના શુક્લ પક્ષની દશમીને દિવસે જ્યારે ધ્યાન પૂર્વ તરફ ઢળતી હતી, પાછલી પોરથી બરાબર પૂરી થઈ હતી, સુવ્રત નામનો દિવસ હતો, વિજય નામનું મુહૂર્ત હતું ત્યારે ભગવાન જાંભિક-(જંભિયા)-ગ્રામ નગરની બહાર ઋજુવાલિકા નદીને કાંઠે એક ખંડેર જેવા જુના ચૈત્યની બહુ દૂર નહીં તેમ બહુ પાસે નહીં એ રીતે શ્યામક નામના ગૃહપતિના ખેતરમાં શાળના વૃક્ષની નીચે ગોદોહાસને ઊભડક બેસીને ધ્યાનમાં રહેલા હતા. ત્યાં એ રીતે ધ્યાનમાં રહેતા તપ અને આતાપના દ્વારા તપ કરતા ભગવાનને છ ટંક ભોજન અને પાણી નહીં લેવાનો છટ્કનો તપ કરેલો હતો, હવે

બરાબર જે વખતે ઉત્તરાફાલ્ગુની નક્ષત્રનો યોગ થયેલો હતો તે વખતે એ રીતે ધ્યાનમાં મગ્ન રહેતા ભગવાન મહાવીરને અંતવગરનું ઉત્તમોત્તમ, વ્યાધાત વગરનું, આવરણ વિનાનું, સમગ્ર અને સર્વ પ્રકારે પરિપૂર્ણ એવું કેવલવરજ્ઞાન અને કેવલવરદર્શન પ્રગટ્યું.

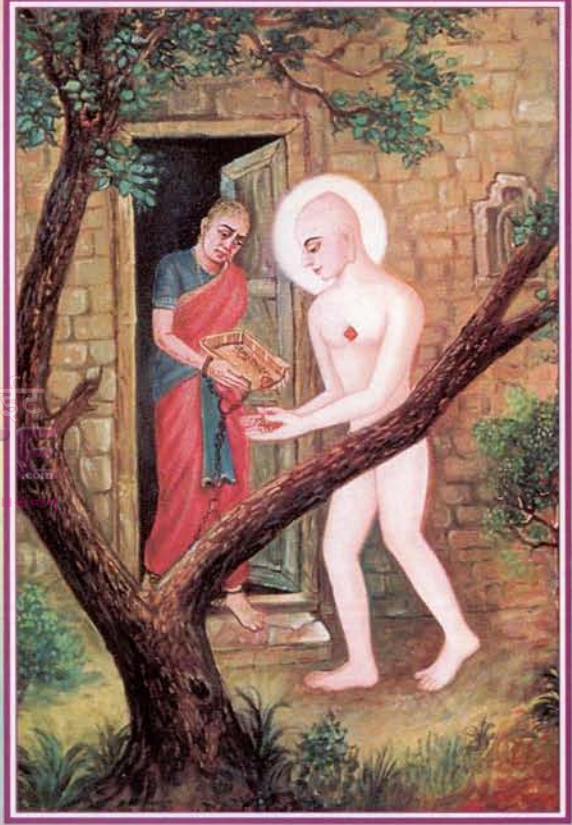
[૧૨૧] ત્યાર પછી તે ભગવાન અરહંત થયા, જિન, સર્વજ્ઞ અને સર્વદર્શી થયા, હવે ભગવાન દેવ માનવ અને અસુર સહિત લોકનાં-જગતનાં તમામ પર્યાય જાણે છે જુએ છે-આખા લોકમાં તમામ જીવોનાં આગમન-ગમન સ્થિતિ ચ્યવન-ઉપપાત, તેમનું મન માનસિક સંકલ્પો ખાનપાન તેમની સારી નરસી તમામ પ્રવૃત્તિઓ, તેમના ભોગવિલાસો, તેમની જે જે પ્રવૃત્તિ ખુલ્લી છે તે અને જે જે પ્રવૃત્તિઓ છાની છે તે તમામ પ્રવૃત્તિઓને ભગવાન જાણે છે, જુએ છે. હવે ભગવાન અરિહંત થયા એટલે તેમનાથી કશું રહસ્ય-છૂપું-રહી શકે એમ નથી એવા થયા, તેમની પાસે કરોડો દેવો નિરંતર સેવા માટે રહેવાને લીધે હવે તેઓને એકાંતમાં રહેવાનું બનતું નથી એવા થયા, એ રીતે અરિહંત થયેલા ભગવાન તે તે કાળે માનસિક વાચિક અને કાયિક પ્રવૃત્તિઓમાં વર્તતા સમગ્ર લોકના તમામ જીવોના તમામ ભાવોને જાણતાં જોતાં વિહરતા રહે છે.

પ્રભુને કાનમાં ખીલા મારવા દ્વારા ગોવાળીયાનો ઉપસર્ગ તથા ખરકવૈદ્ય તથા મિત્રો દ્વારા કાનમાંથી ખીલા કાઢવા

જૈન સાહિત્ય
NSIT
જૈનમ્ જયતિ રાજ્યે

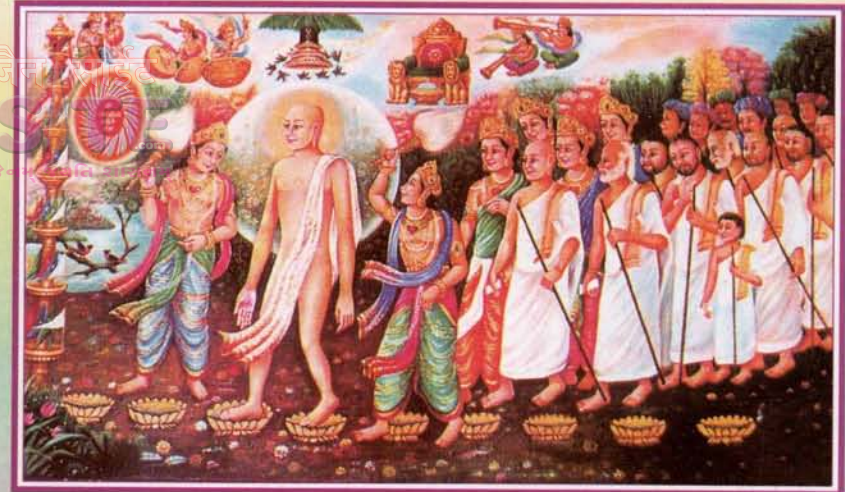

ચંદનખાલા દ્વારા અડદના બાકુલા વ્હોરાવી પ્રભુને ૫ માસ ૨૫ દિનના ઉપવાસનું પારણું

પ્રભુને ગોદોહિકા આસને ઋજુવાલિકામાં કેવલજ્ઞાન

પ્રભુ અષ્ટપ્રાતિહાર્ય યુક્ત થઈ વિહાર

[૧૨૨] તે કાળે તે સમયે શ્રમણ ભગવાન મહાવીરે અસ્થિક ગ્રામને અવલંબીને પ્રથમ ચોમાસું-કર્યું હતું, ચંપાનગરીમાં અને પૃષ્ઠચંપામાં ભગવાને ત્રણ ચોમાસા કર્યાં હતાં, વૈશાલી નગરીમાં અને વાણિજ્યગામમાં ભગવાન બાર વાર, રાજગૃહનગરમાં અને તેની બહારના નાલંદા પાડામાં ચૌદવાર, મિથિલા નગરીમાં છ વાર, ભદ્રિયામાં બે વાર, આલંબિકામાં એક વાર, સાવત્થીમાં એકવાર, પ્રણીતભૂમિમાં એટલે વજ્રભૂમિ નામના અનાર્ય દેશમાં એકવાર. અને છેલ્લું ચોમાસું રહેવા ભગવાન મધ્યમાં પાવા નગરીમાં હસ્તિપાલ રાજાની કારકુનોની કચેરીવાળી જગ્યામાં આવ્યા હતા.

[૧૨૩] ભગવાન જ્યારે છેલ્લું ચોમાસું રહેવા ત્યાં મધ્યમાં પાવા નગરીમાં આવેલા ત્યારે તે ચોમાસાની વર્ષાઋતુનો ચોથો મહિનો અને સાતમો પક્ષ ચાલતો હતો, સાતમો પક્ષ એટલે કાર્તિક માસનો વદિ પક્ષ, તે કાર્તિક માસના વદિ પખવાડિયાની પંદરમી તિથિ એટલે અમાસ આવી અને ભગવાનની તે છેલ્લી રાત હતી. તે રાતે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર કાળધર્મને પામ્યા-દુનિયા છોડીને ચાલ્યા ગયા, ફરીવાર જન્મ ન લેવો પડે એ રીતે ચાલ્યા ગયા, તેમનાં જન્મ

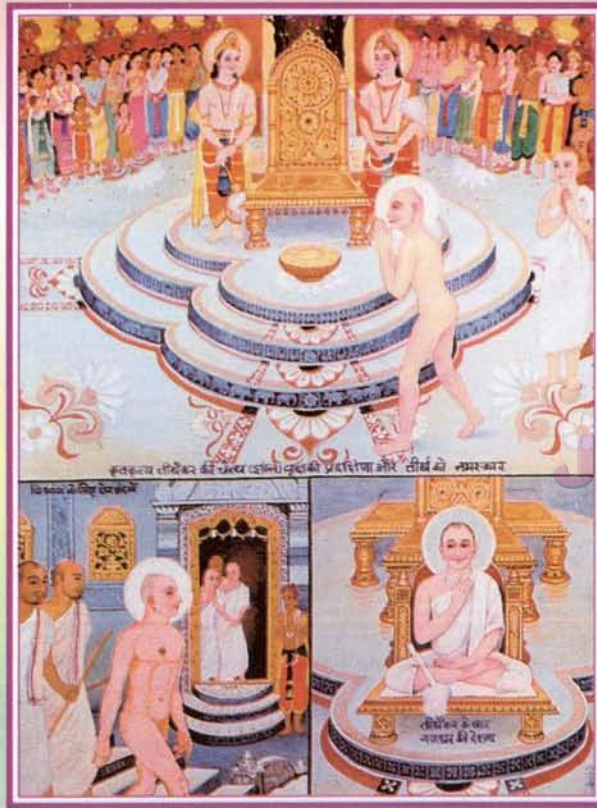
જરા મરણનાં તમામ બંધનો છેદાઈ ગયાં અર્થાત્ ભગવાન સિદ્ધ, બુદ્ધ, મુક્ત, દુઃખોના અંતકૃત નાશ કરનારા-થયા, પરિનિર્વાણ પામ્યા અને તેમનાં દુઃખો ચાલ્યાં ગયાં.

ભગવાન જ્યારે કાળધર્મને પામ્યા ત્યારે ચંદ્ર નામનો બીજો સંવત્સર ચાલતો હતો, પ્રીતિવર્ધન નામનો માસ હતો, નંદિવર્ધન નામે પખવાડિયું હતું, અગ્નિવેશ્ય- નામે તે દિવસ હતો જેનું બીજું નામ 'ઉવસમ' એમ કહેવાય છે અને દેવાણંદા નામે તે રાત્રિ હતી જેનું બીજું નામ 'નિરઈ' કહેવાય છે, એ રાતે અર્ય નામનો લવ, મુહૂત નામનો પ્રાણ, સિદ્ધ નામનો સ્તોક, નાગ નામે કરણ, સર્વાર્થસિદ્ધ નામે મુહૂત હતું અને બરાબર સ્વાતિ નક્ષત્રનો યોગ આવેલો હતો. એવે સમયે ભગવાન કાળધર્મને પામ્યા, અને તેમનાં તમામ દુઃખો તદ્દન છેદાઈ ગયા.

[૧૨૪] જે રાત્રે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર કાળધર્મને પામ્યા તે રાતે ઘણા દેવો અને દેવીઓ નીચે આવતાં હોવાથી અને ઉપર જતાં હોવાથી ખુબ ઉદ્ઘોત થઈ રહ્યો હતો.

૧૧૩

પ્રભુનું સમવસરણમાં આગમન, ઉ પ્રદક્ષિણા દર્શન નમો તિથ્યસ્સ કહે છે.
પ્રભુની ગેરહાજરીમાં ગણધરની દેશના

જૈન સાયન્સ
INSIT
જૈનમ્ જયતિ

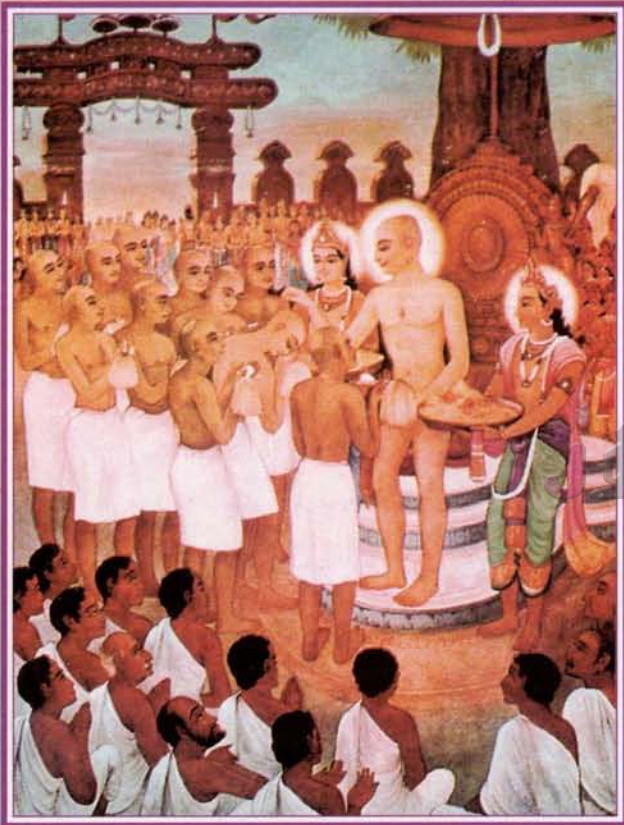

પ્રભુનું સમવસરણ અને દેશના

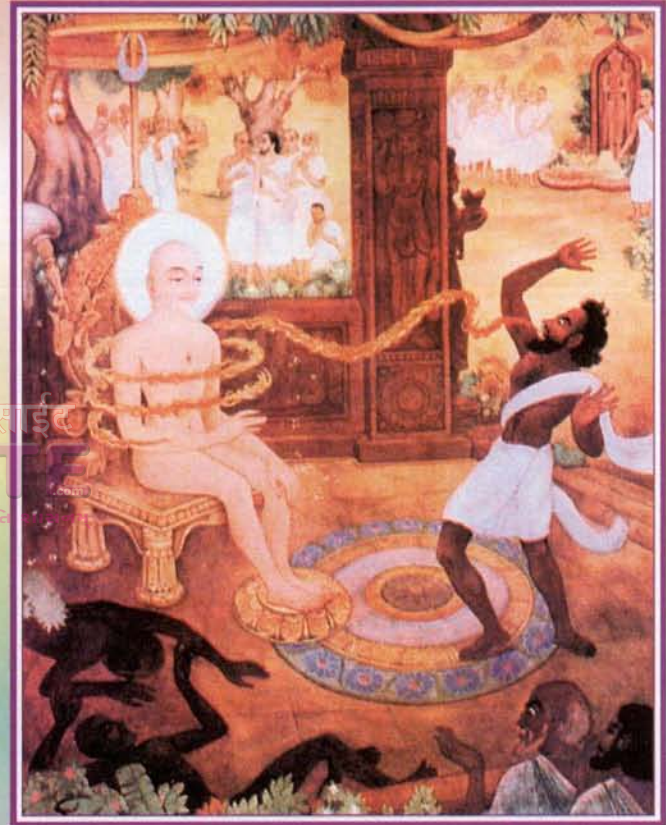

૧૧૩

પ્રભુના હસ્તે તીર્થની તથા ૧૧ ગણધરની સ્થાપના

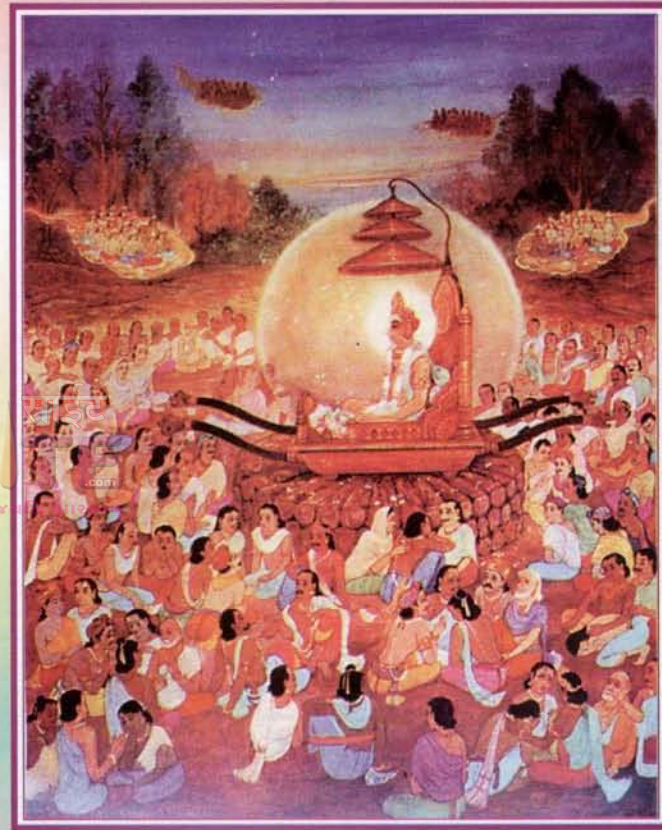

ગોશાલક દ્વારા પ્રભુ પર તેજોલેશ્યા છોડી

કારકુનશાળામાં પ્રભુની અંતિમ દેશના

અપાપાપુરીમાં પ્રભુનું નિર્વાણ

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

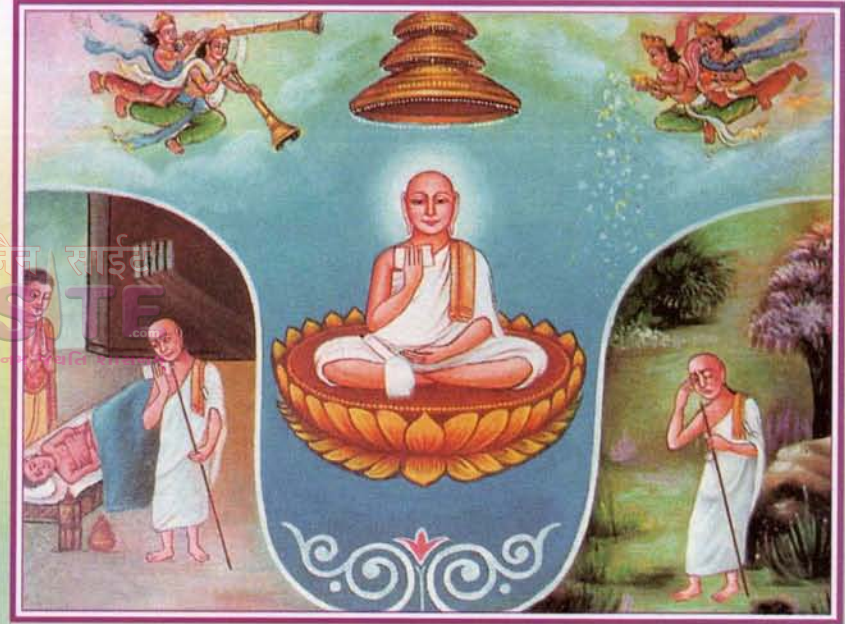
૧૧૬

૧૧૬

૧૧૬

પ્રભુનું નિર્વાણ સ્થળ-જલમંદિર-પાવાપુરી (બિહાર)

ગૌતમસ્વામીને પ્રભુના નિર્વાણના સમાચાર,
દેવશર્મા પ્રતિબોધ તથા ગૌતમસ્વામીને કેવલજ્ઞાન

[૧૨૫] ઘણા દેવો અને દેવીઓ નીચે આવતાં હોવાથી અને ઉપર જતાં હોવાથી ભારે કોલાહલ અને ભારે ઘોંઘાટ થયો હતો.

[૧૨૬] જે રાત્રે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર કાળધર્મને પામ્યા તે રાત્રે તેમના પટ્ટશિષ્ય ગૌતમગોત્રના ઈન્દ્રભૂતિ અનગારનું ભગવાન મહાવીરને લગતું પ્રેમબંધન વિછિન્ન થઈ ગયું. અને ઈન્દ્રભૂતિ અનગારને અંત વગરનું, ઉત્તમોઉત્તમ એવું કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શન ઉત્પન્ન થયું.

[૧૨૭] જે રાત્રે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર કાળધર્મને પામ્યા તે રાત્રે કાશી દેશના મલ્લકીવંશના નવ અને કોશલ દેશના લિચ્છવી વંશના બીજા નવ ગણ એ રીતે અઢારે ગણ રાજાઓ અમાવાસ્યાને દિવસે આઠ પહોરનો પૌષઠ ઉપવાસ કરીને ત્યાં રહ્યા હતા. તેઓએ એમ વિચારેલું કે તે ભાવઉદ્યોત એટલે જ્ઞાનરૂપ પ્રકાશ ચાલ્યો ગયો એટલે હવે અમે દ્રવ્યઉદ્યોત એટલે દીવાનો પ્રકાશ કરીશું.

[૧૨૮] જે રાત્રે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર કાળધર્મને પામ્યા, તે રાત્રે ભગવાન મહાવીરના જન્મનક્ષત્ર ઉપર કુદ્ર કૂર સ્વભાવનો ૨૦૦૦ વર્ષ સુધી રહેનારો એવો ભસ્મરાશિ નામનો મહાગ્રહ આવ્યો હતો.

[૧૨૯] જ્યારથી તે ભસ્મરાશિ નામનો મહાગ્રહ ભગવાન મહાવીરના જન્મનક્ષત્ર પર આવ્યો હતો ત્યારથી શ્રમણ નિર્ગ્રંથો અને નિર્ગ્રંથીઓનો સત્કાર ઉત્તરોઉત્તર વધતો નથી.

[૧૩૦] જ્યારે તે ભસ્મરાશિગ્રહ ભગવાનના જન્મનક્ષત્ર ઉપરથી ખસી જશે ત્યારે શ્રમણ નિર્ગ્રંથો અને નિર્ગ્રંથીઓનો પૂજા સત્કાર વધશે.

[૧૩૧] જે રાત્રે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર કાળધર્મને પામ્યા તે રાત્રે બચાવી ન શકાય એવી કંથવા નામની જીવાત ઉત્પન્ન થઈ ગઈ, જે જીવાત સ્થિર હોય- તો છદ્મસ્થ નિર્ગ્રંથ અને નિર્ગ્રંથીઓને આંખે જલદી જોવાય તેવી નહોતી અને જ્યારે અસ્થિર હોય એટલે કે ચાલતી હોય ત્યારે તે જીવાતને છદ્મસ્થ નિર્ગ્રંથ અને નિર્ગ્રંથીઓ પોતાની આંખે ઝડપથી જોઈ શકતા હતા. એવી એ જીવાતને જોઈને ઘણા નિર્ગ્રંથોએ અને નિર્ગ્રંથીઓએ અનશન સ્વીકારી લીધું.

[૧૩૨] પ્ર. હે ભગવંત ! જીવાતને જોઈને નિર્ગ્રંથોને અને નિર્ગ્રંથીઓએ અનશન કર્યું એ શું સૂચવે છે ?

ઉ. આજથી માંડીને સંયમ દુરારાધ્ય થશે એટલે કે સંયમ પાળવો ઘણો કઠણ પડશે.

[૧૩૩] તે કાળે તે સમયે ભગવાન મહાવીરને ઈન્દ્રભૂતિ વગેરે ચૌદ હજાર શ્રમણોની,

[૧૩૪] આર્યાચંદના વગેરે છત્રીસ હજાર આર્યાઓની,

[૧૩૫] શંખ શતક વગેરે એકલાખ ઓગણસાઠ હજાર શ્રાવકોની,

[૧૩૬] સુલસા રેવતી વગેરે ત્રણ લાખ અઢાર હજાર, શ્રાવિકાઓની,

[૧૩૭] જિન નહિ છતાં જિનની જેવા સર્વાક્ષર સન્નિપાતી અને જિનની પેઠે સાચું સ્પષ્ટીકરણ કરનારા એવા ત્રણસો ચૌદપૂર્વીઓની,

[૧૩૮] વિશેષ પ્રકારની લબ્ધિવાળા એવા તેરસો અવધિજ્ઞાનિઓની,

[૧૩૯] સંપૂર્ણ ઉત્તમ જ્ઞાન અને દર્શનને પામેલા એવા સાતસો કેવળજ્ઞાનિઓની,

[૧૪૦] દેવ નહિ છતાં દેવની સમૃદ્ધિને પામેલા એવા સાતસો વૈક્રિયલબ્ધિવાળા શ્રમણોની,

[૧૪૧] અઢીઢ્વીપમાં અને બે સમુદ્રમાં રહેનારા, મનવાળા, પૂરી પર્યાપ્તિવાળા એવા પંચેન્દ્રિયપ્રાણીઓનાં મનના ભાવોને જાણે એવા પાંચસો વિપુલમતિ જ્ઞાની શ્રમણોની,

[૧૪૨] દેવ, મનુષ્ય ને અસુરોવાળી સભાઓમાં વાદ કરતાં પરાજય ન પામે એવા ચારસો વાઢીઓની એટલે શાસ્ત્રાર્થ કરનારાઓની ઉત્કૃષ્ટી સંપદા હતી.

[૧૪૩] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના સાતસો શિષ્યો સિદ્ધ થયા અને ચૌદસો શિષ્યાઓ સિદ્ધ થઈ.

[૧૪૪] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને ભવિષ્યની ગતિમાં કલ્યાણ પામનારા, વર્તમાન સ્થિતિમાં કલ્યાણ અનુભવનારા અને ભવિષ્યમાં ભદ્ર પામનારા એવા આઠસો અનુત્તરૌપપાતિક મુનિઓની ઉત્કૃષ્ટી સંપદા હતી. એટલે કે એમના એવા આઠસો મુનિઓ હતા કે જે અનુત્તર વિમાનમાં જનારા હતા.

[૧૪૫] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના સમયમાં મોક્ષે જનારા લોકોની બે પ્રકારની ભૂમિ હતી. યુગાન્તકૃતભૂમિ અને

૧૪૬

૧૪૬

૧૪૬

પર્યાયાંતકૃતભૂમિ, યુગાન્તકૃતભૂમિ એટલે જે લોકો અનુક્રમે મુક્તિ એટલે કે ગુરુ મુક્તિ પામે એ પછી એનો શિષ્ય મુક્તિ પામે એ પછી એનો પ્રશિષ્ય મુક્તિ પામે; એ રીતે જેઓ અનુક્રમે મુક્તિ પામ્યા કરે તેમની મોક્ષ પરત્વે યુગાન્તકૃતભૂમિ કહેવાય. અને પર્યાયાંતકૃતભૂમિ એટલે ભગવાન કેવળી થયા પછી જે લોકો મુક્તિ પામે તેમની મોક્ષ પરત્વે પર્યાયાંતકૃતભૂમિ કહેવાય. ભગવાનથી ત્રીજા પુરુષ સુધી યુગાન્તકૃતભૂમિ હતી એટલે કે પહેલાં ભગવાન મોક્ષે ગયા પછી એમના કોઈ શિષ્ય મોક્ષે ગયા અને પછી એમના પ્રશિષ્ય એટલે જંબુસ્વામી મોક્ષે ગયા. આ યુગાન્તકૃતભૂમિ જંબુસ્વામી સુધી જ ચાલી પછી બંધ પડી ગઈ. અને ભગવાનને કેવળી થયે ચાર વરસ વીત્યા પછી કોઈક મોક્ષે ગયો, એટલે કે ભગવાનને કેવળી થયા પછી ચાર વરસે મુક્તિનો માર્ગ વહેતો થયો અને તે જંબુસ્વામી સુધી વહેતો રહ્યો.

[૧૪૬] તે કાળે તે સમયે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર ત્રીસ વરસ સુધી ગૃહવાસમાં રહીને બાર કરતાં વધારે વરસ સુધી છન્નસ્થ એવા મુનિ પર્યાયને પામીને, ત્રીસ કરતાં કંઈક ઓછા વરસ સુધી કેવળી પર્યાયને પામીને એકંદરે કુલ બેતાલીસ વરસ સુધી સાધુપણાનો પર્યાય પામીને એ રીતે કુલ બોતેર વરસનું આયુષ્ય પૂરું કરીને અને તેમના વેદનીય, આયુષ્ય, નામ અને

૧૪૬

૧૪૬

૧૪૬

ગોત્રકર્મ ક્ષીણ થયાં પછી આ અવસર્પિણી કાળનો દુઃષમ સુષમ નામનો ચોથો આરો બહુ વીત્યા પછી તથા તે આરાના ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ મહિના બાકી રહ્યા પછી મધ્યમાપાપા નગરીમાં હસ્તિપાળ રાજાના કારકુનોની બેસવાની જગ્યામાં એકલા, કોઈ બીજું સાથે નહિ એ રીતે ભોજન અને પાનનો ત્યાગ કરીને એટલે કે છટ્ટ કરીને સ્વાતિ નક્ષત્રનો યોગ થતાં વહેલી સવારે એટલે કે ચાર ઘડી રાત બાકી રહેતાં પદ્માસનમાં બેઠેલા ભગવાન કલ્યાણફળવિપાકનાં પંચાવન અધ્યયનોને અને પાપફળવિપાકનાં બીજાં પંચાવન અધ્યયનોને અને કોઈએ નહિ પૂછેલા એવા પ્રશ્નોના ખુલાસા આપનારાં છત્રીસ અધ્યયનોને કહેતાં કહેતાં કાળધર્મને પામ્યા- અને એમનાં જન્મ જરા અને અને મરણનાં બંધનો કપાઈ ગયાં. તેઓ સિદ્ધ, બુદ્ધ, મુક્ત થયા, તમામ કર્મોનો એમણે નાશ કર્યો. અને તેમનાં તમામ દુઃખો નાશ પામી ગયાં.

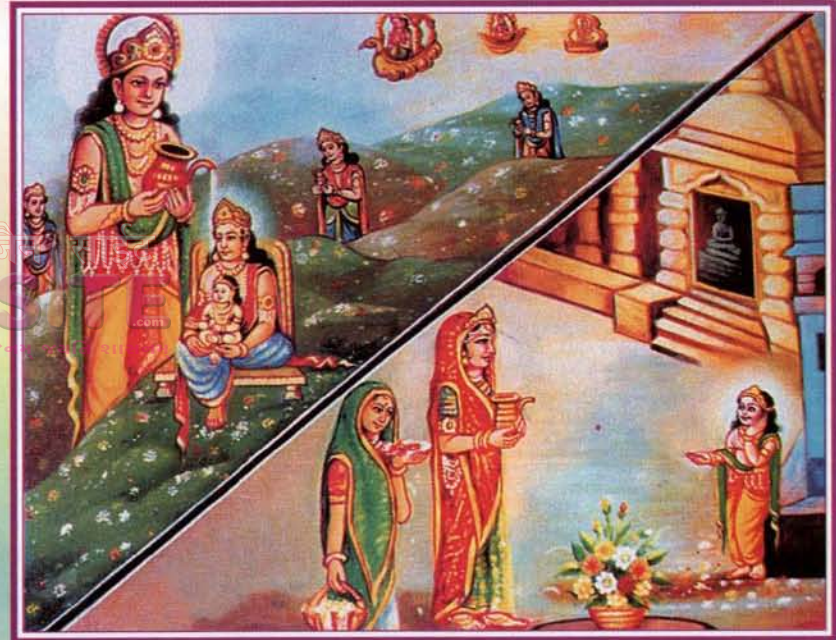
[૧૪૭] આજે શ્રમણ ભગવાન મહાવીરનું નિર્વાણ થયાંને નવસો વર્ષ વીતી ગયાં, તે ઉપરાંત આ હજારમાં વર્ષના અંશીમાં વર્ષનો વખત ચાલે છે. એટલે ભગવાન મહાવીરને નિર્વાણ પામ્યાને આજે ૯૮૦ વરસ થયાં બીજી વાયનામાં વળી કેટલાક એમ કહે છે કે નવસો વરસ ઉપરાંત હજારમા વર્ષના તાણુમાં વર્ષનો કાળ ચાલે છે, એવો પાઠ દેખાય છે. એટલે એમને મતે મહાવીર નિર્વાણને નવસો તાણું-૯૯૩-વર્ષ થયાં કહેવાય. એટલે કલ્પસૂત્ર સભાસમક્ષ વાંચન થયું.

શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન

JAIN

પૂર્વભવમાં પાર્શ્વપ્રભુના જીવે ૫૦૦ વાર જન્માભિષેકનો લાભ લીધેલ તથા વામામાતાને દેવલોકમાંથી આવી દર્શન આપે છે

વામામાતાને ૧૪ સ્વપ્નદર્શન

પાર્શ્વકુમાર નગરચર્યા દેખે છે, કમઠ પાસે આવી
બળતા સર્પને સેવક દ્વારા નવકારસ્મરણ

પુરુષાદાનીય અરહંત પાર્શ્વનાથ

[૧૪૮] તે કાલે તે સમયે પુરુષાદાનીય પાર્શ્વ અરહંત પંચ વિશાખાવાળા હતા એટલે એમના જીવનના પાંચ પ્રસંગોમાં વિશાખા નક્ષત્ર આવેલું હતું. જેમકે; તે ૧ પાર્શ્વ અરહંત વિશાખા નક્ષત્રમાં ચલ્યા, ચવીને ગર્ભમાં આવ્યા. ૨ વિશાખા નક્ષત્રમાં જન્મ્યા. ૩ વિશાખા નક્ષત્રમાં મુંડ થઈને ઘરની બહાર નીકળી તેમણે અનગારની દશાને સ્વીકારી. ૪ વિશાખા નક્ષત્રમાં તેમને અનંત, ઉત્તમોઉત્તમ, વ્યાઘાત વગરનું, આવરણ વગરનું, પ્રતિપૂર્ણ એવું ઉત્તમ કેવળજ્ઞાનદર્શન પેદા થયું અને ૫ વિશાખા નક્ષત્રમાં નિર્વાણ પામ્યા.

[૧૪૯] તે કાલે તે સમયે પુરુષાદાનીય પાર્શ્વ અરહંત, જે તે ગ્રીષ્મઋતુનો પ્રથમ માસ, પ્રથમ પક્ષ અને ચૈત્ર મહિનાની વદિ ચોથના પક્ષમાં વીશ સાગરોપમની આયુષ્ય મર્યાદાવાળા પ્રાણત નામના કલ્પ-સ્વર્ગમાંથી આયુષ્ય પૂરું થતાં દિવ્ય આહાર, દિવ્ય જન્મ અને દિવ્ય શરીર છૂટી જતાં તરત જ ચવીને અહીં જ જંબુદ્વીપ નામના દ્વીપમાં ભારત વર્ષમાં

વાણારસી નગરીમાં અશ્વસેન રાજાની રાણી વામાદેવીની કુક્ષિમાં રાતનો પૂર્વ ભાગ અને પાછલો ભાગ જોડાતો હતો એ સમયે-મધરાતે-વિશાખા નક્ષત્રનો યોગ થતાં ગર્ભપણે ઉત્પન્ન થયા.

[૧૫૦] પુરુષાદાનીય અરિહંત પાર્શ્વ ત્રણ જ્ઞાનથી યુક્ત હતા, તે જેમકે; 'હું ચવીશ' એમ તે જાણે છે, ઈત્યાદિ બધું શ્રી ભગવાન મહાવીરના ચરિત્ર પ્રમાણે સમજવું.

[૧૫૧] તે કાલે તે સમયે જે તે હેમંત ઋતુનો બીજો માસ, ત્રીજો પક્ષ અને પોષ મહિનાની વદિ દશમના પક્ષે નવ માસ બરાબર પૂરા થયા પછી અને તેમની ઉપર સાડાસાત રાતદિવસ વીતી ગયા પછી રાતનો પૂર્વભાગ તથા પાછલો ભાગ જોડાતો હતો તે સમયે-મધરાતે-વિશાખા નક્ષત્રનો યોગ થતાં આરોગ્યવાળી માતાએ આરોગ્યપૂર્વક પુરુષાદાનીય અરિહંત પાર્શ્વ નામના પુત્રને જન્મ આપ્યો.

અને જે રાતે પુરુષાદાનીય અરહંત પાર્શ્વ જન્મ પામ્યા તે રાત ઘણા દેવો અને દેવીઓ વડે ઝળહળાટવાળી થઈ હતી અને દેવો તથા દેવીઓની આવજાને લીધે કોલાહલવાળી પણ થઈ હતી.

બાકી બધું શ્રીભગવાન મહાવીરના પ્રકરણમાં આવ્યા પ્રમાણે જ સમજવું. વિશેષમાં ભગવાનનું નામ પાર્શ્વ રાખેલ હતું.

[૧૫૨] પુરુષાદાનીય અરહંત પાર્શ્વ દક્ષ હતા, દક્ષ પ્રતિજ્ઞાવાળા, ઉત્તમ રૂપવાળા, સર્વ ગુણોથી યુક્ત, ભદ્ર અને વિનયવાળા હતા. તેઓ એ રીતે ત્રીશ વરસ સુધી ઘરવાસ વચ્ચે વસ્યા, ત્યાર પછી વળી જેમનો કહેવાનો આચાર છે એવા લોકાંતિક દેવોએ આવીને તે પ્રકારની ઈષ્ટ વાણી દ્વારા આ પ્રમાણે કહ્યું.

‘હે નંદ ! તારો જય થાઓ, જય થાઓ, હે ભદ્ર ! તારો જય થાઓ જય થાઓ યાવત્ ‘તે દેવો એ રીતે ‘જયજય’ શબ્દનો પ્રયોગ કરે છે.’

[૧૫૩] પુરુષાદાનીય અરહંત પાર્શ્વને માનવદેહે ગૃહસ્થધર્મ સ્વીકાર્યો તે પહેલાં પણ ઉત્તમ આભોગિક જ્ઞાન હતું ઈત્યાદિ તે બધું શ્રી ભગવાન મહાવીરની હકીકત પ્રમાણે કહેવું યાવત્ દાયિકોમાં ભાગના હકદારોમાં-દાનને બરાબર વહેંચીને જે તે હેમંત ઋતુનો બીજો માસ, ત્રીજો પક્ષ એટલે પોષ માસની વદિ પક્ષની અગ્યારશનો દિવસ આવ્યો ત્યારે દિવસના પૂર્વ ભાગને સમયે એટલે દિવસને ચડતે પહોરે વિશાલા શિબિકામાં બેસીને દેવો, માનવો અને અસુરોની મોટી સભા સાથે

ઈત્યાદિ શ્રી ભગવાન મહાવીરની હકીકત પ્રમાણે જ કહેવું. અહીં વિશેષતા એ કે પાર્શ્વનાથ ભગવાન વાણરસી નગરીની વચ્ચોવચ્ચ થઈને નીકળે છે, નીકળીને જે તરફ આશ્રમપદ નામનું ઉદ્યાન છે તે ઉદ્યાનમાં અશોકનું ઉત્તમ વૃક્ષ છે તે તરફ જાય છે, જઈને અશોક વૃક્ષની નીચે શિબિકાને ઊભી રખાવે છે, શિબિકામાંથી નીચે ઊતરે છે, ઉતરીને પોતાની જ મેળે આભરણો માળાઓ અને બીજા અલંકારોને નીચે મૂકે છે, નીચે મૂકીને પોતાની જ મેળે પંચમુષ્ટિક લોચ કરે છે, લોચ કરીને પાણી વગરનો અટ્ટમભક્ત કરવા સાથે તેમને વિશાખા જોગ આવતાં એક દેવદૂષ્યને લઈને બીજા ત્રણસેં પુરુષો સાથે મુંડ થઈને ઘરવાસથી નીકળીને અનગારદશાને સ્વીકારી.

[૧૫૪] પુરુષાદાનીય અરહંત પાર્શ્વ હમેશાં શરીર તરફના લક્ષ્યને વોસરાવેલ હતું. શારીરીક વાસનાઓને તજી દીધેલ હતી એથી અનગાર દશામાં એમને જે કોઈ ઉપસર્ગો ઉપજે છે પછી ભલે તે ઉપસર્ગો દેવી હોય, માનવીએ કરેલા હોય કે પછી પશુ-પક્ષીએ તરફથી થતા હોય, તે ત્રણે પ્રકારના ઉત્પન્ન થયેલા ઉપસર્ગોને એઓ નિર્ભયપણે સારી રીતે સહે છે, ક્રોધ આણ્યા વિના ખમે છે, ઉપસર્ગો તરફ તેમની સામર્થ્ય સાથેની તિતિક્ષાવૃત્તિ છે અને એઓ શરીરને બરાબર અચલ દૃઢ રાખીને એ ઉપસર્ગોને પોતાના ઉપર આવવાં દે છે.

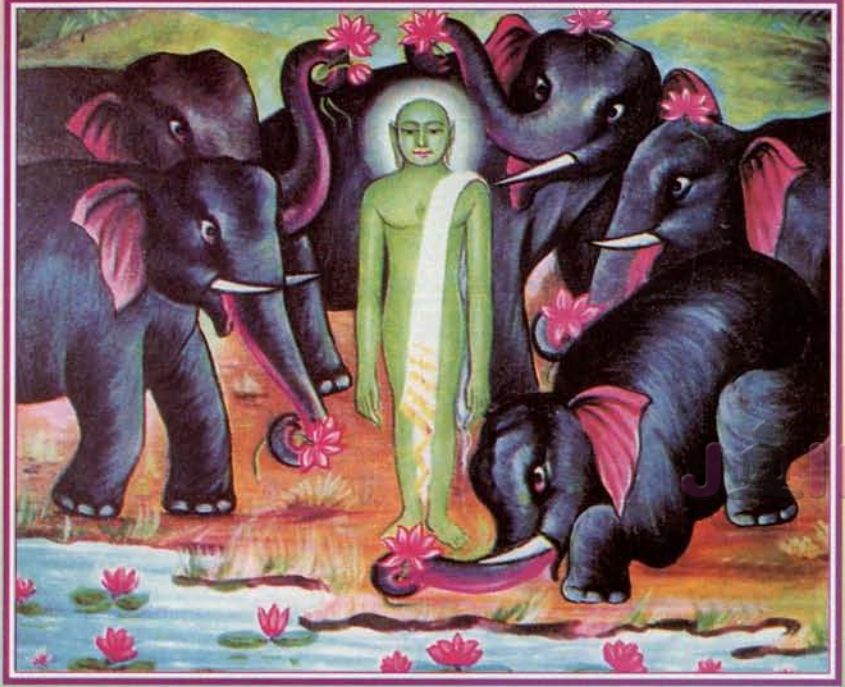

શ્રી નેમનાથ પ્રભુનું ચિત્ર જોઈ વૈરાગ્ય

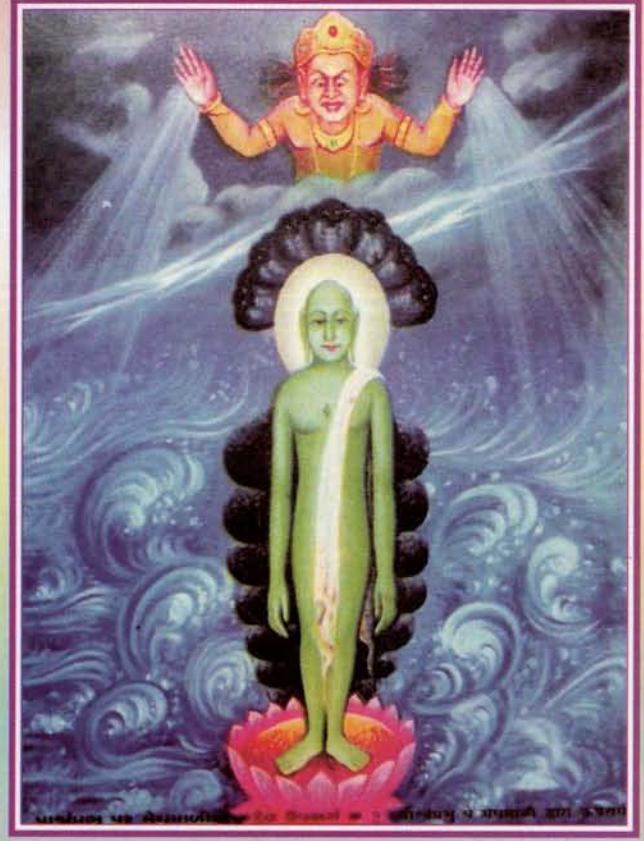

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુની દીક્ષા

હાથીઓ દ્વારા પ્રભુની કમળ દ્વારા પૂજા-કલીકુંડ તીર્થ અને છે

જૈન સાઈટ
INSITE.com
જેનમ્ જયતિ શાસનમ્

કમઠ દ્વારા પ્રભુને ઉપસર્ગ

૧૩૧

૧૩૧

૧૩૧

૧૩૧

[૧૫૫] ત્યાર પછી તે પાર્શ્વ ભગવાન અનગાર થયા યાવત્ ઈર્યાસમિતિવાળા થયા અને તે રીતે આત્માને ભાવિત કરતાં કરતાં તેમને ત્ર્યાશી રાતદિવસ વીતી ગયાં અને ચોરાશીમા દિવસની વચ્ચે વર્તતા હતા ત્યારે જે તે ગ્રીષ્મઋતુનો પ્રથમ માસ, પ્રથમ પક્ષ અને ચૈત્ર માસની વદિ ચોથના પક્ષે દિવસને ચડતે પહોરે ધાતકિના વૃક્ષની નીચે તે પાર્શ્વ અનગાર પાણી વગરનો છટ્કભક્ત રાખીને રહ્યા હતા, એ સમયે ધ્યાનમાં વર્તતા તેઓ રહેતા હતા ત્યારે વિશાખા નક્ષત્રનો જોગ આવતાં તેમને અનંત, ઉત્તમોઉત્તમ એવું યાવત્ કેવલજ્ઞાન તથા દર્શન ઉત્પન્ન થયું.

[૧૫૬] પુરુષાદાનીય અરહંત પાસને આઠ ગણો તથા આઠ ગણધરો હતા, તે જેમકે; ૧ શુભ, ૨ આર્યધોસ, ૩ વસિષ્ઠ, ૪ બ્રહ્મચારી, ૫ સોમ, ૬ શ્રીધર, ૭ વીરભદ્ર અને ૮ જસ.

[૧૫૭] પુરુષાદાનીય અરહંત પાસના સમુદાયમાં અજજદિણ્ણ વગેરે સોળ હજાર સાધુઓની, પુષ્કયૂલા વગેરે આડત્રીશ હજાર આર્યાઓની, સુનંદ વગેરે એક લાખ ચોસઠ હજાર શ્રાવકોની, સુનંદા વગેરે ત્રણ લાખ અને સત્યાવીશ હજાર શ્રાવિકઓની, સાડાત્રણસેં જિન નહીં પણ જિનની જેવા તથા સર્વાક્ષરના સંયોગોને જાણનારા ચૌદપૂર્વીઓની,

૧૩૧

૧૩૧

૧૩૧

૧૩૧

ચૌદસેં અવધિજ્ઞાનીઓની, એક હજાર કેવલજ્ઞાનીઓની, અગિયારસેં વૈક્રિયલબ્ધિવાળાઓની તથા છસેં ઋજુમતિજ્ઞાનવાળાઓની ઉત્કૃષ્ટ સંપદા હતી. તેમના એક હજાર શ્રમણો, તથા બે હજાર આર્યાઓ સિદ્ધ થઈ એટલે એમની એટલી સિદ્ધ થનારાઓની સંપદા હતી. તેમના સાડા સાતસેં વિપુલમતિઓની, છસેં વાદીઓની અને બારસેં અનુત્તર વિમાનમાં જનારાઓની સંપદા હતી.

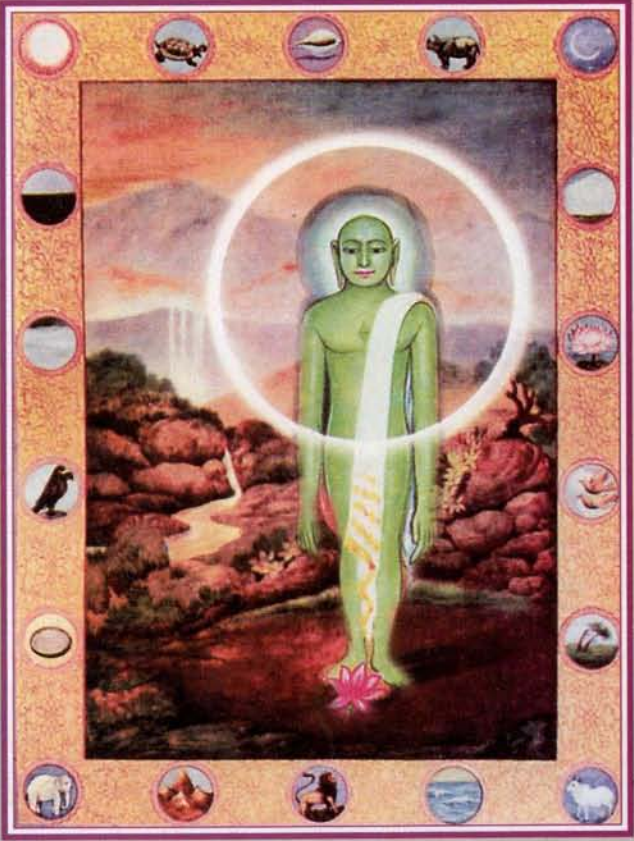
[૧૫૮] પુરુષાદાનીય અરહંત પાસના સમયમાં અંતકૃતોની ભૂમિ બે પ્રકારની હતી. તે જેમકે-એક તો યુગાંતકૃતભૂમિ અને બીજી પર્યાયાંતકૃતભૂમિ, અરહંત પાસથી ચોથા યુગપુરુષ સુધી જુગાંતકૃતભૂમિ હતી એટલે ચોથા પુરુષ સુધી મુક્તિમાર્ગ વહેતો-ચાલુ હતો. અરહંત પાસનો કેવળી પર્યાય ત્રણ વરસનો થયો એટલે તેમને કેવળજ્ઞાન થયાં બાદ ત્રણ વરસ વીત્યા પછી ગમે તે કોઈએ દુઃખોનો અંત કર્યો અર્થાત્ મુક્તિમાર્ગ વહેતો થયો, એ તેમની વેળાની પર્યાયાંતકૃતભૂમિ હતી.

[૧૫૯] તે કાળે તે સમયે ત્રીશ વરસ સુધી ઘરવાસમાં રહીને, ત્રાશી રાતદિવસ છદ્મસ્થ પર્યાયને પામીને, પૂરેપૂરાં

૧૩૩

પાર્શ્વનાથ પ્રભુને કેવલજ્ઞાન

JAIN

પાર્શ્વનાથ પ્રભુનું સમવસરણ

૧૩૩

श्री पार्श्वनाथप्रभुनुं निर्वाण-सम्भेतशिभर तीर्थ

વા

વા

વા

વા

વા

વા

વા

નહીં પણ થોડાં ઓછાં સિત્તેર વરસ સુધી કેવળી પર્યાયને પામીને, પૂરેપૂરાં સિત્તેર વરસ સુધી શ્રામણ્યપર્યાયને પામીને એમ એકંદર સો વરસનું પોતાનું બધું આયુષ્ય પાળીને વેદનીય, આયુષ્ય, નામ અને ગોત્રકર્મનો ક્ષય થયે આ દુઃખમસુખમા નામની અવસર્પિણી ઘણી વીતી ગયા પછી જે તે વર્ષાઋતુનો પ્રથમ માસ બીજો પક્ષ એટલે શ્રાવણમાસના શુક્લપક્ષની આઠમના પક્ષે સંમેતશૈલના શિખર ઉપર પોતાના સહિત ચોત્રીશમા એવા અર્થાત્ બીજા તેત્રીશ પુરુષો અને પોતે ચોત્રીશમા એવા પુરુષાદાનીય અરહંત પાસ મહિના સુધી પાણી વગરના માસિકભક્તનું તપ તપ્યા. એ સમયે દિવસને ચડતે પહોરે વિશાખા નક્ષત્રનો યોગ થતાં બન્ને હાથ લાંબા રહે એ રીતે ધ્યાનમાં વર્તતા તેઓ કાળધર્મને પામ્યા. યાવત્ સર્વદુઃખોથી તદ્દન છૂટા થઈ ગયા.

[૧૬૦] કાલધર્મને પામેલા પુરુષાદાનીય અરહંત પાસને થયાં બારસેં વરસ વીતી ગયાં અને આ તેરસોમાં વરસના ત્રીશમા વરસનો સમય જાય છે. ત્યારે આ વાંચન સભાસમક્ષ થયું.

વા

વા

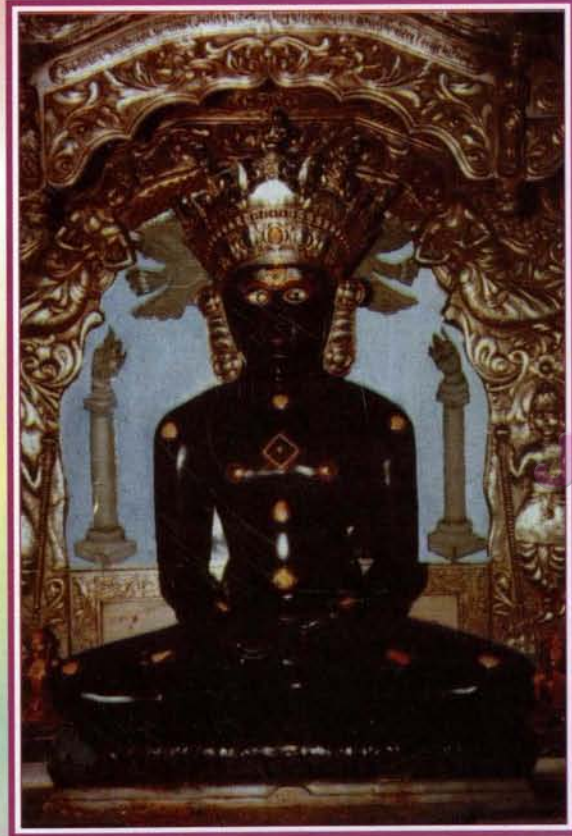
વા

અરહંત અરિષ્ટનેમિ

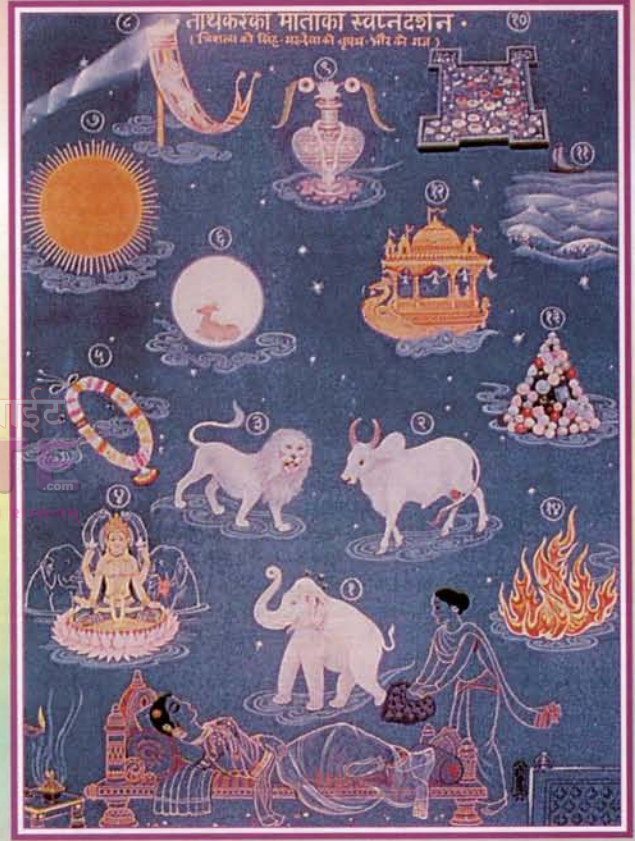
[૧૬૧] તે કાલે તે સમયે અરહંત અરિષ્ટનેમિ પાંચ ચિત્રાવાળા હતા એટલે એમના જીવનના પાંચ પ્રસંગોમાં ચિત્રા નક્ષત્ર આવેલું હતું. તે જેમકે; અરહંત અરિષ્ટનેમિ ચિત્રા નક્ષત્રમાં ચવ્યા, ચવીને ગર્ભમાં આવ્યા, ઈત્યાદિ ચિત્રા નક્ષત્રના પાઠ સાથે પૂર્વ પ્રમાણે સમજવી યાવત્ તેઓ ચિત્રા નક્ષત્રમાં પરિનિર્વાણને પામ્યા.

[૧૬૨] તે કાલે સમયે અરહંત અરિષ્ટનેમિ, જે તે વર્ષાઋતુનો ચોથો માસ, સાતમો પક્ષ અને કાર્તિક મહિનાની વદિ બારશના પક્ષમાં બત્રીશ સાગરોપમની આયુષ્ય મર્યાદાવાળા અપરાજિત નામના મહાવિમાનમાંથી તરત જ ચવીને અહીં જ જંબુદ્વીપ નામના દ્વીપમાં ભારતવર્ષમાં સૌરિપુર નામના નગરમાં સમુદ્રવિજય રાજાની ભાર્યા શિવાદેવીની કુક્ષિમાં રાતનો પૂર્વભાગ અને પાછલો ભાગ ભેગો થતો હતો એ સમયે-મઘરાતે ચિત્રા નક્ષત્રનો જોગ થતાં ગર્ભપણે ઉત્પન્ન થયા. ઈત્યાદિ બધું આગળ શ્રીભગવાન મહાવીરના પ્રકરણમાં આવેલા સ્વપ્નદર્શન અને ધનની વૃષ્ટિ વગેરે તે પ્રમાણે સમજવું.

[૧૬૩] તે કાલે તે સમયે જે તે વર્ષાઋતુનો પ્રથમ માસ, બીજો પક્ષ અને શ્રાવણમહિનાનો શુદ્ધ પક્ષ આવ્યો તે સમયે

શ્રી નેમનાથ ભગવાન

શિવામાતાને ૧૪ સ્વપ્ન

જૈન સાઈટ
INSIT
જેનમ્ જયતિ

આયુઘશાળામાં નેમનાથ ચક્ર, ધનુષ્ય, ગદા, શંખ સાથે ગમ્મત,
કોણ બલવાન તેની પરીક્ષા

કૃષ્ણની પટ્ટરાણીઓ દ્વારા નેમનાથને લગ્ન માટે નક્કી કરાવે છે

તે શ્રાવણશુદ્ધ પાંચમના પક્ષે નવ માસ બરાબર પૂરા થયા, યાવત્ મઘરાતે ચિત્રા નક્ષત્રનો જોગ થતાં આરોગ્યવાળી માતાએ આરોગ્યપૂર્વક અરહંત અરિષ્ટનેમિને જન્મ આપ્યો. જન્મની હકીકતમાં પિતા તરીકે 'સમુદ્રવિજય'ના પાઠ સાથે યાવત્ આ કુમારનું નામ 'અરિષ્ટનેમિ' કુમાર થાઓ ઈત્યાદિ બધું સમજવું.

[૧૬૪] અરહંત અરિષ્ટનેમિ દક્ષ હતા તેઓ ત્રણસેં વરસ સુધી કુમાર અવસ્થામાં ઘરવાસ વચ્ચે વસ્યા, ત્યાર પછી વળી જેમનો કહેવાનો આચાર છે એવા લોકાંતિક દેવોએ આવીને તેમને કહ્યું ઈત્યાદિ બધું જેમ આગળ આવી ગયું છે તેમ સમજવું.

જે તે વર્ષાઋતુનો પ્રથમ માસ, બીજો પક્ષ એટલે શ્રાવણનો શુદ્ધ પક્ષ આવ્યો અને તે શ્રાવણ શુદ્ધની છટ્ટના પક્ષે દિવસને ચડતે પહોરે જેમની વાટની પાછળ પાછળ દેવો માનવો અને અસુરોની મંડળી ચાલી રહી છે એવા અરિષ્ટનેમિ ઉત્તરકુરા નામની શિબિકામાં બેસીને દ્વારિકા નગરીની વચ્ચોવચ્ચ થઈને જે તરફ રૈવતક નામનું ઉદ્યાન છે ત્યાં જ આવે છે. ત્યાં આવીને અશોકના ઉત્તમ વૃક્ષની નીચે શિબિકાને ઉભી રખાવે છે. ઉભી રખાવીને તેઓ શિબિકા-પાલખીમાંથી ઉતરે છે, પોતાની મેળે

જ આભરણ માળાઓ અને અલંકારો નીચે મૂકીને પોતાની જ મેળે પંચમુષ્ટિક લોચ કરે છે, લોચ કરીને પાણી વગરનો છટ્કભક્ત કરવા સાથે તેમણે ચિત્રા નક્ષત્રનો જોગ આવતાં એક દેવદૂષ્ય લઈને બીજા હજારો પુરુષોની સાથે મુંડ થઈને ઘરવાસમાંથી નીકળીને અનગાર દશાને સ્વીકારી.

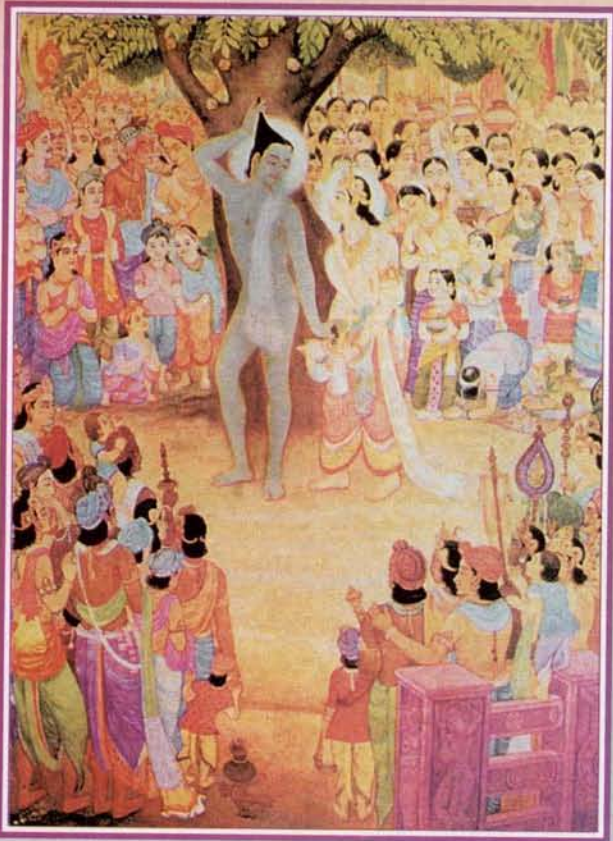
[૧૬૫] અરહંત અરિષ્ટનેમિએ ચોપન રાતદિવસ ધ્યાનમાં રહેતાં હમેશાં શરીર તરફના લક્ષ્યને તજી દીધેલ હતું અને શારીરિક વાસનાઓને છોડી દીધેલ હતી ઈત્યાદિ બધું જેમ આગળ આવ્યું છે તેમ અહીં સમજવાનું છે. અરહંત અરિષ્ટનેમિને એ રીતે ધ્યાનમાં રહેતાં પંચાવનમો રાતદિવસ આવી પહોંચ્યો. જ્યારે તેઓ એ રીતે પંચાવનમાં રાતદિવસની મધ્યમાં વર્તતા હતા ત્યારે જે તે વર્ષાઋતુનો ત્રીજો માસ, પાંચમો પક્ષ એટલે આસો માસની વદિ અમાવાસ્યાના પક્ષે દિવસના પાછલા ભાગમાં ઉજિંજતશૈલ શિખર ઊપર નેતરના ઝાડની નીચે પાણી વગરના અટ્ટમભક્તનું તેમણે તપ તપેલું હતું, બરાબર એ સમયે ચિત્રા નક્ષત્રનો યોગ આવતાં ધ્યાનમાં વર્તતાં તેમને અનંત એવું ઉત્તમ કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શન ઉત્પન્ન થયું. હવે તેઓ સમસ્ત દ્રવ્યો અને તેમના તમામ પર્યાયોને જાણતા દેખતા વિહરે છે.

નેમનાથનો લગ્નનો વરઘોડો, રથ પાછો વળ્યો

નેમનાથ પ્રભુનો દીક્ષાનો વરઘોડો

નેમનાથ પ્રભુની દીક્ષા

નેમનાથ પ્રભુનું સમવસરણ-તીર્થ સ્થાપના

[૧૬૬] અરહંત અરિષ્ટનેમિને અઢાર ગણો અને અઢાર ગણધરો હતા. અરહંત અરિષ્ટનેમિના વરદત્ત વગેરે અઢાર હજાર શ્રમણોની, આર્યયક્ષિણી વગેરે ચાળીશ હજાર આર્યાઓની, ઉત્કૃષ્ટ આર્યિકાસંપત નંદ વગેરે એકલાખ અને ઓગણોશિતેર હજાર શ્રાવકોની, મહાસુવ્રતા વગેરે ત્રણ લાખ છત્રીશ હજાર શ્રાવિકોઓની, જિન નહીં પણ જિનની સમાન તથા સર્વ અક્ષરના સંયોગોને બરાબર જાણનારા એવા ચારસેં ચૌદપૂર્વીઓની, પંદરસેં અવધિજ્ઞાનવાળાઓની, પંદરસેં કેવળજ્ઞાનવાળાઓની, પંદરસેં વૈકિયલબ્ધિવાળાઓની, એક હજાર વિપુલમતિજ્ઞાનવાળાઓની, આઠસેં વાદીઓની અને સોળસેં અનુત્તરૌપપાતિકોની ઉત્કૃષ્ટ સંપદા હતી. તેઓના પંદરસેં શ્રમણો અને ત્રણ હજાર શ્રમણીઓ સિદ્ધ થઈ.

[૧૬૭] અરહંત અરિષ્ટનેમિના સમયમાં અંતકૃતોની ભૂમિ બે પ્રકારની હતી, યુગાંતકૃતભૂમિ અને પર્યાયાંતકૃતભૂમિ, અરહંત અરિષ્ટનેમિ પછી આઠમા યુગપુરુષ સુધી નિર્વાણનો માર્ગ ચાલુ હતો-એ તેમની યુગાંતકૃતભૂમિ હતી. અરહંત અરિષ્ટનેમિને કેવળજ્ઞાન થયે બે વર્ષ પછી નિર્વાણનો માર્ગ ચાલુ થયો. એટલે તે તેઓની પર્યાયાંતકૃતભૂમિ થઈ.

[૧૬૮] તે કાલે તે સમયે અરહંત અરિષ્ટનેમિને ત્રણસેં વરસ સુધી કુમારવાસમાં રહ્યા, ચોપન રાતદિવસ છવ્વસ્ય

પર્યાયમાં રહ્યા, તદ્દન પૂરાં નહીં-થોડાં ઓછાં સાતસેં વરસ સુધી કેવળિની દશામાં રહ્યા-એમ એકંદર તેઓ પૂરેપૂરાં સાતસેં વરસ સુધી શ્રામણ્યપર્યાયને પાળીને તેઓ પોતાનું એક હજાર વરસ સુધીનું સર્વ આયુષ્ય પામીને વેદનીય, આયુષ્ય, નામ અને ગોત્રકર્મ એ ચારે કર્મો તદ્દન ક્ષીણ થઈ ગયા પછી અને આ દુઃષમસુષમા નામની અવસર્પિણી ઘણી વીતી ગયા પછી જ્યારે જે તે ગ્રીષ્મઋતુનો ચોથો માસ આઠમો પક્ષ એટલે અષાડ શુદ્ધિ આઠમના પક્ષે ઉજિંજતશૈલ શિખર ઊપર તેમણે બીજા પાંચસેંને છત્રીશ અનગારો સાથે પાણી વગરનું માસિકભક્ત તપ તપ્યું, તે સમયે ચિત્રાનક્ષત્રનો જોગ થતાં રાતનો પૂર્વ ભાગ અને પાછલો ભાગ જોડાતો હતો તે સમયે મધરાતે નિષદ્યામાં રહેલાં અર્થાત્ બેઠાબેઠા અરહંત અરિષ્ટનેમિ કાલગત થયા યાવત્ સર્વ દુઃખોથી તદ્દન છૂટા થયા.

[૧૬૯] અરહંત અરિષ્ટનેમિને કાલગત થયાંને ચોર્યાશી હજાર વરસ વીતી ગયાં અને તે ઊપર પંચાશીમા હજાર વરસનાં નવસેં વરસ પણ વીતી ગયાં, હવે તે ઊપર દસમા સૈકાનો આ એંશીમાં વરસનો સમય ચાલે છે અર્થાત્ અરહંત અરિષ્ટનેમિને કાલગત થયાંને ચોર્યાશી હજાર નવસેંને એંશી વરસ વીતી ગયા.

શ્રી નેમનાથ પ્રભુનું નિર્વાણ સ્થળ-ગિરનાર તીર્થ

શ્રી અજિતનાથપ્રભુથી શ્રી નમિનાથપ્રભુ-૨૦ તીર્થંકર

[૧૭૦] અરહંત નમિને કાલગત થયાંને પાંચલાખ ચોરાશી હજાર નવસેં વરસ વીતી ગયાં, હવે તે ઊપર દસમા સૈકાનો આ એંશીમા વરસનો સમય ચાલે છે.

[૧૭૧] અરહંત મુનિસુવ્રતને કાલગત થયાંને અગીયારલાખ ચોરાશી હજાર અને નવસેં વરસ વીતી ગયાં, હવે તે ઊપર દસમા સૈકાનો આ એંશીમા વરસનો સમય ચાલે છે.

[૧૭૨] અરહંત મલ્લિને કાલગત થયાંને પાંસઠ લાખ ચોરાશી હજાર અને નવસેં વરસ વીતી ગયાં, હવે તે ઊપર દસમા સૈકાનો આ એંશીમા વરસનો સમય ચાલે છે.

[૧૭૩] અરહંત અરને કાલગત થયાંને એક હજાર કોડ વરસ વીતી ગયાં, બાકી બધું શ્રીમલ્લિ વિશે જેમ કહ્યું છે તેમ જાણવું અને તે આ પ્રમાણે કહ્યું છે: અરહંત અરના નિર્વાણગમન પછી એક હજાર કોડ વરસે શ્રી મલ્લિનાથ અરહંતનું નિર્વાણ અને અરહંત મલ્લિના નિર્વાણ પછી પાંસઠ લાખ ચોરાશી હજાર વરસ વીતી ગયાં પછી તે સમયે મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા અને ત્યાર પછી નવસેં વરસ વીતી ગયાં બાદ હવે તે ઊપર આ દસમા સૈકાનો એંશીમા વરસનો સમય ચાલે છે.

એ જ પ્રમાણે આગળ ઊપર શ્રેયાંસનાથની હકીકત આવે ત્યાં સુધી દેખવું એટલે ત્યાં સુધી સમજવું.

[૧૭૪] અરહંત કુંથુને કાલગત થયાંને એક પલ્યોપમના ચોથા ભાગ જેટલો સમય વીતી ગયો ત્યારબાદ પાંસઠ લાખ વરસ વીત્યે, ઈત્યાદિ બધું જેમ શ્રીમદ્વિ વિશે કહેલું છે તેમ જાણવું.

[૧૭૫] અરહંત શાંતિને કાલગત થયાંને ચાર ભાગ કમ એક પલ્યોપમ એટલે અડધું પલ્યોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો ત્યાર બાદ પાંસઠ લાખ વરસ વીત્યે, ઈત્યાદિ બધું જેમ શ્રીમદ્વિ વિશે કહેલું છે તેમ જાણવું.

[૧૭૬] અરહંત ધર્મને કાલગત થયાંને ત્રણ સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો ત્યાર બાદ પાંસઠ લાખ વરસ વીત્યે ઈત્યાદિ બધું જેમ મદ્વિ વિશે કહેલું છે તેમ જાણવું.

[૧૭૭] અરહંત અનંતને કાલગત થયાંને સાત સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો ત્યાર બાદ પાંસઠ લાખ વરસ વીત્યે ઈત્યાદિ બધું જેમ મદ્વિ વિશે કહેલું છે તેમ જાણવું.

[૧૭૮] અરહંત વિમલને કાલગત થયાંને સોળ સાગરોપમ વીતી ગયાં અને ત્યાર બાદ પાંસઠ લાખ વરસ વીત્યે ઈત્યાદિ બધું જેમ મલ્લિ વિશ કહ્યું છે તેમ જાણવું.

[૧૭૯] અરહંત વાસુપૂજ્યને કાલગત થયાંને છેંતાળીશ સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો અને ત્યાર બાદ પાંસઠ લાખ વરસ વીત્યે ઈત્યાદિ બધું જેમ મલ્લિ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું.

[૧૮૦] અરહંત શ્રેયાંસને કાલગત થયાંને એકસો સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો ત્યાર બાદ પાંસઠ લાખ વરસ વીત્યે ઈત્યાદિ બધું જેમ મલ્લિ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું.

[૧૮૧] અરહંત શીતળને કાલગત થયાંને બેંતાળીશ હજાર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ માસ એટલા સમયથી ઊણાં એક કોડ સાગરોપમ વીતી ગયાં પછી એ સમયે મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા એને ત્યાર પછી પણ આગળ નવસેં વરસો વીતી ગયાં અને હવે તે ઊપરાંત દસમા સૈકાનો આ એંશીમા વરસનો સમય ચાલે છે.

[૧૮૨] અરહંત સુવિધિને કાલગત થયાંને દસ કોડ સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો અને બાકી બધું જેમ

શીતળ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું, તે આ પ્રમાણે છે: અર્થાત્ એ દસ કોડ સાગરોપમમાંથી બેતાળીશ હજાર અને ત્રણ વરસ અને સાઠા આઠ માસ બાદ કરતાં જે સમય આવે તે સમયે મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા અને તે પછી નવસેં વરસ વીતી ગયા ઈત્યાદિ બધું ઊપર કહ્યા પ્રમાણે જાણવું.

[૧૮૩] અરહંત ચંદ્રપ્રભુને કાલગત થયાંને એક સો કોડ સાગરોપમ જેટલો સમય પસાર થઈ ગયો, બાકી બધું જેમ શીતળ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું, તે આ પ્રમાણે: અર્થાત્ એ સો કોડ સાગરોપમમાંથી બેતાળીશ હજાર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ માસ બાદ કરતાં જે સમય આવે છે તે સમયે મહાવીર નિર્માણ પામ્યા અને ત્યાર પછી નવસેં વરસ વીતી ગયાં ઈત્યાદિ બધું ઉપર કહ્યા પ્રમાણે જાણવું.

[૧૮૪] અરહંત સુપાર્શ્વને કાલગત થયાંને એક હજાર કોડ સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો, બાકી બધું જેમ શીતળ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું, તે આ પ્રમાણે: અર્થાત્ એ એક હજાર કોડ સાગરોપમમાંથી બેતાળીશ હજાર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ માસ બાદ કરતાં જે સમય આવે છે તે સમયે મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા ઈત્યાદિ બધું ઉપર પ્રમાણે જાણવું.

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

[૧૮૫] અરહંત પદ્મપ્રભુને કાલગત થયાંને દસ હજાર કોડ સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો, બાકી બધું જેમ શીતળ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું, તે આ પ્રમાણે: અર્થાત્ એ દશ હજાર કોડ સાગરોપમ જેટલા સમયમાંથી બેંતાળીશ હજાર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ મહિના બાદ કરતાં જે સમય આવે છે તે સમયે મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા ઈત્યાદિ બધું ઉપર પ્રમાણે જાણવું.

[૧૮૬] અરહંત સુમતિને કાલગત થયાંને એક લાખ કોડ સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો, બાકી બધું જેમ શીતળ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું, તે આ પ્રમાણે: અર્થાત્ એક લાખ કોડ સાગરોપમ જેટલા સમયમાંથી બેંતાળીશ હજાર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ મહિના બાદ કરતાં જે સમય આવે છે તે સમયે મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા ઈત્યાદિ બધું ઉપર પ્રમાણે જાણવું.

[૧૮૭] અરહંત અભિનંદનને કાલગત થયાંને દસ લાખ કોડ સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો, બાકી બધું જેમ શીતળ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું, તે આ પ્રમાણે: અર્થાત્ તે દસ લાખ કોડ સાગરોપમ જેટલા સમયમાંથી બેંતાળીશ હજાર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ મહિના બાદ કરતાં જે સમય આવે છે તે સમયે મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા ઈત્યાદિ બધું ઉપર પ્રમાણે જાણવું.

૧૫૧

૧૫૧

૧૫૧

[૧૮૮] અરહંત સંભવને કાલગત થયાંને વીશ લાખ કોડ સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો, બાકી બધું જેમ શીતળ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું, તે આ પ્રમાણે: અર્થાત્ એ વીશ લાખ કોડ સાગરોપમ જેટલા સમયમાંથી બેંતાળીશ હજાર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ મહિના બાદ કરતાં જે સમય આવે છે તે સમયે મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા ઈત્યાદિ બધું ઉપર પ્રમાણે જાણવું.

[૧૮૯] અરહંત અજિતને કાલગત થયાંને પચાસ લાખ કોડ સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો, બાકી બધું જેમ શીતળ વિશે કહ્યું છે તેમ જાણવું, તે આ પ્રમાણે: અર્થાત્ એ પચાસ લાખ કોડ સાગરોપમ જેટલા સમયમાંથી બેંતાળીશ હજાર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ મહિના બાદ કરતાં જે સમય આવે છે તે સમયે મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા ઈત્યાદિ બધું ઉપર પ્રમાણે જાણવું.

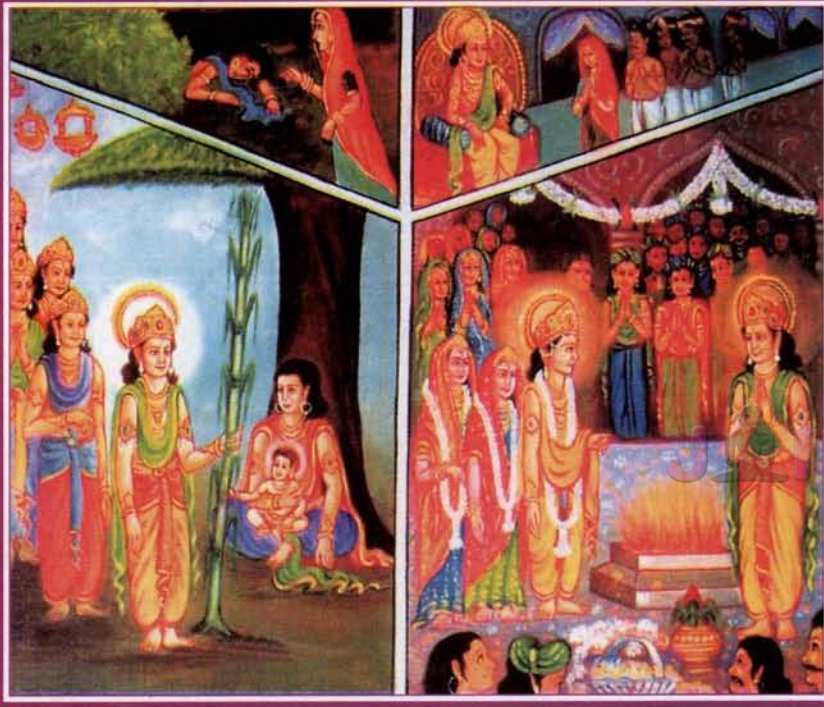

શ્રી આદીનાથપ્રભુ પ્રથમ તીર્થકર

મરુદેવમાતાને ૧૪ સ્વપ્નદર્શન

ઈશ્વાકુવંશની સ્થાપના, પ્રભુનો લગ્નોત્સવ

પ્રભુ દ્વારા કુંભાર આદિ શીલ્પસ્થાપન

શ્રીકૌશલિક અરહંત ઋષભદેવ

[૧૮૦] તે કાલે તે સમયે કૌશલિક એટલે કોશલા-અયોધ્યા-નગરીમાં થયેલા અરહંત ઋષભ યાર ઉત્તરાષાઢાવાળા, અને પાંચમાં અભિજિત નક્ષત્ર વાળા હતા એટલે એમના જીવનના ચાર પ્રસંગોએ ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર આવેલું હતું અને જીવનના પાંચમાં પ્રસંગે અભિજિત નક્ષત્ર આવેલ હતું. તે જેમકે; કૌશલિક અરહંત ઋષભદેવ ઉત્તરષાઢા નક્ષત્રમાં ચલ્યા, ચવીને ગર્ભમાં આવ્યા યાવત્ અભિજિત નક્ષત્રમાં નિર્વાણ પામ્યા.

[૧૮૧] તે કાલે તે સમયે કૌશલિક અરહંત ઋષભ, જે તે ગ્રીષ્મ ઋતુનો ચોથો માસ, સાતમો પક્ષ એટલે અષાઢમાસની વદિ ચોથના પક્ષે તેત્રીશ સાગરોપમની આયુષ્ય મર્યાદાવાળા સર્વાર્થસિદ્ધ નામના મહાવિમાનમાંથી આયુષ્યમર્યાદા પૂરી થતાં દિવ્ય આહાર ઈત્યાદિ છૂટી જતાં તરત જ ચવીને અહીં જ જંબુદ્વીપ નામના દ્વીપમાં ભારતવર્ષમાં ઈક્ષ્વાકુભૂમિમાં નાભિ કુલકરની ભાર્યા મરુદેવીની કુક્ષિમાં રાતનો પૂર્વભાગ અને પાછલો ભાગ જોડાતો હતો એ સમયે-મધરાતે-ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રનો યોગ થતાં ગર્ભપણે ઉત્પન્ન થયા.

[૧૯૨] કૌશલિક અરહંત ઋષભ ત્રણ જ્ઞાનથી યુક્ત પણ હતા, તે જેમકે; ‘હું ચવીશ’ એમ તે જાણે છે, ઈત્યાદિ બધું આગળ શ્રીમહાવીરના પ્રકરણમાં આવ્યું છે તેમ કહેવું યાવત્ ‘માતા સ્વપ્ન જુએ છે’ ત્યાં સુધી. તે સ્વપ્નો આ પ્રમાણે છે: “ગજ, વૃષભ” ઈત્યાદિ. વિશેષમાં એ કે, પ્રથમ સ્વપ્નમાં “મુખમાં પ્રવેશ કરતા વૃષભને જુએ છે” એમ અહીં સમજવું. આ સિવાય બીજા બધા તીર્થંકરની માતાઓ પ્રથમ સ્વપ્નમાં “મુખમાં પ્રવેશ કરતા હાથીને જુએ છે” એમ સમજવું. પછી સ્વપ્નની હકીકત ભાર્યા મરુદેવી, નાભિ કુલકરને કહે છે. અહીં સ્વપ્નોના ફળ બતાવનારા સ્વપ્નપાઠકો નથી એટલે એ સ્વપ્નોના ફળને નાભિ કુલકર પોતે જ કહે છે.

[૧૯૩] તે કાલે તે સમયે જે તે ગ્રીષ્મ ઋતુનો પ્રથમ માસ, પ્રથમ પક્ષ એટલે ચૈત્ર માસની વદિ આઠમના પક્ષે નવ માસ બરાબર પૂરા થયા પછી અને તે ઉપર સાડા સાત રાત દિવસ વીતી ગયા પછી યાવત્ આષાઠા નક્ષત્રનો જોગ થતાં આરોગ્યવાળી માતાએ આરોગ્યપૂર્વક કૌશલિક અરહંત ઋષભ નામના પુત્રને જન્મ આપ્યો.

અહીં પૂર્વે કહ્યા પ્રમાણે જન્મ સંબંધી બધી તે જ હકીકત કહેવી, યાવત્ ‘દેવો અને દેવીઓએ આવીને વસુધારાઓ

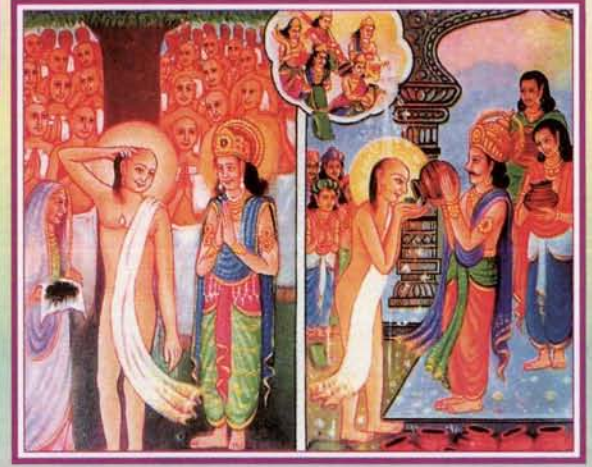

પ્રભુનો દીક્ષા વરઘોડો

આદીનાથનો રાજ્યાભિષેક, વિનીતાનગરી સ્થાપન

પ્રભુની દીક્ષા-૪ મુષ્ટિ લોચ, શ્રેયાંસકુમાર દ્વારા પારણું

જા

સ્વ

જા

૧૫૮

૧૫૮

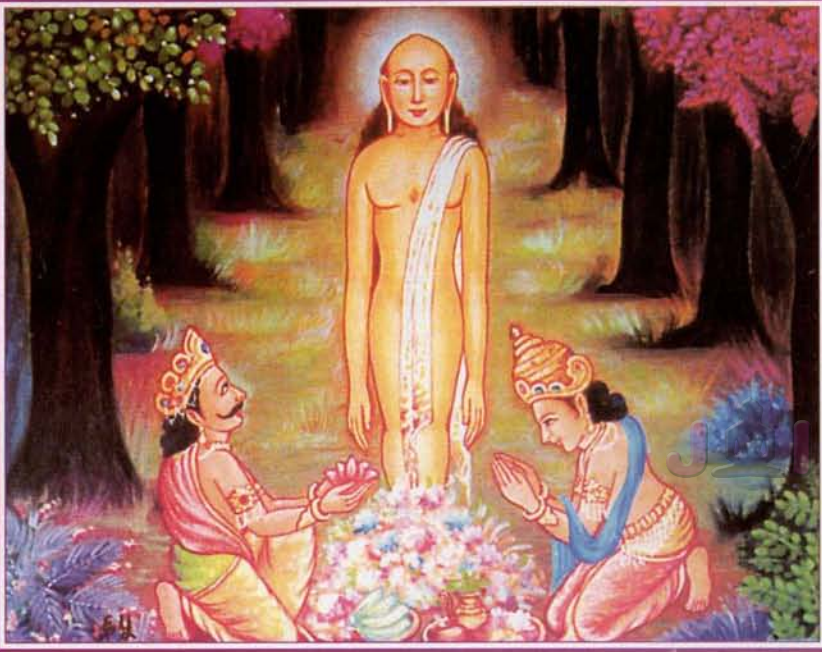
૧૫૮

૧૫૮

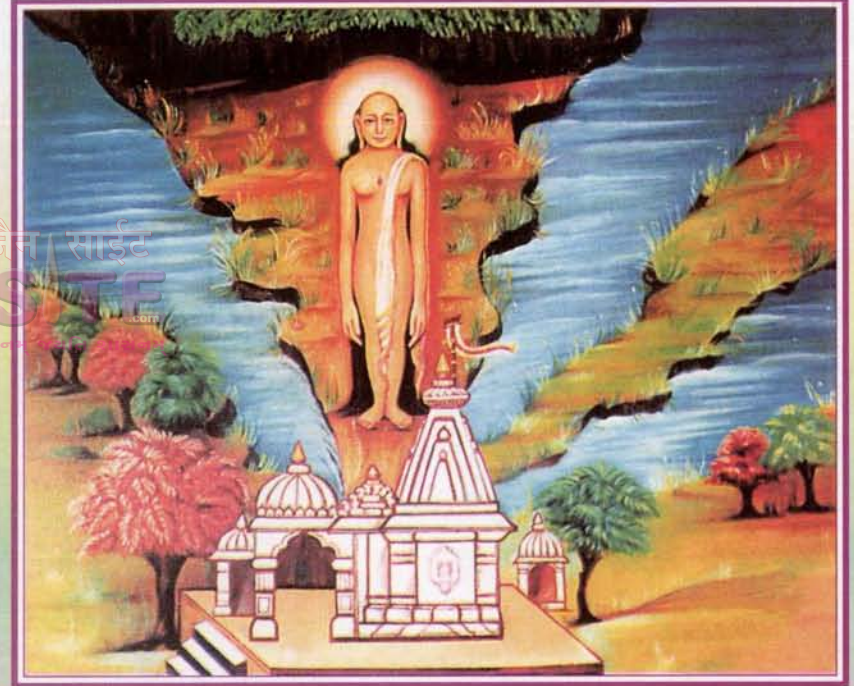
જા

૧૫૮

જા

નમિ-વિનમિ દ્વારા પ્રભુની ભક્તિ

શ્રી આદીનાથપ્રભુને પ્રયાગતીર્થમાં કેવલજ્ઞાન

જા

સ્વ

જા

૧૫૮

૧૫૮

૧૫૮

૧૫૮

જા

૧૫૮

જા

વરસાવી' ત્યાંસુધી. બાકી બધું તે જ પ્રમાણે સમજવું. વિશેષમાં 'જેલખાનાં ખાલી કરાવી નાખવાં,' 'તોલ માપ પધારી દેવાં' 'દાણ લેવું છોડી દેવું' ઈત્યાદિ જે કુલમર્યાદાઓ આગળ બતાવી છે તે અહીં ન સમજવી તથા 'ચૂપો ઊંચા કરાવ્યા એટલે ચૂપો લેવરાવી લીધા' એ પણ અહીં ન કહેવું, એ સિવાય બધું પૂર્વ પ્રમાણે.

[૧૯૪] કૌશલિક અરહંત ઋષભ, તેમનાં પાંચ નામો આ પ્રમાણે કહેવામાં આવે છે: તે જેમકે; ૧ 'ઋષભ', ૨ 'પ્રથમ રાજા', ૩ 'પ્રથમ ભિક્ષાયર', ૪ 'પ્રથમ જિન', ૫ 'પ્રથમ તીર્થંકર'.

[૧૯૫] કૌશલિક અરહંત ઋષભ દક્ષ હતા, દક્ષ પ્રતિજ્ઞાવાળા હતા, ઉત્તમરૂપવાળા, સર્વગુણોથી યુક્ત, ભદ્ર અને વિનયવાળા હતા. તેઓ એ રીતે વીશ લાખ પૂર્વ વરસ સુધી કુમારવાસમાં વસ્યા, ત્યાર પછી તેંસઠ લાખ પૂર્વ વરસ સુધી રાજ્યવાસમાં વસ્યા, રાજ્યવાસમાં વસતાં તેમણે, જેમાં ગણિત મુખ્ય છે અને જેમાં શકુનરતની એટલે પક્ષીઓના અવાજો ઉપરથી શુભઅશુભ પારખવાની કળા છેલ્લી છે એવી બહોંતેર કળાઓ, સ્ત્રીઓના ચોસઠ ગુણો અને સો શિલ્પો એ ત્રણે વાનાં પ્રજાના હિત માટે ઉપદેશ્યા-શીખવ્યાં, એ બધું શીખવી લીધા પછી સો રાજ્યોમાં સો પુત્રોનો અભિષેક કરી દીધો. ત્યાર

પછી વળી, જેમનો કહેવાનો આચાર છે એવા લોકાંતિક દેવોએ તેમની પાસે આવીને પ્રિય લાગે એવી વાણીવડે તેમને કહ્યું ઈત્યાદિ બધું જેમ આગળ આવેલું છે તે જ પ્રમાણે, પછી જે તે ગ્રીષ્મ ઋતુનો પ્રથમ માસ પ્રથમ પક્ષ એટલે ચૈત્ર માસની વદિ આઠમના દિવસના પાછલા પહોરે જેમની વાટની પાછળ દેવો મનુષ્યો અને અસુરોની મોટી મંડળી ચાલી રહી છે એવા કૌશલિક અરહંત ઋષભ સુદર્શના નામની શિબિકામાં બેસીને યાવત્ વિનીતા નગરીમાંથી નીકળીને જે તરફ સિદ્ધાર્થવન નામનું ઉદ્યાન છે, અશોકનું ઉત્તમ ઝાડ છે તે તરફ આવે છે, આવીને અશોકના ઉત્તમ ઝાડની નીચે શિબિકાને ઉભી રખાવે છે ઈત્યાદિ બધું આગળ આવ્યું છે તે પ્રમાણે કહેવું યાવત્ 'પોતે જ ચાર મુષ્ટિ લોચ કરે છે' ત્યાંસુધી. તે સમયે તેમણે પાણી વગરના ઇષ્ટ ભક્તનું તપ કરેલ હતું, હવે એ સમયે આષાઠા નક્ષત્રનો જોગ થતાં ઉગ્ર, ભોગ, રાજન્ય અને ક્ષત્રિયવંશના ચાર હજાર પુરુષો સાથે તેમણે એક દેવદૂષ્ય લઈને મુંડ થઈને ઘરવાસમાંથી નીકળી અનગાર દશાને સ્વીકારી.

[૧૯૬] કૌશલિક અરહંત ઋષભે એક હજાર વરસ સુધી હમેશાં પોતાના શરીર તરફના લક્ષ્યને તજી દીધેલ હતું, શારીરિક વાસનાઓને છોડી દીધેલ હતી એ રીતે પોતાના આત્માને ભાવિત કરતાં કરતાં તેમના એક હજાર વરસ વીતી ગયાં.

પછી જ્યારે તે હેમંત ઋતુનો ચોથો માસ, સાતમો પક્ષ એટલે ફાગણ માસની વદિ અગીયારશના પક્ષે દિવસના આગળના ભાગમાં પુરિમતાલ નગરની બહાર શકટમુખ નામના ઉદ્યાનમાં વડના ઉત્તમ ઝાડની નીચે રહીને ધ્યાન ધરતાં તેમણે પાણી વગરના અટ્ટમનું તપ કરેલું હતું એ સમયે આષાઢા નક્ષત્રનો જોગ થતાં એ રીતે ધ્યાનમાં વર્તતા તેમને અનંત એવું ઉત્તમ કેવળજ્ઞાનદર્શન ઉત્પન્ન થયું.

[૧૯૭] કૌશલિક અરહંત ઋષભને ચોરાશી ગણો અને ચોરાશી ગણધરો હતા.

કૌશલિક અરહંત ઋષભના ઋષભસેન પ્રમુખ ચોરાશી હજાર શ્રમણોની, બ્રાહ્મી વગેરે ત્રણ લાખ આર્યાઓની, સિજ્જંસ (શ્રેયાંસ) પ્રમુખ ત્રણ લાખ અને પાંચ હજાર શ્રાવકોની, સુભદ્રા પ્રમુખ પાંચ લાખ અને ચોપન હજાર શ્રાવિકાઓની, જિન નહીં પણ જિનની જેવા ચાર હજાર સાતસેને પચાસ ચૌદપૂર્વધરોની, નવ હજાર અવધિજ્ઞાનીઓની, વીશ હજાર કેવજ્ઞાનીઓની, વીશ હજાર અને છસેં વૈક્રિયલબ્ધિવાળાઓની, અઢીદ્વીપમાં અને બે સમુદ્રમાં વસતા પર્યાપ્ત સંજી પંચેંદ્રિયોના મનોભાવને જાણનારા એવા વિપુલમતિજ્ઞાનવાળાઓની બાર હજાર છસેંને પચાસ, બાર હજાર છસેંને

પચાસ વાઢીઓની ઉત્કૃષ્ટ સંપદા હતી. કૌશલિક અરહંત ઋષભના વીશ હજાર શિષ્યો-સિદ્ધ થયા અને તેમની ચાળીશ હજાર આર્યાઓ સિદ્ધ થઈ. કૌશલિક અરહંત ઋષભના બાવીશ હજાર અને નવસેં કલ્યાણગતિવાળા યાવત્ ભવિષ્યમાં ભદ્ર પામનારા એવા અનુત્તરૌપપાતિકોની-ઉત્કૃષ્ટ સંપદા હતી.

[૧૯૮] કૌશલિક અરહંત ઋષભને બે પ્રકારની અંતકૃતભૂમિ હતી, યુગાંતકૃતભૂમિ અને પર્યાયાંતકૃતભૂમિ. શ્રીઋષભના નિર્વાણ પછી અસંખ્ય યુગપુરુષો સુધી મોક્ષ માર્ગ વહેતો હતો-એ તેમની યુગાંતકૃતભૂમિ. શ્રીઋષભને કેવળજ્ઞાન થતાં અંતર્મુહૂર્ત પછી મોક્ષમાર્ગ વહેતો થઈ ગયો એટલે શ્રીઋષભનો કેવળિપર્યાય અંતર્મુહૂર્તનો થતાં જ કોઈએ સર્વદુઃખોનો અંત કર્યો-નિર્વાણ મેળવ્યું-એ તેમની પર્યાયાંતકૃતભૂમિ.

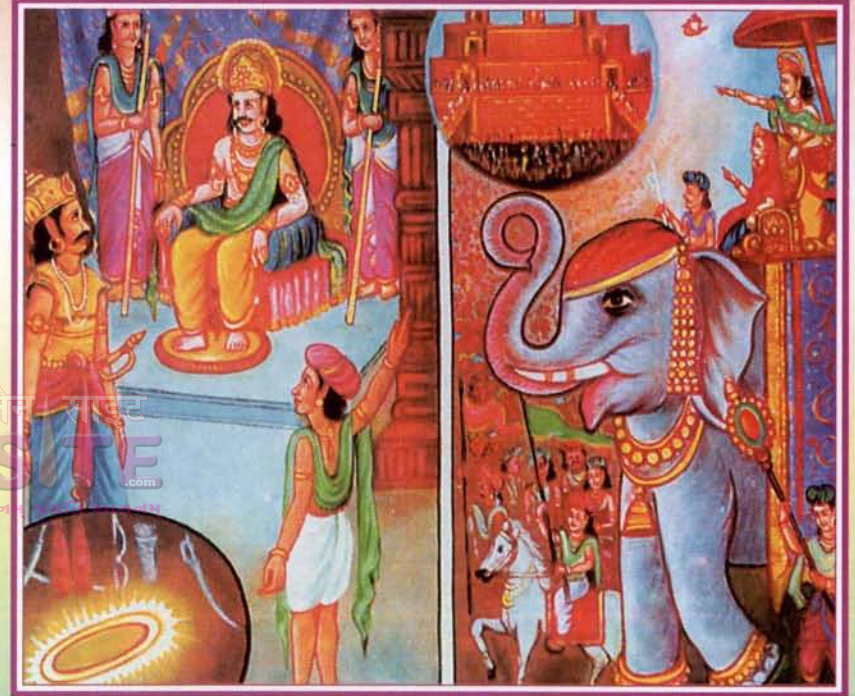

[૧૯૯] તે કાલે તે સમયે કૌશલિક અરહંત ઋષભ વીસ લાખ પૂર્વ વરસ સુધી કુમારવાસે વસ્યા, ત્રેસઠ લાખ પૂર્વ વરસ સુધી રાજ્ય કરનાર તરીકે રાજ્યવાસે વસ્યા, ત્ર્યાશી લાખ પૂર્વ વરસ સુધી ઘરવાસે વસ્યા, એક હજાર વરસ સુધી છદ્મસ્થ પર્યાયને પામ્યા, એક લાખ પૂર્વ વરસમાં એક હજાર પૂર્વ ઓઠાં-એટલા સમય સુધી કેવલિપર્યાયને પામ્યા અને

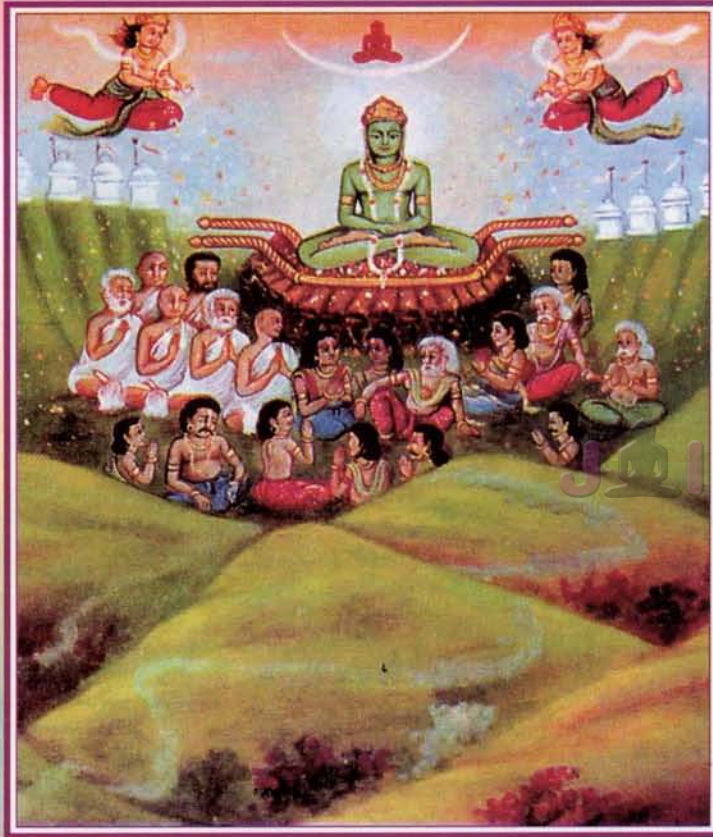

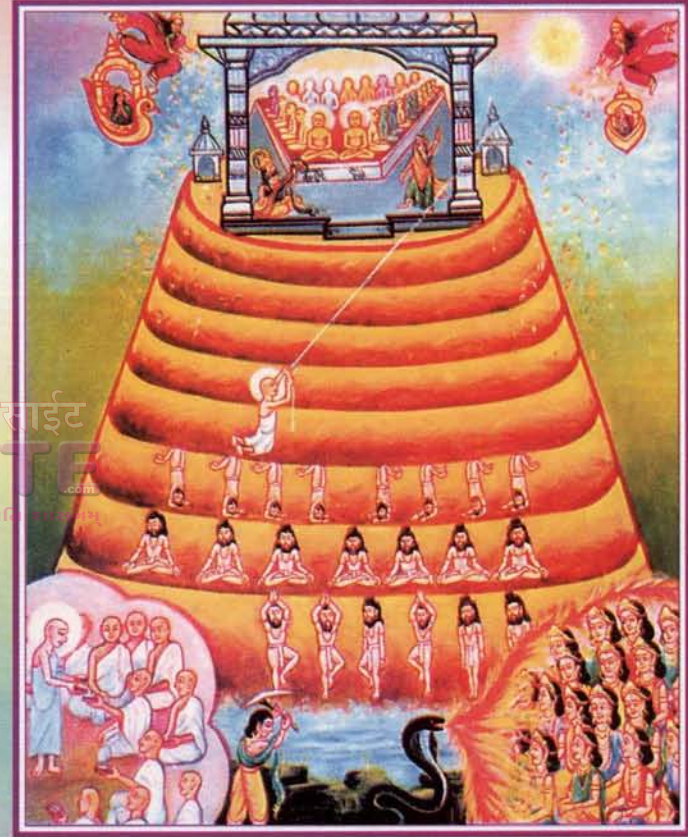
પ્રભુનું સમવસરણ-તીર્થસ્થાપના

ભરતચક્રવર્તીના આયુધશાળામાં ચક્રરત્નનું ઉત્પન્ન થવું તથા
મરુદેવામાતાને સમવસરણ જોઈ કેવળજ્ઞાન હાથી ઉપર

श्री आदीश्वरप्रभुनुं निर्वाण

श्री आदिनाथप्रभुनुं निर्वाण स्थण अष्टापद तीर्थ

૧૬૫

૧૬૫

૧૬૫

૧૬૫

એ રીતે પૂરેપૂરાં એક લાખ પૂર્વ વરસ સુધી શ્રમણપર્યાયને પામ્યા. એ રીતે એકંદર પોતાનું ચોરાશી લાખ પૂર્વનું પૂરેપૂરું આયુષ્ય પાળીને, વેદનીય, આયુષ્ય, નામ અને ગોત્રકર્મ ક્ષીણ થતાં આ સુષમદુઃષમા નામની અવસર્પિણીનો ઘણો સમય વીતી જતાં અને હવે તે અવસર્પિણીના માત્ર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ માસ બાકી રહેતાં બરાબર એ સમયે જે તે હેમંત ઋતુનો ત્રીજો માસ, પાંચમો પક્ષ એટલે માઘ માસની વદિ તેરશના પક્ષમાં અષ્ટાપદ પર્વતના શિખર ઉપર શ્રીઋષભ અરહંત બીજા ચૌદ હજાર અનગારો સાથે પાણી વગરના ચઉદસ ભક્તનું તપ તપતાં અને એ વેળાએ અભિજિત નક્ષત્રનો જોગ થતાં દિવસના ચડતે પહોરે પલ્યંકાસનમાં રહેલા કાલગત થયા, નિર્વાણ પામ્યા.

[૨૦૦] કૌશલિક અરહંતના ઋષભનું નિર્વાણ થયે ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ માસ વીતી ગયા, ત્યાર પછી પણ બેંતાળીશ હજાર ત્રણ વરસ અને સાડા આઠ માસ કમ એવી એક કોટાકોટી સાગરોપમ જેટલો સમય વીતી ગયો, એ સમયે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર પરિનિર્વાણ પામ્યા, ત્યાર પછી પણ નવસેં વરસ પસાર થઈ ગયાં અને હવે એ દસમા સૈકાના એંશીમા વરસનો આ સમય છે. ત્યારે ગ્રંથવાંચન થયું.

૧૬૫

૧૬૫

૧૬૫

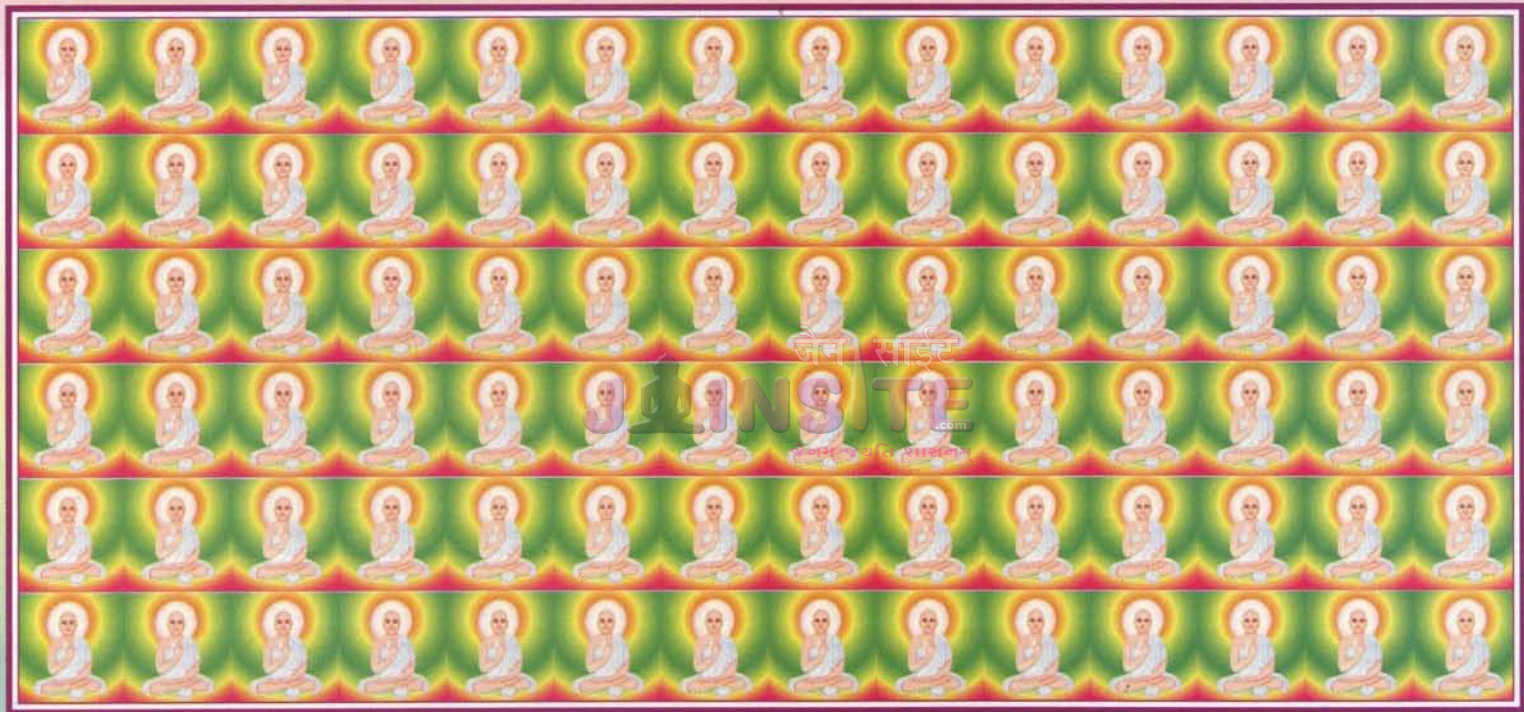
૧૬૫

સ્થવિરાવલિ

[૨૦૧] તે કાલે તે સમયે શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના નવ ગણો અને અગીયાર ગણધરો હતા.

[૨૦૨] પ્ર.-તે કયા હેતુથી હે ભગવંત ! એમ કહેવાય છે કે 'શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના નવ ગણો અને અગીયાર ગણધરો હતા.

ઉ.-શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના ૧ મોટા (શિષ્ય) ઈન્દ્રભૂતિ નામે ગૌતમ ગોત્રના અનગારે પાંચસેં શ્રમણોને વાયના આપેલી છે, ૨ વચલા (શિષ્ય) અગ્નિભૂતિ નામે ગૌતમ ગોત્રના અનગારે પાંચસેં શ્રમણોને વાયના આપેલી છે, ૩ નાના ગૌતમગોત્રી અનગાર વાયુભૂતિએ પાંચસેં શ્રમણોને વાયના આપેલી છે, ૪ ભારદ્વાજગોત્રી સ્થવિર આર્યવ્યક્તે પાંચસેં શ્રમણોને વાયના આપેલી છે, ૫ અગ્નિવૈશાયનગોત્રી સ્થવિર આર્ય સુધર્માએ પાંચસેં શ્રમણોને વાયના આપેલી છે, ૬ વાસિષ્ઠગોત્રી સ્થવિર મંડિતપુત્રે સાડા ત્રણસેં શ્રમણોને વાયના આપેલી છે, ૭ કાશ્યપગોત્રી સ્થવિર મોર્યપુત્રે સાડા ત્રણસેં શ્રમણોને વાયના આપેલી છે, ૮ ગૌતમગોત્રી સ્થવિર અકંપિત અને હારિતાયનગોત્રી સ્થવિર અચલભ્રાતા-એ બન્ને

प्रभु आदिनाथना ८४ गणधर भगवंत

શ્રી શયંભવભટ્ટને પ્રતિબોધ

શ્રી જંબૂસ્વામી દ્વારા ૮ પત્નીઓ,
૫૦૦ ચોરો પ્રતિબોધ તથા દીક્ષા

શ્રી શયંભવભટ્ટને સ્તુપમાં રહેલ
શાંતિનાથ પ્રભુના દર્શન તથા દીક્ષા

સ્થવિરોએ પ્રત્યેકે ત્રણસેં ત્રણસેં શ્રમણોને વાચના આપેલી છે, ૯ કોડિન્નગોત્રી સ્થવિર આર્ય મેઈજજ (મેતાર્ય) અને સ્થવિર પ્રભાસ-એ બન્ને સ્થવિરોએ ત્રણસેં ત્રણસેં શ્રમણોને વાચના આપેલી છે; તો તે હેતુથી હે આર્યો ! એમ કહેવાય છે કે, શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના નવ ગણો અને અગીયાર ગણધરો હતા.

[૨૦૩] શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના એ બધા ય અગીયારે ગણધરો દ્વાદશાંગીના જ્ઞાતા હતા, ચૌદ પૂર્વના વેત્તા હતા અને સમગ્ર ગણિપિટકના ધારક હતા. તે બધા રાજગૃહ નગરમાં એક મહિના સુધીનું પાણી વગરનું અનશન કરી કાલધર્મ પામ્યા યાવત્ સર્વદુઃખોથી રહિત થયા.

મહાવીર પ્રભુ સિદ્ધિ ગતિમાં ગયા પછી સ્થવિર ઈન્દ્રભૂતિ અને સ્થવિર આર્ય સુધર્મા એ બન્ને સ્થવિરો પરિનિવાર્ણ પામ્યા.

[૨૦૪] જેઓ આ આજકાલ શ્રમણ નિર્ગ્રંથો વિહરે છે-વિદ્યમાન છે એઓ બધા આર્ય સુધર્મા અનગારનાં સંતાનો છે એટલે એમની શિષ્યસંતાનની પરંપરાનાં છે, બાકીના બધા ગણધરો શિષ્યસંતાન વિનાના વ્યુચ્છેદ પામ્યા છે.

[૨૦૫] શ્રમણ ભગવાન મહાવીર કાશ્યપગોત્રી હતા. તેમને અગ્નિવૈશાયનગોત્રી સ્થવિર આર્ય સુધર્મા નામે અંતેવાસી-શિષ્ય હતા.

અગ્નિવૈશાયનગોત્રી સ્થવિર આર્ય સુધર્માને કાશ્યપગોત્રી સ્થવિર આર્ય જંબુ નામે અંતેવાસી હતા. કાશ્યપગોત્રી સ્થવિર આર્ય જંબુને કાત્યાયનગોત્રી સ્થવિર આર્ય પ્રભવ નામે અંતેવાસી હતા.

કાત્યાયનગોત્રી સ્થવિર આર્ય પ્રભવને વાત્સ્યગોત્રી સ્થવિર આર્ય સિજજંભવ (શય્યંભવ) નામે અંતેવાસી હતા, આર્ય સિજજંભવ મનકના પિતા હતા.

આર્ય સિજજંભવને તુંગિયાયનગોત્રી સ્થવિર જસભદ્ર નામે અંતેવાસી હતા.

[૨૦૬] આર્ય જસભદ્રથી આગળની સ્થવિરાવલિ સંક્ષિપ્ત વાયનો દ્વારા આ પ્રમાણે કહેલી છે: તે જેમકે; તુંગિયાયનગોત્રી સ્થવિર આર્ય જસભદ્રને બે સ્થવિરો અંતેવાસી હતા: એક માઠરગોગના આર્ય સંભૂતિવિજય સ્થવિર અને બીજા પ્રાચીન ગોત્રના આર્ય ભદ્રબાહુ સ્થવિર.

માઠરગોત્રી સ્થવિર આર્ય સંભૂતિવિજયને ગૌતમગોત્રી આર્ય સ્થૂલભદ્ર નામે અંતેવાસી હતા.

ગૌતમગોત્રી સ્થવિર આર્ય સ્થૂલભદ્રને બે સ્થવિરો અંતેવાસી હતા, એક એલાવચ્યગોત્રી સ્થવિર આર્ય મહાગિરિ અને બીજા વાસિષ્ઠગોત્રી સ્થવિર આર્યસુહસ્તી.

વાસિષ્ઠગોત્રી સ્થવિર આર્ય સુહસ્તિને બે સ્થવિરો અંતેવાસી હતા: એક સુસ્થિત સ્થવિર અને બીજા સુપ્પડિબુદ્ધ સ્થવિર. એ બન્ને કોડિય કાકંદક કહેવાતા અને એ બન્ને વઘવાચ્ય ગોત્રના હતા.

કોડિય કાકંદક તરિકે પ્રખ્યાત થયેલા અને વઘવાચ્યગોત્રી સુસ્થિત અને સુપ્પડિબુદ્ધ સ્થવિરને કૌશિકગોત્રી આર્યઈદ્રદિન્ન નામે સ્થવિર અંતેવાસી હતા.

કૌશિકગોત્રી આર્યઈદ્રદિન્ન સ્થવિરને ગૌતમગોત્રી સ્થવિર આર્યદિન્ન નામે અંતેવાસી હતા.

ગૌતમગોત્રી સ્થવિર આર્યદિન્નને કૌશિકગોત્રી આર્યસિંહગિરિ નામે સ્થવિર અંતેવાસી હતા, આર્યસિંહગિરિને જાતિસ્મરણજ્ઞાન થયું હતું.

જાતિસ્મરણજ્ઞાનને પામેલા અને કૌશિકગોત્રી આર્યસિંહગિરિ સ્થવિરને ગૌતમગોત્રી આર્યવજ્ર નામે સ્થવિર અંતેવાસી હતા.

ગૌતમગોત્રી સ્થવિર આર્યવજ્રને ઉકકોસિયગોત્રી આર્યવજ્રસેન નામે સ્થવિર અંતેવાસી હતા.

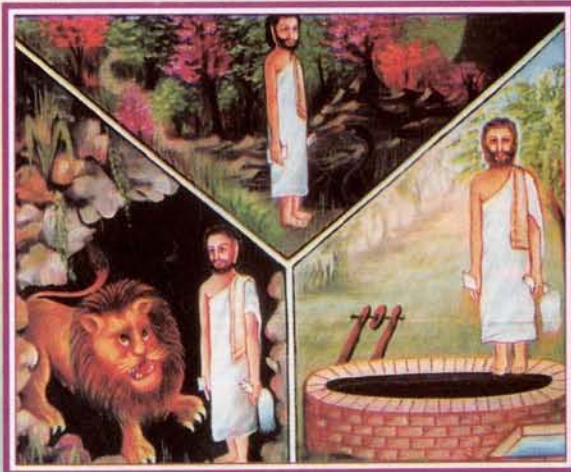
ઉકકોસિયગોત્રી આર્યવજ્રસેન સ્થવિરને ચાર સ્થવિરો અંતેવાસી હતા: ૧ સ્થવિર આર્ય નાઈલ, ૨ સ્થવિર આર્ય પોમિલ, ૩ સ્થવિર આર્ય જયંત અને ૪ સ્થવિર આર્ય તાપસ.

સ્થવિર આર્ય નાઈલથી આર્યનાઈલા શાખા, સ્થવિર આર્ય પોમિલથી આર્યપોમિલા શાખા, સ્થવિર આર્ય જયંતથી આર્યજયંતી શાખા, સ્થવિર આર્ય તાપસથી આર્યતાપસી શાખા નીકળી.

[૨૦૭] હવે વળી આર્ય જસભદ્રથી આગળની સ્થવિરાવલિ વિસ્તૃત વાયના દ્વારા આ પ્રમાણે દેખાય છે:

તુંગિયાયનગોત્રી સ્થવિર આર્ય જસભદ્રને પુત્રસમાન, આ બે પ્રખ્યાત સ્થવિરો અંતેવાસી હતા:

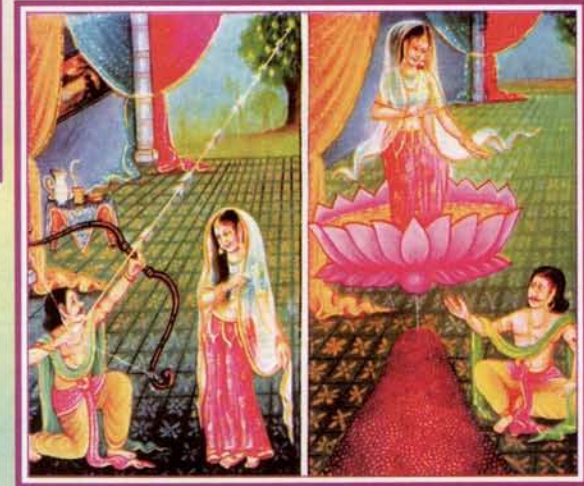

સર્પના બિલ પાસે, સિંહ ગુફામાં,
કુવાના કાંઠે, મુનિવર ચોમાસુ

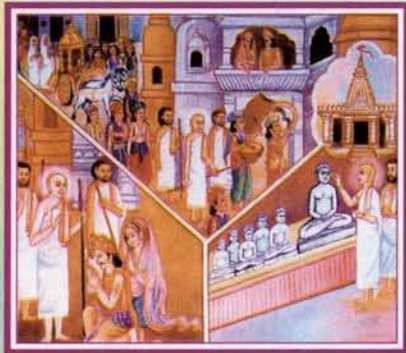
શ્રી સ્થૂલભદ્રસ્વામી કોશા વેશ્યાને ત્યાં ચોમાસુ

રથિકની કલા, કોશાનું કમળ પર નૃત્ય

સંપ્રતિરાજાનો પૂર્વભવ-દરિદ્ર, ખાવા માટે દીક્ષા, શેઠીયાઓ સેવા કરે છે

સંપ્રતિને જન્મતાં જ રાજ્ય મળે છે, આર્ય સુહસ્તિ દ્વારા ઉપદેશ,
સવા લાખ જિનાલય તથા સવા કોડ જિન પ્રતિમા નિર્માણ

વજ્રસ્વામી ઝોળીમાં અર્પણ, સાધ્વીના ઉપાશ્રયમાં
પાલણું, રાજસભામાં ઓઘો લીધો

દીક્ષા, રથાવર્ત પર્વત પર અનશન

જૈન સાઈટ
JAINSITE.com
જૈનમ્ જલતિ રાસનમ્

૧ પ્રાચીનગોત્રી આર્ય ભદ્રબાહુ સ્થવિર અને ૨ માઠરગોત્રી આર્યસંભૂતિવિજય સ્થવિર.

પ્રાચીનગોત્રી આર્ય ભદ્રબાહુ સ્થવિરને પુત્રસમાન, પ્રખ્યાત આ ચાર સ્થવિરો અંતેવાસી હતા.

૧ સ્થવિર ગોદાસ, ૨ સ્થવિર અગ્નિદત્ત, ૩ સ્થવિર યજ્ઞદત્ત, અને ૪ સ્થવિર સોમદત્ત. આ ચારે સ્થવિરો કાશ્યપગોત્રી હતા.

કાશ્યપગોત્રી સ્થવિર ગોદાસથી અહીં ગોદાસગણ નામે ગણ નીકળ્યો. તે ગણની ચાર શાખાઓ કહેવાય છે.

૧ તામલિત્તિયા, ૨ કોડિવરિસિયા, ૩ પંડુવદ્રણિયા અને ૪ દાસીખબ્બડિયા.

[૨૦૮] માઠરગોત્રી સ્થવિર આર્ય સંભૂતિવિજયને પુત્રસમાન, પ્રખ્યાત આ બાર સ્થવિરો અંતેવાસી હતા.

૧ નંદનભદ્ર, ૨ ઉપનંદનભદ્ર, તથા ૩ તિષ્ઠભદ્ર, ૪ જસભદ્ર, અને ૫ સ્થવિર સુમનભદ્ર, ૬ મણિભદ્ર, અને પુણ્ણભદ્ર અને ૮ આર્યસ્થૂલભદ્ર, ૯ ઉજ્જુમતિ અને ૧૦ જંબુ નામના, અને ૧૧ દીર્ઘભદ્ર તથા ૧૨ સ્થવિર પાંડુભદ્ર.

જૈન સાઈટ

નામે ગણ નીકળ્યો.

જૈનમ્ જયતિ શાસનમ્

માઢરગોત્રી સ્થવિર આર્ય સંભૂતિવિજયને પુત્રી સમાન, પ્રખ્યાત એવી આ સાત અંતેવાસિનીઓ હતી.

૧ યક્ષા, ૨ યક્ષદત્તા, ૩ ભૂતા, ૪ ભૂતદત્તા, અને ૫ સેણા, ૬ વેણા, ૭ રેણા; આ સાતે સ્થૂલભદ્રની બહેનો હતી.

[૨૦૯] ગૌતમગોત્રી આર્ય સ્થૂલભદ્ર સ્થવિરને પુત્રસમાન, પ્રખ્યાત આ બે સ્થવિરો અંતેવાસી હતા.

એક એલાવચ્યગોત્રી સ્થવિર આર્ય મહાગિરિ, ૨ વાસિષ્ઠગોત્રી સ્થવિર આર્ય સુહસ્તી.

એલાવચ્યગોત્રી સ્થવિર આર્ય મહાગિરિને પુત્રસમાન, પ્રખ્યાત આ આઠ સ્થવિરો અંતેવાસી હતા.

૧ સ્થવિર ઉત્તર, ૨ સ્થવિર બલિસ્સહ, ૩ સ્થવિર ઘણઢ, ૪ સ્થવિર સિરિઢ, ૫ સ્થવિર કોડિન્ન, ૬ સ્થવિર નાગ, ૭ સ્થવિર નાગમિત્ત, ૮ ષડુલૂક કૌશકગોત્રી સ્થવિર રોહગુમ્.

કૌશિકગોત્રી સ્થવિર ષડુલૂક રોહગુમ્થી ત્યાં તેરાસિયા સંપ્રદાય નીકળ્યો.

સ્થવિર ઉત્તરથી અને સ્થવિર બલિસ્સહથી ત્યાં ઉત્તરબલિસ્સહ નામે ગણ નીકળ્યો. તેની આ ચાર શાખાઓ આ પ્રમાણે કહેવાય છે: તે જેમકે; ૧ કોસંબિયા, ૨ સોઈત્તિયા, ૩ કોડંબાણી, ૪ ચંદનાગરી.

[૨૧૩] ભારદ્વાજગોત્રી સ્થવિર ભદ્રજસથી અહીં ઉડુવાડિય નામે ગણ નીકળ્યો. તેની આ ચાર શાખાઓ નીકળી અને ત્રણ કુલો નીકળ્યાં છે.

પ્ર.- હવે તે કઈ કઈ શાખાઓ ?

ઉ.- શાખાઓ આ પ્રમાણે છે. ૧ ચંપિજિજયા, ૨ ભદ્રિજિજયા, ૩ કાકંદિયા, ૪ મેહલિજિજયા.

પ્ર.- હવે તે કયાં કયાં કુલો કહેવાય ?

ઉ.- કુલો આ પ્રમાણે છે. ૧ ભદ્રજસિય, ૨ ભદ્રગુત્તિય અને ત્રીજું જસભદ્ર. અને ઉડુવાડિયગણનાં એ ત્રણ જ કુલો છે.

[૨૧૪] કુંડિલગોત્રી કામિદ્દિ સ્થવિરથી અહીં વેસવાડિય નામે ગણ નીકળ્યો. તેની આ ચાર શાખાઓ અને ચાર કુલો નીકળ્યાં છે.

પ્ર.- હવે તે કઈ કઈ શાખાઓ ?

ઉ.- શાખાઓ આ પ્રમાણે છે. ૧ સાવત્થિયા, ૨ રજ્જપાલિઆ, ૩ અંતરિજિજયા, ૪ ખેમલિજિજયા.

પ્ર.- હવે તે કયાં કયાં કુલો કહેવાય ?

ઉ.- કુલો આ પ્રમાણે છે. ૧ ગણિય, ૨ મેહિય, ૩ કામઢિઅ અને ચોથું ઈંદપુરગ.

[૨૧૫] વાસિષ્ઠગોત્રી અને કાકદંક એવા ઈસિગુત્ત સ્થવિરથી અહીં માણવગણ નામે ગણ નીકળ્યો. તેની આ ચાર શાખાઓ નીકળી અને ત્રણ કુલો નીકળ્યાં છે.

પ્ર.- હવે તે શાખાઓ કઈ કઈ ?

ઉ.- શાખાઓ આ પ્રમાણે છે, ૧ કાસવિજિજયા, ૨ ગોયમિજિજયા, ૩ વાસિઢિયા અને ૪ સોરઢિયા.

પ્ર.- હવે તે ક્યાં ક્યાં કુલો કહેવાય છે ?

ઉ.- કુલો આ પ્રમાણે છે. ઈસિગોત્તિય, ઈસિદત્તિય અને અભિજસંત.

[૨૧૬] કોટિક કાકંદિક કહેવાતા અને વઘાવચ્યગોત્રી સ્થવિર સુક્રિય અને સુપ્પડિબુદ્ધથી અહીં કોડિયગણ નામે ગણ નીકળ્યો. તેની આ ચાર શાખાઓ અને ચાર કુલ નીકળ્યાં છે.

પ્ર.- હવે તે કઈ કઈ શાખાઓ ?

ઉ.- શાખાઓ આ પ્રમાણે છે. ૧ ઉચ્ચનાગરી, ૨ વિજ્ઞાહરી, ૩ વઈરી અને ૪ મજિઝમિલ્લા.

પ્ર.- હવે તે ક્યાં ક્યાં કુલો છે ?

ઉ.- કુલો આ પ્રમાણે છે. બંભલિજ્જ, વચ્છલિજ્જ, વાણિજ્જ અને પ્રશનવાહનકુલ.

[૨૧૭] કોટિક કાકંદિક કહેવાતા અને વગ્ધાવચ્યગોત્રી સ્થવિર સુસ્થિત તથા સુપ્રતિબુદ્ધને આ પાંચ સ્થવિરો પુત્રસમાન પ્રખ્યાત અંતેવાસી હતા. ૧ સ્થવિર આર્યઈદ્રદત્ત ૨ સ્થવિર પિયગંથ, ૩ સ્થવિર વિદ્યાધરગોપાલ કાશ્યપગોત્રી, ૪ સ્થવિર ઈસિદત્ત અને ૫ સ્થવિર અરહદત્ત.

સ્થવિર પિયગંથથી મધ્યમ શાખા નીકળી. કાશ્યપગોત્રી સ્થવિર વિદ્યાધરગોપાલથી વિદ્યાધરી શાખા નીકળી.

[૨૧૮] કાશ્યપગોત્રી સ્થવિર આર્યઈદ્રને ગૌતમગોત્રી સ્થવિર અજજદિન્ન અંતેવાસી હતા.

ગૌતમગોત્રી સ્થવિર અજજદિન્નને આ બે સ્થવિરો પુત્રસમાન પ્રખ્યાત અંતેવાસી હતા. સ્થવિર માઠરગોત્રી આર્યશાંતિસેણિઅ અને જાતિસ્મરણ જ્ઞાનવાળા કૌશિકગોત્રી સ્થવિર આર્યસિંહગિરિ.

માઠરગોત્રી સ્થવિર આર્યશાંતિસેણિઅથી અહીં ઉચ્ચનાગરી શાખા નીકળી.

[૨૧૯] માઠરગોત્રી સ્થવિર આર્યશાંતિસેણિઅને આ ચાર સ્થવિરો પુત્રસમાન પ્રખ્યાત અંતેવાસી હતા. ૧ સ્થવિર આર્યસેણિઅ, ૨ સ્થવિર આર્યતાપસ, ૩ સ્થવિર આર્યકુબેર અને ૪ સ્થવિર આર્યઈસિપાલિત.

૯

૯

૯

૯

૯

૧૮૩

૯

૯

સ્થવિર અજજસેણિઅથી અજજસેણિયા શાખા નીકળી. સ્થવિર આર્યતાપસથી આર્યતાપસી શાખા નીકળી. સ્થવિર આર્યકુબેરથી આર્યકુબેરી શાખા નીકળી. સ્થવિર આર્યઈસિપાલિતથી અજજઈસિપાલિયા શાખા નીકળી.

[૨૨૦] જાતિસ્મરણજ્ઞાનવાળા કૌશિકગોત્રી આર્યસિંહગિરિ સ્થવિરને આ ચાર સ્થવિરો પુત્રસમાન પ્રખ્યાત અંતેવાસી હતા. તે જેમકે; ૧ સ્થવિર ધનગિરિ, ૨ સ્થવિર આર્યવજ્ર, ૩ સ્થવિર આર્યસમિઅ અને ૪ સ્થવિર અરહટ્ત.

સ્થવિર આર્યસમિઅથી અહીં બંભટ્ટેવીયા શાખા નીકળી.

ગૌતમગોત્રી સ્થવિર આર્યવજ્રથી અહીં આર્યવજ્રી શાખા નીકળી.

[૨૨૧] ગૌતમગોત્રી સ્થવિર આર્યવજ્રને આ ત્રણ સ્થવિરો પુત્રસમાન પ્રખ્યાત અંતેવાસી હતા. તે જેમકે; ૧ સ્થવિર આર્યવજ્રસેણ, ૨ સ્થવિર આર્યપદ્મ, ૩ સ્થવિર આર્યરથ.

સ્થવિર આર્યવજ્રસેણથી આર્યનાઈલી શાખા નીકળી. સ્થવિર આર્યપદ્મથી આર્યપદ્મા શાખા નીકળી. સ્થવિર આર્યરથથી આર્યજયંતી શાખા નીકળી.

૯

૧૮૩

૯

૯

[૨૨૨] વાત્સ્યગોત્રી સ્થવિર આર્યરથને કૌશિકગોત્રી સ્થવિર આર્યપુષ્યગિરિ અંતેવાસી હતા.

કૌશિકગોત્રી સ્થવિર આર્યપુષ્યગિરિને ગૌતમગોત્રી સ્થવિર આર્યફગ્ગુમિત્ત અંતેવાસી હતા.

[૨૨૩] ગૌતમગોત્રી ફગ્ગુમિત્ત, વાસિષ્ઠગોત્રી ધનગિરિ, કૌત્સ્યગોત્રી શિવભૂતિ તથા કૌશિકગોત્રી દોજજંતકંટને વંદન કરું છું. [૧]

તે બધાને મસ્તક વડે વંદન કરીને કાશ્યપગોત્રી ચિત્તને વંદન કરું છું. કાશ્યપગોત્રી નક્ષત્રને અને કાશ્યપગોત્રી રક્ષત્રને પણ વંદન કરું છું. [૨]

ગૌતમગોત્રી આર્યનાગ, વાસિષ્ઠગોત્રી જ્ઞેહિલ તથા માઠરગોત્રી વિષ્ણુ અને ગૌતમગોત્રી કાલકને પણ વંદન કરું છું. [૩]

ગૌતમગોત્રી (મ)અભારને, સપ્પલયને તથા ભદ્રકને વંદન કરું છું. કાશ્યપગોત્રી સ્થવિર સંઘપાલિતને નમસ્કાર કરું છું. [૪]

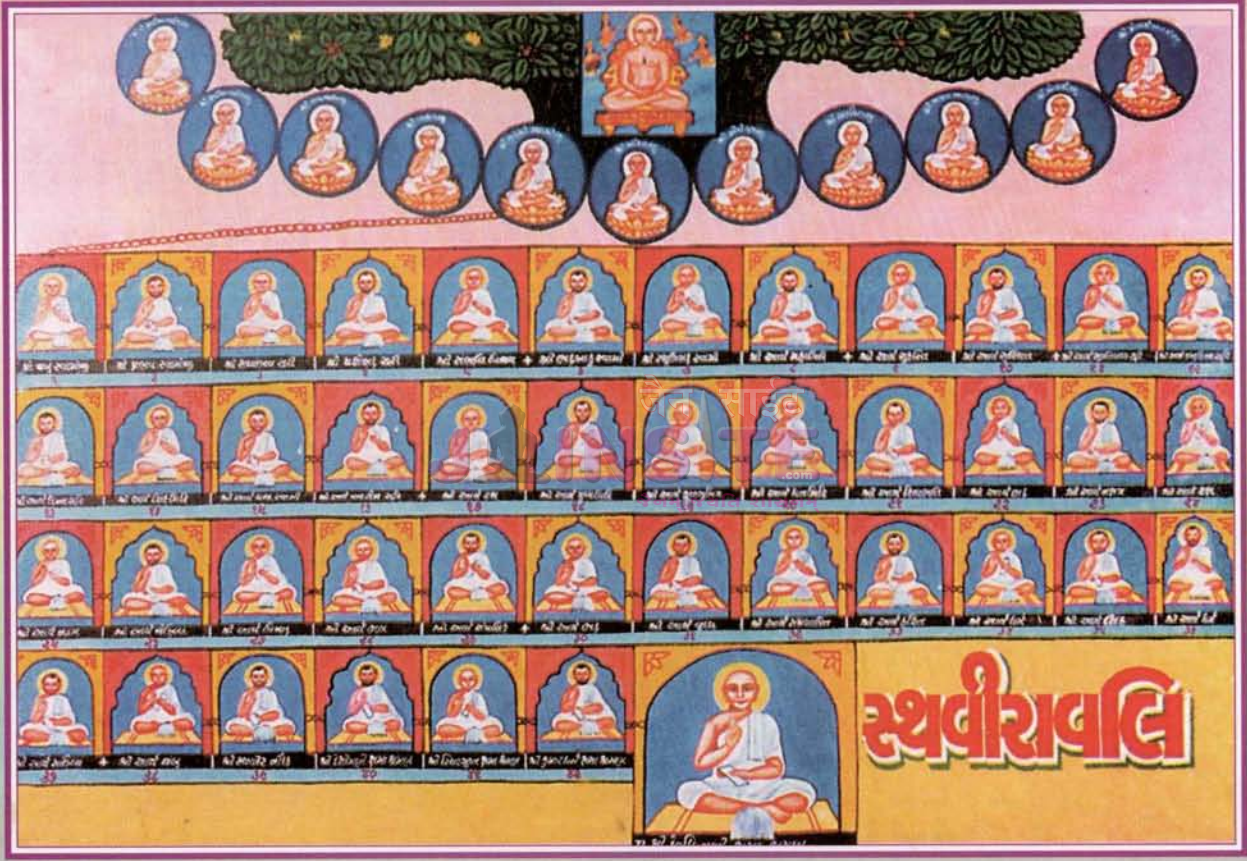
વલ્લભીપુરમાં ૫૦૦ આચાર્યનું
મિલન અને વાચના

કલ્પસૂત્રના રચયિતા
પૂ. ચૌદપૂર્વધર ભદ્રબાહુસ્વામીજી

પુત્રશોક નિવારણાર્થે પૂજ્યશ્રી દ્વારા ધ્રુવસેન રાજા
સહ સભા સમક્ષ કલ્પસૂત્ર વાંચન આનંદપુર નગરમાં

પ્રભુ મહાવીરસ્વામીથી દેવર્ષિગણે ક્ષમાશ્રમણ સુધીની સ્થવિરાવલિ

કાશ્યપગોત્રી આર્યહસ્તિને વંદન કરું છું. એ આર્યહસ્તિ ક્ષમાના સાગર અને ધીર હતા તથા ગ્રીષ્મઋતુના પહેલા માસમાં શુકલ પક્ષના દિવસોમાં કાલધર્મને પામેલા. [૫]

જેમના નિષ્ક્રમણ-દીક્ષા લેવાને-સમયે દેવે ઉત્તમ છત્ર ધારણ કરેલું તે સુવ્રતવાળા, શિષ્યોનીલબ્ધિથી સંપન્ન આર્યધર્મને વંદન કરું છું. [૬]

કાશ્યપગોત્રી હસ્તને અને શિવસાધક ધર્મને નમસ્કાર કરું છું. કાશ્યપગોત્રી સિંહને અને કાશ્યપગોત્રી ધર્મને પણ વંદન કરું છું. [૭]

સૂત્રરૂપ અને તેના અર્થરૂપ રત્નોથી ભરેલા, ક્ષમાસંપન્ન દમસંપન્ન અને માર્દવગુણસંપન્ન કાશ્યપગોત્રી દેવદ્વિક્ષમાશ્રમણને પ્રણિપાત કરું છું.

સ્થવિરાવલિ સંપૂર્ણ

સામાચારી

[૨૨૪] તે કાલે તે સમયે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર વર્ષાઋતુનો વીશ રાત સહિત એક માસ વીતી ગયા પછી એટલે અષાઠ ચોમાસું બેઠા પછી પચાસ દિવસ વીતી ગયા પછી વર્ષાવાસ રહેલા છે.

[૨૨૫] પ્ર.- હવે હે ભગવાન્ ! કયા કારણથી એમ કહેવાય છે કે 'શ્રમણ ભગવાન મહાવીર વર્ષાઋતુના વીશ રાત સહિત એક માસ વીતી ગયા પછી વર્ષાવાસ રહેલા છે' ?

ઉ.- કારણકે ઘણું કરીને તે સમયે ગૃહસ્થોનાં ઘરો તેમની બધી બાજુએ સાદડીથી કે ટટ્ટીથી ઢંકાયેલાં હોય છે, ઘોળાએલાં હોય છે, છાજેલાં-ચાળેલાં કે છાજાવાળાં હોય છે, લીપેલાં હોય છે, ચારે બાજુ વંડીથી કે વાડથી સુરક્ષિત હોય છે, ઘસીને-ખાડાખડિયા પૂરીને-સરખાં કરેલાં હોય છે, ચોક્ખાં સૂંવાળાં કરેલાં હોય છે, સુગંધિત ઘૂપોથી સુગંધી કરેલાં હોય છે, પાણી નીકળી જવા માટે નીકોવાળાં બનાવેલાં હોય છે અને બહાર ખાળોવાળાં તૈયાર થયેલાં તથા તે ઘરો

ગૃહસ્થોએ પોતાને માટે સારાં કરેલાં હોય છે, ગૃહસ્થોએ વાપરેલાં હોય છે અને પોતાને રહેવા સારુ જીવજંતુ વગરનાં બનાવેલાં હોય છે માટે તે કારણથી એમ કહેવાય છે કે 'શ્રમણ ભગવાન મહાવીર વર્ષાઋતુનો વીશ રાત સહિત એક માસ વીતી ગયા પછી વર્ષાવાસ રહેલા છે.'

[૨૨૬ થી ૨૩૦] જેવી રીતે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર વર્ષાઋતુના વીશ રાત સહિત એક માસ વીતી ગયા પછી વર્ષાવાસ રહેલા છે તેવી રીતે ગણધરો, ગણધરોના શિષ્યો, સ્થવિરો, જેઓ આજકાલ શ્રમણ નિગ્રંથો વિહરે છે, વિદ્યમાન છે તેઓ, તથા આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો પણ વર્ષાઋતુના વીશ રાત સહિત એક માસ વીતી ગયા પછી વર્ષાવાસ રહેલા છે.

[૨૩૧] જેમ અમારા આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો યાવત્ વર્ષાવાસ રહે છે. તેમ અમે પણ વર્ષાઋતુનો વીશ રાત સહિત એક માસ વીતી ગયા પછી વર્ષાવાસ રહિયે છીએ.

એ સમય કરતાં વહેલું વર્ષાવાસ રહેવું ખપે, તે રાતને ઊલંઘવી ન ખપે અર્થાત્ વર્ષાઋતુના વીશ રાત સહિત એક માસની છેલ્લી રાતને ઊલંઘવી ન ખપે એટલે એ છેલ્લી રાત પહેલાં જ વર્ષાવાસ કરી દેવો જોઈએ.

[૨૩૨] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથોને કે નિર્ગ્રથીઓને બધી બાજુએ પાંચ ગાઉ સુધીમાં અવગ્રહને સ્વીકારીને વાસ કરવાનું બપે, પાણીથી ભીનો થયેલો હાથ સુકાય એટલો સમય પણ અવગ્રહમાં રહેવું બપે, અને ઘણા સમય સુધી પણ અવગ્રહમાં રહેવું બપે. અવગ્રહથી બહાર રહેવું ન બપે.

[૨૩૩] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથોને કે નિર્ગ્રથીઓને બધી બાજુએ પાંચ ગાઉ સુધીમાં ભિક્ષાયર્યા માટે જવાનું બપે અને પાછા ફરવાનું બપે.

જ્યાં નદી સદાને માટે પાણીથી ભરેલી રહે છે અને નિત્ય વહેતી રહે છે ત્યાં બધી બાજુએ પાંચ ગાઉ સુધીમાં ભિક્ષાયર્યા માટે જવાનું અને પાછા ફરવાનું ન બપે.

એરાવતી નદી કુણાલા નગરીમાં છે, જ્યાં એક પગ પાણીમાં કરીને ચાલી શકાય અને એક પગ સ્થલમાં-પાણી બહાર-કરીને ચાલી શકાય-એ રીતે અર્થાત્ એવે સ્થળે બધી બાજુએ પાંચ ગાઉ સુધીમાં ભિક્ષાયર્યા માટે જવાનું અને પાછા ફરવાનું બપે.

જૈન સાઈટ
JAINSITE
જૈનમ્ જયતિ શાસનમ્

૧૯૧

૧૯૧

૧૯૧

૧૯૧

[૨૩૪] વર્ષાવાસ રહેલામાંના કેટલાકોને એ પ્રમાણે અગાઉથી કહી રાખેલું હોય છે. 'હે ભદ્રન્ત ! તું દેજે' તે તેમને એમ દેવાનું ખપે, તેમને પોતાનું લેવાનું ન ખપે.

[૨૩૫] વર્ષાવાસ રહેલામાંના કેટલાકોને એ પ્રમાણે અગાઉથી કહી રાખેલું હોય છે. 'હે ભદ્રન્ત ! આહારાદિ તું લાવીને ગ્રહણ કરજે, તો તેમને એમ લેવાનું ખપે, તેમને ગ્લાનને દેવાનું ન ખપે.

[૨૩૬] વર્ષાવાસ રહેલામાંના કેટલાકોને એ પ્રમાણે અગાઉથી કહી રાખેલું હોય છે. 'હે ભદ્રન્ત ! તું ગ્લાનને આહારાદિ લાવી દેજે' 'હે ભદ્રન્ત ! તું લેજે' તો તેમને એમ દેવાનું પણ ખપે અને લેવાનું પણ ખપે.

[૨૩૭] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રંથો કે નિર્ગ્રંથીઓ હ્રષ્ટપુષ્ટ હોય, આરોગ્યવાળાં હોય, બલવાન દેહવાળાં હોય તો તેમને આ નવ રસવિકૃતિઓ વારંવાર વાપરવી ન ખપે, કારણે ખપે તે જેમકે; ૧ ક્ષીર-દૂધ, ૨ દહીં, ૩ માખણ, ૪ ઘી, ૫ તેલ, ૬ ગોળ, આદિ.

૧૯૧

૧૯૧

૧૯૧

૧૯૧

[૨૩૮] વર્ષાવાસ રહેલામાંના કેટલાકોને એ પ્રમાણે અગાઉથી કહી રાખેલું હોય છે. ‘હે ભદ્રન્ત ! માંદા માટે પ્રયોજન છે ?’ અને તે બોલે-પ્રયોજન છે. પછી માંદાને પૂછવું જોઈએ કે કેટલા દૂધ વગેરેનું પ્રયોજન છે ? અને દૂધ વગેરેનું પ્રમાણ માંદા પાસેથી જાણી લીધા પછી તે બોલે-આટલા પ્રમાણમાં માંદાને દૂધ વગેરેનું પ્રયોજન છે. માંદો તેને જે પ્રમાણ-માપ-કહે તે પ્રમાણે લાવવું જોઈએ અને પછી લેવા જનારો વિનંતી કરે, અને વિનંતી કરતો તે દૂધ વગેરે પ્રાપ્ત કરે, હવે જ્યારે તે દૂધ વગેરે પ્રમાણસર મળી જાય ત્યારે ‘સર્યુ-બસ’ એમ તેણે કહેવું જોઈએ. પછી દૂધ વગેરેને આપનારો તેને કહે કે હે ભગવંત ! ‘બસ’ એમ કેમ કહો છો ? પછી લેનારો ભિક્ષુ કહે કે માંદાને માટે આટલાનું પ્રયોજન છે. તે લેવા જનારને માંદાની નિશ્ચાથી એટલે માંદાને બહાને વધારે લેવું ન ખપે.

[૨૩૯] વર્ષાવાસ રહેલા સ્થવિરોએ તથા પ્રકારનાં કુલો કહેલાં હોય છે; જે કુલો પ્રીતિપાત્ર, સ્થિરતાવાળાં, વિશ્વાસપાત્ર, સમ્મત, બહૂમત, અને અનુમતિવાળાં હોય છે, તે કુલોમાં જઈને જોઈતી વસ્તુ નહીં જોઈને તેમને એમ બોલવું નો ખપે: હે આયુષ્મંત ! આ અથવા આ તારે ત્યાં છે ?

પ્ર.- હે ભગવંત ! 'તેમને એમ બોલવું નો ખપે' એમ શા માટે કહો છો ?

ઉ.- એમ કહેવાથી શ્રદ્ધાવાળો ગૃહસ્થ તે વસ્તુને નવી ગ્રહણ કરે-ખરીદે અથવા એ વસ્તુને ચોરી પણ લાવે.

[૨૪૦] વર્ષાવાસ રહેલા નિત્યભોજી ભિક્ષુને ગોચરીના સમયે આહાર, પાણી માટે ગૃહસ્થનાં કુલ તરફ એકવાર નીકળવું ખપે અથવા તે તરફ એકવાર પેસવું ખપે; પણ શરત એ કે, જો આચાર્યની, ઉપાધ્યાયની, તપસ્વીની કે માંદાની સેવાનું કારણ ન હોય અને જેમને દાઢીમૂછ કે બગલના વાળ નથી આવ્યા એવો નાનો ભિક્ષુ કે ભિક્ષુણી ન હોય અર્થાત્ આચાર્ય વગેરેની સેવાનું કારણ હોય તો એકથી પણ વધારે વાર ભિક્ષા માટે જવું ખપે અને ઊપર કહ્યો તેવો ભિક્ષુ નાનો હોય કે ભિક્ષુણી નાની હોય તો પણ એકથી વધારે વાર ભિક્ષા માટે નીકળવું ખપે.

[૨૪૧] વર્ષાવાસ રહેલા ચતુર્થભક્ત કરનારા ભિક્ષુને સારુ આ આટલી વિશેષતા છે કે તે ઉપવાસ પછીની સવારે ગોચરી સારુ નીકળીને પ્રથમ જ વિકટક એટલે નિર્દોષ ભોજન જમીને અને નિર્દોષ પાનક પીને પછી પાત્રને ચોકખું કરીને

ધોઈ કરીને ચલવી શકે તો તેણે તેટલા જ ભોજનપાન વડે તે દિવસે ચલાવી લેવું ઘટે અને તે, રીતે ન ચલવી શકે તો તેને ગૃહપતિના કુલ તરફ આહાર માટે કે પાણી માટે બીજી વાર પણ નીકળવું ખપે.

[૨૪૨] વર્ષાવાસ રહેલા છટ્કભક્ત કરનારા ભિક્ષુને ગોચરીના સમયે આહાર, પાણી માટે ગૃહસ્થના કુલ તરફ બે વાર નીકળવું ખપે.

[૨૪૩] વર્ષાવાસ રહેલા અક્રમભક્ત કરનારા ભિક્ષુને ગોચરીના સમયે આહાર, પાણી માટે ગૃહસ્થના કુલ તરફ ત્રણ વાર નીકળવું ખપે.

[૨૪૪] વર્ષાવાસ રહેલા વિકૃષ્ટભક્ત કરનારા ભિક્ષુને આહાર, પાણી માટે ગૃહસ્થના કુલ તરફ ગમે તે સમયે પણ નીકળવું ખપે.

[૨૪૫] વર્ષાવાસ રહેલા નિત્યભોજી ભિક્ષુને બધાં (પ્રકારનાં) પાણી લેવાં ખપે.

[૨૪૬] વર્ષાવાસ રહેલા ચતુર્થભક્ત કરનારા ભિક્ષુને ત્રણ પાણી લેવાં ખપે, ઉત્સ્વેદિમ, સંસ્વેદિમ, ચાઉલોદક.

[૨૪૭] વર્ષાવાસ રહેલા છટ્ઠભક્ત કરનાર ભિક્ષુને ત્રણ પાણી લેવાં ખપે, તિલોદક, તુષોદક, જવોદક.

[૨૪૮] વર્ષાવાસ રહેલા અઠ્ઠમભક્ત કરનારા ભિક્ષુને ત્રણ પાણી લેવાં ખપે, આયામ, સૌવીર, શુદ્ધવિકટ.

[૨૪૯] વર્ષાવાસ રહેલા વિકૃષ્ટભક્ત કરનારા ભિક્ષુને એક ઉષ્ણવિકટ પાણી લેવું ખપે, તે પણ દાણાના કણ વિનાનું, દાણાના કણ સાથેનું નહીં.

[૨૫૦] વર્ષાવાસ રહેલા ભક્તપ્રત્યાખ્યાયી ભિક્ષુને એક ઉષ્ણવિકટ (પાણી) લેવું ખપે, તે પણ દાણાના કણ વિનાનું, તે પણ કપડાથી ગળેલું, તે પણ પરિમિત-માપસર, તે પણ જોઈએ તેટલું પૂરું.

[૨૫૧] વર્ષાવાસ રહેલા, ગણેલી દત્તિ પ્રમાણે આહાર લેનાર ભિક્ષુને ભોજનની પાંચ દત્તિઓ અને પાણીની પાંચ દત્તિઓ લેવી ખપે અથવા ભોજનની ચાર દત્તિઓ અને પાણીની પાંચ દત્તિઓ લઈ શકાય અથવા ભોજનની પાંચ

દત્તિઓ અને પાણીની ચાર દત્તિઓ લઈ શકાય. મીઠાની કણી જેટલું પણ જો આસ્વાદન લેવાય તો તે પણ દત્તિ લીધી ગણાય. આવી દત્તિ સ્વીકાર્યા પછી તે દિવસે તે ભિક્ષુએ તે જ ભોજનથી ચલાવીને રહેવું ખપે, તે ભિક્ષુને ફરીવાર પણ ગૃહપતિના કુલ તરફ ભોજન માટે અથવા પાણી માટે નીકળવું ન ખપે.

[૨૫૨] વર્ષાવાસ રહેલા, નિષિદ્ધધરનો ત્યાગ કરનારાં નિર્ગ્રંથીઓને ઉપાશ્રયથી માંડી સાત ઘર સુધીમાં જ્યાં સંખંડિ થતી હોય ત્યાં જવું ન ખપે. કેટલાક એમ કહે છે કે ઉપાશ્રયમાંથી માંડીને આગળ આવેલા ઘરોમાં જ્યાં સંખંડિ થતી હોય ત્યાં નિષિદ્ધધરનો ત્યાગ કરનારાં નિર્ગ્રંથો કે નિર્ગ્રંથીઓને જવું ન ખપે કેટલાક વળી એમ કહે છે કે ઉપાશ્રયથી માંડીને પરંપરાએ આવતાં ઘરોમાં જ્યાં સંખંડિ થતી હોય ત્યાં નિષિદ્ધધરનો ત્યાગ કરનારાં નિર્ગ્રંથોને કે નિર્ગ્રંથીઓને જવું ન ખપે.

[૨૫૩] વર્ષાવાસ રહેલા કરપાત્રી ભિક્ષુને કણ માત્ર પણ સ્પર્શ થાય એ રીતે વૃષ્ટિકાય પડતો હોય અર્થાત્ ઝીણી ઓછામાં ઓછી ફરફર પડતી હોય ત્યારે ગૃહપતિના કુલ તરફ ભોજન માટે અથવા પાણી માટે નીકળવું ન ખપે.

[૨૫૪] વર્ષાવાસ રહેલા કરપાત્રી ભિક્ષુને પિંડપાત-ભિક્ષા-લઈને અઘરમાં-જ્યાં ઘર ન હોય ત્યાં-અગાસીમાં રહેવું,

ભોજન કરવું ન ખપે. અગાસીમાં રહેતા-ખાતાં કદાચ એકદમ વૃષ્ટિકાર્ય પડે તો ખાધેલું થોડુંક ખાઈને અને બાકીનું થોડુંક લઈને-તેને હાથ વડે હાથને ઢાંકીને અને એ હાથને છાતીસાથે દાબી રાખે અથવા કાંખમાં સંતાડી રાખે. આમ કર્યા પછી ગૃહસ્થોએ પોતાને સારુ બરાબર છાયેલાં ઘરો તરફ, અથવા ઝાડનાં મૂળો તરફ-ઝાડની ઓથે જાય; જે હાથમાં ભોજન છે તે હાથવડે જે રીતે પાણી કે પાણીનો છાંટો અથવા ઓછામાં ઓછી ઝીણી ફરફર-ઝાકળ-ઓસ વિરાધના ન પામે તે રીતે વર્તે-રહે.

[૨૫૫] વર્ષાવાસ રહેલા કરપાત્રી ભિક્ષુને જ્યારે કાંઈ કણમાત્ર પણ સ્પર્શ થાય એ રીતે ઓછામાં ઓછી ઝીણી ફરફર પડતી હોય ત્યારે ભોજન માટે અથવા પાણી માટે ગૃહપતિના કુલ તરફ નીકળવું ન ખપે.

[૨૫૬] વર્ષાવાસ રહેલા પાત્રધારી ભિક્ષુને અખંડધારાએ વરસાદ હોય ત્યારે ભોજન માટે અથવા પાણી માટે ગૃહપતિના કુલ તરફ નીકળવું ન ખપે. ઓછો વરસાદ વરસતો હોય ત્યારે અંદર સૂતરનું કપડું અને ઉપર ઊનનું કપડું ઓઢીને ભોજન સારુ અથવા પાણી સારુ ગૃહપતિના કુલ તરફ તે ભિક્ષુને નીકળવું ખપે.

[૨૫૭] વર્ષાવાસ રહેલા અને ભિક્ષા લેવાની વૃત્તિથી ગૃહસ્થના કુલમાં પેઠેલાં નિર્ગ્રથને કે નિર્ગ્રથીને રહી રહીને-
આંતરે આંતરે વરસાદ પડે ત્યારે બાગમાં (ઝાડની) નીચે જવું ખપે અથવા ઝાડના મૂલની ઓથે જવું ખપે.

ઊપર જણાવેલી જગ્યાએ ગયા પછી ત્યાં જો નિર્ગ્રથ કે નિર્ગ્રથી પહોંચ્યા પહેલાં જ અગાઉથી તૈયાર કરેલા
ચાવલ-ઓદન મલતા હોય ને તેમના પહોંચ્યા પછી પાછળથી તૈયાર કરેલો ભિલિંગસૂપ એટલે મસૂરની દાળ કે અડદની
દાળ વા તેલવાળો સૂપ મળતો હોય તો તેમને ચાવલ-ઓદન લેવો ખપે અને ભિલિંગસૂપ લેવો ન ખપે.

ત્યાં જો તેમના પહોંચ્યા પહેલાં અગાઉથી તૈયાર થયેલો ભિલિંગસૂપ મળતો હોય અને ચાવલ-ઓદન તેમના
પહોંચ્યા પછી પાછળથી તૈયાર કરેલો મળતો હોય તેમને ભિલિંગસૂપ લેવો ખપે, ચાવલ-ઓદન લેવો ન ખપે.

ત્યાં તેમના પહોંચ્યા પહેલાં એ બન્ને વાનાં અગાઉથી તૈયાર થયેલાં મળતાં હોય તો તેમને તે બન્ને વાનાં લેવાં ખપે.

ત્યાં તેમના પહોંચ્યાં પહેલાં અગાઉથી તૈયાર થયેલું હોય તે તેમને લેવું ખપે અને તેમાં જે તેમના પહોંચ્યા પછી
પાછળથી તૈયાર થયેલું હોય તે તેમને લેવું ન ખપે.

[૨૫૮] વર્ષાવાસ રહેલાં અને ભિક્ષા લેવાની વૃત્તિથી ગૃહસ્થના કુલમાં પેઠેલાં નિર્ગ્રંથને કે નિર્ગ્રંથીને જ્યારે રહી રહીને આંતરે આંતરે વરસાદ વરસતો હોય ત્યારે તેને કાં તો બાગની ઓથે નીચે, કાં તો ઉપાશ્રયની ઓથે નીચે, કાં તો વિકટગૃહની નીચે, કાં તો ઝાડના મૂળની ઓથે નીચે, કાં તો ઉપાશ્રયની ઓથે નીચે, કાં તો વિકટગૃહની નીચે, કાં તો ઝાડના મૂળની ઓથે નીચે ચાલ્યું જવું ખપે અને ત્યાં ગયા પછી પણ પહેલાં મેળવેલાં આહાર અને પાણી રાખી મૂકી વખત ગુમાવવાનું ન ખપે, ત્યાં પહોંચતાં જ વિકટકને ખાઈ પી લઈ પાત્રને ચોકખું કરીને સાફ કરીને એક જગ્યાએ સારી રીતે બાંધી કરીને સૂર્ય બાકી હોય ત્યાં જ જે તરફ ઉપાશ્રય છે તે જ તરફ જવું ખપે, પણ ત્યાં રાત ગાળવી તેમને ન ખપે.

[૨૫૯] વર્ષાવાસ રહેલાં અને ભિક્ષા લેવાની વૃત્તિથી ગૃહસ્થના કુલમાં પેઠેલાં નિર્ગ્રંથને કે નિર્ગ્રંથીને જ્યારે રહી રહીને આંતરે આંતરે વરસાદ પડતો હોય ત્યારે તેને કાં તો બાગની ઓથે નીચે, કાં તો ઉપાશ્રયની ઓથે નીચે, યાવત્ ચાલ્યું જવું ખપે.

(૧) ત્યાં તે એકલા નિર્ગ્રથને એકલી નિર્ગ્રથીની સાથે ભેગા રહેવું ન ખપે. (૨) ત્યાં તે એકલા નિર્ગ્રથને બે નિર્ગ્રથીની સાથે ભેગા રહેવું ન ખપે. (૩) ત્યાં બે નિર્ગ્રથોને એકલી નિર્ગ્રથીની સાથે ભેગા રહેવું ન ખપે. (૪) ત્યાં બે નિર્ગ્રથોને બે નિર્ગ્રથીઓની સાથે ભેગા રહેવું ન ખપે.

ત્યાં કોઈ પાંચમો સાક્ષી રહેવો જોઈએ, ભલે તે ક્ષુલ્લક હોય અથવા ક્ષુલ્લિકા હોય અથવા બીજાઓ તેમને જોઈ શક્તા હોય-બીજાઓની નજરમાં તેઓ આવી શક્તા હોય-અથવા ઘરનાં ચારે બાજુનાં બારણાં ઉઘાડાં હોય તો એ રીતે તેઓને એકલા રહેવું ખપે.

[૨૬૦] વર્ષાવાસ રહેલાં અને ભિક્ષા લેવાની વૃત્તિથી ગૃહસ્થના કુલમાં પેઠેલાં નિર્ગ્રથને જ્યારે રહી રહીને આંતરે આંતરે વરસાદ વરસતો હોય ત્યારે તેને કાં તો બાગની ઓથે નીચે કાં તો ઉપાશ્રયની ઓથે નીચે ચાલ્યા જવું ખપે. ત્યાં એકલા નિર્ગ્રથને એકલી ઘરઘણિયાણીની સાથે ભેગા રહેવું ન ખપે અહીં પણ પૂર્વ પ્રમાણે ચાર ભાંગા સમજવા.

ત્યાં કોઈ પાંચમો સ્થવિર કે સ્થવિરા હોવી જોઈએ અથવા તેઓ બીજાઓની નજરમાં દેખી શકાય તેમ રહેવાં જોઈએ અથવા ઘરનાં ચારે બાજુનાં બાર ઉઘાડાં હોવાં જોઈએ, એ રીતે તેઓને એકલા રહેવું ખપે.

[૨૬૧] અને એ જ પ્રમાણે એકલી નિર્ગ્રંથી અને એકલા ગૃહસ્થના ભેગા નહીં રહેવા સંબંધે પણ ચાર ભાંગા સમજવા.

[૨૬૨] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રંથોને કે નિર્ગ્રંથીઓને બીજા કોઈએ જણાવ્યા સિવાય, તેને માટે અશન પાન ખાદિમ કે સ્વાદિમ લેવું ન ખપે.

પ્ર.- હે ભગવાન્ ! તે એમ કેમ કહો છો ?

ઉ.- બીજા કોઈએ જણાવ્યા સિવાય, આણેલું અશન વગેરે ઈચ્છા હોય તો બીજો ખાય, ઈચ્છા ન હોય તો બીજો ન ખાય.

[૨૬૩] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રંથોને કે નિર્ગ્રંથીઓને તેમના શરીર ઊપરથી પાણી ટપકતું હોય વા તેમનું શરીર ભીનું હોય તો અશન પાન ખાદિમ કે સ્વાદિમને ખાવું ન ખપે.

[૨૬૪] પ્ર.-હે ભગવન્ ! તે એમ કેમ કહો છો ?

ઉ.- શરીરના સાત ભાગ સ્નેહાયતન જણાવેલા છે એટલે શરીરના સાત ભાગ એવા છે કે જેમાં પાણી ટકી શકે છે.,
૧ બન્ને હાથ, ૨ બન્ને હાથની રેખાઓ, ૩ આખા નખ, ૪ નખનાં ટેરવાં, ૫ બન્ને ભવાં, ૬ નીચેનો હોઠ એટલે દાઢી,
૭ ઊપરનો હોઠ એટલે મુંછ.

હવે તે નિર્ગ્રથોને કે નિર્ગ્રથીઓને એમ જણાય કે મારું શરીર પાણી વગરનું થઈ ગયું છે, મારા શરીરમાં પાણીની ભીનાશ મુદ્દલ નથી તો એ રીતે તેમને અશન પાન ખાદિમ સ્વાદિમનો આહાર કરવો ખપે.

[૨૬૫] અહીં જ વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથોએ અથવા નિર્ગ્રથીઓએ આઠ સૂક્ષ્મો જાણવાં જેવાં છે, હર કોઈ ઇન્દ્રિય નિર્ગ્રથ કે નિર્ગ્રથીએ વારંવાર એ આઠ સૂક્ષ્મો જાણવાં જેવાં છે, જોવાં જેવાં છે અને સાવધાનતા રાખી એમની પડિલેહણા-કાળજી-કરવાની છે ૧ પ્રાણસૂક્ષ્મ, ૨ પનકસૂક્ષ્મ, ૩ બીજસૂક્ષ્મ, ૪ હરિતસૂક્ષ્મ, ૫ પુષ્પસૂક્ષ્મ, ૬ અંડસૂક્ષ્મ, ૭ લેણસૂક્ષ્મ, ૮ સ્નેહસૂક્ષ્મ.

[૨૬૬] પ્ર. હવે તે પ્રાણસૂક્ષ્મ શું કહેવાય ?

ઉ.- પ્રાણસૂક્ષ્મ એટલે ઝીણામાં ઝીણા નરી આંખે ન જોઈ શકાય તેવાં બેઈદ્રિયવાળા વગેરે સૂક્ષ્મ પ્રાણો, પ્રાણસૂક્ષ્મના પાંચ પ્રકાર જણાવેલા છે. તે જેમકે; ૧ કાળા રંગનાં સૂક્ષ્મ પ્રાણો, ૨ નીલા રંગનાં સૂક્ષ્મ પ્રાણો, ૩ રાતા રંગનાં સૂક્ષ્મ પ્રાણો, ૪ પીળા રંગનાં સૂક્ષ્મ પ્રાણો, ૫ ઘોળા રંગનાં સૂક્ષ્મ પ્રાણો. અનુદ્રરી કુંથુઆ-કંથવા નામનું સૂક્ષ્મ પ્રાણી છે, જે સ્થિર ન હોય ચાલતું હોય તો છદ્મસ્થ નિર્ગ્રંથો કે નિર્ગ્રંથીઓની નજરમાં જલદી આવી શકે છે માટે છદ્મસ્થ નિર્ગ્રંથ કે નિર્ગ્રંથીએ વારંવાર જેને જાણવાની છે, જોવાની છે અને સાવધાનતાથી કાળજીપૂર્વક પડિલેહવાની છે.

[૨૬૭] પ્ર.- હવે તે પનકસૂક્ષ્મ શું કહેવાય ?

ઉ.- ઝીણામાં ઝીણી નરી આંખે ન દેખી શકાય તેવી ફૂગી એ પનકસૂક્ષ્મ, પનકસૂક્ષ્મના પાંચ પ્રકાર છે, ૧ કાળી પનક, ૨ નીલી પનક, ૩ રાતી પનક, ૪ પીળી પનક, ૫ ઘોળી પનક. પનક એટલે લીલફૂલ-ફૂગી-સેવાળ. વસ્તુ ઊપર જે ફૂગી ઝીણામાં ઝીણી આંખે ન દેખી શકાય તેવી વળે છે તે, વસ્તુની સાથે ભળી જતા એકસરખા રંગની હોય છે. છદ્મસ્થ નિર્ગ્રંથ કે નિર્ગ્રંથીએ જેને વારંવાર જાણવાની છે, જોવાની છે અને પડિલેહવાની છે.

[૨૬૮] પ્ર.- હવે બીજસૂક્ષ્મ શું કહેવાય ?

ઉ.- બીજ એટલે બી. ઝીણામાં ઝીણું નરી આંખે ન દેખી શકાય તેવું બી, એ બીજસૂક્ષ્મ, એ બીજસૂક્ષ્મ પાંચ પ્રકારનું છે. ૧ કાળું બીજસૂક્ષ્મ, ૨ નીલું બીજસૂક્ષ્મ, ૩ રાતું બીજસૂક્ષ્મ, ૪ પીળું બીજસૂક્ષ્મ, ૫ ઘોળું બીજસૂક્ષ્મ. નાનામાં નાની કણી સમાન રંગવાળું બીજસૂક્ષ્મ જણાવેલું છે. અર્થાત્ જે રંગની અનાજની કણી હોય છે તે જ રંગનું બીજસૂક્ષ્મ હોય છે, છદ્મસ્થ નિર્ગ્રથે કે નિર્ગ્રથીએ જેને વારંવાર જાણવાનું છે, જોવાનું છે અને પડિલેહવાનું છે.

[૨૬૯] પ્ર.- હવે તે હરિતસૂક્ષ્મ શું કહેવાય ?

ઉ.- હરિત એટલે તાજું નવું ઉગેલું, ઝીણામાં ઝીણું નરી આંખે ન દેખી શકાય, તેવું હરિત, એ હરિતસૂક્ષ્મ. એ હરિતસૂક્ષ્મ પાંચ પ્રકારનું છે. ૧ કાળું હરિતસૂક્ષ્મ, ૨ નીલું હરિતસૂક્ષ્મ, ૩ રાતું હરિતસૂક્ષ્મ, ૪ પીળું હરિતસૂક્ષ્મ, ૫ ઘોળું હરિતસૂક્ષ્મ. એ હરિતસૂક્ષ્મ જે જમીન ઊપર ઉગે છે તે જમીનનો જેવો રંગ હોય છે તેવા તદ્દન સરખા રંગવાળું હોય છે. છદ્મસ્થ નિર્ગ્રથ કે નિર્ગ્રથીએ જેને વારંવાર જાણવાનું છે, જોવાનું છે અને પડિલેહવાનું છે.

૨૭૦.- પ્ર.- હવે તે પુષ્પૂક્ષ્મ શું કહેવાય ?

ઉ.- પુષ્પ એટલે ફૂલ, ઝીણામાં ઝીણું નરી આંખે ન દેખી શકાય તેવું ફૂલ, એ પુષ્પસૂક્ષ્મ. એ પુષ્પસૂક્ષ્મ પાંચ પ્રકારનું છે, ૧ કાળું પુષ્પસૂક્ષ્મ ૨ નીલું પુષ્પસૂક્ષ્મ, ૩ રાતું પુષ્પસૂક્ષ્મ, ૪ પીળું પુષ્પસૂક્ષ્મ, ૫ ઘોળું પુષ્પસૂક્ષ્મ. એ પુષ્પસૂક્ષ્મ જે ઝાડ ઊપર ઉગે છે તે ઝાડનો જેવો રંગ હોય છે તેવા તદ્દન સરખા રંગવાળું જણાવેલું છે . છદ્મસ્થ નિર્ગ્થ કે નિર્ગ્થીએ જેને જાણવાનું છે, જોવાનું છે અને પડિલેહવાનું છે.

[૨૭૧] પ્ર.- હવે તે અંડસૂક્ષ્મ શું કહેવાય ?

ઉ.- અંડ એટલે ઈંડું. ઝીણામાં ઝીણું નરી આંખે ન દેખી શકાય તેવું ઈંડું, એ અંડસૂક્ષ્મ. અંડસૂક્ષ્મ પાંચ પ્રકારનું ૧ મધમાખ વગેરે ડંખ દેનાર પ્રાણીઓનાં ઈંડાં, ૨ કરોળિયાનાં ઈંડાં, ૩ કીડિઓનાં ઈંડાં, ૪ ઘરોળીનાં ઈંડાં, ૫ કાકડીનાં ઈંડાં. છદ્મસ્થ નિર્ગ્થ કે નિર્ગ્થીએ એ ઈંડાં-વારંવાર જાણવાનાં છે, જોવાનાં છે અને પડિલેહવાનાં છે.

[૨૭૨] પ્ર.- હવે તે લેણસૂક્ષ્મ શું કહેવાય ?

ઉ.- લેણ એટલે દર, ઝીણામાં ઝીણું નરી આંખે ન દેખી શકાય તેવું લેણસૂક્ષ્મ. લેણસૂક્ષ્મ પાંચ પ્રકારનું છે. ૧ ગદ્દેયા વગેરે જીવોએ પોતાને રહેવા માટે જમીનમાં કોરી કાઢેલું દર-ઉત્તિંગલેણ, ૨ પાણી સૂકાઈ ગયા પછી જ્યાં મોટી મોટી તરાડો પડી ગઈ હોય ત્યાં જે દર થયાં હોય તે તિંગુલેણ, ૩ બિલભોણ, ૪ તાલમૂલક-તાડના મૂલ જેવા ઘાટવાળું દર-નીચેથી પહોળું અને ઊપર સાંકડું એવું દર-ભોણ. ૫ શંબૂકાર્વત-શંખના અંદરના આંટા જેવું ભમરાનું દર. છદ્ધસ્થ નિર્ગ્રંથ કે નિર્ગ્રંથીએ એ દરો વારંવાર જાણવાનાં છે, જોવાનાં છે અને પડિલેહવાનાં છે.

[૨૭૩] પ્ર.- હવે તે સ્નેહસૂક્ષ્મ શું કહેવાય ?

ઉ.- સ્નેહ એટલે ભીનાશ, જે ભીનાશ જલદી નજરે ન ચડે એવી હોય તે સ્નેહસૂક્ષ્મ. સ્નેહસૂક્ષ્મ પાંચ પ્રકારનું છે. ૧ ઓસ, ૨ હિમ-જામી ગયેલા પાણીનું ટપકું, ૩ ધૂમસ, ૪ કરા, ૫ હરતનુ-ઘાસની ટોચ ઊપર બાઝેલાં પાણીનાં ટીપાં. છદ્ધસ્થ નિર્ગ્રંથ કે નિર્ગ્રંથીએ એ પાંચે સ્નેહસૂક્ષ્મો વારંવાર જાણવાનાં છે, જોવાનાં છે, પડિલેહવાનાં છે.

૧

૧

૧

૧

૧

૨૦૭

૧

૧

૧

[૨૭૪] વર્ષાવાસ રહેલો ભિક્ષુ, આહાર, પાણી માટે ગૃહસ્થના કુલ ભણી નીકળવાનું ઈચ્છે અથવા તે તરફ પેસવાનું ઈચ્છે તો આચાર્યને, ઉપાધ્યાયને, સ્થવિરને, પ્રવર્તકને, ગણિને, ગણધરને, ગણાવચ્છેદકને અથવા જે કોઈને પ્રમુખ કરીને વિહરતા હોય તેમને પૂછ્યા વિના તેને તેમ કરવાનું ન ખપે, તેમને પૂછી તેને તેમ કરવાનું ખપે, ભિક્ષુ તેમને આ રીતે પૂછે : 'હે ભગવાન્ ! તમારી સમ્મતિ પામેલો હું ગૃહપતિના કુલ ભણી આહાર, પાણી માટે નીકળવું અથવા પેસવું ખપે ? જો તેઓ તેને સમ્મતિ ન આપે તો ભિક્ષુને આહાર, પાણી માટે ગૃહસ્થના કુલ ભણી નીકળવું અથવા પેસવું ન ખપે.

પ્ર.- હે ભગવન્ તે એમ કેમ હો છો ?

ઉ.- સમ્મતિ આપવામાં કે ન આપવામાં આચાર્યો પ્રત્યવાયને એટલે વિઘ્નને આફતને જાણતા હોય છે.

[૨૭૫] એ જ પ્રમાણે વિહારભૂમિ તરફ જવા સારું અથવા બીજું જે કાંઈ પ્રયોજન પડે તે સારું અથવા એ ગામથી બીજે ગામ જવા સારું એ બધી પ્રવૃત્તિઓ માટે ઊપર પ્રમાણે જાણવું.

૧

૧

૧

[૨૭૬] વર્ષાવાસ રહેલો ભિક્ષુ કોઈ પણ એક વિગઈને ખાવા ઈચ્છે તો આચાર્યને, ઉપાધ્યાયને અથવા સ્થવિરને, પ્રવર્તકને, ગણિને, ગણધરને, ગણાવચ્છેદકને અથવા જે કોઈને પ્રમુખ ગણીને વિહરતો હોય તેમને પૂછયા વિના તેને તેમ કરવાનું ન ખપે. પણ તેમને પૂછીને તેને તેમ કરવાનું ખપે. ભિક્ષુ તેમને આ રીતે પૂછે : હે ભગવન્ ! તમારી સમ્મતિ પામેલો છતાં હું કોઈ પણ એક વિગઈને આટલા પ્રમાણમાં અને આટલીવાર ખાવા સારુ ઈચ્છું છું.' આમ પૂછયા પછી જો તેઓ તેને સમ્મતિ આપે તો એ રીતે તે ભિક્ષુને કોઈ પણ એક વિગઈ ખાવી ખપે, જો તેઓ તેને સમ્મતિ ન આપે તો તે ભિક્ષુને એ રીતે કોઈ પણ એક વિગઈ ખાવી ન ખપે.

પ્ર.- હે ભગવન્ ! તે એમ કેમ કહો છો ?

ઉ.- એમ કરવામાં આચાર્યો પ્રત્યવાયને કે અપ્રત્યવાયને એટલે હાનિને કે લાભને જાણતા હોય છે.

[૨૭૭] વર્ષાવાસ રહેલો ભિક્ષુ કોઈપણ જાતની એક ચિકિત્સા કરાવવા ઈચ્છે તો એ સંબંધે પણ બધું તે જ પૂર્વ પ્રમાણે સમજવું.

[૨૭૮] વર્ષાવાસ રહેલો ભિક્ષુ, કોઈ એક પ્રકારના પ્રશંસાપાત્ર, કલ્યાણકારી ઉપદ્રવોને દૂર કરનારા, જાતને ધન્ય કરનારા, મંગલના કારણ, સુશોભન અને મોટા પ્રભાવશાલી તપધર્મને સ્વીકારીને વિહરવા ઈચ્છે તો એ સંબંધે પણ બધું તે જ પૂર્વ પ્રમાણે સમજવું.

[૨૭૯] વર્ષાવાસ રહેલો ભિક્ષુ, સૌથી છેલ્લી મારણાંતિક સંલેખનાનો આશ્રય લઈ શરીરને ખપાવી નાખવાની વૃત્તિથી આહારપાણીનો ત્યાગ કરી પાદપોપગત થઈ મૃત્યુનો અભિલાષ નહીં રાખતો વિહરવા ઈચ્છે અને એ સંલેખનાના હેતુથી ગૃહસ્થના કુલ ભણી નીકળવા ઈચ્છે, તે તરફ પેસવા ઈચ્છે, અશન પાન ખાદિમ કે સ્વાદિમનો આહાર કરવા ઈચ્છે, શૌચને કે પેશાબને પરઠવવા ઈચ્છે, સ્વાધ્યાય કરવા ઈચ્છે, ધર્મજાગરણ સાથે જાગવા ઈચ્છે, તો એ બધી પ્રવૃત્તિઓ સંબંધે પણ બધું તે જ પૂર્વ પ્રમાણે સમજવું.

[૨૮૦] વર્ષાવાસ રહેલો ભિક્ષુ કપડાને, પાત્રને, કંબલને, પગપૂંછણાને, બીજી કોઈ ઉપધિને તડકામાં તપાવવા ઈચ્છે, અથવા વારંવાર તપાવવા ઈચ્છે તો અનેક જણને ચોક્કસ જણાવ્યા સિવાય તેને ગૃહપતિના કુલ ભણી આહાર,

પાણી માટે નીકળવું અથવા પેસવું ન ખપે, તથા અશન પાન ખાદ્ય કે સ્વાદ્યમનો આહાર કરવો ન ખપે, બહાર વિહારભૂમિ તરફ જવું ન ખપે, અથવા સજાયા કરવાનું ન ખપે, કાઉસગ્ગ કરવાનું, ધ્યાન માટે બીજા કોઈ આસનમાં ઊભા રહેવાનું ન ખપે.

અહીં કોઈ એક અથવા અનેક સાધુ પાસે રહેતા હોય અને તેઓ હાજર હોય તો તે ભિક્ષુએ તેમને-આ રીતે કહેવું ખપે: 'હે આર્યો ! તમે માત્ર આ તરફ ઘડીકવાર ધ્યાન રાખજો જેટલામાં હું ગૃહપતિના કુલ ભણી જઈ આવું યાવત્ કાઉસગ્ગ કરી આવું, અથવા ધ્યાન માટે બીજા કોઈ આસનમાં ઊભો રહી આવું.' જો તે સાધુ કે સાધુઓ ભિક્ષુની વાતનો સ્વીકાર કરી ધ્યાન રાખવાની હા પાડે તો એ રીતે એ ભિક્ષુને ગૃહપતિના કુલ ભણી આહાર, પાણી માટે નીકળવું કે પેસવું ખપે યાવત્ કાઉસગ્ગ કરવાનું અથવા ધ્યાન સારું બીજા કોઈ આસનમાં ઊભા રહેવાનું ખપે, અને જો તે સાધુ કે સાધુઓ ભિક્ષુની વાતોનો સ્વીકાર ન કરે એટલે ધ્યાન રાખવાની ના પાડે તો એ રીતે એ ભિક્ષુને ગૃહપતિના કુલ ભણી આહાર, પાણી માટે નીકળવું કે પેસવું ખપે યાવત્ કાઉસગ્ગ કરવાનું અથવા ધ્યાન સારું કોઈ આસને ઊભા રહેવાનું ન ખપે.

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૨૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

[૨૮૧] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રંથોએ કે નિર્ગ્રંથીઓએ શય્યા અને આસનનો અભિગ્રહ નહીં કરનારા થઈને રહેવું ન બપે એમ થઈને રહેવું એ આદાન છે એટલે દોષોના ગ્રહણનું કારણ છે.

જે નિર્ગ્રંથ કે નિર્ગ્રંથી શય્યા અને આસનનો અભિગ્રહ નથી કરતાં. શય્યા કે આસન જમીનથી ઊંચાં નથી રાખતાં તથા સ્થિર નથી રાખતાં, કારણ વિના (શય્યા કે આસનને) બાંધ્યા કરે છે, માપ વગરનાં આસનો રાખે છે, આસન વગેરેને તડકો દેખાડતા નથી, પાંચસમિતિમાં સાવધાન રહેતા નથી, વારંવાર વારંવાર પડિલેહણા કરતા નથી અને પ્રમાર્જના કરવા બાબત કાળજી રાખતા નથી તેમને તે તે રીતે સંયમની આરાધના કરવી કઠણ પડે છે.

આ આદાન નથી: જે નિર્ગ્રંથો કે નિર્ગ્રંથી શય્યા અને આસનનો અભિગ્રહ કરતા હોય, તેમને ઊંચાં અને સ્થિર રાખતા હોય, તેમને વારંવાર પ્રયોજન વિના બાંધ્યા ન કરતા હોય, આસનો માપસર રાખતા હોય, શય્યા કે આસનોને તડકો દેખાડતા હોય, પાંચે સમિતિઓમાં સાવધાન હોય, વારંવાર વારંવાર પડિલેહણા કરતા હોય અને પ્રમાર્જના કરવા બાબત કાળજી રાખતા હોય તેમને તે તે રીતે સંયમની આરાધના કરવી સુગમ પડે છે.

૧૧

૧૧

૧૧

[૨૮૨] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથને કે નિર્ગ્રથીઓને શૌચને સારુ અને લઘુશંકાને સારુ ત્રણ જગયાએ પડિલેહવી ખપે, જે રીતે વર્ષાઋતુમાં કરવાનું હોય છે તે રીતે હેમંત અને ગ્રીષ્મઋતુમાં કરવાનું નથી હોતું.

પ્ર.- તો હે ભગવન્ ! તે એમ કેમ કહેલું છે ?

ઉ.- વર્ષાઋતુમાં પ્રાણો, તૃણો, બીજો, પનકો, અને હરિતો એ બધાં ઘણે ભાગે વારંવાર થયાં કરે છે. (માટે ઉપર પ્રમાણે કહેલું છે.)

[૨૮૩] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથોએ કે નિર્ગ્રથીઓએ ત્રણ પાત્રોને ગ્રહણ કરવાં ખપે, તે જેમકે; શૌચને સારુ એક પાત્ર, લઘુશંકાને સારુ બીજું પાત્ર અને કફ બડખા કે લીંટને સારુ ત્રીજું પાત્ર.

[૨૮૪] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથોએ કે નિર્ગ્રથીઓએ માથા ઉપર માપમાં માત્ર ગાયના રુંવાડા જેટલા પણ વાળ હોય એ રીતે પર્યુષણા પછી તે રાતને ઊલંઘવી ન ખપે અર્થાત્ વર્ષાઋતુના વીશ રાત સહિત એક માસની છેલ્લી રાત ને ગાયના રુંવાડા જેટલા પણ માથા ઉપર વાળ હોય તે રીતે ઊલંઘવી ન ખપે.

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

પાટના બંધનની પક્ષે પક્ષે આરોપણા કરવી જોઈએ, અસ્ત્રાથી મુંડ થનારે માસે માસે મુંડ થવું જોઈએ, કાતરથી મુંડ થનારે અડધે માસે મુંડ થવું જોઈએ, લોચથી મુંડ થનારે છ માસે મુંડ થવું જોઈએ અને સ્થવિરોને વાર્ષિક લોચ કરવો ઘટે.

[૨૮૫] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથોને કે નિર્ગ્રથીઓને પર્યુષણા પછી અધિકરણવાળી વાણી એટલે હિંસા અસત્ય વગેરે દોષથી દૂષિત વાણી વદવી ન ખપે. જે નિર્ગ્રથ કે નિર્ગ્રથી પર્યુષણા પછી એવી અધિકરણવાળી વાણી બોલે તેને તેમ કહેવું જોઈએ કે હે આર્ય ! આ જાતની વાણી બોલવાનો આચાર નથી-તું જે બોલે છે તે અકલ્પ્ય છે- આપણો તેવો આચાર નથી.' જે નિર્ગ્રથ કે નિર્ગ્રથી પર્યુષણા પછી અધિકરણવાળી વાણી બોલે તેને જૂથમાંથી બહાર કાઢી મૂકવો જોઈએ.

[૨૮૬] ખરેખર અહીં વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથોને કે નિર્ગ્રથીઓને આજે જ પર્યુષણાને દિવસે જ કર્કશ- અને કડવો ક્લેશ ઉત્પન્ન થાય તો શૈક્ષ-નાના-સાધુએ રત્નિક-વડિલ-સાધુને ખમાવવો ઘટે અને રત્નિકે પણ શૈક્ષને ખમાવવો ઘટે.

ખમવું, ખમાવવું, ઉપશમવું અને ઉપશમાવવું. (કલહ વખતે સાધુએ) સન્મતિ રાખીને સમીચીન રીતે પરસ્પર પૃચ્છા કરવાની વિશેષતા રાખવી જોઈએ.

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

જે ઉપશમ રાખે છે તેને આરાધના છે, જે ઉપશમ રાખતો નથી તેને આરાધના નથી માટે પોતે જાતે જ ઉપશમ રાખવો જોઈએ.

પ્ર.- હે ભગવન્ ! તે એમ કેમ કહેલું છે ?

ઉ.- શ્રમણપણાનો સાર ઉપશમ જ છે માટે તે એમ કહેલું છે.

[૨૮૭] વર્ષાવાસ રહેલા નિર્ગ્રથોએ કે નિર્ગ્રથીઓએ ત્રણ ઉપાશ્રયને ગ્રહણ કરવાનું ખપે. તે જેમકે; ત્રણમાંના બે ઉપાશ્રયોનું વારંવાર પડિલેહણ કરવું ઘટે અને જે વપરાશમાં છે તેની પ્રમાર્જના કરવી જોઈએ.

[૨૮૮] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથો કે નિર્ગ્રથીઓએ કોઈએક ચોક્કસ દિશાનો કે ચોક્કસ વિદિશાનો-ખૂણાનો-જ-ઉદ્દેશ કરીને ભાતપાણીની ગવેષણા કરવા જવાનું ખપે.

પ્ર.- હે ભગવન્ ! તે એમ કેમ કહેલ છે ?

ઉ.- શ્રમણ ભગવંતો વર્ષાઋતુમાં ઘણે ભાગે વિશેષ કરીને તપમાં સારી રીતે જાડાયેલાં હોય છે. તપસ્વી દૂબળો હોય

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

છે, થાકેલો હોય છે, કદાચ તે રસ્તામાં મૂર્છા પામે અથવા પડી જાય તો ચોક્કસ દિશા તરફ કે ચોક્કસ વિદિશા તરફ તેઓ ગયા હોય તે તરફ શ્રમણ ભગવંતો તપસ્વિની શોધ કરી શકે છે.

[૨૮૯] વર્ષાવાસ રહેલાં નિર્ગ્રથોને કે નિર્ગ્રથીઓને ગ્લાન-માંદાના કારણને લીધે યાવત્ ચાર કે પાંચ યોજન સુધી જઈને પાછા વળવાનું બપે. અથવા એટલી મર્યાદાની અંદર રહેવાનું પણ બપે, પરંતુ જે કાર્ય સારું જે દિવસે જ્યાં ગયા હોય ત્યાંનું કાર્ય પૂરું થયા પછી ત્યાંથી તુરત નીકળી જવું જોઈએ-ત્યાં રાત વીતાવવી ન બપે અર્થાત્ રાત તો પોતાના સ્થાનમાં જ વીતાવવી બપે.

[૨૯૦] એ પ્રમાણેના આ સ્થવિરકલ્પને સૂત્રમાં કદા પ્રમાણે, કલ્પના-આચારના-ધોરણ પ્રમાણે ધર્મમાર્ગને અનુસારે, જે રીતે સાચું હોય એ રીતે શરીરદ્વારા સ્પર્શીને-ક્રિયામાં મૂકીને, બરાબર પાળીને, શુદ્ધ કરીને અથવા સુશોભન રીતે દીપાવીને, તીરસુધી લઈ જઈને-જીવનના છેડા સુધી પાળીને, બીજાને સમજાવીને, બરાબર આરાધીને અને ભગવાનની આજ્ઞા પ્રમાણે અનુપાલન કરીને કેટલાક શ્રમણ નિર્ગ્રથો તે જ ભવમાં સિદ્ધ થાય છે, બુદ્ધ થાય છે, મુક્ત થાય છે,

૧૧

૧૧

૧૧

૧૧

પરિનિર્વાણ પામે છે અને સર્વદુઃખોના અંતને કરે છે. બીજા કેટલાક ત્રીજા ભવમાં સિદ્ધ થાય છે યાવત્ સર્વ દુઃખોના અંતને કરે છે, વળી તે રીતે સ્થવિરકલ્પને આચરનારા સાત કે આઠ ભવથી અગળ ભમતા નથી અર્થાત એટલા ભવની અંદર સિદ્ધ થાય છે યાવત્ સર્વદુઃખોના અંતને કરે છે.

[૨૯૧] તે કાલે તે સમયે રાજગૃહ નગરમાં ગુણશિલ ચૈત્યમાં ઘણા શ્રમણોની, ઘણી શ્રમણીઓની, ઘણા શ્રાવકોની, ઘણી શ્રાવિકાઓની, ઘણા દેવોની અને ઘણી દેવીઓની વચ્ચેવચ્ચ જ બેઠેલા શ્રમણ ભગવાન મહાવીર એ પ્રમાણે કહે છે, ભાખે છે, જણાવે છે, પ્રરુપણા કરે છે અને પજ્જોસવણાકપ્પ-પર્યુશમનાનો આચાર-ક્ષમાપ્રધાન-આચાર-નામના અધ્યયનને અર્થ સાથે, હેતુ સાથે, કારણ સાથે, સૂત્ર સાથે, અર્થ સાથે, સૂત્ર તથા અર્થ બન્ને સાથે અને સ્પષ્ટીકરણ-વિવેચન-સાથે વારંવાર દેખાડે છે-સમજાવે છે. એમ હું કહું છું.

પજ્જોસવણાકપ્પ (નો અનુવાદ) સમાપ્ત થયો. આઠમું અધ્યયન સમાપ્ત થયું.

પ.પુ.આ. ભદ્રંકરસૂરીશ્વરજી મ.સા.

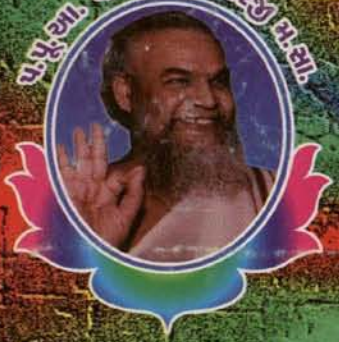

પ.પુ.આ. અરુણપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા.

જાનસાઈટ

પ.પુ.આ. વીરસેનસૂરીશ્વરજી મ.સા.

પ.પુ.આ. પુણ્યાનંદસૂરીશ્વરજી મ.સા.

વીર સંવત ૨૫૨૪ * વિક્રમ સંવત ૨૦૫૪

* પ્રાપ્તિ સ્થાન *

શ્રી જૈન સ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક સંઘ
હીરા ભવન, વ્યાપારી પેઠ, શાહુપુરી,
કોલ્હાપુર-૪૧૬ ૦૦૧. (મહારાષ્ટ્ર)
☎ ૦૨૩૧-૬૬૩૧૯૩

જૈન સાઈટ

JAINSITE

જૈન સાહિત્ય

શ્રી લલિતભુવન જૈન સાહિત્ય સદન
રાજેશકુમાર એન. શાહ
ભજારામ, પો. છાણી, જિલ્લો વડોદરા-ગુજરાત-૩૯૧ ૭૪૦.

* મુદ્દક *

નેહજ એન્ટરપ્રાઈઝ
મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૨. * ☎ ૮૭૩૬૭૪૫/૮૯૩૩૭૨૪

॥ श्री आदीश्वराय नमः ॥ श्री ऊँकाराय नमो नमः ॥ ॐ ॥ पू. आत्म-कमल-लब्धि-सुव-नतिलक-भद्रंकरसूरीश्वरयो नमः ॥

विश्वमां प्रथमं **ऊँकार**मां पंच परमेष्ठी स्थापन
११ फुट उंचाई अने ८ फुट पहोजाई साथे नवनिर्मित

श्री ऊँकार जैन तीर्थ

(भद्रंकरनगर)

वडोदरा-अमदावाद नेशनल हाईवे नं. ८ (हाईवे-टय) पर आकार लई रहेल छे.

पुर्यानुबंधि पुण्यउपार्जननो महान लाभ

JAIN SITE :- दिव्याशिषदाता :-
इलीट्स डेशरी ब्रायस्ती तीर्थोकारक पूज्य आ. श्री भद्रंकरसूरीश्वरज्ज म.सा.

जिनभक्तिरसिक पू.आ. श्री अज्ञप्रभसूरीश्वरज्ज म.सा.
प्रयत्नकार तीर्थमेरक पू.आ. श्री वीरसेनसूरीश्वरज्ज म.सा.

:- शुभाशिषदाता :-

पू. आ. श्री पुण्यानंदसूरीश्वरज्ज म.सा. ॐ पू. आ. श्री वारिषेणसूरि म.सा.

आ तीर्थमां जिनालय निर्माथानी साथे साथे पूज्य साधु-साध्वीज्ज भगवंतोना विहारधाम रूपे सुंदर उपाश्रयो छे

अधतन धर्मशाळा, भोजनशाळा, विशाल व्याख्यान हॉल, गुडमंदिर आदि निर्माथाना आरे छे.

:- संपर्क स्थण :-

श्री ऊँकार जैन तीर्थ, C/O. नीरव रोडवेज, ७-बी गुरुकृपा शोपींग सेन्टर, रामाकाका रोड,
पो. छाशी - ३८१ ७४०. डी. वडोदरा (गु.) STD NO : ०२६५ ० ओ.: ७८४०५१

